

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат
в історії сільськогосподарської
дослідної справи України

на 2026 рік

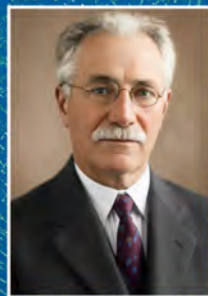
ОВСИНСЬКИЙ
Іван Євгенович
(бл. 1856–1910)

ВИНОГРАДСЬКИЙ
Сергій Миколайович
(1856–1953)

ТАРХОВ
Костянтин Іванович
(1856–1916)

РОТМІСТРОВ
Володимир Григорович
(1866–1941)

МАХОВ
Григорій Григорович
(1886–1952)

КИЇВ
2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ
НА 2026 РІК

Київ – 2025

УДК 006.95:001:63(477) «2026»
К 17

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НАН
25 вересня 2025 р. (протокол №9)*

Укладачі:

В. А. Вергунов – доктор сільськогосподарських наук, доктор історичних наук, професор, академік НААН, директор ННСГБ НААН;

С. В. Нижник – кандидат історичних наук, старший дослідник, завідувачка сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

О. В. Корзун – доктор історичних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору наукознавства ННСГБ НААН;

Д. Ю. Корзун – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

Л. І. Лямець – старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН

**Календар знаменних і пам'ятних дат в історії
сільськогосподарської дослідної справи України на
2026 рік** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки;
уклад.: В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун,
Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець; за наук. ред. В. А. Вергунова. –
Вінниця: НІЛАН-ЛТД, 2025. – 300 с.

ISBN 978-617-558-361-6

У виданні відображено визначні та пам'ятні дати в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2026 рік. Календар вміщує перелік знаменних подій в галузевій науці, біографічні відомості видатних науковців-ювілярів відповідно до загальноприйнятого західноєвропейського (Григоріанського) календаря.

Книга стане у нагоді дослідникам історії аграрної науки та дослідної справи, фахівцям, викладачам, аспірантам вищих аграрних закладів освіти, бібліотекарам, всім, хто цікавиться історією вітчизняної сільськогосподарської науки.

УДК 006.95:001:63(477) «2026»

ISBN 978-617-558-361-6

© ННСГБ НААН, 2025

ВІД УКЛАДАЧІВ

Видання «Календаря знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України», підготовлене Інститутом історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, продовжує традицію збереження та популяризації історико-наукової спадщини вітчизняної аграрної науки.

Сьогодні, в умовах воєнних викликів і трансформаційних процесів в аграрному секторі, особливого значення набуває звернення до досвіду минулих поколінь. У складні часи наукова думка й наполеглива праця вчених-аграріїв ставали підґрунтям відновлення виробництва, впровадження інновацій та забезпечення продовольчої безпеки країни. Саме тому календар, що відзначає ювілейні дати наукових досягнень, імена вчених та установ, постає не лише довідковим, а й концептуально значущим виданням.

Календар покликаний нагадати про витоки та традиції сільськогосподарських досліджень в Україні, підкреслити їхню значущість у сучасних умовах і окреслити орієнтири подальшого розвитку. У його основі закладено ідею тягlostі наукової спадкоємності, що має особливу вагу нині, коли перед Україною стоїть завдання відновлення аграрної галузі, інтеграції у світовий науково-інформаційний простір та утвердження власного інтелектуального потенціалу. Провідною ідеєю є персоналізоване наповнення – подання біографічних, бібліографічних та інших відомостей про життя і діяльність провідних українських учених-аграріїв.

Поточний випуск «Календаря...» має чітку структуру і складається з трьох основних розділів, іменного покажчика та додатків. У першому розділі **«Історичні постаті»** подано біографічні нариси, присвячені ювілейним датам народження видатних учених минулих епох, чия наукова та організаційна діяльність заклала підвалини розвитку аграрної науки в Україні.

Другий розділ **«Визначні діячі сучасності»** включає стислий науково-біографічний матеріал про відомих дослідників, що представляють систему Національної академії аграрних наук України, профільного міністерства та інших установ. Ця частина спрямована на висвітлення досягнень тих учених, які нині визначають напрями розвитку галузевої науки та практики.

У третьому розділі **«Знаменні події та пам'ятні дати»** зібрано відомості про ключові віхи становлення і розвитку вітчизняної сільськогосподарської

дослідної справи, важливі інституційні та організаційні події, що залишили помітний слід в історії галузі.

Довідково-інформаційний апарат видання представлений **іменним покажчиком**, який містить алфавітний перелік учених, біографії яких увійшли до цього випуску, що значно полегшує пошук потрібної інформації.

Додатки включають реєстр публікацій біобібліографічної серії «Науково-допоміжні й довідково-інформативні видання», підготовлених науковцями ННСГБ НААН. Це надає змогу читачам простежити традицію формування та розвитку бібліографічних ресурсів у сфері аграрної науки, а також отримати доступ до ширшого кола інформаційних джерел.

Видання спрямоване на забезпечення науковців, фахівців, представників урядових і бізнесових структур, а також усіх зацікавлених користувачів аграрної сфери необхідною інформацією шляхом подання хронологічного переліку визначних і пам'ятних дат розвитку вітчизняної галузевої науки.

До його підготовки залучено співробітників підвідомчої мережі науково-дослідних установ НААН та галузевих ВНЗ.

Видання не претендує на повноту поданого матеріалу, тому будемо щиро вдячні за всі зауваження та побажання.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

100 років від дня народження ПРИСТАПЧУКА ЛЕОНТІЯ СТЕПАНОВИЧА (1926 – 1994)

Вчений у галузі аграрної економічної науки, одного з фундаторів Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства (УНДІЕОСГ – нині ННЦ «Інститут аграрної економіки»)

Народився 1 січня 1926 р. у м. Києві. Учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений бойовими нагородами.

Після закінчення Київського фінансово-економічного інституту та аспірантури (тепер – КНЕУ) працював в УНДІЕОСГ. Науковий ступінь кандидата економічних наук здобув 19 березня 1962 р., захистивши дисертацію «Організація використання машинно-тракторного парку в колгоспах (на прикладі колгоспів Полісся і Лісостепу Української РСР)». Згодом (з 8 грудня 1965 р.) обійняв посаду старшого наукового співробітника УНДІЕОСГ.

За 35 років роботи в інституті пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до керівника лабораторії нормативів з праці. Очолював наукові дослідження по нормуванню і тарифікації праці в сільському господарстві. Разом з Міністерством сільського господарства провів велику роботу із створення і ефективного функціонування нормативної мережі республіки. За його участю і під його керівництвом започатковано координацію загальнодержавних наукових досліджень з нормування праці в сільському господарстві, опубліковано збірники типових норм виробітку і обслуговування в усіх галузях аграрного виробництва. Леонтій Степанович надавав велику методичну допомогу всім працівникам нормативної мережі МСГ УРСР з питань розробки і впровадження типових норм і нормативів у виробництво.

Вченим виконано велику організаторську і методичну роботу щодо розробки нормативів затрат праці на гектар посіву, голову худоби і центнер продукції рослинництва і тваринництва на XI і XII п'ятирічки. Розроблені ним норми та нормативи і тепер застосовують у нових агроформуваннях.

За сумлінну працю на науковій ниві вчений неодноразово був учасником ВДНГ колишніх СРСР і УРСР, нагороджений медаллю «За трудову доблесть»

У творчій спадщині Л. С. Пристапчука понад 200 наукових праць, у тому числі 34 монографії і збірники типових норм і нормативів, 14 методичних рекомендацій і ряд статей, які знайшли широке застосування в аграрних підприємствах.

У 1991 р. вийшов на пенсію. Після тривалої хвороби Леонтій Степанович у 1994 р. відійшов у вічність. Похований на Байковому кладовищі м. Києва.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки»

90 років від дня народження ПОЛІЩУКА МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА (1936-2005)

Вчений у галузі аграрної економічної науки. Проводив вагомі розробки по застосуванню прогресивних форм оплати праці при досконаліших формах організації виробництва, а також по матеріальному стимулюванню керівників і спеціалістів залежно від валового доходу та інтенсивності використання землі.

Народився 1 січня 1936 р. у с. Краснопіл Чуднівського району Житомирської області в селянській родині. У 1944–1954 рр. здобув середню освіту, після чого служив у Військово-морському флоті СРСР (1955–1959 рр.)

Демобілізувавшись, навчався в УСГА (1959–1964 рр.). По закінченні вузу одержав кваліфікацію вченого агронома-економіста і направлення на роботу в УНДІЕОСГ, де працював молодшим, старшим, провідним, головним науковим співробітником, завідувачем сектору.

З вересня 1994 р. працював у Державній агроекологічній академії України спочатку професором, а згодом – завідувачем кафедри менеджменту організацій.

На засіданні вченої ради згаданого інституту 1970 р. захистив кандидатську дисертацію «Організація оплати праці робітників у скотарських господарствах», а 1993 р. – докторську «Матеріальне стимулювання праці в сільськогосподарському виробництві». У 1976 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. З 1998 р. – професор.

У 70-і і 80-і роки ХХ ст. Миколою Петровичем опрацьовано численні рекомендації щодо вдосконалення оплати праці сільськогосподарських працівників, посилення їх матеріальної зацікавленості в кінцевих результатах. Вагомими є також розробки вченого по застосуванню прогресивних форм оплати праці при досконаліших формах організації виробництва, а також по матеріальному стимулюванню керівників і спеціалістів залежно від валового доходу та інтенсивності використання землі.

В процесі ринкових трансформацій в економіці України професор М. П. Поліщук проводив дослідження актуальних проблем формування ринку робочої сили в аграрному секторі економіки, приділяв значну увагу питанням організації праці та менеджменту. З урахуванням вимог ринкової економіки вдосконалював методи підготовки спеціалістів для АПК.

За період науково-педагогічної діяльності професор М. П. Поліщук підготував п'ять кандидатів наук.

Результати теоретичних і прикладних досліджень вченого опубліковано в 130 наукових працях загальним обсягом близько 110 обліково-видавничих аркушів.

12 квітня 2005 р. Микола Петрович передчасно пішов із життя. Похований на кладовищі «Дружба» у Житомирі.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки»

90 років від дня народження БІЛЬСЬКОГО ВОЛОДИМИРА ГРИГОРОВИЧА (1936–2004)

Вчений у галузі аграрної економічної науки

Народився 6 січня 1936 р. у с. Ніжиловичі Макарівського району Київської області у родині сільського вчителя. Після закінчення середньої школи навчався у Київському фінансово-економічному інституті за спеціальністю економіка сільського господарства (1953–1957 рр.).

Основна наукова діяльність В. Г. Більського протягом 47 років тісно пов'язана з УНДІЕОСГ, в який він був направлений за розподілом. Тут він спочатку працював інспектором зі спецроботи, старшим статистиком та молодшим науковим співробітником (1957–1961 рр.), а згодом навчався в аспірантурі (1961–1964 рр.).

Під керівництвом кандидата технічних наук Б. М. Середенка Володимир Григорович підготував кандидатську дисертацію «Економічна ефективність використання транспорту в сільськогосподарських підприємствах приміських зон (на прикладі приміської зони м. Києва)», яку успішно захистив на спеціалізованій вченій раді УСГА (1964 р.). У цій роботі він вперше застосував досконаліші на той час методи і показники визначення економічної ефективності капітальних вкладень і використання техніки. Вченим отримано нові й практично важливі результати, зокрема з питань усунення «вузьких місць» у приміських транспортних потоках, використання конкретних марок транспортних засобів і причепів залежно від основних видів вантажів і відстані перевезень, формування раціональної структури транспортного парку, надання переваги швидкохідним тракторам, автосамоскидам, спеціальним автомашинам, зменшення частки автомобілів підвищеної прохідності в умовах приміської зони та обґрунтування нормативної потреби сільськогосподарських підприємств у транспортних засобах.

Тому цілком закономірним було його службове зростання: з 1964 р. – старший науковий співробітник; з 1968 р. – завідувач сектору економіки

механізації і електрифікації; згодом – завідувач відділу економічних проблем інтенсифікації сільського господарства (1989–1991 рр.), який з часом трансформовано у відділ відтворення матеріальних ресурсів і ефективності техніки (1991–1994 рр.). Водночас вчений очолював відділення ринку засобів виробництва та інвестицій, яке пізніше було реорганізовано у відділення ринку матеріально-технічних ресурсів та інвестицій (1994–1997 рр.). Останнім часом Володимир Григорович працював головним науковим співробітником.

За результатами здійснених упродовж 20 років ґрунтовних досліджень, зміст яких висвітлено у 149 наукових працях, В. Г.Більський підготував докторську дисертацію «Організація і ефективність машиновикористання у сільськогосподарському виробництві: ретроспективний аналіз, сучасний стан, прогноз», яку захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту аграрної економіки (1993 р.).

У докторській роботі вченого одержано нові наукові результати, зокрема: обґрунтовано напрями і заходи стосовно практичного прискорення науково-технічного прогресу; розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності використання технічних засобів в умовах багатокладної економіки і формування ринкових відносин; удосконалено методики економічної оцінки управління механізованими виробничими й обслуговуючими підрозділами сільськогосподарських підприємств; викладено пропозиції щодо поліпшення управління технічним переоснащенням і використанням внутрішньогосподарського й міжгосподарського потенціалу агротехсервісних формувань; створено рекомендації по удосконаленню товарно-грошових відносин підрозділів інженерно-технічних служб з основним виробництвом; опрацьовано нову модель ринку технічних засобів виробництва і послуг, формування зв'язків при агротехсервісному обслуговуванні; обґрунтовано основні засади технічної політики держави у ринкових умовах.

Продуктивну роботу в Інституті аграрної економіки Володимир Григорович ефективно поєднував з педагогічною діяльністю, працюючи доцентом кафедр електрифікації і автоматизації сільського господарства Національного аграрного університету (1978–1981) та економіки сільського господарства у Київському державному економічному університеті (1970–1982 рр.), де викладав курс лекцій з економіки АПК. У 2000–2003 рр. вчений працював професором кафедри аналізу і статистики Житомирської державної агроєкологічної академії та кафедри економіки сільського господарства і аграрного менеджменту Чернігівського державного інституту економіки і управління.

Про визнання вагомих наукових досягнень В. Г.Більського свідчить присвоєння йому вчених звань старшого наукового співробітника (1967 р.) та професора (1997 р.).

Ефективна і науково-громадська діяльність В. Г.Більського. Він був членом спеціалізованих рад по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора економічних наук у Національному аграрному університеті та в Інституті аграрної економіки. Крім того, з 1993 р. виконував

обов'язки наукового редактора щомісячного міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК».

Творча думка та організаційні здібності вченого набули найвищого злету й масштабності у період ринкових трансформацій, коли він очолював провідні наукові підрозділи Інституту аграрної економіки, де на той час працювало майже 90 чоловік, розподілених по секторах: ефективності техніки (В. Г. Більський), транспорту (В. І. Котелянець), основних фондів (Г. М. Підлісецький), капітальних вкладень (М. І. Кісіль), технічного сервісу (М. П. Кононенко, В. О. Білько), матеріально-технічного постачання (О. І. Бурлай), економіки меліорації (В. І. Жмінько), хімізації сільського господарства (С. Г. Криштаб).

Володимир Григорович тривалий час плідно співпрацював також з відомими українськими економістами, які займалися проблемами ефективності капітальних вкладень, основних фондів та техніки, зокрема з Є. А. Бузовським, І. С. Деревцем, Г. А. Лісовським, В. І. Перебийносом, Л. В. Погорілим, В. М. Рабштиною та ін.

Під керівництвом вченого підготовлено й успішно захищено три кандидатські та дві докторські дисертації.

Широкомасштабна науково-дослідна, педагогічна і громадська діяльність В. Г. Більського відзначена медалями «В пам'ять 1500-річчя Києва», «Ветеран праці», бронзовою і срібною медалями ВДНГ СРСР, а також почесними грамотами УААН.

Творча спадщина вченого становить 242 наукові праці, серед яких є широко відомі монографії, брошури, методики, рекомендації і методичні рекомендації. Серед колег Володимир Григорович мав репутацію чесного, порядного і компетентного науковця, урівноваженого і комунікабельного керівника, високоосвіченої, уважної і доброї людини.

14 січня 2004 р. Володимир Григорович передчасно відійшов за вічну межу. Похований на другій ділянці Байкового кладовища м. Києва.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

125 років від дня народження

ГРИШКА МИКОЛИ МИКОЛАЙОВИЧА (1901 – 1964)

Вчений-ботанік, генетик, селекціонер, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік АН УРСР

Народився 6 січня 1901 р. в Полтаві в родині військового службовця. У 1917 р., по закінченні Владикавказького кадетського корпусу, він вступає до гімназії, яку закінчив у 1918 р. В цьому самому році вступає до Харківського сільськогосподарського інституту, але через відсутність коштів у наступному році залишає інститут і працює на різних роботах. У 1923 р. відновив навчання у Полтавському сільськогосподарському інституті, який закінчив у травні 1925-го. У 1926—1929 рр. – викладач

Майнівського сільськогосподарського технікуму. У 1931 р. працює доцентом Чернігівського інституту технічних культур, а з 1932 по 1940 р. – завідувач відділу генетики і селекції Всесоюзного науководослідного інституту конопель у м. Глухові Сумської області і доцент Глухівського сільськогосподарського інституту. У 1939 р. обраний дійсним членом Академії наук України і одночасно директором Інституту ботаніки АН України, професор Київського сільськогосподарського інституту. В 1940—1944 рр. очолював відділ біологічних наук АН України, член Президії АН України. У роки Великої Вітчизняної війни працює директором Башкирської державної селекційної станції Наркомзему СРСР. У 1944—1958 рр. — директор Ботанічного саду АН України, 1945—1948 рр. — голова відділу сільськогосподарських наук АН України, член Президії АН України. Творча наукова робота М. М. Гришка починається з Майнівського технікуму, де він створив навчально-дослідне поле площею 11 га. З організацією у м. Глухові Сумської облсті Всесоюзного науководослідного інституту конопель (1932 р.) очолює відділ генетики і селекції, де береться за розв'язання кардинальної проблеми коноплярства — створення нових сортів конопель, придатних для механізованого збирання. Поряд із вивченням генетичних питань він вирішував практичні питання виведення сорту. У 1936 р. був створений сорт одночасно досягаючих конопель ОСО-72, одержано за один рік два урожаї: один в Україні, другий — у Грузії. В 1936 р. його нагороджено орденом Леніна, а згодом без захисту дисертації йому б присвоєно вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук, у наступному році — звання професора. Він пройшов шлях від викладача генетики й селекції в технікумі до завідувача кафедри Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. У 1933 р. видає перший вітчизняний підручник «Курс загальної генетики» (272 с.), а в 1938-му у співавторстві з Л. М. Делоне — «Курс генетики» (375 с.), які були високо оцінені викладачами і студентами вищої школи і не сподобалися лише науковим «ідеологічним противникам» М. М. Гришка. Одночасно з будівництвом саду велась велика наукова робота, підготовка кадрів через аспірантуру, підтримувався постійний зв'язок з ботанічними садами та державними заповідниками України і зарубіжжя, йшов пошук і накопичення різних видів із світових рослинних ресурсів. За перші 10 років існування саду у відкритий ґрунт було висаджено 8 тисяч різних видів деревних порід, чагарників і трав'янистих квіткових рослин. В оранжереях і теплицях висаджено понад 4 тисячі видів тропічної і субтропічної флори. Лише кілька місяців не дожив творець ботанічного саду до його відкриття. Ім'я М. М. Гришка присвоєно Центральному республіканському ботанічному саду (нині Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України). Підготував понад 40 докторів і кандидатів наук. Помер 4 січня 1964 р., похований у Києві на Байковому цвинтарі.

Джерело: Голобородько П. А. Гришко Микола Миколайович (1901–1964). Вчені-генетики і селекціонери у галузі рослинництва / УААН. Київ: Аграр. наука, 2000. С. 74–76. (Сер. «Українські вчені-аграрії ХХ століття»; кн. 4).

100 років від дня народження АРТЕМЕНКА МИКОЛИ МИХАЙЛОВИЧА (1926–1991)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік УААН

Народився 13 січня 1926 р. в м. Городище Черкаської області. У березні 1944 року був призваний до лав Радянської Армії. У лютому 1945 року був тяжко поранений.

Упродовж 1945–1948 рр. – навчання в Городищенському сільськогосподарському технікумі та Бобринському технікумі плодоовочівництва. З серпня 1948 р. працював агрономом колгоспу ім. Молотова Городищенського району Черкаської області. У травні 1950 р. переведений на посаду землевпорядника райземвідділу, а потім – агронома райзаготпункту «Головрослінкаучук». З серпня 1952 р. працював викладачем біології в Набоківській семирічній школі. З липня 1953 р. – начальник планово-економічного відділу Райсільгосуправління, з жовтня того ж року – агроном МТС колгоспу «Жовтень» с. Калинівка Городищенського району. У 1957–1963 рр. – голова колгоспу «Радянська Україна» с. В'язівка Городищенського району Черкаської обл. У 1963–1966 рр. – начальник управління сільського господарства Корсунь-Шевченківського району Черкаської області. У 1966–1991 рр. – директор Мліївської дослідної станції садівництва (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН).

Депутат Верховної ради України першого скликання.

У 1958 р. закінчив Білоцерківський сільськогосподарський інститут. У 1965 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Пути осуществления принципа равной оплаты за равный труд в масштабе всей колхозной системы» (Київ, УНДІЕО ім. Шліхтера), у 1984 р. – докторську дисертацію на тему «Проблемы экономики и организации питомниководства» (Київ, Інститут економіки Академії УРСР).

Головні напрями досліджень: розробка інтенсивних технологій вирощування садивного матеріалу плодкових і ягідних культур (застосування методів зимового щеплення, розмножування суниці ранньо-літніми пагонами без відділення розеток, чорної смородини – стрічковими посадками здерев'янілих живців у щілини); а також інтенсивних систем та конструкцій плодкових насаджень, удосконалення існуючих технологій виробництва продукції садівництва та організації виробничих процесів у галузі.

Автор понад 150 наукових праць та 10 винаходів, які удостоєні державних премій, ним розроблено 8 інтенсивних технологій розсадництва і садівництва, подано більше 50 рацпропозицій. Основні роботи: «Організація і оплата праці в садівництві» (1979); «Довідник по садівництву» (1978); «Організація садівництва в колгоспах (довідник)» (1970); «Агропромислове кооперування в

садівництві» (1979); «Ходіте в сад» (1983); «Экономика и организация садоводства» (1985).

Під керівництвом і безпосередньою допомогою М.М. Артеменка підготовлено 17 кандидатів сільськогосподарських і біологічних наук.

Нагороджений орденами «Отечественной войны», «Октябрьской революции», «Трудового Красного Знамени», «Знак Почёта», медалями «За отвагу», «За победу над Германией в ВОВ», «За освобождение Варшавы», «20 лет Победы над Германией», «30 лет Победы над Германией», «50 лет Советской Армии, юбилейная», Ленинская медаль «За доблестный труд», а також 4 медалями ВДНГ. Він є лауреатом Державної премії УРСР (1987), лауреатом премії ім. Л.П. Симиренка НАНУ (1982), а також має звання Заслужений агроном України (1980).

Помер 1 червня 1991 р. Похований у с. Мліїв Городищенського р-ну Черкаської обл.

Інформацію отримано від співробітників Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН.

125 років від дня народження КОРНИЙЧУКА ВАСИЛЯ ДЕМ'ЯНОВИЧА (1901-1981)

*Вчений в галузі агрохімії та ампелопедології
винограду, доктор сільськогосподарських наук*

Народився 27 січня 1901 року в місті Рибниця Подільської губернії (нині Республіка Молдова) – вчений в галузі агрохімії та ампелопедології винограду. Доктор сільськогосподарських наук.

Після закінчення в 1926 році Одеського сільськогосподарського інституту працював на Вознесенській дослідній станції агрохіміком, пізніше (1929) – завідувачем відділом агрохімії Молдавської дослідної станції. З 1931 року працював в Українському науково-дослідному інституті виноградарства і виноробства ім. В. С. Таїрова завідувачем лабораторії агрохімії та ґрунтознавства.

У період до 1934 року під керівництвом В. Д. Корнійчука працювала комплексна експедиція з обстеження Нижньодніпровських пісків на предмет придатності цих ґрунтів під посадку винограду. Результати цієї масштабної роботи вилилися в першу монографію Василя Дем'яновича «Ґрунтовий покрив виноградників на Нижньодніпровських пісках і обґрунтування їх удобрення», яка була видана в 1935 році та стала довідковим посібником для виноградарів цього регіону. Багато положень книги актуальні і сьогодні.

З 1935 року лабораторія агрохімії перейшла до проведення серії

багаторічних досліджень з вивчення впливу мінеральних т

а органічних добрив на ріст і врожай виноградної лози. На той час у складі лабораторії працювали вже чотири співробітники, а незабаром на роботу була прийнята Євгенія Кіндратівна Плакіда – дружина, друг, співавтор та помічниця Василя Дем'яновича.

За порівняно короткий період до початку війни В. Д. Корнійчук організував роботу з обстеження ґрунтів у Донбасі, придатних для посадки винограду та брав участь у створенні там Донецької дослідної станції виноградарства інституту. Було складені ґрунтові карти для великих виноградарських радгоспів південних районів України, були запропоновані агротехніка винограду та система добрив.

Війна перервала творчу працю. В. Д. Корнійчук з родиною та співробітниками інституту евакуювався в східні області СРСР. Після визволення Одеси від німецьких загарбників В. Д. Корнійчук повернувся в інститут і брав активну участь у відновленні лабораторій та виноградників.

У 1947 році було розпочато дослідження з вивчення можливості регулювання мобілізації та іммобілізації поживних речовин у ґрунті. Воно мало фундаментальний характер як з агрохімічної сторони, так і з точки зору фізіології живлення виноградної лози. У неспокійні для сільськогосподарської науки роки після сесії ВАСГНІЛ 1948 року, коли з інституту йшли співробітники, змінювалося керівництво, В. Д. Корнійчук деякий час виконував обов'язки директора.

Систематизація робіт періоду до 1955 року дозволила В. Д. Корнійчуку у співавторстві з Є. К. Плакідою написати другу монографію – «Добрива виноградників в Україні». Книжка була актуальною, мала попит серед виноградарів. Друге видання, доповнене та перероблене, під назвою «Добрива виноградників» вийшло в 1975 році.

Наприкінці п'ятдесятих – на початку шістдесятих років у лабораторії агрохімії В. Д. Корнійчук із співробітниками проводили дослідження з підвищення ефективності дії добрив на виноградниках, вивчали способи та норми внесення нових видів добрив, силікатних бактерій, брикетованих добрив тощо. Вперше було розпочато дослідження ролі окремих макро- та мікроелементів у підвищенні якості врожаю винограду. Саме в цей період особливо яскраво проявилися талант і наукова прозорливість Василя Дем'яновича. Він розробив теоретичні основи та практичні рекомендації щодо окультурення та освоєння малопродуктивних земель під виноградники. Поряд з використанням підвищених норм калійних добрив, вирощування винограду на таких ґрунтах підвищувало якість винограду. Це положення залишається актуальним у сучасному виноградарстві.

Докторську дисертацію Василь Дем'янович захистив у 1968 році. У ній він узагальнив усі дослідження з удобрення виноградників, розробив практичні рекомендації щодо системи удобрення виноградників на різних ґрунтах та визначив роль окремих макро- та мікроелементів у системі мінерального живлення виноградної лози.

У ці роки на вимогу В. Д. Корнійчука були розпочаті мікробіологічні дослідження ґрунтів. Була організована група з освоєння малопродуктивних і схилених земель під виноградники, яка пізніше виділилася в окрему лабораторію, до складу якої увійшли молоді співробітники та аспіранти. Саме в цей час проявилися якості Василя Дем'яновича як вихователя молодих учених.

Наукові дослідження учнів Василя Дем'яновича охоплювали широкий спектр питань, пов'язаних з агрохімією винограду. Всі вони зробили серйозний внесок у розвиток виноградарства в Україні. Зокрема, були вирішені такі питання, як розвиток виноградарства в Закарпатській області з використанням окультурення буроземно-підзолистих ґрунтів, розроблена система добрив для маточників подвійних лоз винограду, вивчені та рекомендовані нові види азотних та фосфорних добрив, досліджено сольовий режим ґрунту в сівозміні виноградних шкіл за допомогою терасування тощо.

Василь Дем'янович – автор понад 80 наукових і науково-популярних праць, трьох монографій та рекомендацій для виробництва.

Василь Дем'янович Корнійчук пішов із життя 29 травня 1981 року.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства Ім. В.Є. Таїрова» НААН.

ЛЮТИЙ

115 років від дня народження

ЖАДАНА ІВАНА ІВАНОВИЧА (1911 – 1991)

Вчений економіст-аграрник, досліджував питання спеціалізації сільськогосподарських підприємств, розвитку міжгосподарської кооперації та інтеграції, планування, прогнозування, розміщення галузей сільського господарства.

Народився 7 лютого 1911 р. у с. Дібрівка Миргородського повіту Полтавської губернії в родині селянина.

У 1932 р. закінчив Київський зоотехнічний інститут і розпочав трудову діяльність зоотехніком Дубровського кінного заводу Полтавської області.

У вересні 1941 р. добровільно пішов в армію. Воював на Західному, Воронезькому та Прибалтійському фронтах (вересень 1941 – липень 1944 рр.). Був помічником начальника штабу полку, командиром 1094-го стрілецького полку, начальником оперативного відділу штабу 325-ї стрілецької дивізії. Двічі поранений і контужений. Демобілізувався в липні 1945 р. після важкого поранення і тривалого лікування. Інвалід Великої Вітчизняної війни.

У виробничій і науковій діяльності Іван Іванович пройшов такі етапи: у 1945–1952 рр. – директор Української дослідної станції Всесоюзного науково-дослідного інституту конярства; з 1952 р. по 1956 р. – начальник управління та

заступник начальника Главку сільгоспропаганди і науки МСГ УРСР; у 1956–1990 рр. – завідувач відділу, заступник директора Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства.

Результати власного практичного досвіду і наукових досліджень І. І. Жадан втілює у кандидатській дисертації «Гуцульська порода коней і методи її поліпшення», яку успішно захистив у 1950 р.

У науковій роботі увага вченого зосереджувалася переважно на дослідженні проблем системного ведення сільського господарства, спеціалізації, кооперації та інтеграції. У 1958 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю економіка сільського господарства. Підготував понад 30 кандидатів економічних наук.

За військову мужність, тривалу і плідну виробничу та наукову працю Іван Іванович нагороджений орденами Червоного Прапора (1944 р.), Вітчизняної війни 2-го ступеня (1943 р.), Трудового Червоного Прапора (1971 р.), Червоної Зірки (1942 р. і 1944 р.), «Знак Пошани» (1973 р.), медалями «За трудову доблесть» (1966 р.), «За доблесну працю. На ознаменування 100-річчя з дня народження Володимира Ілліча Леніна» (1970 р.) та сімома ювілейними медалями.

У залишеній нащадкам безцінній творчій спадщині вченого налічується близько 200 наукових праць, які мали важливе значення для вирішення актуальних проблем аграрного сектору і підвищення його ефективності. Деякі його роботи не втратили своєї значимості і в ринкових умовах функціонування агроформувань.

Івану Івановичу завжди були притаманні чуйність і уважне ставлення до людей, глибина мислення і новаторські методи наукових досліджень, високий рівень ерудиції і культури, виняткова працездатність і цілеспрямована діяльність в ім'я піднесення аграрної економічної науки та зростання ефективності всіх агроформувань.

18 травня 1991 р. Іван Іванович відійшов за вічну межу. Похований на Совському кладовищі у м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

110 років від дня народження ЕЙСНЕРА ФЕДОРА ФЕДОРОВИЧА (1916–1986)

*Вчений у галузі розведення і селекції у тваринництві,
доктор сільськогосподарських наук, професор, член-
кореспондент ВАСГНІЛ*

Народився Федір Федорович 13 лютого 1916 р. Закінчивши середню школу, упродовж 1931–1932 рр., працював техніком Всесоюзного НДІ сільгоспбудівництва НКЗ СРСР.

Отримавши вищу освіту Федір Федорович виконував обов'язки старшого наукового співробітника відділу розведення, генетики і селекції Всесоюзного НДІ конярства. Ф.Ф. Ейснера переводять до Узбецького НДІ тваринництва, де з 1940 р. вчений виконував обов'язки старшого наукового співробітника відділу розведення. У 1944 р. вступив до аспірантури Всесоюзного НДІ тваринництва.

У 1947 р. Ф.Ф. Ейснер захистив кандидатську дисертацію за темою «Результати акліматизації костромської худоби в Киргизії та організація племінної роботи з нею» і отримав посаду старшого наукового співробітника відділу великої рогатої худоби ВІТу.

Подальша діяльність ученого з 1949 по 1986 рр. пов'язана з Українським НДІ тваринництва (нині Інститут тваринництва НААН), де він пройшов шлях від старшого наукового співробітника відділу великої рогатої худоби до заступника директора з наукової роботи. Значною віхою цього періоду був захист докторської дисертації за темою «Методи оцінки і добору бугаїв» (1967), присудження ученого звання професора за спеціальністю «розведення сільськогосподарських тварин» (1967), обрання членом-кореспондентом ВАСГНІЛ відділення тваринництва (1970). У цей час він також очолює секцію розведення сільськогосподарських тварин і птиці Відділення тваринництва і ветеринарії Південного відділення ВАСГНІЛ.

Ф.Ф. Ейснер є автором багатьох теоретичних розробок, які знайшли широке застосування у галузі тваринництва. Він розвинув теорію вдосконалення порід великої рогатої худоби за умов внутрішньопородної селекції та міжпородного схрещування; актуалізував вчення про конституцію, екстер'єр та інтер'єр; розширив поняття про бажаний конституціональний тип сільськогосподарських тварин; розробив і запровадив основи оцінки плідників за якістю потомства, принципи великомасштабної селекції та моделювання селекційних процесів у скотарстві, теоретичні та методичні засади перспективного планування племінної справи.

Значної уваги вчений приділяв методології збереження генофонду сільськогосподарських тварин.

Багаторічна науково-дослідна робота Ф.Ф. Ейснера представлена у понад 320 наукових працях. Ученим запропоновано 14 методів і способів ведення селекційно-племінної роботи у скотарстві: система генетичної характеристики стад, методика випробування молочних і м'ясних порід, ефективні методи оцінки формування високопродуктивних стад для молочних комплексів, спосіб генетичної схожості між групами великої рогатої худоби за поліморфними системами крові й молока, основи організації племінного обліку з використанням ЕОМ, метод оцінки родин у скотарстві, принципи добору корів для одержання ремонтних бугайців, способи прогнозування племінної цінності бугаїв. Учений є співавтором створення української черно-рябої молочної та м'ясної порід великої рогатої худоби. З новою силою розкрився науковий і організаторський талант ученого в статусі Голови секції розведення сільськогосподарських тварин і птиці ПВ ВАСГНІЛ, керівника Селекційного

центру з м'ясного скотарства, засновника наукового центру з розведення та селекції сільськогосподарських тварин.

Своїми знаннями та досвідом Федір Федорович щедро ділився з молодими вченими. Завдяки цьому було сформовано потужну наукову школу селекціонерів у галузі тваринництва – 10 докторів та 31 кандидати наук, до якої належать відомі вчені, академіки, члени-кореспонденти, професори – В.П. Буркат, В.С. Козир, М.Я. Єфіменко, В.І. Власов, В.В. Міресь, Д.А. Волков, В.М. Макаров, О.П. Полковникова, І.А. Помітун, С.Ю. Рубан та ін.

Плідна наукова діяльність Ф.Ф. Ейснера була відзначена державними нагородами: медаллю «800 років Москви» (1947), орденами «Знак Пошани» (1958, 1971), Трудового Червоного Прапора (1967), медаллю «За доблестный труд» (1970), почесною грамотою МСГ СРСР (1979).

Пішов з життя вчений 3 жовтня 1986 р., похований у м. Харкові.

Інформацію отримано з Інституту тваринництва НААН.

180 років від дня народження ДОКУЧАЄВА ВАСИЛЯ ВАСИЛЬОВИЧА (1846–1903)

Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор геології і мінералогії, професор

Народився 17 лютого (1 березня) 1846 р. у с. Мількове Сичівського повіту Смоленської губернії у сім'ї сільського священика. Із ранніх років В.В. Докучаєв цікавився книгами, прагнув знань. Школи в селі не було і грамоті Василя навчив батько. Коли хлопцеві виповнилося 11 років, його віддали до В'яземського духовного училища. Після його закінчення він вступив до Смоленської духовної семінарії, яку закінчив першим учнем (1861–1867).

Після закінчення семінарії Василь Васильович у 1867 р. був нагороджений «званням студента» Петербурзької духовної академії як кращий учень. Але 18 вересня 1967 р. він подав заяву ректору Петербурзького університету з проханням прийняти його на природниче відділення фізико-математичного факультету і був зарахований на перший курс. Основними джерелами прибутку Василя Докучаєва були приватні уроки в багатих сім'ях, де він жив. Одночасно студент встигав своєчасно здавати курсові екзамени, незважаючи на нестачу вільного часу. Неабиякий талант Василя Васильовича і нездоланне прагнення до навчання помітили на третьому курсі, і керівництво університету призначило йому стипендію. Великий вплив на формування наукових інтересів В.В. Докучаєва мали лекції відомих на той час учених – Д.І. Менделєєва, Н.П. Пузиревського, І.О. Стебута. У своїх педагогів він навчався лекторської і педагогічної майстерності. Ще студентом третього курсу Докучаєв на основі власних спостережень під час канікул на Смоленщині написав наукову роботу

«Про наносні утворення на річці Качні», яка й дала йому право на отримання диплома першої категорії на підтвердження того, що випускник оволодів методом геологічних досліджень.

Навесні 1871 р. Василь Васильович склав кандидатський екзамен, а на початку вересня надав кандидатські дослідження. 20 вересня 1871 р. рада університету затвердила постанову про присвоєння йому вченого ступеня кандидата наук. 15 грудня 1871 р. на засіданні відділення мінералогії і геології Петербурзького товариства природодослідників він доповів про геологічні дослідження на р. Качні, привернув до себе увагу як талановитий дослідник і був обраний дійсним членом товариства. Невдовзі йому запропонували місце хранителя геологічного кабінету Петербурзького університету.

Подальші наукові дослідження В.В. Докучаєва пов'язані з вивченням «Наносної формації Смоленської губернії» (1872). Продовжує активно співпрацювати з Товариством природодослідників Петербурзького університету, очолюваним ректором вузу К.Ф. Кесслером, яке 25 березня 1872 р. обрало його дійсним членом. У 1873 р. він був обраний дійсним членом Петербурзького мінералогічного товариства, а в 1884 р. – секретарем відділення геології і мінералогії Петербурзького товариства природодослідників. У тому ж році він почав читати курс мінералогії і геології у будівельному училищі, яке у 1877 р. перетворено в Інститут цивільних інженерів.

Остаточний перехід до науки «грунтознавство» відбувся завдячуючи молодшому редактору статистичного відділу Департаменту землеробства і сільської промисловості В.І. Чаславському, а також старшому редактору цього відомства, у майбутньому першому міністру землеробства країни – О.С. Єрмолову, які запропонували у 1875 р. В.В. Докучаєву розробити ґрунтову класифікацію й описати російський чорнозем для пояснювальної записки до ґрунтової карти Європейської Росії. Бере участь у складанні геологічної карти Європейської Росії під егідою Петербурзького мінералогічного товариства. З цією метою проводить відповідні дослідження Смоленської й Петербурзької губерній та узбережжя Фінляндії. Наприкінці 1876 р. на зібранні Петербурзьких сільських господарств виступає із доповіддю «Передбачене обміління річок Європейської Росії», в якій застерігає, що вирубка лісів призведе до катастрофічного обміління річок.

У цей період тісно пов'язує свою наукову діяльність із проблем ґрунтознавства з Імператорським Вільним Економічним товариством (ВЕТ). У листопаді 1876 р. увійшов до складу його комісії з розроблення програми подальших досліджень чорнозему. На підставі своїх спостережень (дослідження басейнів річок Дністра, Дніпра, Дону і правобережжя Волги, а також Володимирської та Ярославської губерній) робить у жовтні 1877 р. на засіданні ВЕТ доповідь «Про нормальне залягання чорнозему», в якій вперше дає визначення поняття «грунт».

14 травня 1878 р. на вченій раді Петербурзького університету успішно захищає дисертацію «Походження річкових долин» на ступінь магістра мінералогії та геології. Влітку того ж року з помічником П.А. Соломінін

досліджує чорнозем Нижегородської губернії, берегів р. Ками, Заволжя, Донських степів, Приазов'я, передгірного Північного Кавказу, Дагестану і Криму.

На початку 1879 р. виступив із доповіддю на зібранні Петербурзького товариства природодослідників, де вперше згадав про розроблену власну класифікацію ґрунтів. Того ж року як приват-доцент почав читати лекції з геології. У 1880 р. очолює кафедру мінералогії Петербурзького університету і читає лекції з мінералогії та кристалографії. Крім того, за сумісництвом з осені 1879 р. викладає космографію і фізичну географію у приватному жіночому пансіоні.

На загальних зборах ВЕТ 17 грудня 1882 р. доповів про створену ним схематичну ґрунтову карту чорноземної смуги Європейської Росії в масштабі 1:4200000. Серед іншого довів, що колір чорнозему не завжди залежить від вмісту гумусу і розкритикував карту Чаславського 1879 р., у підготовці якої безпосередньо брав участь. Офіційно книга «Російський чорнозем» вийшла у світ у жовтні 1883 р. обсягом 40 друк. арк. Завдячуючи їй виникло морфолого-генетичне або наукове ґрунтознавство, що в свою чергу привело до формалізованої появи сільськогосподарської дослідної справи як галузі знань та складової природознавства і культури кожної нації світу. 24 листопада 1883 р. В.В. Докучаєв доповів зміст книги на Загальних зборах ВЕТ і звернувся до ректора Петербурзького університету про захист на її основі дисертації на здобуття ступеня доктора геології і мінералогії. Захист успішно відбувся 10 грудня 1883 р.

У січні 1884 р. В.В. Докучаєва обирають на посаду професора Петербурзького університету. 19 вересня 1885 р. Імператорська Петербурзька Академія наук присуджує йому премію Макарія, митрополіта Московського, а після експонування ґрунтової карти (першої ретроспективної ґрунтової карти світу) та колекції російських ґрунтів (у т. ч. російського чорнозему) на Всесвітній виставці в Парижі 1889 р. удостоєний золотої медалі й ордена Франції «За заслуги в землеробстві». Тим самим відбулося міжнародне визначення наукового ґрунтознавства і галузевого дослідництва.

У зв'язку з політичними подіями в Царстві Польському Міністерство народної освіти вирішило закрити Ново-Олександрійський інститут сільського господарства і лісівництва. Комісію, яка повинна була вирішити долю інституту, очолив В.В. Докучаєв. Він різко виступив проти закриття інституту і був призначений у 1892 р. виконуючим обов'язки директора інституту. Учений енергійно взявся за реформування закладу. Реформа включала: 1) підвищену увагу до навчального процесу і методів міцного закріплення знань у студентів; 2) ретельну розробку навчальних планів і програм з усіх курсів, які роздавалися студентам у надрукованому вигляді; 3) широко і повну постановку лабораторних практикумів з акцентуванням переваги індивідуальних занять і наданням обладнаного робочого місця для студента; 4) подовження весняного семестру влітку навчальною практикою із загальних та спеціальних дисциплін в природних умовах сільськогосподарських підприємств тощо; 5) проведення

планових курсових тривалих екскурсій в різних районах країни; 6) залучення студентів усіх курсів до самостійної творчості і опрацювання наукових тем; 7) нагородження студентів золотими і срібними медалями та похвальними грамотами; 8) ретельну розробку системи виробничої практики для дипломних робіт у добре організованих господарствах, на дослідних станціях і лісництвах тощо; 9) відкритий захист дипломних робіт на отримання звання вчених агрономів і лісівників першої, другої і третьої категорій Державною комісією під головуванням ученого, призначеного з іншого навчального закладу; 10) залучення в систему вищої сільськогосподарської освіти кращих наукових і педагогічних кадрів тощо. Учні В.В. Докучаєва із захопленням говорили про нього як лектора.

Основні напрями розвитку сільськогосподарської освіти, реформованої Докучаєвим за зразком Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва, зберігають своє значення і сьогодні. Він був невтомним пропагандистом передової сільськогосподарської науки й організатором дослідних закладів у сільському господарстві. Наукова школа В.В. Докучаєва сформувала багато академіків, професорів, які розвинули його ідеї і прославили досягнення вітчизняного ґрунтознавства в усьому світі.

У 1896 р. за його редакцією виходить звіт «Матеріали до оцінки земель Нижегородської губернії», що складався з 14 випусків із геологічними та ґрунтовими картами у масштабі 1:420000 і підведені підсумки комплексу ґрунтових, ботанічних, зоологічних і геологічних досліджень за період 1882–1884 рр. Ця експедиція стала першою в практиці вітчизняних наукових досліджень – великою комплексною науковою організацією. Головне, що вона вписала в історію зародження ґрунтознавства вирішення двох наукових проблем: комплексної характеристики природи й особливо ґрунтів, бонітування, які базувались на узагальненій оцінці, що визначає різницю їхніх природних якостей – родючості. За результатами Нижегородської експедиції 20 листопада 1886 р. на засіданні першого відділення ВЕТ виступив проти використання західноєвропейських назв у вітчизняному галузевому науковому обігу щодо механічного складу, хімізму тощо на користь російських.

Визнанням здобутків Нижегородської експедиції стало запрошення Полтавського губернського земства провести аналогічний ґрунтово-бонітувальні роботи в регіоні влітку 1888 р., з ґрунтами якого вчений був добре ознайомлений під час експедицій 1877 і 1881 рр. Новий трирічний цикл досліджень завершився 1890 р. Через два роки вийшли друком 15 нарисів, а у 1894 р – узагальнений випуск з 8-ма нарисами, на основі яких учень В.В. Докучаєва – А.Н. Краснов надрукував «Матеріали до флори Полтавської губернії». Сам В.В. Докучаєв видав брошуру «До питання про співвідношенні між віком і висотою місцевості, з одного боку, характером і розподілом чорноземів, лісових земель і солонців з іншого» (1891) та знамениту книгу «Наші степи раніш і тепер» (1892). В ній він вперше в країні запропонував загальнодержавний проект організації сільськогосподарської дослідної справи, або трьохциклічну модель.

Паралельно із роботою у Ново-Олександрії, з 22 травня 1892 р. очолює «Особливу експедицію по випробуванню і обліку різних способів та прийомів лісового і водного господарства в степах Росії» від імені Лісового Департаменту. Результати її діяльності були надруковані у 18 випусках «Праць» за редакцією вченого у 1894–1898 рр., незважаючи на те, що він наприкінці 1895 р. відійшов від керівництва нею. Ця експедиція стала останньою проблемно-колективною роботою, виконаною В.В. Докучаєвим.

Восени 1898 р. разом з учнями обстежує 23 млн десятин територій не тільки Закавказзя, а й районів Головного Кавказького хребта і Північного Кавказу. Результати цих досліджень експедиції у 1899 р. доповідалися Кавказькому відділенню Російського географічного товариства. Головним науковим їх здобутком стало обґрунтування вертикально-зонального розподілу ґрунтів на Кавказі, що фактично завершило формалізацію докучаєвського вчення про зони природи, розробником теорії якої став у 1807 р. О. Гумбольдт.

У 1900 р. здоров'я вченого знову різко погіршилося. Незважаючи на це, спочатку їде до Полтави у серпні й востаннє відвідує Україну, а потім восени – на Кавказ, де виступає з циклом лекцій по ґрунтознавству. На Кавказі отримав звістку, що колекція ґрунтів, відісланих ним на Всесвітню виставку в Парижі, отримала головну нагороду Grand prix.

26 жовтня (8 листопада) 1903 р. помер у Петербурзі, де й похований на Смоленському лютеранському кладовищі.

Творча спадщина вченого складається з 119 наукових та науково-популярних праць, які починаючи із 30-х років минулого століття неодноразово перевидавались, а у 1961 р. АН СРСР видала 9 томів повного зібрання праць вченого. Харківський національний аграрний університет з 1946 р. носить ім'я В.В. Докучаєва.

Джерело: Вергунов В. А. Докучаєв Василь Васильович (1846–1903) // Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 160–167.

120 років від дня народження ШИЛА ЮРІЯ МИХАЙЛОВИЧА (1906–1960)

Вчений і педагог у галузі тваринництва, доктор біологічних наук, професор

Народився 19 лютого 1906 року у місті Ніжин Чернігівської області в родині службовця. 1923 року закінчив семилітню трудову школу. Далі була Ніжинська агрошкола, а 1925 року став студентом Харківського зоотехнічного інституту, після закінчення якого 1929

року став аспірантом, а потім асистентом кафедри виховування сільськогосподарських тварин цього ж інституту. У вересні 1932 року отримав направлення до Харківського ветеринарного інституту, де працював до 1948 року доцентом, а потім очолював кафедру зоотехнії.

1936 року отримав науковий ступінь кандидата наук і вчене звання доцента. В 1940 році без відриву від роботи закінчив Харківський медичний інститут.

У 1943-1944 роках воював на фронтах Другої Світової війни офіцером медичної служби. У боях під Курськом отримав поранення.

1948-1952 роках – обіймав посаду завідувача кафедри виховування сільськогосподарських тварин Курганського СГІ.

Більше 25 років свого життя Ю. М. Шило віддав науковій та педагогічній роботі.

У 1957 року Шило Юрія Михайловича обрали на посаду завідувача кафедри тваринництва Уманського СГІ, де він працював до 1960 року. На цій посаді проявив себе як спеціаліст високої кваліфікації. Його наукова діяльність була присвячена проблемам поліпшення якості та раціонального використання кормів, утримання, догляду за тваринами і підвищення їхньої молочної продуктивності.

Юрій Михайлович був хорошим організатором, охоче допомагав співробітникам у наукових дослідженнях, а також консультував працівників тваринницьких ферм.

Юрій Михайлович Шило нагороджений орденом Червоної зірки, медаллю «За перемогу над Німеччиною».

Інформацію надано з Уманського національного університету.

90 років від дня народження ПАБАТА ІВАНА АНДРІЙОВИЧА (1936–2004)

*Вчений у галузі землеробства, доктор
сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент УААН*

Народився 20 лютого 1936 р. в с. Вишнівка Ічнянського району Чернігівської області у сім'ї колгоспника. У 1943 р. пішов до першого класу Вишнівської початкової школи. Десять класів.

З 1954 по 1955 р. працював у колгоспі ім. Ватутіна Ічнянського району різнорабочим. З 1955 по 1958 рр. служив у радянській армії. З 1958 по 1959 рр. працював бригадиром польової бригади колгоспу Україна Ічнянського району Чернігівської області. У 1959 р. вступив до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту і закінчив його у 1964 р. за спеціальністю «вчений агроном». З 1963 по 1964 рр. працював головним агрономом колгоспу

«Родина» Солонянського району Дніпропетровської області. З 1959 по 1964 рр. був членом Всесоюзної Ленінської комуністичної спілки молоді.

З 1964 по 1965 рр. – старший економіст солонянської птахофабрики Дніпропетровської області. З 1965 по 1966 рр. працював головним агрономом колгоспу К. Маркса Солонянського району. З 1966 р. по 1969 р. навчався в аспірантурі при Всесоюзному науково-дослідному інституті кукурудзи. З 1969 р. – молодший науковий співробітник. Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук 13 листопада 1970 р. на засіданні ради ґрунтово-агрохімічного факультету Харківського ордену Трудового Червоного Прапора сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва за темою «Разработка системы основной обработки почвы после стерневых предшественников на эродированных склонах центральной Степи Украины». Рішенням Ради Харківського Ордену Трудового Червоного Прапора сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва від 27 листопада 1970 р. (протокол № 6) Пабату Івану Андрійовичу присвоєний учений ступінь кандидата сільськогосподарських наук. З 26 грудня 1976 р. – обраний за конкурсом на посаду старшого наукового співробітника лабораторії обробітку ґрунту. Рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР від 12 серпня 1981 р. (протокол № 34^н/15) Пабату Івану Андрійовичу присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «загальне землеробство».

З 1 березня 1984 р. обраний за конкурсом на посаду завідувача лабораторії обробітку ґрунту ВНДІК. З 5 березня 1993 р. на засіданні спеціалізованої ради (Д 122. 02. 01) із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук при Дніпропетровському Ордену Трудового Червоного Прапора державному аграрному університеті відбувся захист докторської дисертації за темою «Оптимизация приемов регулирования стока воды и защиты почвы от эрозии в севооборотах Степной зоны Украины». Українська академія аграрних наук на підставі свого статуту 31 березня 1993 р. обрала Пабата Івана Андрійовича членом-кореспондентом зі спеціальності загальне землеробство (диплом Ч № 0029). З 10 березня 1995 р. призначений виконувачем обов'язки заступника директора з наукової роботи, а з 16.05.95 р. рішенням Президії УААН призначений на посаду заступника директора з наукової роботи Інституту кукурудзи.

Пабату Івану Андрійовичу присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук та вчене звання професора зі спеціальності «Загальне землеробство». З жовтня 2001 р. Іван Андрійович працює завідувачем лабораторії природоохоронних систем обробітку ґрунту.

Основна наукова діяльність І.А. Пабата пов'язана з широким колом питань розробки теоретичних і прикладних положень ґрунтозахисного, волого- і ресурсозберігаючого ведення землеробства в Степу. Ним досконало вивчені закономірності зміни стокорегулюючої дії і основних показників протиерозійної ефективності різних сільськогосподарських культур і агрофонів на схилі землях як влітку під час злив, так і весною при сніготаненні. Розроблені і запропоновані нові способи регулювання стоку води в сівозмінах і в системі

контурного землеробства, засновані на принципах консервуючого і вузькосмугового деблокуючого чизельного обробітку ґрунту.

Вперше для інтенсивного землеробства з метою захисту ґрунту від ерозії науково обґрунтовані: можливість тривалого застосування в польових і ґрунтозахисних сівозмінах сепаруючого безполицевого і чизельного обробітку ґрунту; місце і періодичність щілювання на схилах і оптимізовані технології їх здійснення; перспективність нульового обробітку чистого пару, як основного способу зниження активності використання опадів в екстремальні роки; система обробітку ґрунту в польовій сівозміні, що забезпечує застосування безгербіцидної технології вирощування кукурудзи та інших просяпних культур.

На основі проведених досліджень, ним отримано патент на корисну модель № 256A00B23/06 від 30.10.98 р. Бюл. № 5. Розроблений робочий орган ґрунтообробного знаряддя, яке дає змогу виконувати якісний обробіток ґрунту весною при підвищеній вологості і економити на його проведенні біля 40 % енергетичних витрат. Підготована і видана видавництвом «Урожай» книга «Ґрунтозахисна система землеробства» (1992). У співавторстві опубліковані «Обробіток ґрунту в системі інтенсивного землеробства» (1986), «Чорний пар» (1992), «Сівозміни при інтенсивному землеробстві» (1992).

Володів високими організаторськими здібностями. Мав значний досвід організації наукових досліджень та широкомасштабного впровадження їх результатів у виробництво.

За високоефективні наукові розробки з проблеми землеробства і впровадження їх у виробництво нагороджений Бронзовою медаллю ВДНГ України.

Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН.

120 років з дня народження НІМЧИНОВА ПРОКОПІЯ ПЕТРОВИЧА (1906 – 1983)

Вчений у галузі теорії бухгалтерського обліку, уточнення його предмета і методу, основних принципів побудови плану рахунків та головних напрямів удосконалення обліку в сільськогосподарських підприємствах, організації обліку витрат і визначення собівартості виробленої продукції, доктор економічних наук, професор

Народився 27 лютого 1906 р. у с. Курлахівка, що на Полтавщині, в селянській родині.

У 1926 р. закінчив агрокооперативний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту і працював інструктором Запорізької кредитної спілки.

Завершивши навчання на педагогічному відділенні Київського кооперативного інституту, викладав бухгалтерський облік у кооперативних технікумах Кривого Рогу і Кіровограда, завідував фінансово-плановим відділом Харківської облспоживспілки (1928–1934 рр.), а пізніше працював старшим викладачем, доцентом кафедри бухгалтерського обліку Харківського інституту радянської торгівлі.

З лютого 1946 р. Прокопій Петрович працював на кафедрі бухгалтерського обліку Київського фінансово-економічного інституту, яку очолював протягом 28 років. Тривалий час був деканом обліково-економічного факультету. Понад 10 років працював в УкрНДІ економіки і організації сільського господарства, з них майже 7 років (1956–1963) завідував відділом статистики і обліку та здійснював кураторство з досліджень в галузі бухгалтерського обліку.

Кандидатську дисертацію «Джерела капітальних затрат у держторгівлі, їх утворення і облік» захистив на вченій раді Московського економіко-статистичного інституту у червні 1947 р., а докторську – у формі наукової доповіді «Питання теорії і прогресивних методів обліку у сільському господарстві» – у 1965 р. на вченій раді Київського інституту народного господарства. Рекомендації його докторської дисертації були фундаментальними при перебудові облікового плану колгоспів і визначенні собівартості колгоспної продукції.

Наукова діяльність професора П. П. Німчинова спрямовувалася на вдосконалення обліку, аналізу та контролю в галузях народного господарства, проте провідне місце в його дослідженнях займали проблеми обліку і контролю в сільськогосподарських підприємствах.

Під керівництвом Прокопія Петровича у колгоспах Сумської області здійснювалася експериментальна перевірка методики обліку витрат для обчислення собівартості продукції; за його участю був підготовлений план рахунків бухгалтерського обліку та інструкція по його застосуванню. Велику і плідну роботу проведено вченим з переведення колгоспів України на госпрозрахунок та самоокупність; він впровадив у практику їх роботи ефективно ведення обліку і здійснення контролю за господарською діяльністю. Результати своїх нововведень вчений систематизував, обгрунтував і виклав у своїй монографії «Новая система колхозного учета», що вийшла друком у 1960 р.

Наукове спрямування основних праць П. П. Німчинова пов'язане з поглибленим розвитком теорії бухгалтерського обліку, уточненням його предмета і методу, основних принципів побудови плану рахунків та головних напрямів удосконалення обліку в сільськогосподарських підприємствах, організації обліку витрат і визначення собівартості виробленої продукції.

У відомій школі П. П. Німчинова підготовлено п'ять докторів та 38 кандидатів наук, багато з яких, продовжуючи справу свого вчителя, працюють професорами і доцентами вузів України, а також у країнах ближнього зарубіжжя.

Нагороджено двома орденами Червоної Зірки, медаллю «За перемогу у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» і медалями до 20-річчя і 30-річчя перемоги над фашистською Німеччиною. У мирний час Указом Президії

Верховної Ради СРСР бездоганна та плідна науково-педагогічна праця вченого відзначена орденами «Знак Пошани» і Трудового Червоного Прапора (1953 р.).

Безцінна творча спадщина професора П. П. Німчинова налічує 80 наукових праць, з них дев'ять монографій, три підручники, чотири навчальних посібники.

19 червня 1983 р. Прокопій Петрович закінчив земний шлях. Похований на Мінському кладовищі м. Києва.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

БЕРЕЗЕНЬ

100 років від дня народження ПОПОВИЧА ПАВЛА ДАНИЛОВИЧА (1926–1987)

*Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 2 березня 1926 р. в с. Плиски Борзнянського району Чернігівської області.

У 1957 р. закінчив Уманський сільськогосподарський інститут (нині Уманський національний університет садівництва). З 1958 р. – науковий співробітник Мліївської дослідної станції садівництва.

У березні 1964 р. призначений на посаду завідувача лабораторії освоєння схилів під сади, а з 1971 р. – завідувача відділу агрохімії та ґрунтознавства Українського науково-дослідного інституту садівництва (нині Інститут садівництва НААН), де і працював до раптової смерті у 1987 р. У 1963 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості росту яблуні на крутих схилах Західного Лісостепу України», а у 1970 р. – докторську дисертацію на тему «Освоєння схилів під плодові насадження».

П.Д. Попович науково і практично вирішив проблему раціонального використання під сади значних площ схилів у Лісостепу України, обґрунтував і надав практичні рекомендації щодо системи агротехнічних заходів щодо застосування ефективних технологій вирощування плодкових культур на схилах.

Під його керівництвом проведено класифікацію основних видів ґрунтів по природних зонах України, групуванню їх за ступенем придатності під сади і ягідники. Встановлено особливості росту і врожайності плодкових дерев залежно від ґрунтових умов. Розроблено рекомендації з передсадивного окультурення ґрунтів, визначено агроґрунтові райони країни та умови для розміщення в них інтенсивних плодкових насаджень.

П.Д. Попович узагальнив результати багаторічних досліджень наукових установ України і підготував рекомендації по системі удобрення садів, ягідників

і плодкових розсадників на основі забезпеченості основних ґрунтів рухомими формами фосфору й калію та рівня вмісту азоту в листі дерев основних плодкових порід.

Опублікував понад 125 наукових статей, ряд брошур, книг з основних питань ведення садівництва України. Праці: Освоєння схилів під сади (Попович П.Д., Тарасенко М.П.). К., 1969; Садівництво на схилах: екологія, агротехніка, проектування. К., 1975; Придатність ґрунтів під сади і ягідники. К., 1981. (співавт.).

Помер у 1987 р., похований у с. Новосілки Києво-Святошинського району Київської області.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

90 років від дня народження АМБРОСОВА ВОЛОДИМИРА ЯКОВИЧА (1936–2014)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член –кореспондент НААН (1993)

Народився 8 березня 1936 р. Навчався на економічному факультеті Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, який закінчив у 1958 р.

Після інституту працював в радгоспах Запорізької та Харківської областей. Свій трудовий шлях розпочав агрономом центрального відділку радгоспу «Велико-Токмацький» Запорізької області, потім працював головним економістом радгоспу імені Леніна Дергачівського району Харківської області.

Із набутими базовими знаннями й необхідним практичним досвідом був прийнятий до аспірантури НДІ тваринництва Лісостепу та Полісся УРСР. У 1964 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Організація кормової бази в молочно-овочевих господарствах», у 1991 р. – докторську дисертацію на тему «Економічні проблеми формування раціональних типів підприємств та об'єднань регіональних АПК». Із 1964 р. працював старшим науковим співробітником відділу економіки НДІ тваринництва.

У 1970 р. Володимира Яковича за конкурсом прийнято на роботу до Харківського відділу Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства імені О.Г. Шліхтера завідувачем сектора раціональних типів підприємств та об'єднань, а з 1986 р. до 2004 р. завідував Харківським відділом Інституту аграрної економіки УААН. Протягом 2005–2008 рр. працював головним науковим співробітником ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН.

Наукову діяльність В.Я. Амбросов поєднував з плідною педагогічною роботою, загальний стаж якої у вищій школі становить майже 28 років. Із 1992 р. за сумісництвом працював завідувачем кафедри економіки, бізнесу і маркетингу, а з 2009 р. – завідувачем кафедри обліку і аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Науковий інтерес ученого був зорієнтований на опрацювання пропозицій щодо вдосконалення структури виробництва регіонального АПК, організаційних форм функціонування його сфер, системи регулювання економічних зв'язків. Учений – автор і співавтор понад 700 публікацій, серед яких 107 підручників і навчальних посібників, монографії, 88 науково-методичних рекомендацій. Під його науковим керівництвом підготували і захистили дисертації 19 аспірантів і чотири докторанти.

Професор В.Я. Амбросов нагороджений п'ятьма медалями ВДНГ СРСР, дипломом ВДНГ України, медалями «За трудову доблесть», «Ветеран праці», Почесною відзнакою Української академії аграрних наук, почесною грамотою Міністра освіти і науки України, дипломом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена», трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України, Дипломом за вагомий внесок у розвиток науки і техніки та інженерної справи Інженерної академії України.

Помер 18 лютого 2014 р. Похоронений у м. Харків на меморіальному комплексі «Слобожанський».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

120 років від дня народження ШЕВЧЕНКА ОЛЕКСАНДРА МИХАЙЛОВИЧА (1906–1970)

Фахівець у галузі селекції кісточкових культур

Народився 8 березня 1906 р. в м. Веприк Гадяцького р-ну Полтавської обл.

У 1918 р. закінчив 4 класи сільської школи. Працював на різних роботах (учнем слюсаря, стажером в суді).

У 1929–1930 рр. – курсант підготовчих курсів в інститут, у 1930–1934 рр. – студент Полтавського плодово-ягідного інституту (нині Полтавська державна аграрна академія),

Після закінчення якого працював агрономом Дубосарського райвідділу сільського господарства (Молдавська АССР).

У 1934–1936 рр. – курсант школи «голичників» 6-го ж/д полку м. Київ.

У 1936–1937 рр. – науковий співробітник Млївської науково-дослідної станції плодівництва (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН), у 1937–1941 рр. – директор цієї станції.

У 1941–1944 рр. – учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни. В боях за м. Невель калінінського напрямку був важко поранений. З травня 1944 р. працював старшим науковим співробітником відділу селекції кісточкових культур Мліївської науково-дослідної станції плодівництва.

Основний напрям наукової діяльності: селекція кісточкових культур – сливи, черешні та вишні.

Автор наукових праць: «Вишня. Енциклопедія. Том I». (1950); «Слива. Енциклопедія. Том II.» (1950); «Слива. Енциклопедія. Том II.» (1952); «Селекція кісточкових на млевської опытній станції» (1959); «Новые сорта черешен» (1951); «Лучшие гибриды сливы» (1954); «Новые сорта черешен научно-исследовательской станции плодоводства» (1950); «Перспективные гибриды слив для производства чернослива в западных районах Лесостепи УССР» (1959).

Помер у 1970 р.

Інформацію отримано з Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиценка ІС НААН.

85 років від дня народження

ФАТЕЄВА АНАТОЛІЯ ІВАНОВИЧА (1941–2022)

*Вчений агрохімік, доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народився 10 березня 1941 р. в с. Журавлівка Белгородського району Белгородської області. У 1968 р. закінчив агрономічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва (нині Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва) за спеціальністю «вчений агроном-рільник».

У 1968-1970 рр. працював головним агрономом колгоспу «Зоря» Балаклійського району Харківської області. Починаючи з 1970 р., трудова діяльність А. І. Фатєєва пов'язана з Українським науково-дослідним інститутом ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського (нині ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»), де він працював на посадах молодшого та старшого наукового співробітника лабораторії агрохімії, з 1984 до 1990 рр. — завідувача лабораторії польових випробувань мінеральних добрив на Граківському дослідному полі, з 1990 р. — завідувача лабораторії охорони ґрунтів від агрохімікатів і техногенного забруднення.

У 1978 р. А. І. Фатєєв захистив кандидатську дисертацію «Ефективність різних способів внесення мінеральних добрив у системі сівозміни на опідзолених ґрунтах Лівобережного Лісостепу УРСР». Науковими керівниками його роботи

були М. К. Крупський і П. П. Левенець. У 1996 р. була захищена докторська дисертація «Теоретичне обґрунтування ефективності локального внесення добрив», у 2005 р. вчений отримав звання професора.

Основні напрями наукової діяльності пов'язані з оптимізацією мінерального живлення сільськогосподарських культур, вивченням закономірностей трансформації сполук азоту, фосфору і калію у ґрунтах за локального і розкидного способів внесення мінеральних добрив, закономірностей впливу джерел емісії елементів-забруднювачів на їх накопичення ґрунтами та рослинним покривом, розробкою прийомів із детоксикації забруднювачів у ґрунтах, відновленням родючості нафтозабруднених земель.

А. І. Фатєєв є одним з ініціаторів створення теоретичних і методичних основ охорони ґрунтів України від техногенного забруднення. За його участі розроблено Концепцію екологічного нормування антропогенних навантажень на ґрунтовий покрив, Концепцію органічного землеробства та Атлас придатності ґрунтів України до органічного землеробства, під його керівництвом розроблено ряд чинних нормативних та нормативно-методичних документів у галузі охорони ґрунтів. Виконано агрогеохімічне районування ґрунтів України, створено методологію ґрунтово-геохімічних обстежень земель с.-г. призначення і агрогеохімічного оцінювання ґрунтів та районування території України. Під його керівництвом розроблено заходи з раціонального використання мікродобрив, теоретичні основи кількісної діагностики, оцінювання та прогнозування забруднення важкими металами системи «атмосферне повітря-ґрунт-рослина», теоретичні основи нормування вмісту у ґрунтах України ряду важких металів, залежно від стійкості цих ґрунтів до забруднення, та запропоновано нормативи вмісту цих елементів у ґрунтах сільгосппризначення.

А. І. Фатєєв — автор і співавтор 294 наукових праць, серед них — 20 монографій і майже 20 патентів. Під його керівництвом підготовлено 2 доктори наук і 9 кандидатів наук. Анатолій Іванович відзначався активною громадською позицією, був головою профспілкової організації ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», Почесним членом Громадської організації «Українське товариство ґрунтознавців та агрохіміків», членом редколегії міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство». Вчений брав участь у міжнародних ґрунтових і природоохоронних проєктах Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) і Європейської Комісії. А. І. Фатєєв нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006), лауреат премії імені О. Н. Соколовського (2009), премії НААН за видатні досягнення в аграрній науці (2013) та державної стипендії видатним діячам науки (2017).

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. Н.О. Соколовського»

**90 років від дня народження
МАЙДЕБУРИ ВОЛОДИМИРА ІЛЛІЧА (1936–2018)**

*Вчений у галузі селекції та агротехніки вирощування
плодових культур, доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН*

Народився 14 березня 1936 р. у с. Горошків
Тетіївського р-ну Київської обл.

У 1954 р. закінчив зооветеринарне відділення Мироцького
сільськогосподарського технікуму, а у 1963 р. –

агрономічний факультет Кримського сільськогосподарського інституту.

У 1954–1955 рр. працював ветеринарним фельдшером колгоспу ім.
Шевченка Тетіївського району Київської області, 1963–1964 рр. – головним
агрономом колгоспу «Заповіт Леніна» Джанкойського району, у 1964–1966 рр. –
секретарем обласного комітету ЛКСМУ. Упродовж 1966–1969 рр. – аспірант на
кафедрі плодівництва Української сільськогосподарської академії; в 1969–1972
рр. – старший науковий співробітник, завідувач лабораторії агрохімії і фізіології
Кримської дослідної станції садівництва; у 1972–1976 рр. – начальник відділу
науки Головлплодвинпрому УРСР. У 1976–1978 рр. – заступник директора, у
1978–1986 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту
садівництва (нині Інститут садівництва НААН) та генеральний директор
Науково-виробничого плодородсадницького об'єднання. У 1978–2000 рр. –
завідувач відділу освоєння пісків та малопродуктивних земель, у 2000–2014 рр.
– головний науковий співробітник Інституту садівництва УААН. Водночас з
1993 р. – генеральний директор спільного акціонерного товариства
«Укрсадінвест» (м. Київ). У 1969 р. в Українській сільськогосподарській академії
(нині НУБіП) (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему «Вплив
мінеральних добрив на ріст і плодоношення яблуні в умовах Південного Полісся
України», а у 1984 р. у Плодоовочевому інституті (м. Мічурінськ) – докторську
дисертацію на тему «Основи підвищення продуктивності яблуні і груші в
Криму». У 1988 р. присвоєно вчене звання професора.

Колю наукових інтересів В.І. Майдебури включає селекцію абрикоса і
технологію вирощування плодових культур. За його участю розроблено
прогресивні технології вирощування саджанців плодових та ягідних культур у
теплицях і відкритому ґрунті, вивчено особливості живлення плодових культур
в умовах гідропоніки, розроблено методики вивчення продуктивності
фотосинтезу на основі виносу елементів живлення, виведено досить зимостійкі
форми абрикоса ранніх строків досягання, які щороку плодоносять в умовах
Лісостепу і Південного Полісся. Під його керівництвом розроблено методики і
проведено широкі стаціонарні польові, вегетаційні та лабораторні дослідження
щодо використання малопродуктивних земель, непридатних під польові
культури та розроблено технологію окультурення пісків та малопродуктивних

земель під сади і ягідники. Важливе місце в його дослідницькій роботі займали питання фізіології рослин, підвищення якості плодів і ягід і впровадження у виробництво досягнень науки. Під його керівництвом закладено понад 15 тис. га садів.

Опублікував понад 230 наукових праць, у тому числі 4 книги, 7 монографій, має 9 авторських свідоцтв на винаходи. Під науковим керівництвом В.І. Майдебурі захищено 6 докторських та 51 кандидатську дисертацій.

Найвідоміші праці: «Справочник по садоводству» (1983); «Экономика и организация садоводства» (1985); «Окультуривание дерново-слабоподзолистых песчаных почв под сады путем создания аккумулирующих прослоек» (1985); «Выращивание плодовых и ягодных саженцев» (1989); «Динаміка формування біохімічного складу плодів абрикоса під час досягання в умовах південного Полісся України», (1999); «Формування елементів продуктивності щеплених дерев яблуні» (2012).

У 1990 р. його обрано членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (відділення рослинництва).

В.І. Майдебурою встановлено наукові зв'язки з ученими Болгарії, Німеччини, Росії, Молдови, Чехії, Туреччини, Югославії.

Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР, а також медалями ВДНГ СРСР і УРСР.

Помер 1 березня 2018 р.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

90 років від дня народження СІРАЦЬКОГО ЙОСИПА ЗЕНООВИЧА (1936–2015)

*Вчений в галузі селекції, розведення та відтворення
сільськогосподарських тварин, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 19 березня 1936 року в с. Мар'янівка Баранівського району Житомирської області у селянській родині.

Закінчивши семирічну школу, продовжив навчання у Рогачів-Волинському зоотехнічному технікумі (1951-1955 рр.), 1955-1960 – студент Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Трудову діяльність розпочав на Центральній дослідній станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин (м. Бровари). 1963-1966 – аспірант Української сільськогосподарської академії.

Захистивши у 1966 році кандидатську дисертацію “Особенности развития черно-пестрого скота при периодически снижавшемся уровне его кормления”, Йосип

Зенонович продовжує працювати на посаді старшого наукового співробітника, а згодом – заступника директора з наукової роботи Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин. Результатом наукових пошуків стала докторська дисертація “Воспроизводительная способность и эффективное использование быков-производителей” (1992 рік).

У 1970 році Й.З. Сірацькому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності годівля сільськогосподарських тварин і технологія кормів. Із 1995 року він професор зі спеціальності розведення і генетика тварин.

Із 1976 року Йосип Зенонович працював в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН на посадах старшого наукового співробітника, провідного співробітника відділу АСУ, заступником директора з наукової роботи, завідувачем відділу. Із 2010 року – завідувач лабораторії відтворення сільськогосподарських тварин, провідний науковий співробітник цієї ж лабораторії.

Основні напрями досліджень науковця пов’язані із розробкою питань еволюції популяцій великої рогатої худоби, еколого-генетичних методів у селекції, зоотехнічної та економічної оцінки порід, використання принципів популяційної генетики та імуногенетики в селекційній роботі, індивідуального розвитку худоби, біології відтворення, селекції молочної худоби і управління селекцією в породі та стадах з використанням ЕОМ.

Й. З. Сірацький вперше в зоотехнічній науці України дослідив фізіолого-генетичні аспекти формування відтворювальної здатності великої рогатої худоби, розробив способи прогнозування спермопродуктивності та раціонального використання бугаїв. Ним здійснена комплексна оцінка біологічного, генетичного та селекційного статусу плідників основних порід України, обґрунтовано і експериментально доведено вплив бугаїв на формування відтворювальної здатності їх синів і дочок, розкрито зв’язок між рівнем гомо- і гетерозиготності бугаїв і корів за поліморфними системами білків і ферментів, показниками спермопродукції і відтворювальної здатності та впливом зовнішнього і внутрішнього опромінення на репродуктивну систему норок.

Учений запропонував спосіб визначення типів конституції тварин, розробив методи оцінки інбридингу та стану адаптації тварин. Він – співавтор української бурої молочної породи та нового північно-східного молочної типу бурої худоби, брав участь у створенні української чорно-рябої молочної породи, розробив та впровадив програми селекції з великою рогатою худобою у Волинській, Київській, Сумській та Закарпатських областях.

Йосип Зенонович створив відому наукову школу, яка продовжує дослідження з питань розведення і селекції тварин, формування репродуктивної функції у корів та бугаїв-плідників, удосконалення і консолідації вітчизняних порід. Наукова школа ювіляра – чотири доктори та 25 кандидатів наук.

Науковий доробок вченого 690 наукових праць, серед яких 36 монографій та книг, 7 підручників, 35 рекомендацій та програм з питань селекції, відтворення та генетики тварин, 22 наукові праці перекладено і видано у США,

2 – в Болгарії. Йосип Зенонович – співавтор Закону України “Про племінне тваринництво, 7 нормативних підзаконних актів, співавтор програми із іспиту кандидатського мінімуму «Розведення та селекція сільськогосподарських тварин», член редколегії наукових збірників “Розведення і генетика тварин”, “Вісник Черкаського інституту агропромислового виробництва”, науково-методичного журналу “Вісник Сумського національного аграрного університету”.

Й. З. Сірацький був членом спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук із спеціальностей 06.02.01–розведення та селекція тварин і 03.00.15–генетика в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН та Науково-технічної ради Міністерства аграрної політики і продовольства України.

Має урядові нагороди: медалі – “За доблестный труд”, “В память 1500-летия Киева”, “Ветеран труда”. Успіхи в розробці та впровадженні досягнень науки у виробництво відзначено Дипломом другого ступеня ВДНГ України, за значний внесок у розробку питань технології і техніки штучного осіменіння сільськогосподарських тварин нагороджений ювілейною медаллю “В ознаменованіе 100-летия со дня рождения И.И. Иванова”.

У 2005 році обрано академіком Академії наук Вищої освіти України, у 2006 – нагороджений Трудовою відзнакою “Знак пошани” Міністерства аграрної політики України та Почесною відзнакою Української академії аграрних наук, у цьому ж році йому присвоєно почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”. У 2008 році Йосип Зенонович став лауреатом премії Української академії аграрних наук “За видатні досягнення в аграрній науці за 2007 рік” за цикл наукових праць “Розробка теоретичних та практичних аспектів формування молочної продуктивності великої рогатої худоби”. У 2009 р. Й. З. Сірацького обрано Почесним професором кафедри селекційно-генетичних технологій тваринництва Подільського державного аграрно-технічного університету.

Помер у 2015 році.

Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин НААН.

75 років від дня народження КИСЛЯ ВОЛОДИМИРА ІВАНОВИЧА (1951–2008)

*Вчений у галузі ґрунтознавства та агрохімії,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН*

Народився 21 березня 1951 р. у м. Валуйки Белгородської області (Російська Федерація). Закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва.

Закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва. Після проходження військової служби, починаючи від 1975 р., В. І. Кисіль працював в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського (УНДІГА), де під керівництвом кандидата с.-г. наук А. Я. Буки проводив польові і лабораторні дослідження і готував матеріал для кандидатської дисертації («Ефективність мінеральних добрив в ланці сівозміни за плоскорізного і відвального обробітку на еродованому темно-сірому опідзоленому ґрунті Лівобережного Лісостепу УРСР»), яку захистив у 1982 р., а докторську дисертацію («Теоретичні основи і прикладні аспекти застосування добрив в біологічному землеробстві») за спеціальністю «агрохімія» захистив у 2002 році. Того ж року В. І. Кисіль був обраний членом-кореспондентом УААН з напрямку «землеробство, ґрунтознавство, агрохімія, агроекологія, природокористування, радіобіологія», а у 2007 р. його обрали академіком УААН за спеціальністю «ґрунтознавство, природокористування».

З 1989 р. В. І. Кисіль очолював сектор біоземлеробства у відділі агрохімії, з 1991 р. – лабораторію агроекології і біоземлеробства, а з 2004 р. став, як директор, на чолі ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» не полишаючи дослідницької роботи з біоземлеробства.

Дослідження цього наукового підрозділу були дуже ефективними. Проведено районування території України за придатністю ґрунтового покриву для вирощування екологічно чистої продукції, розроблено технології її вирощування, опрацьовано методи оцінювання еколого-токсикологічного стану ґрунтів. Під керівництвом В. І. Кисіля проведено фундаментальні дослідження впливу різних систем землеробства на властивості ґрунтів. Для цього вчений розробив оригінальні схеми польових стаціонарних дослідів, які було проведено в 11 дослідних установах УААН, у всіх ґрунтово-кліматичних зонах країни. Результатом цих, до певної міри, унікальних досліджень була розробка системи добрив для біологічного землеробства з інтегрованою системою захисту рослин з пріоритетом біологічних методів. В. І. Кисіль наполягав на тому, що в умовах органічного (біологічного) землеробства застосування помірних доз добрив має бути обов'язковим для підтримання динамічної рівноваги вмісту поживних речовин в кореневмісній зоні ґрунту і забезпечення комфортних умов розвитку рослин; додатково потрібно внесення мікроелементів і кальцієвмісних сполук. Так народився український варіант біологічного землеробства.

Значну увагу в наукових дослідженнях вченого приділено вивченню закономірностей формування оптимізованого живлення польових культур, розробці сучасних систем удобрення, обробітку, створенню нових екологічно безпечних видів органічних і мінеральних добрив. Досвід польових досліджень дозволив ученому вперше в Україні сформулювати теоретичні положення щодо комфортного живлення культур макро- і мікроелементами, що забезпечує вирощування екологічно чистих і біологічно повноцінних урожаїв.

Одним з перших у державі В. І. Кисіль поставив питання про необхідність розробки Закону України про статус екологічно чистих земель і Закону України про ековиробництво. Він є одним з авторів проєкту Закону України «Про органічне виробництво».

У 2001 р. В. І. Кисіль ініціював виробничі дослідження з відпрацювання новітніх технологій з біоземлеробства і вперше в Україні створив дослідний полігон в агрофірмі «Новий шлях» Борівського району Харківської області. На базі полігону проведено декілька тематичних семінарів, в яких брали участь українські й іноземні фахівці. У результаті було напрацьовано рекомендації з ведення біоземлеробства і методика паспортизації земель для виробництва біологічно чистої продукції.

Здобутки лабораторії, крім означеного, — це екологічні нормативи агрогенних навантажень на ґрунти у технологіях вирощування біологічно чистої продукції, ресурсозберезувальні екологобезпечні технології застосування добрив у сівозмінах, новий вид повільно діючих біоорганічних добрив, регламенти застосування побічної продукції в біологічному землеробстві, методика ідентифікації і база даних екологічно чистих агрозон тощо.

В. І. Кисіль є одним з авторів Національної програми з охорони родючості ґрунтів, співавтором навчального посібника «Визначник еколого-генетичного статусу і родючості ґрунтів України, який удостоєно диплому лауреата премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2006).

Як директор ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» (2004–2008) і керівник НТП «Родючість, охорона й екологія ґрунтів» В. І. Кисіль зосереджував увагу виконавців програми на розробці сучасних технологій поводження з ґрунтами, опрацюванні новітніх засобів наземного і дистанційного вивчення ґрунтового покриву, впровадженні у ґрунтознавство та агрохімію оригінальних дослідницьких підходів і методів.

Його книги «Биологическое земледелие в Украине: проблемы и перспективы» (2000), «Агрохімічні аспекти екологізації землеробства» (2005), а також численні наукові статті стали основою нового наукового напрямку.

Наукові розробки В. І. Кисіля здобули визнання не тільки в Україні, а й за кордоном. Він плідно співпрацював зі Швейцарським національним фондом, міжнародною організацією з екологічного сільського господарства (IFOAM), мережею Авалон, створеною для просування сталого сільського розвитку в Центральній і Східній Європі, національними екологічними установами Німеччини, Данії, Польщі, Чехії, США. В. І. Кисіль виграв декілька грантів міжнародних фондів.

В. І. Кисіль активно сприяв міжнародному іміджу України, виступаючи з науковими доповідями у різних країнах світу — Франції, Китаї, Нідерландах, Чехії та пострадянських республіках.

Активна позиція В. І. Кисіля у питаннях розвитку вітчизняної ґрунтово-агрохімічної науки знайшла визнання у вчених цієї галузі.

У 2006 р. він був обраний Генеральним секретарем Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків. За особистий внесок у наукове забезпечення

аграрного виробництва В. І. Кисіль нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2006) та відзнакою Харківської обласної державної адміністрації (2007).

В. І. Кисіль успішно керував спеціалізованою вченою радою із захисту кандидатських і докторських дисертацій при ННЦ ІА імені О. Н. Соколовського, поєднував наукову діяльність з викладацькою на ґрунтово-агрохімічному факультеті Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва.

Володимир Іванович передчасно пішов із життя (03.05.2008), але його наукова спадщина, як і розроблені ним стратегічні напрями досліджень, знайшли і будуть знаходити подальший розвиток у напрацюваннях його послідовників та учнів.

Більше відомостей про наукову діяльність вченого і повний перелік його наукових публікацій зібрано у спеціальному виданні — «Кисіль Володимир Іванович. Бібліографічний покажчик наукових праць за 1979-2009 роки» (2010).

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського».

75 років від дня народження

ГОРЬОВОГО Михайла Михайловича (1951–1996)

Вчений у галузі садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 26 березня 1951 р. в с. Черепин Черкаської області.

У 1980 р. закінчив Білоцерківський сільськогосподарський інститут.

З 1982 по 1989 р. працював на посаді молодшого наукового співробітника відділу селекції Мліївського інституту садівництва ім. Л.П. Симиренка (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН), а з 1989 по 1996 р. завідувач відділу ягідних культур.

У 1994 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Господарсько-біологічна оцінка сортів чорної смородини в умовах Центрального Лісостепу України» (Київ, Український державний аграрний університет).

Основні напрями наукової діяльності: селекція нових перспективних сортів ягідних культур (чорної смородини, агрусу, малини та порічок), їх вивчення та впровадження у виробництво.

Співавтор та автор багатьох нових сортів ягідних культур.

Автор майже 20 наукових публікацій.

Наукові праці: «Нові сорти ягідних культур» (1991); «Сорти чорної смородини для промислових насаджень господарств Лісостепу України» (1991); «Селекція смородини на комплекс цінних господарсько-біологічних ознак»

(1996); «Селекция смородины черной на комплекс ценных хозяйственно – биологических признаков. Состояние сортимента плодовых и ягодных культур и задачи селекции» (1996);» Сорти чорної смородини Мліївської селекції» (1996).

Помер 24 листопада 1996 р. в с. Мліїв Черкаської області, де і похований.

Інформацію отримано з Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН.

105 років від дня народження СОБКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСІЙОВИЧА (1921-2017)

Вчений у галузі зрошуваного землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН (1991)

Народився 27 березня 1921 року в с. Зельбахівка Щорського (тепер Криничанського) району Дніпропетровської області.

У 1937–1941 рр. навчався на агрономічному відділенні у Верхньо-Дніпровському сільськогосподарському технікумі.

Протягом 1941-1945 рр. – військовослужбовець, учасник бойових дій Другої світової війни.

У 1949 р. закінчив з відзнакою агрономічний факультет Дніпропетровського сільськогосподарського інституту.

Упродовж 1949-1953 рр. – агроном колгоспу ім. Сталіна на Дніпропетровщині; директор учбово-дослідного господарства Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. З 1953 року по 1956 рік працював на Генічеській дослідній меліоративній станції Всесоюзного інституту кукурудзи – завідувач відділу зрошення, в заступник директора з наукової роботи (1956-1957), директор станції (1957-1963).

Упродовж 1963–1979 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту зрошуваного землеробства (м. Херсон); 1979-1983 - заступник голови Президії Південного відділення ВАСГНІЛ (м. Київ); 1983-2010 – старший науковий співробітник, провідний, головний науковий співробітник, радник директора Українського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації (нині –Інститут водних ресурсів і меліорації НААН).

Кандидатську дисертацію на тему «Предпосевные поливы и сроки посева озимой пшеницы при орошении в районах Присивашья Юга УССР» захистив у 1962 році у Харківському сільськогосподарського інституті, присвоєно вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

Докторську дисертацію на тему «Культура озимої пшениці на зрошуваних землях Степу України» захистив в Українському науково-

дослідному інституті рослинництва, селекції та генетики ім. В.Я. Юр'єва у 1975 р., присвоєно вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук.

У 1989 р. Собко О.О. присвоєно вчене звання професора зі спеціальності меліорація і зрошуване землеробство. У 1998 р. - звання почесний професор Дніпропетровського державного аграрного університету.

В 1991 р. обраний членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (нині Національна академія аграрних наук) Відділення землеробства, меліорації та агроекології (спеціальність зрошуване землеробство).

Під керівництвом та за його участі розроблялись нові та удосконалювалися існуючі технології вирощування сільськогосподарських культур, розроблено основні складові системи землеробства на зрошуваних землях, які знайшли широке виробниче впровадження та забезпечили високу віддачу зрошуваного гектару.

До основних здобутків у науковій роботі вченого належать: розробка теоретичних та практичних засад ефективного використання зрошуваних земель; розробка повної технології вирощування озимої пшениці на поливних землях; дослідження і впровадження технології високоефективного введення насінництва та створення нових високоврожайних сортів люцерна; розроблено агротехніку вирощування на поливних землях пожнивних культур гречки і проса; створення та впровадження у господарствах зрошуваних культурних пасовищ; вдосконалення дощувальної техніки. Велику увагу в своїх дослідженнях Собко О.О. приділяв питанням впливу зрошення на родючість та еколого-меліоративний стан ґрунтів, умовам живлення культур та програмуванню врожайності. Наукові напрацювання Собко О.О. було використано при розробці Концепції розвитку водних меліорацій України.

Був членом спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, членом експертної ради ВАКу України тощо. У 1966 започаткував видавництво та очолив редколегію республіканського міжвідомчого тематичного наукового збірника «Зрошуване землеробство», входив до складу редколегій інших наукових та науково-виробничих журналів.

Як учений і спеціаліст із зрошуваного землеробства в довготривалих відрядженнях вивчав світовий досвід ведення водних меліорацій у США, Індії; як радник міністра меліорації та водного господарства СРСР досліджував проблему розвитку зрошення при освоєнні пустельних земель Єгипту. Усе цінне з побаченого він перевіряв у дослідях для умов півдня України і застосовував на практиці.

О.О. Собко опублікував понад 140 наукових праць, в тому числі 3 монографії.

Він автор двох авторських свідоцтв на винаходи. Під його керівництвом захищено 14 кандидатських та 2 докторські дисертації.

В 1979 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ. З 1991 р.-член-кореспондент УААН та Російської академії сільськогосподарських наук зі спеціальності зрошуване землеробство.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1983), має почесне звання Заслужений агроном України (1971).

За бойові заслуги у роки Другої світової війни О.О. Собко нагороджений медалями «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа», «За взяття Берліна», «За Перемогу», солдатською медаллю «За відвагу», орденом Слави III ступеню, трьома орденами «Великої Вітчизняної війни» (I, II, II ступенів) та іншими.

За трудові і наукові здобутки, які сприяли розвитку аграрної науки та сільськогосподарського виробництва, Олександра Олексійовича Собка було відзначено державними нагородами: орденом Жовтневої Революції (1971), трьома орденами Трудового Червоного Прапора (1967, 1973, 1981), орденом «За мужність» (1999), Почесними грамотами Кабінету Міністрів України (2001), Верховної Ради України (2006), Міністерства аграрної політики України (2001), Почесною відзнакою УААН (2005) та грамотами Президії Української академії аграрних наук, трудовою відзнакою «Знак пошани» Мінагрополітики України (2005), нагрудним знаком «Почесний працівник Державного комітету України по водному господарству» (2010), Почесною грамотою Голови Херсонської обласної державної адміністрації (2001), Подякою міського Голови м. Києва (2004) та іншими відзнаками.

На честь Собко О.О. названо вулицю в селищі міського типу Наддніпрянське в м. Херсоні, вшановуючи його пам'ять як засновника в 60-ті роки минулого століття цього наукового містечка та сучасного науково-виробничого комплексу Інституту зрошувального землеробства (рішення Наддніпрянської селищної ради Дніпровського району м. Херсона № 301 від 17.05.2019).

Помер 3 серпня 2017 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 693–695.

115 років від дня народження АНДРІЄНКА ОЛЕКСІЯ СЕМЕНОВИЧА (1911–2005)

*Вчений в галузі плідівництва і виноградарства,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач
кафедри плідівництва і виноградарства*

Народився 30 березня 1911 року в родині вчителів. Невдовзі сім'я переїхала до села Раденське Цюрупинського району на Херсонщину. Після успішного завершення навчання в Херсонській профшколі інтенсивних культур в 1929 році працював техніком-садівником у Воронежській

області, згодом в Мічурінському Інституті плодовоочових культур та агрономом у спеціалізованому садівничому господарстві Татарстану.

У 1934 році Олексія Семеновича переводять на посаду агронома-розсадниківода у Пензенську область. З 1939 року стає завідувачем виробничої бази та старшим агрономом у навчальному господарстві, та викладачем плідівництва в агропрофшколі в Тульській області.

З грудня 1941 по травень 1945 рр. Олексій Семенович пройшов війну, був на фронті зв'язківцем, ротним, штабним писарем, експедитор і начальником підсобного господарства стрілецької дивізії. Старшину Андрієнка О. С. нагороджено орденом «Червоної зірки» і п'ятьма бойовими медалями.

Одразу після війни прибув до Умані, з 1946 по 1949 рр. – агроном навчально-дослідного господарства Уманського національного університету, з 1951 р. – аспірант кафедри загального землеробства, з 1955 р. – асистент кафедри овочівництва, пізніше старший викладач. У 1961 р. доцент і завідувач кафедри плідівництва і виноградарства, з 1959 по 1963 рр. декан факультету заочного навчання.

Олексій Семенович володів чудовими організаторськими здібностями, був трудолюбивим і вмів спілкуватися з людьми, чим і заслужив повагу від колег та студентів. З 1963 по 1968 роки Олексія Семеновича призначають проректором з навчальної і наукової роботи, а в 1966 році виконує обов'язки ректора університету.

У 1968-1980 роках Олексій Семенович займає посаду декана факультету плодовоочівництва і виноградарства. Щоденна праця та наполегливість викликала велику повагу та шану серед колег-професорів Г. К. Карпенчука, С. Г. Власюка, А. О. Красноштана, а також доцентів А. О. Бондаренко, А. О. Грицаєнко, Л. С. Обіхода та інших.

Олексій Семенович зробив вагомий внесок в розвиток науки уманської садівничої школи. Він дбав про осучаснення навчальної та наукової бази для підготовки та перепідготовки кадрів та наукових досліджень у сфері садівництва, які завжди користуються попитом на ринку праці. В університетському саду Олексій Семенович створив унікальну колекції дерев, вегетативно розмножуваних підщеп, аналогів якій немає в усій Європі і частина якої дотепер слугує наочним посібником з викладання плодового розсадництва. Також за його рекомендаціями започатковано декілька дослідів на слаборослих підщепах, зібрана і тривалий час підтримувалася колекція з майже ста форм клонованих підщеп яблунь та інших плодкових культур.

У 1968 році був у науковому відрядженні в Угорщині, а в наступному році вивчав пальметне садівництво в Італії, підтримував тісні зв'язки з колегами-садівниками з усієї Європи. На тисячах гектарів у всіх кінцях України та країн Європи ростуть сади, закладені вихованцями Олексія Семеновича. Його діяльність у справі підготовки кадрів садівників, наукових дослідженнях, популяризації наукових і методичних здобутків дотепер використовується у повсякденній роботі кафедри плідівництва і виноградарства Уманського національного університету.

Великою заслугою Олексія Семеновича є внесок у розвиток навчання та підготовки кадрів з глибоким професійним знанням і практичними навичками. Він прививав своїм учням вмінням власними руками виконувати усі операції в саду і плодородсаднику, парниках і теплицях, керувати сільськогосподарською технікою та багато іншого.

Олексій Семенович Андрієнко за заслуги у підготовці кадрів для сільськогосподарського виробництва нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, заносився на районну Дошку пошани. Андрієнко Олексій Семенович помер в грудні 2005 року.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

КВІТЕНЬ

125 років від дня народження ПОПОВА ФЕДОРА АНДРІЙОВИЧА (1901–1988)

Вчений у галузі ґрунтознавства

Народився 1 квітня 1901 р. в м. Прилуки Полтавської області. У 1925-1928 рр. навчався на робітничому факультеті Харківського сільськогосподарського інституту і в 1928 р. зарахований студентом цього ж інституту, який закінчив у 1931 р.

Після завершення навчання його прийнято в аспірантуру Харківського науково-дослідного інституту агроґрунтознавства, яку він проходив під керівництвом ґрунтознавця зі світовим ім'ям О. Н. Соколовського.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук захистив у 1940 р. Починаючи з 1941 р. Ф. А. Попов працює на 21 посаді завідувача відділу агротехніки Українського науково-дослідного інституту соціалістичного землеробства (м. Київ).

Упродовж 1941-1943 рр. завідував державними сортодільницями в Башкирській АРСР. У грудні 1943 року за викликом Управління с.-г. Ради Міністрів УРСР був призначений на посаду старшого консультанта. На цій посаді в Раді Міністрів працював до 1948 р. Одночасно з 1944 р. за сумісництвом очолював відділ агротехніки в Українському науково-дослідному інституті землеробства. З 1948 р. на постійній роботі в Українському науково-дослідному інституті землеробства на посаді завідувача відділу агротехніки, одночасно до 1963 року був заступником директора інституту з наукової роботи, а з 1964 по 1983 рік – завідувачем лабораторії обробітку ґрунту і боротьби з бур'янами. Дисертацію на здобуття доктора сільськогосподарських наук захистив у 1971 р.

Основні напрями наукової діяльності Ф. А. Попова були пов'язані з науковим обґрунтуванням і розробленням систем обробітку ґрунту в крупнотоварному громадському землеробстві. Ним при Інституті землеробства було створено координаційну раду з проблем обробітку ґрунту, на яку було покладено розроблення програм досліджень з цієї важливої землеробської проблематики, контроль за її виконанням, розроблення методик досліджень і спостережень, аналіз і узагальнення експериментальних даних. Було вивчено і розроблено для різних зон і ґрунтових відмін оптимальну глибину, строки та способи основного, передпосівного обробітку і зведено їх у певну систему. На основі узагальнення досліджень він постійно готував і доводив до виробництва відповідні зональні рекомендації.

У 60-80-х роках минулого століття дослідною мережею України на всіх основних ґрунтових відмінах за єдиною узгодженою програмою проводили одночасно до 40 тривалих дослідів. Ф. А. Попов виявив себе як організатор широкомасштабних досліджень, методист, аналітик. Він привніс у науку емпіричні дослідження з проблем обробітку ґрунту, наукові підходи ґрунтознавства з вивченням фізики, хімії, біології ґрунту, сучасних процесів ґрунтоутворення під впливом антропогенних чинників. Ф. А. Поповим опубліковано понад 100 наукових праць, у їх числі монографія «Обробіток ґрунту під польові культури», що лягла в основу його докторської дисертації, підготував 23 кандидати наук. Нагороджений медаллю «За доблесний труд в годы Великой Отечественной войны» (1947 р.), орденом Трудового Червоного прапора (1948 р.), орденом «Знак пошани», (1955 р., 1958 р.), Велика золота медаль ВДНГ (1955 р.), орденом Жовтневої революції (1971 р.). Помер у 1988 р., похований у Києві.

Джерело: Попов Федір Андрійович. Сайко В. Ф. Золотий фонд ННЦ «Інститут землеробства УААН»: [довід.-бібліограф. вид.] / В. Ф. Сайко, А. В. Богодвін, Н. В. Солодюк. Київ: ЕКМО. 2006. С. 124–126.

110 років від дня народження МУСАТОВА ГЕОРГІЯ ІВАНОВИЧА (1916–1994)

*Вчений у галузі сортознавства, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 24 квітня 1916 р. в м. Умань в родині службовця.

Закінчив неповну середню школу, а в 1930–1932 рр. – Уманську агропрофшколу за спеціальністю «Овочівництво».

У 1932–1937 рр. студент плодовоовочевого факультету Уманського сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою.

Після закінчення інституту у 1937–1939 рр. – Георгій Іванович викладач Верхньодніпровського сільськогосподарського технікуму, а в 1939–1941 рр. – аспірант Українського НДІ зернового господарства, завідувач сортодільниці інституту.

На початку Великої Вітчизняної війни – агроном МТС у Саратовській області. З квітня 1942 р. по жовтень 1947 р. перебував на військовій службі: курсант Астраханського технічного училища, помічник начальника, начальник штабу, командир батареї, слухач Військової академії ім. Фрунзе. Закінчив війну старшим помічником начальника оперативного відділу головного штабу Війська Польського. До 1947 р. – начальник військової кафедри Литовської СГА. Там само працював рік директором науково-дослідної станції, та викладачем у Литовській сільськогосподарській академії.

З 1949 по 1951 р. – викладач, старший викладач Чернівецького учительського інституту, з 1951 по 1973 рр. – асистент, старший викладач, а потім доцент і завідувач, професор кафедри рослинництва Уманського СГІ. У 1955 р. – захистив кандидатську, а в 1965 р. – докторську дисертації.

Доцент Г.І. Мусатов за активної участі дипломників досліджував ущільнені посіви кормових культур, міжвидові відносини та розвиток кореневої системи кукурудзи. Їх результати були покладені в основу його докторської дисертації, яку він успішно захистив у 1965 р. Професор Г.І. Мусатов – керував кафедрою в 1961–1973 рр. Очолював дослідження з кормовими культурами на силос і зелений корм. Протягом 1967–1973 рр. – ректор Уманського СГІ.

У 1973–1979 рр. – завідувач відділу впровадження досягнень науки у виробництво Верхняцької селекційної станції. У 1980–1990 рр. – консультант з питань науки і передового досвіду в колгоспах Бернадського району Вінницької області.

Упродовж 1973–1990 рр. Г.І. Мусатов працював старшим науковим співробітником у мережі дослідних станцій Всесоюзного НДІ цукрових буряків, радником міністра сільського господарства.

З 1990 по 1994 рр. Г.І. Мусатов знову професор кафедри рослинництва. На якій він виріс з асистента до професора, завідувача.

Г.І. Мусатов – педагог, лектор, науковий керівник дипломників, аспірантів, пошукачів. Під його керівництвом захищено 8 кандидатських дисертацій. Він належить до плеяди провідних учених-аграрників України, один з тих хто сприяв досягненню високого статусу Уманського ДАУ серед ВНЗ України.

Свою наукову діяльність присвятив питанням кормовиробництва, поліпшення гірських луків Карпат, змішаних та ущільнених посівів злакових і бобових культур, сортових технологій зернових культур.

Автор понад 50 наукових праць.

Георгій Іванович Мусатов нагороджений орденами Червоної зірки, «Відродження Польщі», багатьма медалями.

Помер Г.І. Мусатов у 1994 році.

Інформацію отримано з Уманського національного університету.

**100 років від дня народження
АЛЕКСЕЄВОЇ ОЛЕНИ СЕМЕНІВНИ (1926 – 2006)**

*Видатна вчена-селекціонер, докторка
сільськогосподарських наук, "Почесний професор"
ПДАТУ, заслужений діяч науки і техніки України,
засновник Проблемної науково-дослідної лабораторії
гречки, перетвореної в Науково-дослідний інститут
круп'яних культур*

Народилася Олена Семенівна Алексеева в сім'ї службовця 25 квітня 1926 року в м. ім. Шварца Широківського району Дніпропетровської області. З 1934 по 1941р. навчалася в середній школі м. Запоріжжя, де закінчила 7 класів. Одночасно з 1939 по 1941 р. відвідувала обласну станцію юнатів. Саме тут Олена Семенівна вперше побачила гречку і закохалася в неї на все життя.

1945 року О.С. Алексеева закінчила середню школу в м. Криворіжжі Кадієвського району Луганської області. Після здобуття середньої освіти, не вагаючись, Олена Семенівна поступає на навчання до Київського ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарського інституту (нині - Національний університет біоресурсів та природокористування), який закінчила в 1950 р.

З 1950 по 1955 рр. Олена Семенівна працює на Тернопільській селекційно-дослідній станції. Тут вона пройшла шлях від молодшого наукового працівника до заступника директора. На станції Олена Семенівна розпочала займатися селекцією гречки в західному регіоні України. Одночасно викладала курс агротехніки в школі механізації сільського господарства.

У 1956 р. О.С.Алексеева переходить працювати до інституту Агробіології (нині - Науково-дослідний інститут землеробства і тваринництва західних регіонів України, м.Львів). В цьому ж році вона успішно захищає кандидатську дисертацію на тему: "Місцеві сорти гречки та прийоми їх покращення". Захистивши кандидатську дисертацію Олена Семенівна наполегливо працює над докторською, яку захистила 1971 року. Тема її дисертації "Основні результати дослідження по біології сортовивченню і селекції гречки в західних областях України".

У Львові Олена Семенівна Алексеева активно займається громадською роботою. З 1961 по 1917 рр. вона ректор Львівського телевізійного університету сільськогосподарських знань. З 1971 р. життя Олени Семенівни Алексеевої пов'язане з Подільським державним аграрно-технічним університетом. Спочатку її обирають професором, а з 1973 року - завідувачем кафедри рослинництва та селекції.

Саме в Кам'янці-Подільському на повну силу розкривається науково-педагогічний талант Олени Семенівни. 1972 р. вона створює науково-дослідну

лабораторію гречки, яку 1979 р. перетворено на проблемну науково-дослідну лабораторію.

У 1987 році О. С. Алексєєва заснувала Тернопільську виробничо-наукову систему "Гречка". Ця система охоплювала гречкосіючі господарства України та Російської Федерації.

Олена Семенівна виконувала теоретичні та методичні розробки по селекції гречки і запропонувала нові методи створення вихідного матеріалу в селекції (на основі цих розробок створено сорти "Вікторія" і "Глорія"). Сорт "Вікторія" є довгожителем: вже понад тринадцять років він працює на ниві. Сорт "Вікторія" став цінним вихідним матеріалом для подальшої роботи селекціонерів.

О.С. Алексєєва розробила і застосувала в селекції гречки методи експериментального мутагенезу (цим методом створено сорти "", "Лада", "Галлея", "Степова"), метод сумісної дії радіації та хімічних мутагенів, який дав можливість створити крупноплідні форми і сорти гречки ("Подольнка", "Кара-Дат", "Яна") і встановила специфічність дії різних мутагенних чинників на мутаційний процес у гречки, а також особливості стабілізації мутантів старших поколінь. Розробила методику добору вихідних форм гречки за маркерними ознаками та радіорезистентністю, яка стала доказом стійкості плодів проти висипання. На її основі створено чотири сорти, в т.ч. "Зеленоквіткова 90", "Зеленоквіткова 93", "Роксолана".

Під впливом різних мутагенів одержано широкий спектр мінливості і сформовано унікальну колекцію мутантів гречки України. Проведено технологічну, біологічну та фітопатологічну оцінку значного обсягу селекційного матеріалу і колекційних зразків.

1998 р. на базі проблемної науково-дослідної лабораторії гречки зусиллями Олени Семенівни було створено науково-дослідний інститут круп'яних культур. Першим директором якого була О.С.Алексєєва. В Інституті є унікальний генетичний банк зародкової плазми різновидів гречки з усього світу - понад 900 зразків.

Інститут займається дослідженнями з проблем генетики, селекції та насінництва, формуванням світової колекції генофонду гречки, розробкою агротехнічних заходів, створенням безвідходної технології вирощування та переробки гречки, впровадження наукових розробок у виробництво та надання ефективної допомоги товаровиробникам в одержанні екологічно чистих продуктів за умов складної екологічної ситуації.

Науковцями інституту виведено і передано у Державне сорто випробування 34 сорти гречки. Інститут відомий далеко за межами України, його вчені мають тісні контакти з колегами з Росії, Білорусії, Китаю, Словенії, Чехії, Польщі, Молдови, Італії, Японії. Академік О.С.Алексєєва опублікувала понад 350 наукових праць, в т. ч. 24 монографій та навчальних посібників. Видала 9 збірників наукових праць. У 1980-1992рр. О.С.Алексєєва очолювала міжвузівську координаційну раду по круп'яних культурах, була заступник голови міжвузівської ради по сільськогосподарській радіобіології, членом координаційних і методичних рад по селекції і технології вирощування

сільськогосподарських культур при Агропромі колишнього Радянського Союзу, членом Ради по сільськогосподарській радіобіології при Президенті ВАСГНІЛ та членом при відділенні рослинництва ВАСГНІЛ.

О. С. Алексеева була членом спеціалізованої Ради по захисту дисертацій в інституті цукрових буряків УААН.

Академік О. С. Алексеева брала участь в міжнародних конгресах симпозиумах. Вона була Заслуженим діячем науки і техніки України, стипендіатом державної стипендії, лауреатом нагороди Я. Мудрого, нагороджена медаллю ім. М. Ломоносова, та багатьма почесними грамотами.

Її обрали академіком АН ВШ України, Міжнародної академії аграрної освіти, Міжнародної академії інформатизації, Академії наук республіки Молдова, Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності. Вона - почесний член професійного жіночого управління Радників Бібліографічного інституту (США). О.С. Алексеевій присвоєно звання "Почесного професора" Подільського державного аграрно-технічного університету.

Олена Семенівна створила наукову школу по насінництву та технології вирощування гречки.

Підготувала 40 кандидатів та докторів наук. Серед її учнів Микола Володимирович Роїк – відомий вчений в галузі селекції цукрових буряків, академік УААН який очолює інститут цукрових буряків УААН, завідувач кафедри екології, доктор сільськогосподарських наук, професор Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького В.Я. Білоножко.

16 вересня 2006 р. після тривалої хвороби Олена Семенівна пішла з життя.

Джерело: Академік Олена Семенівна Алексеева. Сайт науководслідного інституту круп'яних культур Подільського державно аграрного - технічного університету // http://grechka.at.ua/publ/akademik_olena_semenivna_alekseeva/1-1-0-2; Филічук П. Алексеева Олена Семенівна. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавн.-полігр. комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А – Й. 696 с.

90 років від дня народження ПОДОБИ БОРИСА ЄВГЕНОВИЧА (1936–2022)

*Вчений в галузі генетики, селекції та розведення
сільськогосподарських тварин, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився Б. Є. Подоба 28 квітня 1936 року в м. Чернігові.

У 1959 році закінчив Українську академію сільськогосподарських наук.

Трудову діяльність розпочав бригадиром селекційної ферми качок у дослідному господарстві «Бірки» Українського науково-дослідного інституту птахівництва. У 1962–1965 рр. – Борис Євгенович аспірант Українського науково-дослідного інституту птахівництва. Після закінчення аспірантури працював молодшим, а потім старшим науковим співробітником у цьому ж Інституті.

У 1966 році Б. Є. Подоба захистив кандидатську дисертацію на тему «Использование гетерозиса в утководстве. Межлинейная гибридизация как метод повышения эффективности гетерозиса». У 1976 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності розведення і селекція сільськогосподарських тварин.

Із 1967 по 1978 роки Б. Є. Подоба – старший науковий співробітник, завідувач лабораторії генетики Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР.

Із 1978 року наукова діяльність Бориса Євгеновича пов'язана з Інститутом розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН: старший науковий співробітник лабораторії вирощування і оцінки високопродуктивних м'ясних порід, провідний науковий співробітник лабораторії генної інженерії, завідувач лабораторії (відділу) генетичних основ селекції, провідний науковий співробітник лабораторії біорізноманіття та банку генетичних ресурсів тварин, головний науковий співробітник лабораторії інформаційних систем.

У 1997 році Борис Євгенович Подоба захистив докторську дисертацію на тему «Використання поліморфізму еритроцитарних антигенів для оцінки племінних ресурсів, підвищення генетичного потенціалу і збереження генофонду великої рогатої худоби».

У науковому доробку вченого розроблення методології і методики вивчення імуногенетичної структури молочних, м'ясних і аборигенних порід великої рогатої худоби в Україні, визначення ролі еритроцитарних антигенів у генетичних процесах. Борис Євгенович уперше розробив і впровадив у практику принципи використання груп крові в селекції на основі маркування й аналізу генотипів племінних тварин, спрямованого на одержання тварин бажаного типу, встановив маркування аелями груп крові конституційного типу тварин, що забезпечило об'єктивну їх оцінку і добір кращих генотипів для створення нових та вдосконалення існуючих порід худоби. Актуальним для розвитку тваринництва є визначення методів добору і підбору тварин в малочисельних популяціях, що дозволяє їх розведення і збереження унікальних селекційних ознак протягом багатьох поколінь.

Значним є внесок Б. Є. Подоби в організацію і вдосконалення імуногенетичної служби України. Імуногенетичні методи були безпосередньо застосовані для створення в Україні нових порід – українських червоно- і чорно-рябої молочних, української і волинської м'ясних. Учений є співавтором української чорно-рябої молочної породи. Постійно здійснював наукове забезпечення роботи Української виробничо-наукової лабораторії імуногенетики (м. Бровари Київської обл.).

Вагомість наукових досліджень ученого засвідчують понад 370 опублікованих наукових праць, у тому числі 10 монографій, 27 рекомендацій, методик досліджень та нормативних документів, 13 програм з питань селекції та генетики у тваринництві, 10 патентів і авторських свідоцтв.

Борис Євгенович Подоба брав участь у розробленні Закону України «Про племінну справу в тваринництві», «Положення про порядок генетичної експертизи походження і аномалій племінних тварин», «Положення про визначення та збереження генофонду локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин» тощо.

Активно брав участь у підготовці молодих учених. За його наукового керівництва захищено 5 кандидатських дисертацій.

У 2003–2009 роках Б. Є. Подоба був членом експертної ради з тваринництва і ветеринарної медицини Вищої атестаційної комісії України та членом спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата сільськогосподарських наук Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН (1998-2001), членом редколегій наукового збірника «Розведення і генетика тварин» (1999–2021) та журналу «Сучасне птахівництво» (2003–2008).

У 2015 році йому присвоєне вчене звання професора зі спеціальності генетика.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці».

Помер 5 липня 2022 року.

Інформацію отримано з Інституту розведення та генетики тварин НААН.

ТРАВЕНЬ

130 років від дня народження

ЛЕВА МИКОЛАЙОВИЧА ДЕЛОНЕ (1891–1969)

*Вчений у галузі генетики, ботанік, доктор
біологічних наук*

Народився 11 травня 1891 р. в родині науковців. У Києві хлопчик закінчив 4-ту класичну гімназію. У 1911 р. вступає на відділення природознавства фізико-математичного факультету Київського університету. Студентські дослідження виконував під керівництвом видатного російського цитогенетика С.Г. Навашина, спілкування з яким вплинуло на світогляд молодого вченого. Закінчив ВНЗ у 1918 р. за спеціальністю «цитологія та ембріологія рослин». Залишається в університеті для підготовки професорського звання.

В 1919 р. нелегальним шляхом переїздить до Тбілісі, де на той час за станом здоров'я працював С.Г. Навашин.

Впродовж 1920–1925 рр. працює одночасно співробітником Ботанічного саду і асистентом кафедри ботаніки агрономічного факультету державного політехнічного інституту м. Тбілісі. З 1925 по 1928 р. займає посаду наукового співробітника Наукового інституту селекції в м. Києві (нині Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН).

У 1928–1933 рр. – завідувач кафедри, професор Маслівського інституту селекції та насінництва. Крім цитогенетичних досліджень займається вивченням індукованого мутагенезу.

В 1933 р. переїздить до Харкова. Займає спочатку посаду завідувача кафедри генетики, селекції та насінництва (1934–1946), а впродовж 1946–1948 рр. – завідувача кафедри ботаніки Харківського сільськогосподарського інституту, якому в 1946 р. присвоєно ім'я В.В. Докучаєва. З 1934 р. вчений разом з А.О. Сапегіним розпочинає дослідження з радіоактивної селекції рослин. Цього ж року ним відкрито явище паралелізму в мінливості природних та експериментальних мутацій.

В жовтні 1935 р. Л.М. Делоне присуджено наукову ступінь доктора біологічних наук, а в березні 1937 р. присвоєно звання професора. В 1938 р. до друку виходить один із перших вітчизняних підручників «Курс генетики». Автори підручника Л.М. Делоне й М.М. Гришко.

В 1946 р. в м. Харків АН УРСР створює Інститут генетики та селекції. Директором призначено академіка В.Я. Юр'єва. В.Я. Юр'єв запросив працювати за сумісництвом Льва Миколайовича на посаду завідувача лабораторії цитогенетики.

Після сумних подій 1948 р. «славнозвісної» сесії ВАСГНІЛ, роботу в сільськогосподарському інституті довелося залишити. Бо за виразом секретаря Харківського обкому партії О.М. Румянцева не міг професор зі світовим ім'ям «отравлять сознание студентов». Крім Л.М. Делоне, на сесії вейсманістами-морганістами було визнано таких науковців Інституту генетики та селекції АН УРСР як І.М. Поляков, М.М. Кулешов, Ю.П. Мірюта, П.В. Кучумов. Тематику інституту охарактеризували «менделістською».

На захист наукових досліджень Льва Миколайовича академік В.Я. Юр'єв подав пропозиції до Президії АН УРСР про практичну цінність його селекційних досліджень. Однак Президія винесла рішення про звільнення вченого з посади завідувача, а згодом і з інституту. Тільки наприкінці 1949 р. було змінено рішення Президії і вченого знову прийнято на роботу, але вже на посаду старшого наукового співробітника лабораторії методів селекції.

У 1956 р. на базі Інституту генетики і селекції АН УРСР і Харківської державної селекційної станції створено Український науково-дослідний інститут рослинництва, селекції і генетики. Очолив інститут академік В.Я. Юр'єв. Л.М. Делоне повертається до своїх улюблених генетичних досліджень у знов створеному відділі агроекології і рослинних ресурсів, який він очолив. Розпочав планомірну роботу зі збору і формування колекції світових рослинних ресурсів

для вітчизняної селекції сільськогосподарських культур, та їхнього вивчення. Саме Лев Миколайович координував цю тематику в Україні. Під його керівництвом організовано дослідження семи культур: озима та пшениця, ярий ячмінь, овес, кукурудза, квасоля, нут. За період його роботи (1956–1969 рр.) зібрано 8,5 тис. сортозразків з республік колишнього Радянського Союзу та закордонних країн. Використовуючи метод спонтанних мутацій у пшениці під впливом зовнішніх умов, ним разом з іншим видатним вітчизняним вченим в галузі селекції В.І. Дідусем створено сорт озимої пшениці Харківська 4.

Помер Лев Миколайович Делоне 1 листопада 1969 р.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН.

170 років від дня народження ТАРХОВА Костянтина Івановича (1856–1916)

Вчений у галузі суспільної агрономії

Народився 14 травня 1856 р. у с. Старий Єлець Ржевського повіту Тверської губернії. Закінчивши повний курс Ржевського духовного училища, К.І. Тархов вступає до Тверської духовної семінарії. Після закінчення її четвертого класу 25.08.1875 р. звертається до директора Петровської землеробської та лісової академії

з проханням дозволити йому скласти іспити для вступу на перший курс сільськогосподарського відділення та взяти участь у конкурсному екзамені для отримання стипендії. 16.10.1879 р. успішно закінчує академію у званні «дійсного студента» й отримує особисте дворянство.

Ржевська повітова присутність з військової повинності клопотала 15.10.1879 р. про надання К.І. Тархову відстрочки з проходження військової служби до 15.06.1880 р. для здобуття наукового ступеня кандидата сільського господарства, що і відбулося у відведений термін. Московське управління міських телеграфів Міністерства внутрішніх справ 4.06.1880 р. запросило К.І. Тархова на роботу. Однак він залишається в Alma mater асистентом видатного вітчизняного вченого-аграрія, професора І.О. Стебута на кафедрі землеробства.

Навесні 1881 р. К.І. Тархов приймає пропозицію нового директора Херсонського земського сільськогосподарського училища III розряду А.О. Ніколаєва викладати в ньому. Поряд із викладанням К.І. Тархов нетривалий час у 1882 р. очолював метеорологічну станцію, а потім навчальну ферму училища. Крім того, протягом 1884–1885 рр. завідує й рільничою частиною ферми. Одноосібно здійснює її керівництво від початку 1893 до 1895 р. включно.

Практично К.І. Тархов на посаді викладача рослинництва та завідувача навчальної ферми училища не тільки продовжив напрацювання свого

попередника – видатного вітчизняного вченого-аграрія О.О. Ізмаїльського (1851–1914) з питань відпрацювання системи ведення господарювання в умовах степових ґрунтів та недостатнього їх зволоження, а й розвинув уже зроблене, передусім за рахунок запровадження ощадливих технологій вирощування польових культур шляхом уведення раціональних сівозмін. За дієвою участю О.О. Ізмаїльського вчений став розробником першої програми дослідів Херсонського дослідного поля, у першу чергу з накопичення та збереження вологи у ґрунті в кліматичній зоні з 300 мм опадів у рік.

Піонерство К.І. Тархова не оминуло й освітній процес у Херсонському земському сільськогосподарському училищі. За його сприяння у 1891 р. у закладі почали викладати не тільки курс ботаніки (на першому році навчання – «Морфологія та анатомія рослин», на другому – «Систематика рослин», на третьому – «Фізіологія рослин»), а й виготовили при ботанічному кабінеті повноцінний гербарій як результат роботи студентів за двадцять років. Тим самим було закладено передумови появи кафедри ботаніки та захисту рослин сучасного Херсонського державного аграрного університету.

Отримавши пропозицію від Херсонського губернського земства, від 25.01.1895 р. його перший губернський агроном. Височайшим наказом Міністерства землеробства та державних маєтностей від 13.03.1898 р. статського радника К.І. Тархова призначають директором всевітньовідомого Імператорського Нікітського ботанічного саду, а на додаток – Нікітського училища садівництва та виноробства. Височайшим наказом Міністерства землеробства та державних маєтностей № 35 від 3.05.1902 р., відповідно до якого він призначений віце-інспектором Корпусу лісничих і відряджений до Санкт-Петербурга. Після ліквідації міністерства у 1904 р. він працює нижегородським земським агрономом. Того ж року його вносять до списку дворян Тихвінського повіту Новгородської губернії. Поряд із виконанням чиновницьких функцій, від імені Мігалихінського сільськогосподарського товариства у Арзамаському повіті проводить досліді зі штучними добривами під овес і картоплю.

Із середини 1908 р. дійсний статський радник К.І. Тархов стає інспектором сільського господарства Департаменту землеробства у Чернігівській губернії. Крім того, упродовж 1908–1915 р. – член Чернігівської землевпорядної комісії, а протягом 1912–1915 рр. – товариш (заступник) голови Чернігівського товариства сільського господарства. Серед громадських обов'язків ученого: член Наглядового комітету Майновського нижчого сільськогосподарського училища (Козелецький повіт Чернігівської губернії) (1913–1915); Чернігівської епархіальної училищної ради (1914–1915); Епархіальної ради Братства св. Михайла, князя Чернігівського (1915) та ін.

Творча спадщина вченого складається з понад 50 наукових та науково-популярних праць із питань рослинництва, землеробства, агрохімії, агрофізики, ґрунтознавства, організації галузевого науково-освітнього процесу, а також раціонального ведення сільського господарства.

Помер від кардіосклерозу 27 червня 1916 р. Похований на Чернігівському загальноміському кладовищі.

Джерело: Вергунов В.А. К.І.Тархов – видатний організатор та діяч вітчизняної суспільної та науково-освітньої агрономії. В.І.Сазанов – розбудовник вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи та громадянин : матеріали круглого столу, 28 листоп. 2014 р. / М-во аграр. політики і продовольства України, Полтав. держ. аграр. акад., НААН, ННСГБ. Полтава, 2014. С. 41–46.

90 років від дня народження СИГИДИ ВІКТОРА ПРОКОПОВИЧА (1936–2020)

*Вчений агроном, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент*

Народився 16 травня 1936 року на хуторі Степовий, Компанійський район, Кіровоградської області. Після закінчення семилітньої школи 1951 року поступив до Бобринського сільськогосподарського технікуму та через чотири роки після його закінчення поїхав вчитися до УСГІ, який закінчив 1960 року за спеціальністю – вчений агроном.

Трудову діяльність почав головним агрономом села Дубова Уманського району. 1962 року став аспірантом кафедри загального землеробства УСГІ.

В період з 1970 по 1976 роки працював директором Верхняцької дослідно-селекційної станції. На роботу до Уманського сільськогосподарського інституту перейшов у 1976 році на посаду завідувача відділом насінництва. З 1977 по 1981 роки – працював старшим викладачем кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології, а з 1981 р. по 2014 р. – доцентом кафедри.

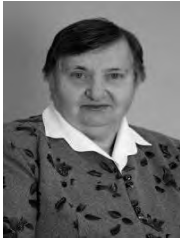
Ним опубліковано більше 60 наукових праць з питань селекції і насінництва польових культур, є співавтором посібників «Інтенсивна технологія вирощування озимої пшениці» (1986), «Справочник по зерновим культурам» (1991), «Досягнення, напрями і завдання селекції окремих польових культур в Україні» (2009) та більше 30 методичних розробок.

Нагороджений медалями: в 1967 р. – Бронзовою медаллю ВДНГ СРСР, в 1970 р. – Ювілейною медаллю «За доблестний труд», в 1973 р. – «За трудову доблесть», в 1986 р. – «Ветеран праці» і в 2010 р. медаллю Уманського національного університету садівництва «За заслуги».

Неодноразово нагороджувався Почесними грамотами і грамотами Міністерства освіти і науки та Міністерства аграрної політики України.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

**90 років від дня народження
ЯКУБИ КАТЕРИНИ ІЛЛІВНИ (1936 – 2022)**

*Вчена в галузі аграрної економічної науки.
Досліджувала проблеми економіки трудових ресурсів села
та аграрної сфери, питання міграції сільського
населення, формування та використання трудових
ресурсів сільського господарства, підготовки кадрового
забезпечення галузі, доктор економічних наук*

Народилася 16 травня 1936 р. у с. Безуглівка Згурівського району Київської області в родині колгоспників.

У 1954–1958 рр. навчалася на фінансово-економічному факультеті Київського фінансово-економічного інституту, де набула фаху економіста.

У 1958–1959 рр. працювала кредитним інспектором Київської обласної контори Промбанку в м. Києві та в Краснодонському відділенні Промбанку в Луганській області.

Тривалий час була викладачем у Знам'янському сільськогосподарському технікумі на Кіровоградщині (1959–1961 рр.) і в Ірпінському сільськогосподарському технікумі бухгалтерського обліку на Київщині (1962–1966 рр.).

З 1966 по 1969 р. – аспірантка Київського інституту народного господарства. Подальше формування науковця відбулося в УНДІЕОСГ, де Катерина Іллівна працювала спочатку молодшим (1969–1971 рр.), пізніше – старшим науковим співробітником (1971–1977 рр.), з 1977 р. – завідувачем сектору, а з 2000 р. – головним науковим співробітником.

Кандидатську дисертацію «Трудові ресурси колгоспів та їх використання» захистила в 1970 р. на вченій раді Київського інституту народного господарства, а докторську «Соціально-економічні проблеми формування і використання жіночих трудових ресурсів аграрної сфери» – в 1999 р. на засіданні вченої ради Інституту економіки НАН України.

З 1978 р. має вчене звання старшого наукового співробітника, а за монографію «Жінки в трудовому потенціалі села» Катерині Іллівні присуджена премія Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці 1999 р.».

Дослідження К. І. Якуби зосереджені на проблемах економіки трудових ресурсів села та аграрної сфери. При цьому домінуючими є питання міграції сільського населення, формування та використання трудових ресурсів сільського господарства, їх підготовки та кадрового забезпечення галузі.

Вченим розроблено нормативи потреби в механізаторських кадрах, методики та методичні рекомендації щодо складання балансів трудових ресурсів на всіх рівнях управління аграрною економікою, практичні пропозиції щодо

раціонального використання трудових ресурсів аграрного сектору в суспільному виробництві.

Крім того, обґрунтовано прогноз забезпечення сільського господарства України трудовими ресурсами на період до 2015 р. У 90-х роках ХХ ст. досліджено комплекс питань щодо відтворення трудового потенціалу села і аграрної сфери, його якості та закріплення молоді в сільській місцевості. Опрацьовані баланси трудових ресурсів села в цілому по Україні, природно-економічних зонах і областях на період до 2005 р.

В подальшому у дослідженнях К. І. Якуби переважали демографічні проблеми села. За результатами наукового аналізу розроблено й передано законодавчим та виконавчим органам влади, відповідним міністерствам і відомствам пропозиції щодо оздоровлення демографічної ситуації в сільській місцевості як природної основи відтворення селянства і трудового потенціалу села та аграрної сфери, поліпшення якості трудових ресурсів, підготовки кадрів для сільського господарства і оптимізації забезпечення галузі робочою силою.

Нею започатковано новий напрям важливих досліджень з охопленням соціально-економічних проблем формування та використання жіночих трудових ресурсів аграрної сфери як складової трудового потенціалу села з урахуванням демографічного аспекту.

Вченою опрацьовано концепції поліпшення умов праці і побуту жінок, зайнятих у сільському господарстві, соціального відродження села, підготовлено і передано урядовим структурам наукову доповідь «Демографічні проблеми українського села». Всього управлінським структурам різного рівня передано понад 300 наукових розробок з проблем трудових ресурсів, соціального розвитку села, відтворення сільського населення та з проблем гендерної нерівності у сільській місцевості.

Із сукупності власних наукових розробок прикладного спрямування Катерину Іллівну найбільше радувало впровадження її пропозицій до проекту Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України», в яких науково обґрунтовано необхідність прийняття закону щодо пільгових умов виходу на пенсію за віком жінок, які працюють у сільському господарстві. Ці пропозиції вже реалізовані стосовно доярок, операторів-свинарок, а також механізаторів і втілені в статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Багатогранною була і науково-громадська діяльність вченої. Катерина Іллівна – член спеціалізованих вчених рад ННЦ «Інститут аграрної економіки» із захисту кандидатських і докторських дисертацій, член редколегії міжвідомчого збірника наукових праць Об'єднаного інституту економіки НАН України «Демографічні дослідження». Вона надавала допомогу здобувачам у підготовці дисертаційних робіт, виступала офіційним опонентом.

За сумлінну працю Катерину Іллівну відзначено грамотою Ірпінського сільськогосподарського технікуму, неодноразово вшановано занесенням на дошку пошани УНДІЕОСГ, чотириразово відзначено почесними грамотами інституту. Як активного лектора-пропагандиста товариства «Знання» її

нагороджено Почесними грамотами Московського райкому КПУ, районної ради народних депутатів і райкому ЛКСМУ, а також грамотою Українського республіканського правління науково-технічного товариства сільського господарства.

За участь у ВДНГ СРСР і експонування розробки – «Экономическая наука – АПК» вченого нагороджено бронзовою медаллю (1990 р.). Наступного року її відзначено Грамотою Президії Української академії аграрних наук, а 1998 р. Міжнародною федерацією ділових жінок України їй присвоєно звання «Ділова українка – 98». Незмінно очолюючи протягом багатьох років жіночу раду інституту, Разом з жіночими громадськими організаціями України надавала гуманітарну допомогу, зокрема населенню західних областей, які постраждали від повені 1998 р., за що від Хустської РДА та міської ради одержала подяку.

2001 р. від Голови Київської міської державної адміністрації вона одержала подяку «За вагомий внесок у створення духовних і матеріальних цінностей та досягнення високої майстерності у професійній діяльності», 2002 р. – Почесну грамоту, а в 2004 р. – трудову відзнаку «Знак пошани».

У 1999 р. вченій присвоєно почесне звання заслужений економіст України і в цьому ж році вона стала лауреатом премії Української академії аграрних наук. Крім того, Катерину Іллівну нагороджено медалями «Ветеран праці» і «В пам'ять 1500-річчя Києва».

У творчому доробку К. І. Якуби понад 357 наукових праць обсягом понад 300 друкованих аркушів, у тому числі 44 монографії (з них дві одноосібні), 10 брошур (з них сім одноосібні), 26 методик, рекомендацій, методичних рекомендацій, нормативів, 30 навчально-методичних праць. Вона є автором наукових доповідей, доповідних записок, пропозицій, іншої наукової продукції, яка використовується органами державної влади й управління для опрацювання і прийняття відповідних нормативно-правових і законодавчих актів.

Катерина Іллівна померла 23 травня 2022 року в м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

125 років від дня народження САВИЦЬКОГО КОСТЯНТИНА АМОСОВИЧА (1901–1996)

Вчений – агротехнік, доктор сільськогосподарських наук, професор, Заслужений діяч науки УРСР

Народився 19 травня (1 червня) 1901 р. в с. Піщанка Вінницької області. З 1965 р. доктор сільськогосподарських наук, з 1972 року — професор, з 1981 року – заслужений діяч науки УРСР. Нагороджений медалями. У 1929 р. закінчив факультет організації

сільського господарства Київського політехнічного інституту.

В 1929–1933 рр. працює у Бюро стандартизації сільськогосподарських машин при Київському інституті машинознавства як експериментатор, згодом завідує опорним пунктом Всесоюзного інституту зернового господарства в місті Грозний.

З 1933 р. — заступник директора зернорадгоспу «Старобільський».

У 1935–1967 рр. працює як старший науковий працівник Українського НДІ соцземлеробства, з 1967 р. — консультантом. Нагороджений медалями.

Праці К. А. Савицького стосуються питань агротехніки гречки та круп'яних культур. Розробив прогресивну технологію виробництва гречки, яка була впроваджена в сільськогосподарському виробництві часу СРСР.

Основні наукові праці: «Агротехніка проса в Лісостепу» (1956 р., у співавт.), «Досвід вирощування озимої пшениці в Україні» (1960), «Агротехніка вирощування високих урожаїв гречки» (1960), «Агротехніка найголовніших сільськогосподарських наук» (1964), «За високі врожаї гречки і проса» (1968), «Гречка. Технологія вирощування» (1970 р., 1990 р.), «Прогресивна технологія вирощування гречки» (1985 р.). Помер у 1996 р.

https://uk.wikipedia.org/wiki/Савицький_Костянтин_Амосович; Петренко М. Н. Савицький Костянтин Амосович. Українська радянська енциклопедія. С-салам. – Режим доступу : <http://leksika.com.ua/12671206/ure/savitskiy>.

130 років від дня народження

КУЧМАЯ Гната Миколайовича (1896-1938)

Вчений у галузі селекції, генетики, насінництва лікарських рослин

Народився 26 травня 1896 року в м. Охтирці Сумської області в сім'ї робітника. Закінчив церковно-приходську школу. З 12 років почав працювати учнем складальника у друкарні. 1912 року поїхав до Харкова і влаштувався на приватні курси. Опанував програму гімназії і склав іспити.

1912 року був призваний на службу до царської армії. Воював на фронтах Першої світової війни, відзначався хоробрістю, за що був нагороджений іменною зброєю.

1917 року Г.М. Кучмая обрали членом комітету солдатських депутатів. На початку 1918 року Гнат Миколайович влаштувався складачем у 1-й Київській друкарні і працював упродовж 1918-1919 років, одночасно був обраний головою фабзавкому.

Складне матеріальне становище, спричинене подіями громадянської війни, змусило Гната Миколайовича покинути Київ і переїхати до рідної Охтирки.

Працюючи за спеціальністю в міській друкарні, у січні 1920 року був призваний до лав Червоної Армії. Після демобілізації на початку 1923 року працював в урядовій друкарні ім. М. В. Фрунзе. Восени цього ж року, помітивши, що Гнат Миколайович у вільний час захоплювався вирощуванням квітів та лікарських рослин, спілка друкарів направила його на навчання до Харківського сільськогосподарського інституту. В інституті студент виявляв непересічні здібності до навчання та наукової роботи. Тож 1926 року інститут відрядив його на Харківську крайову сільськогосподарську дослідну станцію.

Науковою роботою почав займатися, будучи асистентом при секторі селекції. Проводив дослідження з житом, однорічними та багаторічними травами, генетичну роботу з просом.

Започаткував дослідження з генетики м'яти. На опубліковані актуальні статті «За стандартизацію посад матеріалів м'яти» та «Завчасно підготувати до посіву насіннєвий матеріал» звернули увагу наукові кола.

У вересні 1928 року Гнат Миколайович отримав пропозицію стати аспірантом Всесоюзного інституту прикладної ботаніки та нових культур, що знаходився в Ленінграді. Найкращим місцем для наукової і практичної діяльності талановитий учений вважав Дослідну станцію лікарських рослин с. Березоточі на Полтавщині. Тож з 10 січня 1930 року він почав працювати фахівцем у секторі селекції зазначеної установи й невдовзі був призначений його керівником.

Проводив селекційну роботу з м'ятою методом синтетичної селекції (розмноження насінням). За її результатами був одержаний сорт № 541 (Г.М.Кучмай, хіміки О.І.Баньковський, М.І.Лібізов). З 1937 року сорт, який відзначався морозостійкістю та високим вмістом олії, почав культивуватися у виробництві.

1934 року Г.М.Кучмай уперше застосував штучну міжвидову і внутрішньовидову гібридизацію в селекції м'яти.

Енергійно і невтомно працював молодий учений, плекаючи надію на нові досягнення, хоча час тоді був непевний, тривожний. 15 грудня 1937 року з'явився ордер на арешт за №550, який зламав долю перспективного науковця. До органів надійшла анонімка, в якій говорилося, що він продав у Єгипет секрет м'яти. Цього тоді досить було, щоб звинуватити людину як «ворога народу». Він був репресований і закатований у Лубенському управлінні НКВС. 29 січня 1938 засуджений до розстрілу.

Після довготривалих пошуків і з'ясування долі науковця в різних інстанціях, сім'я отримала лист: «На Ваш лист від 17.09.1960 р. повідомляємо, що Кучмай Гнат Миколайович в 1937 році був заарештований органами НКВС і притягнутий до кримінальної відповідальності за статтю 54-4 ч.1 КК України. Справа Кучмая Г. М. не переглядалася. Питанням перегляду справ займається прокуратура». 20 травня 1961 року військовий трибунал сповіщав сина: «Направляємо Вам довідку про реабілітацію Вашого батька...»

Гнат Миколайович Кучмай був талановитим ученим-селекціонером. За короткий період наукової роботи (1930-1937 рр.) на Дослідній станції лікарських

рослин науковцем започатковано дослідження з генетики м'яти та створено два сорти, опубліковано чотири наукові праці.

Інформацію отримано з Інституту агроєкології і природокористування НААН

150 років від дня народження ВОБЛОГО КОСТЯНТИНА ГРИГОРОВИЧА (1876-1947)

Витчизняний і радянський економіст, статистик, економіко-географ.

Народився 27 травня 1876 р. в с. Царичанка Кобеляцького повіту Полтавської губернії в родині сільського священика.

Закінчив Київську духовну академію (1900 р.), юридичний факультет Варшавського університету (1904 р.).

З 1906 р. — приват-доцент політекономії і статистики Київського університету, пізніше — магістр (1909 р.), доктор політекономії і статистики, професор цього ж університету (1911 р.). У 1910—1912 рр. — декан економічного факультету, а згодом — директор Київського комерційного інституту (1917/1919 рр.). З 1919 р. — дійсний член АН УРСР. Після революції К. Г. Воблий розгортає велику науково-дослідну роботу в системі Академії наук УРСР, віце-президентом якої він був у 1928 - 1930 рр. Тривалий час завідує відділом (1939 - 1942 рр.), а пізніше очолює Інститут економіки АН УРСР (1942 - 1947 рр.). В 40-ві роки йому присвоюється почесне звання заслуженого діяча науки Української РСР (1944 р.), присуджується науковий ступінь доктора економічних наук (1947 р.).

К. Г. Воблий докладав багато зусиль до розв'язання питань удосконалення навчального процесу, підвищення рівня організації підготовки спеціалістів, оновлення методів викладання дисциплін. Зокрема, ним створені «Програма курсу теорії політекономії» (1911 р.), «Загальний план лекцій з економії страхування» (1912 р.), «Організація банкової справи» (лекція, 1913 р.), «Програма лекцій з теорії кооперації» (1920 р.), «Програма з торговельної статистики» (1928 р.), «Суть і завдання статистичного методу (20-ті роки ХХ ст.)», «Історія і методи статистики» (посібник для учнів і самоосвіти, 1939 р.), «Про хід роботи по впорядкуванню посібника з економічної географії УРСР» (1945 - 1946 рр.). Завідував кафедрою економічної географії Київського державного університету, був членом Держплану УРСР (1945 р.) тощо.

У дореволюційний період увага вченого була спрямована на дослідження актуальних питань політичної економії, а у радянські часи він вивчає проблеми розвитку продуктивних сил України, зокрема розвитку цукробурякової промисловості, комплексного освоєння Великого Дніпра. К. Г. Воблий залишив вагомому наукову спадщину, був автором багатьох ґрунтовних праць економічного, історичного і географічного спрямування. Перу вченого належить створення першого радянського підручника з економічної географії.

Багатогранна і плідна діяльність К. Г. Воблого відзначена орденами Леніна і Трудового Червоного Прапора.

Основні наукові праці: «Очерки по истории польской фабричной промышленности (1764 - 1830 pp.)» (1909 р., Т. 1), «Начальный курс политической экономии: история, теория и финансы» (пособие для коммерч., техн. училищ и для самообразования) (1918 р.), «Опыт истории свеклосахарной промышленности СССР» (1928 р.), «Економічна географія України» (1930 р.), «Проблема Великого Дніпра» (1936 р.), «Кукурузный сахар и перспективы его производства на Украине (первая пол. 30-х гг. XX ст.)» (1940 р.), «Восстановление народного хозяйства Советской Украины» (1944 р.), «Основные вопросы восстановления сахарной промышленности на Украине по окончании Отечественной войны» (1945 р.), «Організація роботи наукового працівника (методика і техніка)» (1969 р.) та ін.

Помер 12 вересня 1947 р., похований у Києві.

Література: Шатько О. В. Воблий Костянтин Григорович (1876-1947) / О. В. Шатько. Вчені економісти-аграрники. Київ: Аграр. наука, 2001. С. 128–130. (Сер. «Українські вчені-аграрії XX століття»; кн.5, част. 1).

80 років від дня народження

КАЛИТКИ ВАЛЕНТИНИ ВАСИЛІВНИ (1946-2017)

*Доктор сільськогосподарських наук,
професор, засновник наукової школи «Ефективне
використання антиоксидантів у виробництві та
зберіганні сільськогосподарської продукції»*

Народилася 25 травня 1946 року в селі Потоки Таращанського району Київської області. Закінчивши школу із золотою медаллю, вступила на хімічний факультет Чернівецького державного університету, де отримала диплом із відзнакою (1969). Подальшу долю вирішила пов'язати з наукою: 1973 року закінчила аспірантуру і почала працювати в науково-дослідній лабораторії кафедри органічної хімії ЧДУ, де у 1975 році захистила кандидатську дисертацію: «Исследование некоторых хинолиниевых соединений и жирно-ароматических кетонов в реакции Ортолева- Кинча» за спеціальністю «Органічна хімія».

У 1977 році Валентину Калитку обрали на посаду старшого викладача кафедри хімії Мелітопольського державного педагогічного інституту, а впродовж 1979 -1985 років вона працювала у цьому вузі завідувачем кафедри органічної та біологічної хімії. Вчене звання доцента отримала у 1983 році.

З 1987 року Валентина Калитка працювала доцентом кафедри хімії та біохімії біологічного факультету Запорізького державного університету. Підготовка лекційних курсів з органічної та біологічної хімії стимулювали розширення наукового пошуку нових біологічно активних речовин антиоксидантного типу.

Протягом 1992-95 років Валентина Василівна опублікувала цілу низку наукових статей, отримала патенти: «Спосіб кормлення птиці», «Спосіб підготовки плодів к хранению», «Спосіб стабілізації каротина в трав'яній муці», «Спосіб стимуляції воспроизводительных свойств птиц» та ін. За результатами проведення досліджень у 1995 році В. В. Калитка захистила докторську дисертацію «Дослідження біологічних властивостей комплексних водо- та жиророзчинних антиоксидантів та їх впливу на антиоксидантну систему захисту організму курей». В цей період і відбувалося зародження наукової школи «Ефективне використання антиоксидантів у виробництві та зберіганні сільськогосподарської продукції», з'явилися перші однодумці і послідовники. Адже діяльність наукової школи передбачає продукування не тільки наукових ідей, а і виховання нового покоління вчених, без чого неможливі збереження традицій та передача досвіду.

Спираючись на особистий досвід наукової підготовки, Валентина Василівна продовжила дослідження, стала ідейним натхненником і лідером наукової школи. Діяльність дослідників була направлена на розробку комплексних антиоксидантів та їх використання у птахівництві, рослинництві і при зберіганні плодоовочевої продукції. Учасниками наукової школи були розроблені високоефективні регулятори росту антистресової дії, які широко використовуються у аграрному виробництві. В науковій школі професора В. В. Калитки розробляються питання індукування стійкості рослин і тварин з допомогою комплексних антиоксидантних препаратів широкого спектра біологічної дії.

У 1995 році Валентина Василівна очолила кафедру загального землеробства в Таврійському державному агротехнологічному університеті. Це сприяло подальшому розширенню напрямів наукових досліджень, поглибленню тематики пошуків.

Наукова школа професорки В. В. Калитки продовжує вивчати роль системи антиоксидантного захисту організму різних птахів в їх адаптації до умов утримання та розробляє технології застосування антиоксидантних препаратів для підвищення ефективності вирощування і тривалого зберігання продукції рослинництва.

Успіхи наукового колективу школи представлені в численних дисертаційних роботах. Дисертація є підсумком науково-дослідної роботи автора, а керівництво дисертаційними дослідженнями є найскладнішим в педагогічній діяльності. Для реалізації дослідницьких програм наукової школи учні повинні «побачити» завдання очима вчителя, провести дослідження і зробити особисті висновки. Валентина Василівна змогла об'єднати колектив,

знайти підхід до кожного дослідника, спрямувати роботу на отримання якісного результату.

У доробку Валентини Василівни понад 200 наукових праць. Під її керівництвом захищено дві докторські та 10 кандидатських дисертацій. Плідна праця Валентини Василівни відзначена орденом Княгині Ольги III ступеня (2004 р.), знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III і II ступенів (2002 р., 2009 р.), трудовою відзнакою «Знак Пошани» (2008 р.).

Інформацію отримано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

90 років від дня народження ФЕДОРОВА МИКОЛИ МИКОЛАЙОВИЧА (1936 – 2025)

Вчений в галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент

Народився 25 травня 1936 р. у с. Катеринівка Барвінківського району Харківської області у селянській родині.

По закінченні Полтавського сільськогосподарського інституту працював за фахом у колгоспі ім. Калініна Варвинського району Чернігівської області, районній інспекції сільського господарства Комишнянського району Полтавської області, дослідно-показовому господарстві «Прогрес» цього ж району, територіальному колгоспно-радгоспному управлінні Гадяцького району Полтавської області (1960–1965 рр.).

У 1966 р. закінчив економічне відділення педагогічного факультету Української сільськогосподарської академії і працював викладачем Тлумацького сільськогосподарського технікуму бухгалтерського обліку Івано-Франківської області (1966–1967 рр.).

Наукову діяльність розпочав з навчання в аспірантурі УНДІЕОСГ (1967–1969 рр.), з яким пов'язаний весь його подальший життєвий і творчий шлях. Достроково виконавши аспірантську програму, подав до захисту дисертацію і одержав направлення в цю ж установу, де працював молодшим і старшим науковим співробітником сектору земельного кадастру (1969–1978 рр.), згодом очоливши цей підрозділ (1978–1990 рр.). З 1 січня 1991 р. – завідувач відділу, а з 2015 р. — головний науковий співробітник відділу земельних відносин. У 1970 р. на спеціалізованій вченій раді названого інституту захистив кандидатську дисертацію «Аналіз інтенсифікації землеробства на основі економічної оцінки

земель». У листопаді 1981 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

У 1998 р. на спеціалізованій вченій раді Інституту аграрної економіки захистив докторську дисертацію «Економічні проблеми земельних відносин у сільському господарстві». Вчене звання професора має з 2001 р. У 2016 р. – обрано членом-кореспондентом НААН.

М. М. Федоров – відомий вчений економіст-аграрник. Своїми науковими працями і активною практичною діяльністю він зробив значний внесок у вирішення питань формування, розвитку і регулювання земельних відносин, опрацювання, запровадження і ведення державного земельного кадастру, ефективного використання земель різними агроформуваннями в умовах ринкової економіки. Вчений є одним з авторів методики економічної та грошової оцінки земель. За цією методикою здійснено вартісну оцінку всіх сільськогосподарських земель України, яка широко застосовується в практиці. Під його науковим керівництвом і за безпосередньою участю вперше в Україні розроблені основні положення і механізм економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель. Ним опрацьовано методологію, напрями реформування земельних відносин у нових економічних умовах і механізм здійснення земельної реформи у нашій державі, які слугують основою аграрних перетворень на селі.

Микола Миколайович – автор 230 наукових праць загальним обсягом 180 друкованих аркушів, у тому числі 40 монографій та розділів у монографіях, посібників і брошур, 37 рекомендацій та методичних рекомендацій. Результати наукових досліджень вченого знайшли втілення у законодавчих та інших нормативно-правових актах з питань удосконалення земельних відносин та ефективності використання земель в аграрному виробництві. За його участю підготовлено 14 проектів Законів України, зокрема: «Про плату за землю» (1992 р.), «Про внесення змін і доповнень до Земельного кодексу України» (1992 р.), «Про оренду землі» (1998 р.), «Про оцінку земель» (2003 р.), «Про охорону земель» (2003 р.) та ін.; 8 проектів Указів Президента України, в тому числі: «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» (1994 р.) та ін.

За наукові розробки і впровадження земельного кадастру в Україні М. М. Федорова нагороджено бронзовою (1974 р.) і срібною (1990 р.) медалями ВДНГ СРСР. Крім того, його працю відзначено медалями «В пам'ять 1500-річчя Києва» (1982 р.) і «Ветеран праці» (1987 р.). За значний особистий внесок у розробку теоретичних засад реформування аграрних відносин вченому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України (1995 р.).

Здійснюючи активну науково-громадську діяльність, М. М. Федоров регулярно виступав з лекціями перед спеціалістами і керівниками сільського господарства, брав участь у конференціях, симпозіумах, семінарах. Був членом редколегій трьох наукових фахових журналів, входив до складу двох вчених рад по захисту докторських і кандидатських дисертацій.

8 липня 2025 р. Микола Миколайович пішов із життя. Похований у м. Васильків Київської області.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

220 років від дня народження БРУНА ГЕНРІХА КАРЛОВИЧА (1806–1854)

*Видатний математик, доктор філософії,
професор Рішельєвського ліцею, викладач
арифметики і геометрії в Головному училищі
садівництва в Одесі*

Народився 26 травня 1806 році у місті Фредріксгамн (нині – Хаміна) на південному сході Фінляндії.

У 1814 році був зарахований в один з кращих Петербурзьких пансіонів пастора реформаторської церкви Жана фон Муральто.

У 1821 році вступив до Петербурзького університету, через рік перейшов до медико-хірургічної академії. У 1823 році вступив на філософський факультет Дерптського університету, який і закінчив у 1825 році, витримавши іспит на ступінь кандидата філософії.

Наукову діяльність Генріх Карлович розпочав у 1828 році в Гетінгені захистом докторської дисертації «De Cycloidis aequatione atque indole», яка дала змогу одержати ступінь доктора філософії і магістра вільних наук. В 1831 році його запросили працювати на кафедру фізики в Рішельєвському ліцеї, але незабаром він переходить на кафедру чистої математики, де залишається до кінця життя (з перервою в один рік).

В 1844 році викладав арифметику і геометрію у Головному училищі садівництва (нині – Уманський національний університет).

Починаючи з 1836 року Г. Брун друкувався в різних спеціальних періодичних виданнях, більшість статей надруковані в журналах: «Archiv der Mathematik und Physik von Grunert» та «Journal für die Mathematik von Grelle». Роботи Бруна стосувалися всіх відділів чистої математики: аналітичної геометрії, вищої алгебри, диференціального та інтегрального обчислення та теорії ймовірностей.

Автор глибоко осмислив і систематизував результати більшості досліджень з політичної арифметики, по довгостроковим фінансовим операціям, із страхування, опублікованих до сорокових років XIX ст. в зарубіжних книгах. Праця Генріха Карловича отримала найвищу оцінку науковим товариством, була рекомендована до присудження Демидівської премії видатними академіками В.Я. Буняковським і П.Н. Фусс.

З праць його найбільш вагомі: «Збори завдань та пропозицій, які стосуються лійній другого ступеня» (Одеса, 1838); «Beiträge zur Analytischen Geometrie» (у Бюлетенях Санкт-Петербурзької академії наук за 1839 та 1840 pp.); «Керівництво до варіаційного обчислення» (Одеса, 1848); «Про розв'язання чисельних рівнянь за способами Горнера та Греффе» (Одеса, 1851); Робота Г. Бруна «Посібник до політичної арифметики» (Одеса, 1845) була удостоєна Демидівської премії.

Помер Генріх Карлович Брун 29 січня 1854 року. Похований на Одеському 1-у Християнському кладовищі на території якого нині розташований Преображенський парк Одеси.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

100 років від дня народження

КОЛЕСНИКА ГРИГОРІЯ ОМЕЛЯНОВИЧА (1926 – 1998)

*Вчений у галузі аграрної економічної науки.
Доктор економічних наук, професор*

Народився 27 травня 1926 р. у с. Решетилівка Решетилівського району Полтавської області в родині селян.

У 1953 р. закінчив Житомирський сільськогосподарський інститут, здобувши кваліфікацію вченого агронома. У 1943–1945 pp. служив в армії, брав участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни 1941–1945 pp. По війні продовжив службу в лавах Радянської Армії до 1950 р.

З 1950 по 1953 р. працював спочатку агрономом радгоспу «Передовик» Полтавської області, а потім понад два роки – вчителем Гольманівської і Потеряківської шкіл Решетилівського району Полтавської області.

У 1953–1956 pp. продовжив викладацьку роботу у Бучацькому зооветтехнікумі Тернопільської області та у Вінницькій сільгоспшколі по підготовці голів колгоспів.

Подальша діяльність Г.О. Колесника пов'язана з аграрною економічною наукою. У 1956 р. він вступив до аспірантури Українського НДІ економіки і організації сільського господарства, по закінченні якої успішно захистив кандидатську дисертацію «Економічна ефективність і перспективи розвитку кормовиробництва в колгоспах Хорольського району Полтавської області» (1960 р.). До 1962 р. працює в цьому ж інституті молодшим, а згодом – старшим науковим співробітником.

З 1962 по 1998 р. займався науковою діяльністю у Науково-дослідному економічному інституті Міністерства економіки України, керуючи сектором, відділом, а пізніше – працював головним науковим співробітником. З серпня 1981 р. – професор.

У 1971 р. захистив докторську дисертацію «Основні напрями спеціалізації колгоспного виробництва Української РСР».

Провідними напрямками наукової діяльності професора Г. О. Колесника були методичні та методологічні проблеми оптимального прогнозування розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищення ефективності продовольчого комплексу, вдосконалення міжгалузевих зв'язків агропромислового комплексу в умовах переходу до ринку, економічна ефективність нових форм організації та управління виробництвом в аграрному секторі економіки, розвиток інтеграційних процесів і поліпшення господарського механізму в системі АПК України.

Велику увагу вчений приділяв підготовці наукових кадрів. Під його науковим керівництвом два науковці стали докторами, а 17 – кандидатами економічних наук.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни 2-го ступеня і десятьма медалями.

Наукова спадщина вченого матеріалізувалася у 143 опублікованих роботах, у тому числі в 9 монографіях.

30 липня 1998 р. земні дороги Григорія Омеляновича скінчилися.

Похований на Південному кладовищі у м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

ЧЕРВЕНЬ

90 років від дня народження

ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ГРИГОРІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА (1936–2020)

*Вчений у галузі ветеринарії, доктор ветеринарних наук,
професор, академік НААН,
Заслужений діяч науки і техніки України*

Народився 1 червня 1936 р. У 1955–1960 рр. після закінчення із срібною медаллю середньої школи навчався на ветеринарному факультеті Київського ветеринарного інституту (з 1957 р. Української академії сільськогосподарських наук). Після закінчення навчання працював ветеринарним лікарем спочатку у Запорізькій (1961 р.), а потім Черкаській областях (1962–1965 рр.).

Свою наукову і педагогічну діяльність в УСГА (нині – НУБіП України) Г.О. Хмельницький розпочав з березня 1965 року. У 1968 р. захистив кандидатську, в 1981 р. – докторську дисертації, у 1982 р. отримав вчене звання професора. З 1965 по 1968 р. навчався в аспірантурі, потім працював асистентом

(1968–1975 рр.), старшим викладачем (1977–1978 рр.), доцентом (1978–1979 рр.), професором (з 1981 р.), завідувачем кафедри (1979–2005 рр.), проректором з підвищення кваліфікації УСГА (1986–1991 рр.), академіком-секретарем відділення тваринництва і ветеринарної медицини УААН (1991–1993 рр.), академіком-секретарем відділення ветеринарної медицини УААН (1993–1996 рр.), директором НДІ здоров'я тварин (2001–2008 рр.).

Г.О. Хмельницький був серед першопрохідців у вивченні токсикології небілкових сполук азоту, хто розкрив патогенез і на його підставі запропонував ефективні методи лікування і профілактики отруєнь карбамідом та нітратами.

Одним із важливих напрямів наукових пошуків Г.О. Хмельницького стало вивчення мікотоксикозів тварин, що набувають широкого розповсюдження у всьому світі.

У 1995 р. на кафедрі фармакології та токсикології з ініціативи Г.О. Хмельницького створено проблемну наукову лабораторію мікотоксикозів тварин. Г.О. Хмельницький підготував 2 докторів та 16 кандидатів наук.

За результатами наукових досліджень Г.О. Хмельницьким опубліковано понад 450 праць, у т. ч. 5 монографій, 20 авторських свідоцтв та патентів, 30 нормативних документів та наукових рекомендацій. Є автором багатьох підручників та навчальних посібників, зокрема: «Ветеринарна токсикологія» (1987 р.); «Терапія животних при отравленнях» (1990 р.); «Ветеринарна фармакологія» (1994 р.); «Ветеринарна токсикологія» (2002 р.); «Ветеринарна токсикологія» (2012 р.); «Ветеринарна мікотоксикологія» (2011, 2015 рр.), «Ветеринарна фармакологія» (2017 р.) та інших.

Помер 24 червня 2020 р.

Джерело: веб-сторінка офіційного сайту НУБіП. URL: <https://nubip.edu.ua/node/78514>

125 років від дня народження ТЕРЕЩЕНКА ВАЛЕРІЯ ІВАНОВИЧА (1901 – 1994)

Вчений у галузі аграрної економічної науки, організації та управління підприємств, доктор економічних наук, професор

Народився 13 червня 1901 р. в сім'ї юриста.

У 1911–1919 рр. навчався в Краснодарській гімназії, яку закінчив із золотою медаллю. Одночасно навчався в консерваторії Кубанського філармонічного товариства.

З 1921 по 1922 р. працював робітником хлібопекарні в Болгарії.

Упродовж 1922–1927 рр. – студент економічного факультету Політехнічного інституту (м. Прага, Чехословаччина), по закінченні якого одержав диплом комерційного інженера зі спеціалізацією по міжнародній торгівлі і фінансах. У той же час навчався в Російському інституті

сільськогосподарської кооперації, набувши фаху інженера (1923–1926 рр.). Закінчивши аспірантську підготовку на кафедрі світового кооперативного руху в указаному інституті, у 1929 р. захистив дисертацію «Проблема організації російського кооперативного експорту хліба». При цьому здав державні экзамени на звання доцента кооперативних наук і був залишений для викладання в цьому ж інституті (1929–1930 рр.). Одночасно був вільнослухачем філософського факультету Кардова університету в м. Празі (1928–1930 рр.).

У 1930 р. прийняв американське громадянство і почав працювати віцепрезидентом Американсько-Слов'янського колонізаційного тресту (м. Нью-Йорк), а в 1931–1932 рр. – директором загальноосвітніх заочних курсів (м. Нью-Йорк).

Навчаючись у Колумбійському університеті на економічному відділенні, спеціалізувався по сільськогосподарській економіці, міжнародних економічних відносинах і радянській економіці (1932–1935 рр.). Здобув науковий ступінь кандидата економічних наук.

Невдовзі завершив докторську дисертацію «Організація і управління радянськими колгоспами», але не був допущений до захисту за відмову внести до тексту зміни політичного характеру (1957 р.).

Перебуваючи у Нью-Йорку, працював інспектором міського управління соціального забезпечення (1934–1935 рр.), економістом-плановиком управління громадських робіт штату Нью-Йорк (1935–1937 рр.), технічним керівником, а згодом – директором «Кооперативного проекту» Міністерства праці (1937–1943 рр.). За сумісництвом викладав у Росдельському інституті (1940–1943 рр.).

З метою підвищення кваліфікації закінчує 3-місячні курси з питань техніки управління при Адміністрації громадських робіт у Нью-Йорку (1938 р.).

Переїхавши до Вашингтону, працює економістом Міністерства сільського господарства і членом факультету Вищої школи МСГ (1942–1944 рр.), згодом направляється в Управління зарубіжною економікою для розробки системи контролю сільського господарства Німеччини на період окупації (з весни 1944 р.). Пізніше запрошений в Адміністрацію допомоги і відбудови Об'єднаних Націй (ЮНРРА) на посаду спочатку старшого, потім головного економіста, а згодом завідувача секції Східної Європи з перебуванням у Вашингтоні та Лондоні (1944–1946 рр.).

З травня 1946 р. по липень 1947 р. – економіст місії ЮНРРА в Україні, тимчасово (з лютого 1947 р.) виконує обов'язки її директора (м. Київ). З липня по вересень 1947 р. – головний економіст ЮНРРА (м. Вашингтон).

Після ліквідації ЮНРРА три роки присвячує підготовці докторської дисертації, викладання та громадській роботі з питань американо-радянських відносин. У 1951 р. тимчасово брав участь у науковій роботі у складі співробітників «Енциклопедії Арктики». У 1952–1958 рр. працює консультантом-економістом фінансової фірми «Вайнер і К» на Уолл-стріт з питань капіталовкладень, раціоналізації праці, оцінки економічної кон'юнктури. Поряд із цим консультує Амторг, фірми «Фінко», Вест-Атлантік, Міжнародну торгову виставку. Особливу увагу приділяє питанням торгівлі з СРСР і Східною

Європою ряду провідних фірм і успішно виконує роль представника окремих структур.

У той же час В. І. Терещенко є лектором, а згодом – професором Нової школи сільськогосподарських наук, коледжів Міддлбері, Клермонт, Інституту Азії, Колумбійського університету, Вищої школи МСГ, в яких викладав, зокрема, курс “Організація і управління” (Нью-Йорк, Вашингтон, Каліфорнія). Для підвищення фахового рівня готує і в 1952 р. успішно здає екзамени в Інституті фінансів при біржі на Уолл-стріт в Нью-Йорку на право офіційного консультування з питань капіталовкладень.

У 50-і роки В. І. Терещенко часто зустрічається і проводить ділові переговори з делегаціями із СРСР, сам виїжджає у країни Східної Європи і в СРСР, допомагає ефективно вирішувати переважно торговельні питання між заінтересованими країнами, окремими американськими фірмами та радянськими і східноєвропейськими підприємствами. Як представник фірм США він тривалий час (по 4–9 місяців) жив у Москві, близько знайомлячись з радянською дійсністю.

Прийнявши у 1960 р. радянське громадянство, Валерій Іванович тісно пов’язує своє подальше життя і діяльність з Україною. Одержавши призначення на роботу в м. Київ, працює старшим науковим співробітником УНДІЕОСГ. У цей період він завершує і на вченій раді Київського інституту народного господарства блискуче захищає докторську дисертацію «Економіка і організація виробництва бройлерів у США» (1967 р.). Науковий ступінь доктора економічних наук йому присуджено в 1968 р.

Як талановитого вченого, відомого спеціаліста і високоєрудованого лектора його запрошують до ряду інститутів. За сумісництвом він працює консультантом в УкрНДІдіпросільгоспі (1962 р.), викладачем курсу з організації та управління в Ленінградському інженерно-економічному інституті ім. П. Тольятті (1966–1969 рр.).

Для забезпечення більш широкого простору в науково-дослідній роботі подає документи на конкурс, за результатами якого стає старшим науковим співробітником – завідувачем позаструктурної лабораторії соціальних проблем управління наукою Відділення комплексних проблем наукознавства Ради по вивченню продуктивних сил Української РСР АН УРСР (1970 р.). З липня 1970 р. по 1984 р. працює старшим науковим співробітником відділу наукового потенціалу в Інституті кібернетики АН УРСР. За сумісництвом викладає у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка (1971–1986 рр.).

У зв’язку з призначенням вченому пенсії (1983 р.) він обіймає посаду старшого наукового співробітника-консультанта. На цій посаді працює спочатку в РВПС УРСР АН УРСР (1984–1986 рр.), а пізніше – у Центрі досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва (ЦДНТПН), який організаційно входив у структуру Інституту надтвердих матеріалів АН УРСР (1986–1991 рр.). З 1991 р. ЦДНТПН ім. Г. М. Доброва набув статусу академічного інституту. В цій установі В. І. Терещенко працював до кінця життя.

Визначальними рисами Валерія Івановича як видатного, знаного у цивілізованому світі вченого, педагога і спеціаліста, були високий рівень професіоналізму, надзвичайна ерудиція, великий практичний досвід та високоефективне поєднання наукових здобутків з потребами виробничої, організаційної та управлінської діяльності різнотипних підприємств, керівних структур, наукових установ. Його блискуча лекторська майстерність завжди приваблювала тисячі слухачів. До того ж він досконало володів російською, англійською, чеською, французькою та німецькою мовами. Закінчивши спеціальні курси, мав задовільні знання з італійської, іспанської та польської мов, розумівся на латині.

Різнобічність знань і блискучий талант вченого і педагога особливо рельєфно проявились при читанні ним вузівських курсів: «Сільськогосподарська і споживча кооперація», «Теорія та історія розвитку міжнародного кооперативного руху», «Міжнародні економічні відносини та їх організація», «Сільськогосподарська економіка», «Теорія і практика організації та управління», «Основи державного і економічного устрою СРСР», «Земельні реформи в Азії після другої світової війни», «Міжнародні сільськогосподарські відносини». За всіма цими напрямками вчений проводив ґрунтовні дослідження, публікував фундаментальні наукові праці, займався популяризацією наукових рекомендацій.

Здійснюючи плідну науково-дослідну діяльність в Україні, вчений зробив вагомий внесок у розвиток української науки, спрямувавши зусилля, зокрема, на такі актуальні проблеми: всебічна оцінка сучасного стану організації і управління та розробка рекомендацій по їх удосконаленню на різних підприємствах, у керівних структурах та науково-дослідних установах; дослідження умов і форм організації особистої праці керівного персоналу наукових установ; проектування комплексу процедур управління науково-технічними організаціями, що включають НДІ, КБ і дослідне виробництво; висунення і розвиток стосовно умов соціалістичної економіки концепції інновацій як системного процесу діяльності; системний аналіз і упорядкування науково-технічної термінології, що склалась у сфері управління і, зокрема, організації й управління науково-технічною діяльністю.

Результативною була і науково-педагогічна діяльність Валерія Івановича. Численні випускники коледжів і ВНЗ, прослухавши курси лекцій вченого, ставали з часом фахівцями високого класу. Вагомим є його вклад і в підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації. Під науковим керівництвом В.І. Терещенка аспіранти здійснювали ґрунтовні дослідження з проблем організації та управління і продовжують творчо розвивати та втілювати в практику перспективні ідеї свого вчителя.

Досить широкою різнобічністю відзначалася науково-громадська діяльність вченого під час проживання за кордоном. В 40-і та 50-і роки він обирався віце-головою Комітету з медичної допомоги СРСР (1943–1945 рр.), членом оргкомітету Слов'янського конгресу в США (1945 р.), почесним головою Слов'янського конгресу штату Нью-Йорк (1946 р.), віце-головою

Вашингтонського відділення Асоціації «Схід і Захід», членом Міжнародної конференції з проблем Азії (1952 р.), членом ради при директорові Американсько-російського товариства культурного зближення з СРСР, членом Американського економічного товариства, Американського товариства з питань управління («АМА»), Академії соціально-політичних наук у Філадельфії, Асоціації з питань іноземної політики у Нью-Йорку.

Він обирався членом наукової ради з проблеми «Наукові основи управління народним господарством» при Держкомітеті по координації НДР СРСР у Москві (1963–1965 рр.), членом аналогічної наукової ради при Держкомітеті Ради Міністрів УРСР (1965–1966 рр.), головою секції з питань організації Комітету стандартів, мір та вимірювальних приладів при Раді Міністрів СРСР (1966–1967 рр.), членом наукової ради АН УРСР з проблеми «Наукова організація праці, виробництва та управління в народному господарстві УРСР» (1969 р.); тривалий час був членом спеціалізованої вченої ради Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова АН УРСР по захисту дисертацій.

В. І. Терещенко – автор відомих за кордоном та в багатьох республіках колишнього СРСР книг: «Америка, в которой я жил», «Организация и управление: опыт США» та ін. За результатами досліджень та узагальнень вчений опублікував понад 160 наукових праць з питань кооперації, організації і управління економікою, які друкувалися в США, Аргентині, Болгарії, Німеччині, Канаді, Індії, Польщі, Угорщині, Чехословаччині, Швейцарії та інших країнах. За глибиною змісту наукові праці ставлять вченого у ряд світових корифеїв кооперативної, управлінської та економічної думки.

24 вересня 1994 р. Валерій Іванович відійшов у вічність. Похований у Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

210 років від дня народження ОСТРОВСЬКОГО ЕДВАРДА ФЕЛІКСА ВІНСЕНТА (1816–1859)

Вчений у галузі ветеринарії

Народився Едвард Фелікс Вінсент (у документах того часу згаданий як Едуард Андрійович Островський) 2 червня (15 червня) 1816 р. у селі Пакоше Троцького повіту Віленської губернії (нині – Тракайський район Литви) у родині Анджея Островського.

У Середню освіту здобув у віленській гімназії, а потім вступив на медичне відділення Віленської медико-хірургічної академії (Вільно, нині – Вільнюс, столиця Литви).

1835 р. перейшов на відділення ветеринарії, у 1838 р. отримав диплом ветеринарного лікаря I класу. Професійну діяльність розпочав у Варшаві на посаді ветеринарного помічника лікарського управління Мазовецької та

Калиської губернії. У новоствореній в 1840 р. ветеринарній школі у Варшаві виконував функції заступника директора, а з 1841 р. – директора. Тоді ж одружився і разом із дружиною Ангеліною виховував доньку Аделаїду (1846). Одночасно викладав ветеринарію в Інституті сільського господарства та лісництва у Маримонті, передмісті Варшави. Розробив перший набір правил щодо контролю тварин у Польщі – «Закон про ветеринарну поліцію, який регулює запобігання, лікування та попередження поширеності інфекційних захворювань серед домашніх тварин» (Варшава, 1844).

У 1845 р. на підставі захисту дисертації «Запалення легенів, або пневмонія у великої рогатої худоби» отримав звання старшого лікаря ветеринарії, а в 1853 р. став магістром ветеринарії. З науковими відрядженнями побував у Чехії, Німеччині, зокрема, в Саксонії, у Ганновері, Магдебургу, Брунсвіку та Берліні.

Е. Островський був одним із творців польської ветеринарної науки, мав стосунок до розвитку української науки, змушених розвиватися у межах Російської імперії. У наукових розробках поєднав надбання віленської та львівської ветеринарних шкіл. Під його керівництвом варшавська ветеринарна школа набула значного розвитку, досягнувши рівня альма матер у Вільно.

У серпні 1853 р. був переведений на посаду професора Вищої ветеринарної школи в Харкові, куди прибув у грудні того ж року. По прибутті, кілька місяців працював у «закладі гідрографічному» у селі Кочеток Харківської губернії. У Вищій ветеринарній школі викладав патологію, терапію, судову ветеринарію, працював у терапевтичній клініці, зосередив свої наукові дослідження головним чином на паразитології.

Польською та російською мовами опублікував 32 наукові праці. Серед них: «Хірургія практична або виклад способів використання операцій на сільськогосподарських тваринах для використання лікарями та господарями» (Варшава, 1845), «Захворювання легенів, запалення легенів у великої рогатої худоби» (Варшава, 1845), «Опис і лікування інфлюенції, чуми у коней» (Варшава, 1847), «Про виникнення гельмінтів у тварин» (Варшава, т.1-2, 1859), «Ветеринарія у повсякденні (побутова ветеринарія). Наука лікування домашніх тварин» (Варшава, 1871, видання посмертне).

У 50-ті роки в «Календарі» Станіслава Стромбського та «Астрономічно-господарчому календарі» Яна Яворського, різних сільськогосподарських виданнях умістив низку публікацій про сибірську виразку, чуму рогатої худоби, хвороб копитних. Особливо значимим його дослідженням була розробка теми, присвяченої циклу розвитку метелика печінкового, проведеного на 20 років раніше від німецького вченого Р. Лейкарта.

У 1855 р. згідно з розпорядженням міністра народної освіти А. Норова очолив кількомісячну експедицію степами Казахстану. Її результатом став «цінний звіт» – «Поїздка до внутрішньої Киргизько-казахської орди з ветеринарною метою» (Санкт-Петербург, 1859). В експедиції, крім виконання наукового завдання, зібрав багатий географічний, історичний та етнографічний матеріал. Літературна обробка звіту вийшла того ж року польською мовою у Гродно. У вступі наголосив: «Зимової пори 1853 р., їдучи в закритому екіпажі з

Варшави до Харкова, десь перед Полтавською губернією з нудьги чи втоми, чи сам не знаю чому, запитав у напівсонного листоноші: де ми є, в лісі чи в полі? – Ні, пане, то степ, – відповів на те листоноша. Ті останні слова справили на мене велике враження, сну як і не було, холоду як і не чув, а сніг, що густо падав, мене не страшив [...]. Споглядаючи прекрасні й розкішні лани нашої України, укриті, особливо літом, хвилями буйного збіжжя, не міг собі уявити справжніх степів, тих піщаних пустель, у які мене загнала доля на крилах науки. Степи Астрахані, степи калмиків і киргизів, сумні, одноманітні, з поживклими шітками трав, випалених пекучим сонцем південного неба, яку ж вони мають подібність до степів родючої України?».

Маршрут експедиції пролягав через наступні пункти: Ізюм Харківської губернії, Бахмут Катеринославської, далі узбережжям Азовського моря, землями Донських козаків і місто Новочеркаськ, Царицин (нині – Волгоград Російської Федерації), міста Чорний Яр і Єнотаївськ Астраханської губернії, через Астрахань і узбережжя Каспійського моря. Далі через калмицькі степи до Волги до підніжжя найвищої у тих краях гори – Велика Богда (Велике Богдо чи Великий Богдо – гора в Ахтубінському районі Астраханської області Російської Федерації), до солоного озера Баскунчак, повз гору Мала Богда до кочовиська каракалпаків і в киргизько-казахські степи, де перейшов внутрішній кордон їх Орди, відвідав ставку хана; здійснив мандрівку степами киргизів і через частину калмицьких степів, повернувся до Астраханської губернії, частину Саратовської, північно-східну частину землі війська Донського, через Воронежську і Курську губернії повернувся до Харкова.

24 серпня (6 вересня) 1859 р. Е. Островський раптово помер, похований у місті Рокитне Курської губернії (нині Белгородської області Російської Федерації). Могила не збереглася. Дружина і донька після його смерті повернулися до Варшави.

Інформацію отримано з Харківської державної зооветеринарної академії).

160 років від дня народження РОТМІСТРОВА ВОЛОДИМИРА ГРИГОРОВИЧА (1866–1941)

*Вчений у галузі рослинництва,
один із організаторів дослідної справи в Україні,
професор, академік ВАСГНІЛ*

Народився 4 червня 1866 р. у с. Гензерівка на Полтавщині (нині Яготинського р-ну Київської обл.) в багатодітній сім'ї службовця.

У 1889 р. закінчив фізико-математичний факультет Київського Імператорського Університету Святого Володимира (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка) за спеціальністю агроном.

У 1892–1893 рр. працював дослідником на Дербчинському дослідному полі (Ямпільський повіт Подільської губернії), одночасно виконуючи функції уповноваженого Київським товариством сільського господарства та сільськогосподарської промисловості з опису приватних маєтків Південно-Західного краю.

За результатами всеросійського конкурсу у 1894 р. зайняв посаду директора Одеського дослідного поля. Розпочаті ще в університетській лабораторії дослідження водного режиму ґрунту вчений тут завершив у 1912 р., також у цей період (з 1904 р.) працював над питаннями вирощування в нових районах культури бавовнику. Під час роботи на Одеському дослідному полі був відкомандирований у Англію (1908), Бельгію і Францію (1913).

У 1917 р. за станом здоров'я і вимогою лікарів змушений залишити посаду директора Одеського дослідного поля і переїхати до Києва.

У 1920 р. В.Г. Ротмістрова призначено керівником управління сільського господарства Наркомзему УСРР, згодом головою оргбюро Ученого комітету з питань сільського господарства України і одночасно професором агрономії Київського Імператорського університету Святого Володимира.

Чергове відрядження до Литви погіршило стан здоров'я, але вчений активно продовжував працювати, зокрема створив у Ризі контрольну-насіenneву лабораторію для прийому насіння, що закуповувалось у величезній кількості за рубежем. Відав закупівлею наукового обладнання для вітчизняних дослідних установ і одночасно працював в Інституті біології (Берлін, 1923), хлібному відділі торгівельного представництва (Гамбург, 1925). Як керівник секції нових культур Наркомзему УСРР (1926–1927) проводить випробувальні досліді з питань вирощування бавовнику (Дорнбург, 1927), організовує Брилівську дослідно-зрошувальну мережу (Херсонська обл., 1928).

У 1929 р. В.Г. Ротмістрову присвоюють звання «Герой Праці». Підлікувавшись, вчений у 1930 р. продовжує працювати в Українському інституті прикладної ботаніки, а через рік його обирають членом президії новоствореної Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (1931–1935).

У 1935 р. В.Г. Ротмістрова обрано академіком Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. Леніна. Вчений продовжує дослідницьку діяльність в Українському інституті рослинництва (нині – Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН). Це був завершальний етап титанічної творчої праці і незламного духу життєвого шляху академіка В.Г. Ротмістрова.

Визначальними стали дослідження вченого сутності посухи і розробка комплексу методів її запобігання не лише прийомами агротехніки, але і за допомогою меліорації (пристрій ставків і водойм і повсюдне облямівка лісосмугами полів, ярів).

В.Г. Ротмістров є одним із засновників науки про «сухе землеробство». Праця «Сущність засухи» вийшла друком у 1911 р. і на той час вважалась

класичною, зокрема стосовно методики спостережень за вологістю ґрунту та законів переміщення води. Автор методики дослідження кореневих систем рослин.

Ротмістров В.Г. розробив методику польового досліді як наукову дисципліну, що здебільшого зберегла й до нині свою актуальність.

Опублікував близько 150 наукових праць, серед яких 36 книг, брошур і саме вихід у світ «Методики полевого опыта» (1903, 1911) вчений вважав найголовнішим моментом своєї праці.

Вперше вченим розроблена методика, положення якої були прийняті і залишилися непорушними, базувалась на таких принципах: повторність досліді, чистота досліді, захисні смуги та сталість програми дослідів. Методика досліді кореневих систем рослин і їх ролі у водному режимі ґрунтів («Корневая система», 1909) стала однією із піонерських розробок у світовому вимірі.

Займаючись інтродукцією нових культур в Україні, першим пропагував культуру бавовнику, довівши можливість його вирощування в широкій смузі півдня України, не дивлячись на тривалий опір чиновників.

Як природодослідник, В.Г. Ротмістров перший звернув увагу на важливість фізичних факторів навколишнього середовища в житті сільськогосподарських рослин, сформулював головні завдання агрономічної фізики.

В. Г. Ротмістрову належить низка винаходів (ґрунто-геологічний бур, термометр, проорювач, лушильник, сушилка, анемограф) для удосконалення методики дослідних робіт та авторство Проекту організації дослідних полів Росії, який було схвалено Департаментом землеробства. Проект передбачав розташування полів на основі врахування кліматичних і метеорологічних умов, типового складу ґрунтів та різноманітності сільськогосподарських рослин.

Помер 24 жовтня 1941 р.

Джерело: Коваленко М. М. Ротмістров В.Г. (1866–1941) – видатний учений та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні (ННСГБ НААН) / М. М. Коваленко // Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали VIII Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, 21 трав. 2013 р., м. Київ / НААН, ННСГБ ; редкол : В. А. Верунов (голова), О. Є. Тарабрін, Ю. А. Горбань [та ін.]. – К., 2013. – С. 60–62.

110 років від дня народження МЕЄРА МОІСЕЙОВИЧА ЮДИЦЬКОГО (1916-1979)

*Доктор технічних наук, професор,
вчений і педагог у галузі нарисної і прикладної
геометрії, засновник Мелітопольської наукової школи
прикладної геометрії*

Народився Меєр Юдицький 15 червня 1916 року в м. Сміла Черкаської області. Вищу освіту здобував у Харківському текстильному інституті з 1936 по 1941 рік.

Свою педагогічну діяльність М. М. Юдицький розпочав асистентом кафедри нарисної геометрії та креслення Харківського механо-машинобудівельного інституту (ХПІ).

З 1941 по 1946 роки воював на фронтах Другої світової війни.

Після закінчення війни продовжує займатися наукою і у 1954 році захищає кандидатську дисертацію на тему «Будування аксонометричних зображень без використання вторинних проєкцій». Працює завідуючим кафедри нарисної геометрії і графіки Новосибірського електротехнічного інституту.

До Мелітопольського інституту механізації сільського господарства (МІМСГ) М. М. Юдицький прийшов працювати у 1963 році, спочатку доцентом, а згодом завідуючим кафедри нарисної геометрії та машинобудівельного креслення.

Юдицький М. М. виявив себе висококваліфікованим педагогом, викладає на високому науковому і методичному рівні лекційні та практичні заняття з нарисної геометрії та машинобудівельного креслення. Меєр Моїсейович глибокими знаннями і великим досвідом роботи сприяв творчому зростанню багатьох молодих викладачів кафедри. Його наукова робота дала міцний поштовх у вдосконаленні і розвитку наукових досліджень і підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом підготовлено чотири кандидатські дисертації, що сформувало підґрунтя для створення наукової школи з нарисної геометрії.

Завдяки зусиллям Юдицького М. М., на кафедрі була відкрита аспірантура (першим аспірантом був майбутній доктор технічних наук, професор Найдиш В. М.). Науково-організаційна діяльність Юдицького М. М., участь науковців кафедри у конференціях і семінарах різного рівня, захист дисертацій, дали основу для формування на базі кафедри регіонального наукового центру прикладної геометрії.

Наукова діяльність вчених школи зміцнила зв'язки кафедри з провідними вченими країни і стали можливими для плідної співпраці з корифеями прикладної геометрії: акад. Четверухіна М. Ф., проф. Котова В. І., проф. Джапарідзе В. С., доц. Первиковой В. М. та ін. Співробітництво і робота на кафедрі аспірантів та вчених різних наукових напрямків сприяло розвитку різноманіття напрямів наукових досліджень і збагачення наукового потенціалу школи.

Інформацію отримано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

**90 років від дня народження
СТЕПАНЕНКА ІВАНА ХОМИЧА (1936 – 2004)**

*Вчений у галузі аграрної економічної науки.
Один із корифеїв у питаннях організації праці і
виробництва, управління та діяльності керівних
працівників і спеціалістів сільського господарства,
доктор економічних наук, професор*

Народився 22 червня 1936 р. у сім'ї селян. У 1959 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва, набувши фаху вченого агронома-економіста.

Трудовий шлях розпочав на посаді молодшого агронома, а згодом працював головним агрономом дослідно-показового господарства у с. Ленківці Кельменецького району Чернівецької області.

З 1963 р. навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства, де 1966 р. захистив кандидатську дисертацію «Організація праці на зрошуваних землях (на прикладі радгоспів і колгоспів зони Інгулецької і Краснознам'янської зрошувальних систем та Північно-Кримського каналу УРСР)». У цьому ж інституті розпочав трудову діяльність молодшим науковим співробітником. Потім обирався за конкурсом і працював на посадах старшого наукового співробітника, завідувача сектору, завідувача відділу, головного наукового співробітника.

У 1973 р. Івану Хомичу присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. Через 18 років захистив докторську дисертацію «Проблеми підвищення ефективності праці керівників і спеціалістів у сільськогосподарському виробництві (методичні, методологічні і організаційні питання)» (1991 р.). У 1999 р. йому присвоєно вчене звання професора.

У науковій діяльності І.Х. Степаненко був одним із корифеїв у питаннях організації праці і виробництва, управління та діяльності керівних працівників і спеціалістів сільського господарства. Він обґрунтував концепцію розвитку самоуправління, яка ґрунтується на матеріальній заінтересованості, а також теоретичні і практичні аспекти нормування, добору, підготовки і закріплення кадрів спеціалістів на виробництві, удосконалення стилю їх роботи. Вчений першим висвітлив основні аспекти формування і функціонування ринку праці цієї категорії працівників.

Науковий доробок Івана Хомича становить понад 200 опублікованих за матеріалами досліджень наукових праць, серед них 40 монографій, довідників і брошур, 42 виробничі рекомендації та методичні матеріали. Більше 10 праць видано польською, болгарською, французькою, англійською та німецькою мовами.

Вченим підготовлено чотири кандидати наук; вагомим є його внесок у діяльність двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій.

Протягом 10 років Іван Хомич був постійним членом Варшавського форуму країн Центральної і Східної Європи, активним учасником міжнародної групи Везле (за іменем міста в Бургундії у Франції), яка об'єднує вчених більше 170 країн і стала за рішенням ЮНЕСКО надбанням людства по його захисту. Він – співавтор “Платформи за відповідальний і солідарний мир”, її активний пропагандист. З дня заснування фахового економічного журналу “АгроІнКом” виконував обов’язки відповідального за його видання члена редколегії.

Його ґрунтовні наукові знання, доброзичливість та людяність поряд з вимогливістю до себе й оточуючих щиро поважалися колегами по роботі. Він завжди намагався доброю порадою допомогти усім бажаючим в оволодінні науковими знаннями. Як приємний і приязний співбесідник, Іван Хомич користувався великою повагою всіх, хто його знав.

25 вересня 2004 р. Іван Хомич закінчив земний шлях. Похований на Північному кладовищі у м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

100 років з дня народження

ЛІТВІНОВА ПЕТРА ІВАНОВИЧА (1926-1999)

Видатний вчений в галузі виноградарства

Народився 22 червня 1926 року. У 1933 році вступив до Табунщиківської семирічної школи, яку закінчив у 1940 році з похвальною грамотою.

У 1941-1942 роках навчався в Шахтинському педучилищі. 7 травня 1943 року Петро Іванович сімнадцятирічним юнаком був зарахований добровольцем до діючої армії під Сталінградом у 46 стрілецьку дивізію. Демобілізувався Петро Іванович у 1945 році і в тому ж році вступив до військового автомобільного училища, в 1946 році закінчив його з відзнакою (м. Дзауджикау Північно-Осетинської АРСР).

З 1946 по 1947 рік служив у Північно-Кавказькому військовому окрузі командиром взводу технічного обслуговування.

У 1947 році вступив на навчання до Азово-Чорноморського сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою і був направлений на роботу агрономом у радгосп Приволенської Ростовської області.

З 1953 по 1964 рік П. І. Літвінов працював у Всеросійському науково-дослідному інституті виноградарства і виноробства міста Новочеркаськ на посаді керуючого дослідним господарством, потім аспірантом, старшим науковим співробітником та заступником директора з наукової роботи.

У січні 1959 року Петро Іванович захистив кандидатську дисертацію «Способи формування активної кореневої системи та їх вплив на плодоношення винограду». Його науковим керівником був кандидат сільськогосподарських наук Я. І. Потапенко.

З 1959 по 1964 рік П. І. Літвінов працював заступником директора ВНІВіВ (м. Новочеркаськ). У 1960 році був затверджений у вченому званні старшого наукового співробітника за спеціальністю «Агротехніка винограду». У 1964 році призначений заступником директора з наукової роботи ВНІВіВ «Магарач» у м. Ялта.

У липні 1967 року Петро Іванович був призначений директором Українського НДІВіВ ім. В. Є. Таїрова. Тут наукова робота П. І. Літвінова була зосереджена на системі догляду за ґрунтом на винограднику, впливі ґрунтового середовища на розвиток кореневої системи у різних сортів винограду. Він керував тематикою інституту, пов'язаною зі створенням промислової потокової технології та засобів механізації, які забезпечували б отримання 60-70% щеплених виноградних саджанців при зниженні трудовитрат. Під керівництвом П. І. Літвінова аспіранти та здобувачі розробляли способи формування та захисту виноградних кущів від зимових пошкоджень, встановлювали основні прийоми агротехніки для штамбової культури винограду.

П. І. Літвінов був ініціатором відкриття сільськогосподарської школи з виноградарства та виноробства при інституті.

З організацією у жовтні 1977 року на базі інституту науково-виробничого об'єднання з виноградарства та розсадництва П. І. Літвінов був звільнений з посади директора інституту. Після нетривалої роботи заступником директора з наукової роботи в НУО з ВІП Петро Іванович перейшов на посаду директора Всесоюзної науково-дослідної протифілоксерної станції.

П. І. Литвинов опублікував близько 100 наукових і науково-популярних робіт у журналах, газетах та збірниках.

Пішов з життя у 1999 році після тривалої та тяжкої хвороби.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова».

175 років від дня народження АНЦИФЕРОВА ПАВЛА ГРИГОРОВИЧА (1851–1897)

*Вчений у галузі годівлі та кормовиробництва,
розведення сільськогосподарських тварин,
дійсний статський радник, інспектор Уманського
училища землеробства та садівництва,
директор Нікитського ботанічного саду*

Народився в родині архангельського корабельного майора 27 червня 1851 року.

Його батько Григорій Іванович Анциферов (1804-1873) був «офіцерським сином», з 1818 року працював в Архангельську у якості корабельного майстра. Григорій Іванович мав дворянський титул. Довгий час був Радником Правління Північного округу корабельних лісів. Його посада мала назву «ротмайстер» – доглядач за лісом. До його обов'язків входив пошук лісових масивів придатних для кораблебудування. Мати, Єлизавета Павлівна, була дочкою архангельського моряка Павла Віхляєва.

Павло Анциферов після закінчення гімназії у м. Холмогори 1868 року їде здобувати вищу освіту до Санкт-Петербургу. У 1873 році отримує диплом Землеробського інституту і направлення на посаду викладача тваринництва в Уманському училищі землеробства і садівництва.

У 1878 році термін навчання в училищі збільшився до 6 років і була введена посада інспектора училища, яка відповідає посаді заступника директора з навчально-виховної роботи, Павло Григорович став першим інспектором училища. За зразкове виконання службових обов'язків Павло Григорович отримав орден Святого Станіслава другого ступеня.

У 1891 році Павло Григорович Анциферов займає посаду директора Нікітського ботанічного саду і за сумісництвом директора училища садівництва і виноробства. На новій посаді Анциферову в першу чергу довелося вирішувати проблеми навчального процесу. З деяких джерел відомо, що катастрофічно не вистачало грошей на проведення наукових досліджень, тому директор вишукував будь-яку можливість заробити кошти на науку.

Образ науковця, керівника яскраво доповнюють спогади сина, Миколи Павловича Анциферова (1889–1958) – відомого історика, краєзнавця літератора, культуролога, історика та містознавця. Він був єдиним нащадком в родині Анциферових, який народився в уманський період наукової та викладацької діяльності Павла Григоровича.

У 1897 році Павло Григорович важко захворів, діагноз лікарів був не втішний – онкологія. Дружина і син супроводжували його на лікування до Німеччини. Повертаючись із за кордону, вони зупинилися в Умані в родині директора училища садівництва і землеробства Дмитра Семеновича Леванди (вони були свояками).

18 листопада 1897 року Павло Григорович Анциферов помирає.

Поховання відбулось на цвинтарі Софіївської слобідки м. Умані, за кілька сотень метрів від училища.

Сучасники з повагою ставились до Павла Григоровича Анциферова. Вшановуючи пам'ять педагога і керівника в Уманському училищі землеробства і садівництва створили «Фонд допомоги імені колишнього інспектора училища П.Г. Анциферова з відсотків капіталу, зібраного посадовими особами та колишніми учнями Уманського училища.»

У музейній кімнаті рідкісних і цінних видань бібліотеки Уманського національного університету зберігається книга Густава Егера «Мікроскопічний

світ» з особистої бібліотеки Павла Григоровича. А також цікаве видання, яке використовувалось як підручник – копія конспекту «Сільськогосподарська Зоологія. Лекції, читані в Петровсько-Розумовській С.Х. та Л. Академії професором К.Е. Ліндерманом. 1881-1882 р.» Копія зроблена з конспекту Павла Григоровича іншою людиною і видана «Вид. Блек.». Історично цікавою є робота П. Анциферова «Велика рогата худоба при практичному господарстві Уманського училища землеробства та садівництва». Пасіка уманського училища починалась з анциферовських вуликів, тому викликає цікавість підшивка журналів «Російський бджолярський листок» за 1887 рік. Це видання належало Павлу Григоровичу, про що свідчить його особистий підпис, нотатки на полях журналу.

Після закриття кладовища у 1986 році могила Павла Григоровича Анциферова була остаточно втрачена. Перша невдала спроба її відшукати на прохання правнучки Тетяни Миколаївни Камендровської припадає на 1996 рік. У 2012 році випадково був знайдений цоколь пам'ятника. Після з'ясування у відповідних інстанціях, було вирішене питання збереження пам'яті колишнього інспектора Училища землеробства і садівництва Павла Григоровича Анциферова у формі кенотафа. (Кенотаф – символічна могила, в якій немає небіжчика.) За підтримки керівництва університету навесні 2013 року ініціативна група (Л.Цимбровська, Н Михайлова) разом з студентами факультету лісового та садово-паркового господарства, робітниками господарської частини було перенесено і встановлено на вільній від поховань ділянці між віковими кримськими соснами знайдену частину пам'ятника. Кенотаф є символом історичної пам'яті для студентів, аспірантів, викладачів, співробітників Уманського національного університету. Дослідження родоводу Анциферових продовжується.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

До 90-річчя від дня народження МАТЮХИ ЛЕОНІДА ПАНАСОВИЧА (1936-2018)

*Вчений у галузі гербології, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 27 червня 1936 р. у с. Краснопавлівка, нині смт Лозівського району Харківської обл. – 24.12.2016, м. Дніпро) – відомий герболог України. Доктор сільськогосподарських наук (1995).

Закінчив Дніпропетровський с.-г. інститут (1959). Відтоді працював в Інституті зернових культур НААН України (м. Дніпропетровськ, нині м. Дніпро).

У 1996–2003 – зав. Лабораторії боротьби з бур'янами (нині лаб. захисту рослин);

2003–2011 – головний науковий співробітник цієї ж лабораторії;

Від 2012 до 2016 рр. – знаходився на пенсії.

Наукові дослідження та інтереси: біологічні особливості сеgetальних бур'янів і розроблення заходів їх контролю в зернових культурах.

Основні праці:

Бур'яни степового землеробства // Захист рослин. 2001. № 9;

Удосконалення системи контролювання забур'яненості в Степу // Вісник аграрної науки. 2003. № 7 (співавтор);

Контроль бур'янів на кукурудзі // The Ukrainian Farmer. 2011. № 2 (співавтор);

Захист зернових культур від бур'янів у Степу України. ДАУ, 2012 (співавтор); Амброзія полинолиста: ареали, шкодочинність, система захисту Монографія. Д., «Нова ідеологія». 2010 (співавтор)

Матюха Л. П. автор та співавтор 210 наукових праць, у тому числі 4 книги, 2 монографії. Має два авторських свідоцтва на винаходи.

Тема докторської дисертації: «Агроекологічні основи боротьби з бур'янами при вирощуванні кукурудзи на звичайних чорноземах північного Степу України» / Дніпропетровський аграрний університет. – Автореф. дис. д-ра с.-г. наук: 06.01.01. Дніпропетровськ, 1995. – 34 с.

Помер 24 грудня 2016 у м. Дніпро

Інформацію надав доктор с.-г. наук, ДУ ІЗК Володимир Матюха

100 років від дня народження СЕРДЮКА СЕРГІЯ ІВАНОВИЧА (1926–1990)

*Вчений у галузі розмноження та відтворення
сільськогосподарських тварин,
доктор ветеринарних наук, професор*

Народився 28 червня 1926 р. у с. Ново-Іванівка Валківського району Харківської області у родині службовця.

У 1941 р. закінчив 7 класів Валківської середньої школи № 2. Під час Другої світової війни, у 1943 р., його було вивезено на примусові роботи до Німеччини (табір Дахау, пізніше табір під Мюнхеном). Після закінчення війни повернувся на батьківщину у м. Валки. Поступив на роботу до Валківської автороти, а пізніше був зарахований студентом до Валківського ветеринарного технікуму (1945–1948), після закінчення якого вступив до Харківського ветеринарного інституту (1948–1953). Після одержання диплому про вищу освіту був направлений на роботу до Українського науково-дослідного інституту експериментальної ветеринарії.

У 1959 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Випробування живої вакцини штаму 19 убитої вакцини УІУВ у порівняльних дослідах імунізації овець проти бруцельозу» у Харківському ветеринарному інституті.

У 1960 р. був прийнятий на посаду старшого наукового співробітника лабораторії штучного осіменіння Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу та Полісся УРСР.

У 1970 р. захистив дисертацію на тему «Основні питання теорії і практики штучного осіменіння свиней» у Харківському зооветеринарному інституті та присуджена наукова ступінь доктора ветеринарних наук.

У 1972 р. призначений на посаду завідувача сектору з відтворення свиней лабораторії біології розмноження та штучного осіменіння Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу та Полісся УРСР.

У 1978 р. присвоєно звання професора за спеціальністю «акушерство та штучне осіменіння». Вчений один з перших провів широкі науково-виробничі дослідження та впровадив у практику організаційну форму штучного осіменіння свиней транспортованою спермою хряків, які утримувалися на племпідприємствах штучного осіменіння.

С.І. Сердюк разом з учнями й співробітниками провів комплексні дослідження з питань відтворення і штучного осіменіння свиней: режимів використання кнурів-плідників та свиноматок, оцінки якості сперми кнурів по оптичному стандарту, санації спермо продукції антибіотиками, тривалого зберігання глибоко замороженої сперми кнурів. Розроблено і впроваджено у виробництво прилад для штучного осіменіння свиней ПОС-5, систему організації штучного осіменіння свиней на великих спецгоспах.

Під керівництвом вченого підготовлено та захищено 8 кандидатських дисертацій. Нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю» та золотою та срібною медалями ВДНГ СРСР, ювілейною медаллю к 100-річчю з дня народження І.І. Іванова.

Пішов з життя вчений 31 травня 1990 р., похований у м. Харкові.

Інформацію отримано з Інституту тваринництва НААН

ЛИПЕНЬ

95 років від дня народження

БУТИЛО АНАТОЛІЙ ПИЛИПОВИЧ (1936 – 2020)

Вчений-агроном, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 6 липня 1936 року в с. Романівці Тальнівського району Черкаської області. В селі закінчив сім класів, а десятирічну м. Тальне.

З 1954–1955 рр. працював у місцевому колгоспі «Більшовик».

1955–1958 рр. – служив в армії. У 1958–1963 рр. навчався на плодовоочовому факультеті Уманського СГІ; у 1963–1966 рр. працював молодшим науковим співробітником лабораторії з утримання ґрунту в садах.

У 1966–1969 рр. А. П. Бутило- аспірант кафедри загального землеробства, у 1970- 1971 рр. – молодший науковий співробітник лабораторії з утримання ґрунту в садах, у 1972–1977 рр.– асистент, у 1978–2000 рр. – доцент, а з 2001 р. – професор кафедри загального землеробства Уманського ДАУ.

1977–1986 рр. А. П. Бутило працював заступником декана агрономічного факультету, проводив велику організаційну, культурно-виховну й навчально-методичну роботу зі студентською молоддю, забезпечував підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

Об'єктом його наукових досліджень із 1963 року є система утримання ґрунту в садах. На базі унікальних тривалих дослідів у 1998 році захистив докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування системи утримання ґрунту в садах Лісостепу України». Анатолій Пилипович установив, що запровадження дерново-перегнійної системи утримання ґрунту замість парової не потребує внесення органічних добрив і сприяє зростанню його потенційної та ефективної родючості.

За матеріалами досліджень професора Бутила А. П. опубліковано 110 наукових праць, а також 18 методичних розробок. Він – співавтор підручників і трьох навчальних посібників із загального землеробства для студентів агрономічного профілю.

Анатолій Пилипович у 1996–1997 рр. був членом спецради з плодовоочівництва та первинного оброблення продуктів рослинництва та дійсний член Міжнародної академії аграрної освіти, нагороджений почесною грамотою й значком вищої школи «За відмінні успіхи в роботі», почесною грамотою Міністерства аграрної політики України і значком «Відмінник аграрної освіти і науки» III ступеня.

Помер 10 березня 2020 року в м. Умань Черкаської області де і похований.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

95 років від дня народження

КРУТЯ ВОЛОДИМИРА МАРКІЯНОВИЧА (1931–2009)

Вчений у галузі землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 9 липня 1931 р. в с. Перещепине, нині смт Новомосковського району Дніпропетровської області.

У 1954 р. з відзнакою закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут, учений агроном.

У 1954–1957 рр. – головний агроном МТС в Алтайському краї; 1958–1959 рр. – молодший науковий співробітник Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи (нині – Інститут зернових культур НААН, м. Дніпро); 1959–1962 рр. – аспірант цього інституту.

Після закінчення аспірантури працював заступником директора з наукової роботи і директором Генічеської дослідної станції ВНДІ кукурудзи (1962–1969), заступником директора з наукової роботи ВНДІ кукурудзи (1969–1972), завідувачем лабораторії обробітку ґрунту цього інституту (1973–1983), заступником голови Президії Південного відділення ВАСГНІЛ (1983–1991), віце-президентом Української академії аграрних наук (1991–1996), радником Президії УААН (з 1996 р.).

У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Ріст, розвиток і продуктивність озимої пшениці залежно від способів підготовки ґрунту після кукурудзи в Степу УРСР», а в 1976 р. – докторську дисертацію на тему: «Агротехнічні основи вирощування озимої пшениці на півдні Української РСР». У 1967 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, а у 1987 р. – професора.

Ученим здійснено оригінальні дослідження з розробки систем і технологій обробітку ґрунту в польових сівозмінах з метою поліпшення водного режиму ґрунту і захисту його від водної ерозії та дефляції, які стали науковою основою землеробства степової зони України. Низку наукових досліджень присвячено обґрунтуванню теоретичних основ і практичних положень підвищення ефективності обробітку ґрунту щодо захисту посівів від бур'янів, зокрема при застосуванні мінімального обробітку ґрунту. Особливого значення набули його принципи підходи до наукового обґрунтування ролі і місця у сівозміні безполіцевого обробітку, його впливу на родючість та фіто-санітарний стан ґрунту.

У науковій діяльності вченого чільне місце посідали методологічні й практичні питання розробки зональних систем землеробства, прогресивних технологій вирощування зернових культур.

Автор (співавтор) понад 200 наукових праць, 5 монографій, підготував понад 20 докторів і кандидатів наук. В.М. Круть – один з фундаторів Української академії аграрних наук. Обраний у 1990 р. дійсним членом (академіком) УААН.

Працюючи віце-президентом УААН, проявив себе здібним організатором науки, ученим з винятковою принциповістю і стійкістю наукових позицій.

Присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України (1991), нагороджений двома орденами «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора (1976) і чотирма медалями (1957, 1966, 1970, 1985), відзначений Першою премією Ради Міністрів СРСР (1978).

Помер 21 жовтня 2009 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 197–198.

**95 років від дня народження
ЕММЕРІХА ФРІДРІХА ДАВИДОВИЧА (1931– ?)**

Вчений у галузі фізіології та біохімії рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 16 липня 1931 року в сім'ї службовців. Навчався в Казанському сільськогосподарському інституті на агрономічному факультеті, отримав диплом вченого-агронома з відзнакою. Після закінчення вишу (1954 р.) був направлений на цілину в Алтайський край. В 1957 році отримав медаль «За освоєння цілинних земель», працював в сільському господарстві на посаді агронома.

З 1958 по 1961 рік навчався в аспірантурі Всесоюзного Науково-дослідного інституту рослинництва ім. академіка М.І. Вавилова, захистив кандидатську дисертацію і 2 січня 1962 року Фрідріху Давидовичу присвоєно вчена ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

1961 - 1963 рр. працював старшим науковим співробітником і виконував обов'язки завідуючого лабораторією зернових культур Московського відділення ВІР.

У 1963 році був обраний за конкурсом на посаду доцента кафедри ботаніки Новозибківського педагогічного інституту.

З 1967 по 1975 рік працював старшим науковим співробітником лабораторії фізіології рослин Всесоюзного науково-дослідного інституту зрошуваного овочівництва і баштанництва. Проводив науково-дослідну роботу по стійкості овочевих культур до високих температур.

Фрідріх Давидович досліджував методи досягнення дружності дозрівання плодів томатів в розсадній і безрозсадній культурі та працював над розробкою способу підвищення дружності с віддачі плодів огірків при механізованому зборі урожаю.

Протягом 1976-1987 рр. очолював кафедру мікробіології, біохімії і фізіології рослин Уманського сільськогосподарського інституту. Був головою методичної комісії факультету заочної освіти та плодоовочевого факультету, керував науковою роботою студентів. В 1985 році захистив докторську дисертацію та отримав вчену ступінь доктора сільськогосподарських наук, а через рік йому було присвоєно вчене звання професора.

Професор Еммеріх займався науково-дослідною роботою за цільовою комплексною науково-технічною програмою «Створення і широке впровадження регуляторів росту рослин, які забезпечують підвищення врожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості».

Фрідріх Давидович в 1976-1980 роках в навчально-дослідному господарстві «Родниківка» Уманського сільськогосподарського інституту вивчав вплив хлорхолінхлориду на якість розсади і урожай помідорів.

У Монастирищенському районі Черкаської області та Білявському районі Одеської області під керівництвом вченого проводилися польові виробничі дослідження. Дослідження показали, що під впливом обробки розсади туром формуються міцні приземкуваті рослини з укороченими і потовщеними стеблами, краще облистяні, з добре розвиненою кореневою системою. На розвиток розсади також впливав тип культивацийної споруди. Оброблена розсада з парників характеризувалася кращими показниками, ніж з плівкових теплиць. Ця відмінність пояснюється неоднаковими температурними умовами, що створюються в цих спорудах.

Під дією хлорхोलінхлориду у розсади помідорів змінюються не лише морфологічні ознаки, а й посилюється їх стійкість до низьких температур, стимулюються окисно-відновні процеси й процеси синтезу, збільшується вміст хлорофілу при низькій інтенсивності світла, що дуже важливо при вирощуванні розсади в закритому ґрунті.

Також доведено, що в польових умовах учгоспу «Родниківка» врожайність зросла в середньому на 1,5 – 25,2%, значно збільшився вихід ранньої продукції.

Розроблені вченим методи оброблення розсади помідорів хлорхोलінхлоридом отримали поширення в господарствах України, Нижнього Поволжя, Молдови.

Фрідріх Давидович спільно з викладачем кафедри ботаніки Н. Г. Гордєєвою досліджував фізіологічну дію цинку на томати в різні періоди онтогенезу. Досліди проводились у Всесоюзному науково-дослідному інституті зрошуваного землеробства і баштанництва. Метою досліджень було вивчення впливу позакореневої обробки рослин сірчанокислим цинком в різні періоди онтогенезу на ріст, жаростійкість томатів, вміст в листі різних форм води і хлорофілу, в'язкість цитоплазми, продуктивність рослин і біохімічний склад плодів.

Дослідження показали, що кращі результати отримані від обробки томатів цинком на протязі 3-4 етапів органогенезу. Позакоренева обробка мікроелементом в цей період підвищувала жаростійкість рослин за рахунок збільшення кількості зв'язаної води в листі, в'язкості цитоплазми клітин, а також позитивно впливала на накопичення в плодах сухих речовин, цукрів, органічних кислот і вітаміну С.

Результати наукових досліджень оприлюднені більш як у 50 друкованих працях: «Вивчення колекції гірських ячменів в умовах Середньої Азії з метою використання на зелений корм», «Використання фізіологічно активних речовин в овочівництві», «Стійкість сортів озимого жита до вимокання», «Економічна ефективність обробки розсади томатів препаратом хлорхолінхлорид» та ін.

Еммеріх Фрідріх Давидович брав активну участь у конференціях, семінарах, методичних розробках, публікувався у періодичній пресі, проводив навчально-методичну роботу щодо поліпшення, керував науковою роботою студентів.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

**90 років від дня народження
ІВАНОВА В'ЯЧЕСЛАВА БОРИСОВИЧА (1936-2023)**

*Вчений у галузі лікарського рослинництва,
кандидат біологічних наук.*

Народився 16 липня 1936 року в місті П'ятигорську Ставропольського краю (Росія) у родині військовослужбовця. З 1945 по 1990 року проживав у м. Кобулеті Аджарської АРСР, де в 1955 році закінчив середню школу. З 1955 по 1958 рік служив у лавах збройних сил. Після демобілізації розпочав трудову діяльність у Кобулетському лісгоспі, де працював з 1958 по 1961 рік робітником плантації лісових культур.

У 1961 році був прийнятий на роботу до Закавказької зональної дослідної станції ВІЛР старшим садовим робітником. У цій установі опанував премудрості наукового пошуку і віддано працював 25 років, аж до 1986 року.

В період з 1959 по 1965 року навчався без відриву від виробництва у Ленінградській лісотехнічній академії імені Кірова, де йому була присвоєна кваліфікація інженера лісового господарства. Після закінчення інституту в період з 1967 по 1971 рік без відриву від виробництва навчався у аспірантурі при ВІЛРі. Об'єктами пильної уваги дослідника були субтропічні та тропічні лікарські рослини, зокрема види родів стефанія, катарантус, кактус, алое, каланхое, альстонія, евкалипт, раувольфія, паслін та інші. Інтродукція, ресурсознавство, фітопатологія, фітохімія, це далеко не повний перелік наукових інтересів дослідника.

У 1976 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Введение в культуру раувольфии сизоватой в зоне влажных субтропиков Черноморского побережья Кавказа» та здобув вчений ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05-ботаніка. В дисертаційній роботі ним вперше доведена можливість отримання якісної сировини – коренів тропічного виду Раувольфії (Раувольфії сивуватої) для випуску гіпотензивного препарату «Раувакан» поза зоною природного поширення виду. Подальші наукові дослідження Іванова В.Б. стосувалися вивчення біологічних особливостей та інтродукції цінних тропічних лікарських родів рослин, як евкалипт, катарантус, бархат, раувольфія, гамамеліс.

Досвідчений фахівець в галузі тропічного лікарського рослинництва у 1976 році, на запрошення уряду Республіки Куба, був відряджений до «острова свободи», як консультант з питань організації промислового вирощування сировини лікарських рослин для випуску «життєво необхідних лікувальних препаратів». Протягом трьох років з 1976 по 1978 рік вчений працював у Дослідній станції лікарських рослин ім. Х.Т. Роя, що поблизу містечку Гуїра де Мена. Безперечним вкладом науковця у розвиток галузі лікарського рослинництва Куби є розроблення теоретичних основ та практичне відпрацювання розроблених технологій отримання лікарської рослинної сировини для виробництва препаратів протипухлинної, гіпотензивної і

седативної дії. На відзнаку заслуг радянського науковця у розбудові галузі тропічного лікарського рослинництва Республіки Куба, кубинські колеги-ботаніки один з новоописаних видів тропічної раувольфії назвали на честь дослідника – раувольфія Іванова (*Rauvolfia ivanovii*).

З липня 1978 року на Закавказькій ЗДС ВІП продовжив роботу з бархатом Лаваля, жовтозіллям широколистим, гамамелісом віргінським та іншими лікарськими рослинами.

З 1986 року працював в Грузинському філіалі Всесоюзного науково-дослідного інституту фітопатології на посаді завідувача закритої лабораторії з вивчення та випробування гербіцидів закордонного виробництва, які могли б бути використані у випадку воєнного протистояння.

З травня 1990 року переїздить до України та продовжує роботу в Українській зональній дослідній станції, в секторі ботаніки на посаді наукового співробітника.

Під час становлення незалежності України став одним із ініціаторів і активних рушіїв процесу створення українського науково-дослідного закладу з вивчення лікарських рослин. Став ініціатором створення в структурі інституту відділу екології лікарських рослин та очолив його, суміщаючи наукову діяльність з роботою адміністративного керівництва – заступника директора з наукової роботи Інституту лікарських рослин УААН. Екологічний напрям досліджень носив багатовекторний характер – екологічний моніторинг, динаміка накопичення та міграція забруднень, вплив екологічних чинників на продуктивність популяцій дикорослих видів, раціональне природокористування, віддалена інтродукція, адаптивна здатність видів, дендрологія, тощо.

За активну участь у вирішенні проблем пов'язаних з радіаційним забрудненням після аварії на Чорнобильській АЕС, був включений до Науково-координаційної ради Мінчорнобиля, де очолював роботу з розробки фітопрепаратів імуностимулюючої та радіопротекторної дії.

Основні наукові праці вченого спрямовані на вивчення біологічних та екологічних особливостей лікарських рослин тропічного та субтропічного походження, дослідник винятковий інтерес у своїх роботах приділяв представникам родини *Arosupaseae*. За матеріалами досліджень опубліковано понад 50 наукових праць, з яких методичного плану 3, а 6 опубліковані за кордоном і неодноразово перевидавалися значними тиражами. Він є автором винаходів, що підтверджені двома авторськими свідоцтвами.

Помер В'ячеслав Борисович 12 січня 2023 року. Похований у с.Березоточа, Лубенського району Полтавської області.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва НААН.

**До 100-річчя від дня народження
МАРТИНЕНКО НІНИ АНТОНІВНИ (1926–2011)**

Вчена у галузі ветеринарної медицини

Народилася 23 липня 1926 р. в м. Полтава в родині робітника. У 1951 р. закінчила біологічний факультет Харківського державного університету. Протягом 1951–1956 та 1961–1963 рр. навчалася в аспірантурі та працювала в Інституті фізіології ім. О. О. Богомольця АН УРСР (м. Київ).

Педагогічного досвіду набула в 1957–1961 рр., як старший викладач Мелітопольського державного педагогічного інституту. Протягом 1963–1967 рр. – старший науковий співробітник Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин (м. Бровари Київської області).

З 1967 р. – працювала на посаді головного наукового співробітника лабораторії фізіології Полтавського науково-дослідного інституту свинарства. (нині Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН).

Ніна Антонівна Мартиненко – дружина видатного вітчизняного фізіолога академіка О. В. Квасницького. Вона розробила теоретичне обґрунтування причин і заходів запобігання ембріональній смертності сільськогосподарських тварин, а також теоретично обґрунтувала метод полібаричної стимуляції багатопліддя і великоплідності свиноматок в результаті стійкого посилення матково-плацентарного кровообігу. Подальше вдосконалення методу забезпечило високий рівень цих показників завдяки стимуляції розвитку мікроструктур ендометрію у препубертатний період розвитку свинок.

Із своїми учнями кандидатами біологічних наук В. О. Лобченко і П. В. Денисюком, а також О. Г. Чирковим плідно працювала над проблемою ембріопродукції *in vitro*: створення технології перманентного одержання приплоду свиней завдяки використанню постійно діючого інкубатора ооцитів-ембріонів при застосуванні нехірургічного методу трансплантації останніх. Саме цим методом, уперше в Україні і СНД одержали поросят наприкінці 1995 р. в Інституті свинарства УААН.

Н. А. Мартиненко мала близько 150 наукових публікацій, у тому числі 15 методик досліджень із питань фізіології, цитології та гістології в аспекті стимуляції репродуктивної функції тварин. Вона була учасницею численних міжнародних наукових форумів, членом спеціалізованої ради із захисту дисертацій.

У 2004 р. отримала Державну премію України в галузі науки і техніки.
Померла 10 травня 2011 р.

Інформацію надано Інститутом свинарства і АПВ НААН.

СЕРПЕНЬ

70 років від дня народження

ШАТОХІНА АНАТОЛІЯ ВАСИЛЬОВИЧА (1956-2002)

*Вчений в галузі ґрунтознавства, кандидат
сільськогосподарських робіт,
старший науковий співробітник*

Народився 1 серпня 1956 р. в с. Жовтнєве Вовчанського району Харківської області в родині службовців. У 1978 р. закінчив ґрунтово-агрохімічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва.

Трудова діяльність А. В. Шатохіна розпочиналась в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського в лабораторії хімічної меліорації ґрунтів. З перших днів своєї роботи в цій лабораторії Анатолій Васильович виявив зацікавленість питаннями підвищення родючості ґрунтів засобами хімічної меліорації та окультурювання засолених і солонцевих ґрунтів під час зрошення. З 1984 р. в складі лабораторії ґрунтового покриву під керівництвом Д. І. Ковалишин та О. Я. Демидієнка досліджував проблему гірськотехнічної та сільськогосподарської рекультивації шламонакопичувачів содового виробництва. Запропоновані способи дозволяють запобігати забрудненню навколишньої території та повітря пилом, а також відновлювати забруднені ділянки. У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Водно-сольовий режим техногенних ґрунтів і шляхи його регулювання при рекультивації шламонакопичувачів содового виробництва». З 1990 р. працював в лабораторії рекультивації земель на посаді старшого наукового співробітника, де продовжив займатись питаннями рекультивації шламів содового виробництва.

Але основний напрям наукової діяльності А. В. Шатохіна був пов'язаний з питаннями дистанційного зондування ґрунтового покриву. Після створення у 1992 р. сектору дистанційного зондування ґрунтового покриву при лабораторії охорони ґрунтів від ерозії А. В. Шатохін, як його керівник, запровадив в Інституті новий напрям досліджень – зв'язок між оптичними та фізико-хімічними властивостями ґрунтів.

Очолований А. В. Шатохіним колектив сектору вивчав питання моніторингових досліджень ґрунтового покриву за матеріалами космічної зйомки, індикації гумусу в чорноземах неконтактними методами, проблематику спостережень за розвитком ерозійних процесів за допомогою супутників. Вчений вперше висловив ідею створення на базі ГІС-технологій електронного мережевого сервісу, так званої, Земельної інформаційної системи, яка б дозволяла в он-лайн режимі контролювати та управляти станом земельних

ресурсів України, спираючись на дані аерокосмічної інформації. Особливого розвитку в середині 90-х років 20-го сторіччя набули розробки сектору дистанційного зондування із застосування радіолокаційної зйомки ґрунтового покриву з борту літака спільно з вченими Інституту радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова НАН України.

В 1997 р. А. В. Шатохіну надано вчене звання старшого наукового співробітника. Після цього він продовжив вивчати властивості чорноземних ґрунтів України та здійснювати їх інтерпретацію засобами дистанційного зондування, зокрема, за допомогою багатоспектрального космічного сканування. Ним запропоновані оновлені підходи до картографування ґрунтів та методичні засади до здійснення великомасштабного ґрунтового обстеження на основі сучасних геоінформаційних технологій. Також ученим було вперше в Україні запропоновано методичні підходи до використання даних польової спектрофотометрії як основи до картографування ґрунтів. На базі результатів десятирічних наукових досліджень Анатолій Васильович майже завершив підготовку докторської дисертації, але захистити її він не встиг.

На жаль, життя Анатолія Васильовича трагічно обірвалося 13 серпня 2002 р. через автокатастрофу. У спадок Анатолій Васильович залишив наукові праці, учнів, нерозвинені започатковані блискучі наукові ідеї та цілий напрям у сфері дистанційного дослідження ґрунтового покриву. За своє нетривале життя А. В. Шатохін підготував та опублікував близько сотні оригінальних наукових праць, які на сьогодні є підґрунтям для розвитку окресленого ним наукового напрямку в галузі дистанційного зондування земельних ресурсів.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського».

110 років від дня народження

АЛЕКСАНДРОВОЇ ГАННИ МАКАРІВНИ (1916–)

*Вчена ґрунтознавець, докторка хмічних наук,
професорка*

Народилася 3 серпня 1916 року.

З 1934 до 1939 рр. навчалась у Харківському державному університеті. Після закінчення і до 1941 р. працювала молодшим науковим співробітником в Інституті прикладної хімії, а з 1944 до 1958 рр. — науковим співробітником у Науково-дослідному інституті хімії ХДУ. З 1958 до 1985 рр. очолювала лабораторію фізико-хімії

Інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського, а потім, до 1988 р. була старшим науковим співробітником-консультантом.

Кандидатську дисертацію захистила 1958 р., докторську («Фізико-хімічні методи контролю потенційної ґрунтової кислотності та іонного складу рідкої фази ґрунтів») – 1980 р. в МДУ.

Праці Г. М. Александрової є істотним внеском як у розроблення методів дослідження, так і в самі дослідження фізико-хімічних властивостей ґрунту. Її зусиллями створено комплекс електрометричних методів визначення іонного складу ґрунту із застосуванням іон-селективних електродів. Ці методи широко використовуються у практиці ґрунтових та агрохімічних досліджень. Теоретично обґрунтовано джерела та механізми проявів потенційної кислотності ґрунту. Цьому сприяло застосування принципово нового підходу з використанням неводних середовищ та високоємних буферних систем. Визначено роль алюмінію у формуванні обмінної ґрунтової кислотності. Важливим для сільськогосподарської практики виявився віднайдений розрахунковий спосіб визначення кількості вапна, необхідного для нейтралізації ґрунтової кислотності.

За безпосередньої участі проф. Г. М. Александрової та, відповідно до ідеї проф. М. К. Крупського, у лабораторії фізико-хімії ґрунтів було створено групу з вивчення мікроелементного складу ґрунтів (Г. М. Александрова, Л. П. Головіна, М. М. Лисенко, Ж. Б. Борискова та ін.), яку автор ідеї жартома називав «групою мікроелементарщиків». Тим самим в Інституті ґрунтознавства було започатковано наукову школу з вивчення мікроелементного складу ґрунтів.

Під науковим керівництвом проф. Г. М. Александрової та проф. М. К. Крупського групою було розроблено методи визначення вмісту в ґрунтах рухомих форм Zn, Mn, Cu, Co, Ni, Fe, Cr, Cd, Pb із однієї амонійно-ацетатної буферної витяжки з рН 4,8, що й до цього часу широко використовують у практиці аналітичних робіт. На базі цих методик пізніше розроблено національні стандарти (ДСТУ 4770.1: 2007 — 4770.9: 2007).

Вагомим результатом досліджень мікроелементів ґрунтів є створення республіканських та обласних картограм вмісту в ґрунтах України валових та рухомих форм мікроелементів, які і на сьогодні мають велику наукову значущість — як основа прогнозування ефективності застосування мікродобрив на різних ґрунтах у різних природно-кліматичних зонах України.

Наукові розробки Ганни Макарівни широко відомі далеко за межами України, для засвоєння електрометричних методів до керованої нею лабораторії приїздили науковці з різних республік колишнього СРСР. Вона автор близько ста наукових праць і трьох винаходів. Під її керівництвом захищено шість кандидатських дисертацій.

Професорку Г. М. Александрову нагороджено ювілейною медаллю «За доблесну працю», грамотою Міністерства сільського господарства УРСР і Республіканського комітету профспілки робітників та службовців сільського господарства а також бронзовою медаллю ВДНГ СРСР.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського».

**140 років від дня народження
МАХОВА ГРИГОРІЯ ГРИГОРОВИЧА (1886–1952)**

*Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 23 серпня 1886 р. в сім'ї вчителя нижньої технічної школи м. Рибінська Череповецького повіту Новгородської губернії і мав білоруське коріння. Протягом 1898–1906 рр. навчався у Рибінській гімназії.

З 1904 р. член гуртка та бойової дружини Рибінської міської організації РСДРП. Очолює страйк в гімназії у 1905 р., за що потрапляє під нагляд поліції та вимушений разом із сім'єю у 1906 р. переїхати до Києва. Того ж року вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Університету Святого Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка) на спеціалізацію «агрономія». З 1911 р. починає наукову роботу із ґрунтознавства практикантом лабораторії персоналу колективних дослідів Київського губернського земства. З наступного року призначений на посаду хіміка цієї лабораторії, в якій вивчав поглинаючу здатність підзолистих ґрунтів півночі Київської губернії, методи визначення гумусу і вплив мінеральних добрив на якість врожаю жита та пшениці.

Після закінчення університету у 1913 р. призначений помічником завідувача з дослідження ґрунтів колективних дослідів, які організує Київське губземство. Після ліквідації Київського губземства у 1919 р. працює на посаді спочатку спеціаліста-ґрунтознавця, а потім завідувача секцією ґрунтознавства сільськогосподарського відділу Київського губернського земельного управління, а з 3.07.1920 р. разом із цим підрозділом переходить до Київської крайової сільськогосподарської дослідної станції. Протягом 1919–1923 рр. – член Колегії Київського крайового управління по дослідній справі. В 1919 р. організує у м. Києві зразковий сільськогосподарський музей при Сільбудинку. Один з ідейних фундаторів заснування мережі такого типу установ на Наддніпрянщині.

З 1.02.1920 р. – спеціаліст секції ґрунтознавства Сільськогосподарського наукового комітету України (нині – Національна академія аграрних наук України), а з 17 липня того ж року – очолює її. Протягом 1.08.–1.12.1921 р. – директор Центрального сільськогосподарського музею і голова Музейного бюро Комітету. Увійшов до складу Комісії з організації Київської філії СГНКУ згідно рішення наради Київських діячів сільськогосподарської науки та представників зацікавлених установ від 10.08.1920 р.

З 1922 р. – член і секретар Комітету районізації України та з 16.02.1922 р. – член Виставкового Комітету, а з 1923 р. – засновник і директор Інституту експериментального ґрунтознавства СГНКУ. Виступив організатором і був

членом президії Першого з'їзду ґрунтознавців України, що відбувся 15–21.04.1923 р. На зібранні вперше представив ґрунтову карту Київської губернії у 10-верстовому масштабі, а також аналогічну всієї України у 25-верстовому масштабі. Упродовж 19.08.–21.10.1923 р. у павільйоні «Україна» на Першій Всесоюзній сільськогосподарській виставці у Москві представляє відібрані особисто зразки ґрунтів дослідних станцій республіки, а також ґрунтову карту України у масштабі 60 верст в англійському дюймі.

З липня 1920 р. по січень 1924 р. за сумісництвом працює спочатку приват-доцентом, а потім професором агрономічної кафедри Київського інституту народної освіти. Державною мовою викладає у вузі ґрунтознавство та енциклопедію сільського господарства. Крім того, керує агрономічним кабінетом і лабораторією вузу.

З 1922 р. співпрацює з ВУАН як член її геологічної секції. На початку 1924 р. разом із СГНКУ переїжджає до Харкова. 15.03.–28.10.1924 р. – за сумісництвом завідувач, а потім до 1926 р. професор кафедри ґрунтознавства Харківського інституту сільського господарства та лісівництва ім. Х.Г. Раковського (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва), а також очолює секцію географії та морфології ґрунтів науково-дослідної кафедри ґрунтознавства НКО УСРР при вузі. Протягом 1924–1927 рр. – член Президії СГНКУ.

У 1925 р. Держвидав УСРР друкує його перший у країні підручник «Ґрунтознавство» для вищих і середніх навчальних закладів. З 1925 р. – член Бюро по Лісовій дослідній справі при Всеукраїнському управлінні лісами. За рішенням НКЗС УСРР із другої половини 1925 і протягом 1926 р. – керівник ґрунтової, геологічної та гідрологічної частини дослідження Олешківських пісків. З 1925 по 1934 р. – член редколегії журналу «Ґрунтознавство» (Москва). У 1927 р. склав і видав першу 25-кольорову детальну карту ґрунтів України на новій генетичній основі у масштабі 1:1000000 з текстом українською та англійською мовами. Із 14.01.1927 р. завідує відділом кори вивітрювання і четвертинних покладів Українського геологічного інституту. Протягом 1927–осені 1930 р. – член Пленуму Постійної Комісії для вивчення продукційних сил України ВУАН. Із 1.05.1927 р. – заввідділом ґрунтознавства Центральної агрохімічної лабораторії (нині ННЦ «Інститут землеробства НААН»).

За рішенням Бюро від 23.07.1928 р. – член Науково-Консультаційної Ради НКЗС УСРР. З 28.12.1929 р. призначений головою секції ґрунтознавства при Постійній комісії ВУАН з вивчення продукційних сил України. У наступному році видавництво «Радянський селянин» випускає найвідомішу його працю «Ґрунти України». 15.03.1930 р. стає науковим співробітником відділу досліджень Українського НДІ сільськогосподарської меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації НААН), а з 15.04. того ж року до 1.01.1931 р. працює в ньому заступником директора з наукової роботи. Протягом 1931–1935 рр. науковий керівник роботи з картографування ґрунтів України у Всеукраїнському НДІ сільськогосподарського ґрунтознавства (нині – ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського НААН»). У 1933 р.

звільнений з роботи за політичними мотивами із забороною користуватися його науковими працями. З 1935 р. працює в Українському НДІ соціалістичного землеробства завідувачем сектору агрогрунтознавства.

У 1937 р. отримує науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук без захисту дисертації. Згідно з рішенням Президії АН УРСР 4.06.1941 р. стає членом Комісії з природничо-історичного районування.

Під час німецької окупації Києва створює і керує Крайовим НДІ ґрунтознавства, живлення рослин та агротехніки. У 1942 р. під керівництвом німецького директора інституту доктора Загеля і за участю відомого еколога Г. Вальтера організовує експедицію з дослідження ґрунтів окупованих територій України. За її підсумками була складена карта ерозійності ґрунтів, що експонувалася у 1944 р. в Чехословаччині й отримала золоту медаль.

У 1944 р. емігрує до Німеччини. Протягом 1946–1948 рр. очолює відділ ґрунтознавства агрохімічно-лісового факультету Українського технічно-господарського інституту в м. Регенсбурзі. 1946–1952 р. – дійсний член Української Вільної Академії наук (УВАН), а з 28.04.1946 р. – обраний до професорського складу математично-природничо-лікарської секції Наукового товариства ім. Шевченка. Протягом 1948–1952 рр. – член редакційної ради «Енциклопедії українознавства» (м. Мюнхен, м. Нью-Йорк). З 2.02.1948 р. очолює засновану 19-ту наукову групу УВАН геохімії і ґрунтознавства.

У березні 1949 р. емігрує до США (м. Детройт). Наступного року ініціює створення й очолює Інститут для вивчення географічних проблем України та США. Протягом 1950–1952 рр. очолює управу групи УВАН у м. Детройті. У 1951 р. створює першу повну класифікацію ґрунтів США.

Помер у США 22 серпня 1952 р. Похований в м. Бірмінгемі (штат Мічиган).

Джерело: Вергунов В. А. Махов Григорій Григорович (1886–1952). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки.* Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 364–369.

100 років від дня народження КОВАЛІВНИЧА ПАВЛА ГРИГОРОВИЧА (1926- ???)

*Вчений ґрунтознавець, кандидат
сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 10 серпня 1926 р. у с. Бишкинь
Лебединського району Сумської області.

З науково-дослідною роботою вперше стикнувся вже на 4 курсі, коли проходив виробничу практику на Керченському стаціонарі УНДІГ у Кримській області під керівництвом канд. с.-г. наук Г. В. Новікової, де досліджували ефективність заходів з меліорації солонцевих ґрунтів, їх водно-фізичні властивості та дію на стан рослин. Студентська робота за матеріалами цих досліджень здобула першу премію Міністерства вищої освіти УРСР.

У 1958 р. закінчив ХСГІ здобувши спеціальність «учений-агроном». З 1-го червня того ж року, за рішенням комісії з розподілу молодих спеціалістів ХСГІ, розпочав роботу в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства на посаді старшого техника лабораторії хімічної меліорації ґрунтів. Одразу ж був включений у роботи з великомасштабного обстеження ґрунтів України. У лютому 1959 був переведений на посаду молодшого наукового співробітника.

Працюючи упродовж 1958-1959 рр. під керівництвом О. М. Можейка за темою «Боротьба з вторинним засоленням у заплаві р. Буг» молодий вчений освоїв методику ґрунтово-меліоративних досліджень. У 1959–1960 рр. було освоєно методику визначення редокс-потенціалу ґрунту в польових умовах і удосконалено вимірювальну апаратуру. А також освоєно метод полярографічного аналізу для визначення окисно-закисних форм заліза.

1961–1964 рр. — навчання в аспірантурі при УНДІГ під керівництвом М. К. Крупського. Від 1964 — ст. науковий співробітник лабораторії фізико-хімії ґрунту.

Короткий час (1968) працював у Волзькому науково-дослідному інституті зрошуваного землеробства (м. Волгоград), куди пройшов за конкурсом на посаду завідувача лабораторії, але незабаром повернувся в Харків.

Кандидатом наук став у 1969 р. захистивши дисертацію «Мінералогічний і хімічний склад і властивості солонців Криму, що утворилися на різних породах».

Був безумовним авторитетом у галузі рентгеноскопичного дослідження ґрунтів. Завдяки його зусиллям в Інституті виник і успішно розвивався напрям досліджень, пов'язаний з вивченням мінералогічного складу ґрунту. Він запропонував оригінальну методику виділення з ґрунту мулистій фракції, яка набула поширення далеко за межами інституту. У секторі мінералогії ґрунтів, який очолював П. Г. Ковалівнич, виконано велику кількість мінералогічних аналізів ґрунтів України для найрізноманітніших споживачів — фахівців з генезису і географії, хімії, фізики і меліорації ґрунтів як в Інституті, так і в інших установах. Результати цих досліджень сприяли розкриттю багатьох таємниць науки. П. Г. Ковалівнич з великим задоволенням серед усього віддавав перевагу роботі з приладами, чому й присвятив все життя.

Роботами сектора мінералогії встановлено особливості мінералогічного складу дрібнодисперсної фракції основних типів ґрунтів України, їхні зміни під впливом тривалої сільськогосподарської діяльності, особливо добрив і меліорантів, зрошення й осушення. Зусиллями П. Г. Ковалівнича мінералогічний склад мулистій фракції став важливою характеристикою ґрунту і його антропогенної трансформації.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського».

110 років від дня народження НИЖНЬОГО МИКОЛИ ІВАНОВИЧА (1916 – 2003)

Вчений у галузі аграрної економічної науки, доктор економічних наук, професор

Народився 14 серпня 1916 р. у с. Городище Шепетівського району Хмельницької області в селянській сім'ї. У 1932 р. закінчив Шепетівську семирічку і пішов працювати в колгосп, продовжуючи навчання на робітфаці. У 1934 р. вступив на навчання до Житомирського сільськогосподарського інституту на агрономічний факультет. Закінчивши його з відзнакою в 1939 р., став працювати в апараті Житомирського облземвідділу на посаді начальника відділу підготовки масових кадрів. У вересні цього ж року був призваний до лав Червоної Армії і направлений на навчання в Київське військово-політичне училище, після закінчення якого (вересень 1940 р.) служив політруком роти, де його й застала Велика Вітчизняна війна. З перших днів війни брав участь у бойових діях проти окупантів і 2 липня 1941 р. під м. Малин Житомирської області був тяжко поранений.

З вересня 1942 р. працював спочатку заступником начальника, згодом – начальником політвідділу Білоградівської МТС Алтайського краю, а з 1943 р. – інструктором крайкому партії (м. Барнаул).

Після визволення м. Києва від фашистських загарбників з 1943 по 1954 р. працював у столиці, обіймаючи посади заступника директора Київпромторгу по кадрах, завідувача дослідного поля Київського сільськогосподарського інституту, заступника представника Ради в справах колгоспів по Київській області, начальника управління організації і оплати праці в колгоспах Міністерства сільського господарства Української РСР. Широта мислення і практичне уміння аналізувати реальну дійсність закономірно зорієнтували Миколу Івановича на вступ до аспірантури Українського науково-дослідного інституту землеробства. Тут він підготував кандидатську дисертацію «Авансування колгоспів і його роль у зміцненні економіки колгоспів», яку успішно захистив у 1958 р. і був направлений на роботу в щойно організований Український науково-дослідний інститут економіки і організації сільського господарства, де й пропрацював до кінця життя, очолюючи відділ оплати праці.

Працюючи в інституті, М. І. Нижній у 1969 р. захистив докторську дисертацію «Оплата праці і розвиток її форм у колгоспах». З 1973 р. мав вчене звання професора.

В його наукових і науково-прикладних працях вперше сформульовано принципово нові теоретичні положення організації оплати праці в колгоспах, розкрито особливості дії соціалістичного закону розподілу за працею в різні періоди розвитку колгоспного виробництва. Ним обґрунтовано теоретичні основи і практичні пропозиції щодо впровадження щомісячного грошового

авансування колгоспників, переходу від трудовня до грошової і гарантованої форми оплати праці, напрями посилення її зв'язку з кінцевими результатами через застосування акордно-преміальної системи. Вагомими також є наукові розробки Миколи Івановича з нормування праці і тарифікації робіт у сільському господарстві. Вченим теоретично обгрунтовані рекомендації по перебудові на принципово новій економічній основі оплати праці керівників і спеціалістів колгоспів залежно від валового доходу і рівня інтенсивності використання землі. Наукові розробки М.І. Нижнього та очолюваного ним відділу покладені в основу практичного здійснення економічного розподілу за працюю і були підґрунтям багатьох нормативних актів, а також положень директивних органів республіки і держави.

Результати наукових досліджень вченого широко впроваджувалися у сільськогосподарське виробництво. Під його керівництвом розроблялися і матеріалізувалися у виробництві всі рекомендації з оплати праці в колгоспах України. Понад 15 років Микола Іванович керував координаційно-методичною радою з проблем економіки праці в сільському господарстві. Протягом 1976–1982 рр. він очолював спеціалізовану вчену раду УНДІЕОСГ по захисту кандидатських дисертацій.

Професор М. І. Нижній постійно піклувався про підготовку наукових кадрів. Під його науковим керівництвом захистили кандидатські дисертації 46 науковців. Вісім його учнів стали докторами економічних наук, професорами.

Невтомна праця професора М. І. Нижнього на науковій ниві та участь у Другій світовій війні відзначені багатьма урядовими нагородами: орденами Червоної зірки (1947 р.), «Знак Пошани» (1966 р.), Трудового Червоного Прапора (1976 р.), Вітчизняної війни 2-го ступеня (1985 р.), багатьма медалями.

За цикл наукових робіт по удосконаленню системи оплати праці в колгоспах Української РСР Президія Академії наук Української РСР 1978 р. присудила професору М. І. Нижньому премію ім. О. Г. Шліхтера, а за здобутки у розвитку економічної науки і підготовку наукових кадрів Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 6 жовтня 1982 р. йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки Української РСР. За активне впровадження у виробництво власних результатів наукових досліджень його нагороджено золотою і срібною медалями ВДНГ СРСР.

Микола Іванович часто виступав з лекціями і доповідями на економічних конференціях, семінарах учених і спеціалістів сільського господарства, в періодичній пресі. Ним підготовлено і опубліковано самостійно та у співавторстві 177 наукових праць загальним обсягом 355 друкованих аркушів, в тому числі 58 монографій і брошур.

12 червня 2003 р. Микола Іванович відійшов за вічну межу.

Похований на Звіринецькому кладовищі у м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

**100 років від дня народження
ВЕЛИЧКА БОРИСА ЛЕОНІДОВИЧА (1926–1986)**

Вчений у галузі лісівництва, професор

Народився 23 серпня 1926 р. у с. В. Михайлівка Ново-Оскольського району Белгородської області в сім'ї хліборобів. Учасник Другої світової війни (1943–1945). Після закінчення війни продовжував службу у Радянській Армії, з лав якої демобілізувався у вересні 1950 р. у званні старшини.

Після закінчення Харківської і середньої школи робітничої молоді № 9 Б.Л. Величко вступив на лісогосподарський факультет ХСХІ ім. В.В. Докучаєва, який закінчив з відзнакою у 1956 р., отримавши кваліфікацію інженера лісового господарства.

Працював на посадах старшого лаборанта УкрНДІЛГА (1956–1957), молодшого і старшого наукового співробітника, завідувача агрохімлабораторії Кримської гірськолісової дослідної станції (1957–1965).

Після закінчення заочної аспірантури при УкрНДІЛГА у 1964 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Селевые потоки и мероприятия по борьбе с ними в Крыму». Протягом 1965–1967 рр. працював директором Красно-Тростянецької лісової дослідної станції, у 1968–1986 рр. – доцентом кафедри агролісомеліорації і лісівництва ХСГІ ім. В.В. Докучаєва (за запрошенням професора С.С. Пятницького).

Б.Л. Величко на всіх посадах сумлінно виконував свої обов'язки, мав бойові і трудові нагороди. Підготував більше 20 наукових публікацій, три навчальні посібники.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

**80 років від дня народження
ГОРБАЧ ТАМЛИ ІВАНІВНИ (1946–2021)**

*Вчена у галузі ентомології та хімічного захисту рослин,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народилася 20 серпня 1946 р. в с. Лисівка Брусилівського району Житомирської області в селянській родині. В 1966 р. закінчила Верхівнянський сільськогосподарський технікум (відділення захисту

рослин), після чого працювала агрономом-ентомологом колгоспу. В 1967 р. вступила до факультету захисту рослин Української сільськогосподарської академії, який закінчила в 1972 р.

По закінченні вищого навчального закладу Т.І. Горбач всю свою трудову та наукову діяльність (до виходу на пенсію, 2011 р.) пов'язала з Українським науково-дослідним інститутом захисту рослин (згодом – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України).

З 1972 р. старший лаборант лабораторії токсикології комах, з 1977 р. – молодший науковий співробітник лабораторії токсикології та технології застосування інсектоакарицидів, з 1987 р. – старший науковий співробітник лабораторії технології застосування пестицидів (згодом – відділу державних випробувань та технології застосування пестицидів), 2009–2010 рр. – завідувач відділу.

Т.І. Горбач брала участь у проведенні оцінки мало- та ультрамалооб'ємного обприскування та передпосівного способу внесення гранульованих препаратів у виробничих умовах.

Розробила систему хімічного захисту насіннєвої конюшини й буряків цукрових від комплексу шкідників. На підставі отриманих численних наукових матеріалів підготувала і в 1989 р. захистила дисертацію на тему «Еколого-токсикологічне обґрунтування хімічних заходів боротьби з шкідниками насінників конюшини в Центральному Лісостепу України» (науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор В.А. Санін).

Проводила також багатопланову дослідницьку роботу стосовно технології захисту цілої групи сільськогосподарських культур (польових, овочевих) від шкідників, хвороб та бур'янів.

Багато уваги Таміла Іванівна приділяла впровадженню особистих розробок у сільськогосподарське виробництво, і за це неодноразово відмічалася нагородами ВДНГ СРСР і УРСР. Була також лауреатом премії НТТ по сільському господарству. Завжди користувалася авторитетом серед спеціалістів виробництва, провадила роботу щодо надання науково-методичної й практичної допомоги підшефним господарствам.

Автор близько 100 опублікованих наукових праць, зокрема одного винаходу.

Померла Т.І. Горбач 14 вересня 2021 року.

Інформацію надано Інститутом захисту рослин НААН.

**90 років від дня народження
МАЛЕСА ВОЛОДИМИРА МИКИТОВИЧА (1936 – 2015)**

*Вчений у галузі аграрної економічної науки,
кандидат економічних наук*

Народився 27 серпня 1936 р. у с. Попова Слобода Буринського району Сумської області в родині колгоспників.

По закінченні десятирічки в 1954 р. працював у місцевому колгоспі ім. С.М. Кірова.

З 1955 по 1958 р. служив в армії. Демобілізувавшись, працював на різних роботах у рільництві й тваринництві, а згодом – головним економістом у тому ж колгоспі.

У 1959–1965 рр. заочно навчався на економічному факультеті Української сільськогосподарської академії, після чого набув статус аспіранта цього ж вузу. Успішно виконав індивідуальний план та захистив кандидатську дисертацію «Рентабельність виробництва в льоносіючих колгоспах Лівобережного Полісся України» (1969 р.).

Упродовж 1968–1973 рр. працював асистентом кафедри організації сільськогосподарського виробництва УСГА. А потім – старшим викладачем, доцентом кафедри економіки сільського господарства і управління соціалістичною економікою Вищої партійної школи при ЦК КПУ (1973–1979 рр.). З 1977 р. має вчене звання доцента.

Перейшовши до УНДІЕОСГ, обіймав посади старшого і провідного (1979–1991 рр.), а з 1992 р. – головного наукового співробітника відділу управління (пізніше – економічної та соціальної політики). В цей період Володимиріу Микитовичу присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника (1987 р.).

Докторську дисертацію «Методологічні та прикладні аспекти організації управління і планування в районній ланці агропромислового комплексу» захистив у 1992 р. на вченій раді Інституту аграрної економіки.

За сумісництвом працював доцентом кафедри управління Вищих республіканських курсів «Укрсільгосптехніки» (з 1980 р.), а згодом – кафедри управління сільськогосподарським виробництвом УСГА (нині – кафедра менеджменту й маркетингу Національного аграрного університету).

В. М. Малес є автором навчального курсу “Комплексне планування економічного та соціального розвитку сільського району”. Він одним з перших освоїв і методично розробив, адаптуючи до умов ринкової економіки, профільні для кафедри менеджменту і маркетингу навчальні курси.

Для наукових інтересів В. М. Малеса характерна багатовекторність. У 1968–1973 рр. це були актуальні проблеми рентабельності сільськогосподарського виробництва – цій тематиці присвячено 14 публікацій.

З 1973 по 1988 р. його увага була спрямована на теоретичні, методологічні та прикладні аспекти комплексного планування на регіональному рівні (35 публікацій, з них три монографії, чотири розділи в монографіях, вісім брошур).

У 1979–1984 рр. вчений переорієнтувався на проблеми управління якістю в аграрному секторі економіки (12 публікацій, з них два розділи в монографіях і три брошури).

Особливо вагомим є внесок В. М. Малеса в розробку концептуальних засад державного управління вітчизняним агропромисловим комплексом на період освоєння і стабілізації ринкових відносин. Із різних аспектів управління, переважно з актуальних проблем державного регулювання аграрного сектору економіки, опубліковано понад 40 наукових праць, у тому числі чотири монографії і чотири брошури.

Загальний обсяг публікацій В. М. Малеса становить майже 170 обліково-видавничих аркушів.

В. М. Малеса помер у м. Києві 26 вересня 2015 року.

ВЕРЕСЕНЬ

90 років від дня народження КРИВОРУЧКА ВІКТОРА ІВАНОВИЧА (1936–2003)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор

Народився 4 вересня 1936 р. у с. Чкаловське Чугуївського району Харківської області в сім'ї службовців. У 1959 р. закінчив економічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «учений агроном-економіст економіст». У 1959–1960 рр. В.І. Криворучко працював нормувальником у радгоспі «Красный Октябрь» Балаклійського району, агрономом-економістом радгоспу «Боровской» Шевченківського району Харківської області. У 1960–1962 рр. обіймав посади наукового співробітника УкрНДІ овочівництва і баштанництва, агронома-економіста Харківської філії ДППРО-місто Держбуду УРСР.

Протягом 1964–1967 рр. Віктор Іванович навчався в аспірантурі, потім працював молодшим, а пізніше – старшим науковим співробітником УкрНДІ економіки і організації сільського господарства. Із 1991 р. до 1994 р. завідував сектором Інституту аграрної економіки, у 1994–1996 рр. працював провідним, а з серпня 1996 р. – головним науковим співробітником цього ж інституту.

У 1967 р. В.І. Криворучко захистив кандидатську дисертацію на тему «Питання розвитку і економіки виробництва овочів та ранньої картоплі в спеціалізованих приміських радгоспах (на прикладі господарств Київського і Бориспільського спеціалізованих трестів овоче-молочних радгоспів)». У 1973 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 1995 р. на вченій раді Інституту аграрної економіки він захистив докторську дисертацію на тему «Формування і ефективність овочево-продуктового підкомплексу в умовах переходу до ринкової економіки». У 1999 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Професор В.І. Криворучко займався питаннями спеціалізації, кооперації, інтеграції і систем ведення сільського господарства. Спеціалізувався на проблемах економіки й організації овочівництва, формування і ефективності овочево-продуктового підкомплексу, питаннях становлення і функціонування ринку овочевої продукції, розвитку форм господарювання й агробізнесу в овочево-продуктовому підкомплексі України. Опублікував 125 наукових робіт. Підготував двох кандидатів і одного доктора економічних наук.

12 вересня 2003 р. на 68 році життя Віктор Іванович передчасно відійшов за вічну межу. Похований на Південному кладовищі м. Києва.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

150 років від дня народження

ВУКОЛОВА СЕРГІЯ МИХАЙЛОВИЧА (1876–1939)

Видатний вчений агроном, педагог, професор

Народився 5 вересня 1876 року в с. Рижково Дмитрієвського повіту Орловської губернії. У 1900 році закінчив Санкт-Петербурзький університет.

У 1902 році перебував у закордонному відрядженні у Франції, де вивчав розведення маслин у французьких департаментах Вар та Приморські Альпи (на сьогодні Var – департамент на південному сході Франції, один з департаментів регіону Прованс-Альпи-Лазурний берег).

Закордонні подорожі до Франції, Італії, Німеччини тривають з 1901 до 1904 року.

З 1904 по 1922 роки Сергій Михайлович викладав овочівництво та географію в Уманському училищі садівництва (нині – Уманський національний університет).

У 1907 році організував кабінет овочівництва. Кабінет мав багату колекцію насіння овочевих рослин, городній інвентар, муляжі плодів овочевих культур, консервовані плоди, колекції шкідників і хвороб. Вуколов С. М. створив

колекційне поле площею 1 га, де студенти проводили наукові дослідження та навчальну практику. У господарстві училища вирощували насіння овочевих культур з високими посівними якостями. Насіння овочевих культур вирощувались не тільки для потреб навчального закладу, а і для продажу населенню, і для обміну з іншими науковими установами. У преїскуранті налічувалося 173 найменування вирощеного насіння. Крім вирощування власного, училище закуповувало насіння з Англії, Німеччини, Голландії, Франції, Америки.

Після виїзду з Умані Вуколов С. М. працював старшим спеціалістом садівництва й городництва Брянського губерньського земельного управління, а з 1925 року – професором та очільником кафедри овочівництва Кубанського СГІ.

Сергій Михайлович Вуколов був співавтором 12-ти томного видання «Полной энциклопедии русскаго сельскаго хазяйства и сприкасающихся съ нимъ наукъ» під загальною редакцією А.Ф. Рудзкого, яка була видана більше 100 років потому у типографії А.Ф. Деврієна (Санкт-Петербург). С. Вуколов є автором статей розмічених у ІХ томі: «Субтропическія культури», «Сулла или испанскій эспарцетъ».

Основні праці: «Культура конопли в Италиі» (1903); «Разведение маслины во Франциі» (С.-Петербург, 1903); «Огородничество в Уманьском среднем училище садоводства и земледелия» (Умань, 1911); «Культура столовой свеклы»(1913); «Курс городництва» (Харків, 1927).

Помер Сергій Михайлович Вуколов 13 травня 1939 року.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

80 років від дня народження ПОЛУПАНА ВІКТОРА ІВАНОВИЧА (1946–2020)

Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 8 вересня 1946 р. в м. Красний Лиман Донецької області. Вищу освіту здобув у Харківському сільськогосподарському інституті імені В. В. Докучаєва на ґрунтово-агрохімічному факультеті, який закінчив у 1969 році.

Трудову діяльність розпочав на Донецькій протиерозійній дослідній станції Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії, заступника директора з наукової роботи і директора дослідної станції. На всіх

посадах він створював атмосферу інтелектуальної творчості й наукового пошуку.

У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «грунтознавство» на тему «Підвищення родючості еродованих чорноземів Донецької області» і здобув науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Його науковим керівником був д-р с.-г. наук, професор К. Л. Холуп'як.

Основний напрям наукової діяльності — підвищення родючості еродованих чорноземів звичайних Донецького регіону. Наукові розробки пов'язані з дослідженням впливу мінеральних добрив, а також нетрадиційних засобів удобрення (соломи, мулу ставків та відходів м'ясопереробної промисловості) на підвищення родючості еродованих чорноземів звичайних, а також адаптування до умов регіону різних новітніх агротехнологій, спрямованих на зменшення ерозійних процесів. Завданням ученого було й вивчення ефективності організаційно-господарських, агротехнічних, агрохімічних, лучномеліоративних та гідротехнічних протиерозійних заходів, а також розроблення системи заходів з підвищення родючості ґрунтів і раціонального їх використання в Донбасі. Цікавими і практично значущими є дослідження з розробки органо-мінеральних добрив із місцевої сировини (мікробіологічно трансформовані фосфорити Карпівського родовища).

Був членом координаційно-методичних рад з питань підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Дослідником опубліковано 107 друкованих праць, присвячених теоретичним і практичним питанням ґрунтозахисного землеробства, проблемі деградації ґрунтів і відновлення їхньої родючості. Окремі здобутки викладено у 5 книжкових виданнях та численних рекомендаціях і методичних посібниках щодо захисту ґрунтів від ерозії, систем удобрення культур на еродованих землях, агротехніки вирощування сільськогосподарських культур. Нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. Н.О. Соколовського».

100 років від дня народження ДОКУЧАЄВОЇ ЄВГЕНІЇ МИКОЛАЇВНИ (1926-2017)

*Видатна вчена з питань генетики та селекції
винограду, кандидат біологічних наук*

Народилася 10 вересня 1926 року у місті Ніколаєвськ Сталінградської області (нині Волгоградська) в сім'ї службовців.

У 1944 році вона закінчила середню школу і вступила до Мічурінського плодощового інституту (м. Мічурінськ, Тамбовська область).

Після закінчення навчання Євгенія Миколаївна Докучаєва в 1948 році вступила до аспірантури у тому ж інституті за спеціальністю «Селекція і насінництво». В 1952 році захистила дисертаційну роботу під керівництвом академіка П. Н. Яковлева і здобула вчений ступінь кандидата біологічних наук.

З 1955 року і до кінця трудової діяльності Євгенія Миколаївна працювала у Науково-дослідному інституті виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова: спочатку на посаді старшого наукового співробітника відділу селекції та сортознавства, а з 1962 року – завідуючою відділом.

Євгенія Миколаївна керувала колективом селекціонерів та сортознавців майже чверть століття. Її великою заслугою є перебудова структури та програми селекційної роботи, яка полягала у перепрофілюванні підрозділів відділу та наукових проектів на цілеспрямоване створення вітчизняних комплексностійких сортів. Особливістю роботи була різноспрямованість і масштабність. Реалізувалася селекція сортів усіх напрямів використання для культивування в умовах континентального клімату України.

Основну увагу Євгенія Миколаївна приділяла вивченню та відбору нового вихідного матеріалу для селекції морозо- та патогенностійких сортів. Численні експерименти дозволили встановити характер успадкування цінних ознак і виділити їх донорів та оптимальні типи міжвидових схрещувань. За роки роботи під керівництвом і за участю Євгенії Миколаївни було виведено понад 60 сортів, 30 з яких увійшли до Реєстру сортів рослин України. Це був значний внесок у поліпшення вітчизняного сортименту винограду. Вона є співавтором таких відомих сортів винограду селекції інституту, як Оригінал, Сстійкий Докучаєвої, Кобзар, Загрей, Загадка, Мускат таїровський, Кишмиш таїровський, Мускат жемчужний, Кардішах, Овідій, Одеський ранній, Рубін таїровський, Мускат одеський, Сухолиманський білий, Одеський чорний, Аркадія, Голубок, Гарант, Одеський сувенір, Таїр, Флора, Ароматний, Комета та ін.

Результати роботи вченої відображені в понад 120 наукових працях, опублікованих у періодичній пресі, наукових збірниках та монографіях: «Селекція виноградної лози», «Сорти винограду в Україні».

Є. Н. Докучаєва завжди була в числі провідних селекціонерів-винаградарів нашої країни. Висококваліфікований фахівець, прекрасний оратор та пропагандист Євгенія Миколаївна користувалася заслуженою повагою у вітчизняних і зарубіжних колег, піднімаючи цим авторитет української науки.

Докучаєва Євгенія Миколаївна зробила значний внесок у справу виховання творчої молоді, будучи науковим керівником аспірантів і здобувачів, творчим наставником молодих спеціалістів та науковців інституту, брала активну участь у громадському житті колективу, була депутатом Овідіопольської райради народних депутатів. Євгенія Миколаївна Докучаєва належить до когорти селекціонерів, чиєю самовідданою працею у другій половині ХХ століття були створені якісно нові національні сортименти винограду в районах Північного Причорномор'я.

За плідну наукову роботу та активну участь у суспільному житті Докучаєва Євгенія Миколаївна нагороджена орденами «Дружба народів», «Знак пошани», «Трудового Червоного Прапора». Нагороджена медаллю «За доблесну працю», «За вагомі заслуги у розвитку українського виноградарства». За успіхи, досягнуті у розвитку народного господарства СРСР, була відзначена Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР, неодноразово нагороджувалася медалями ВДНГ, у тому числі великою срібною та золотою.

Євгенія Миколаївна Докучаєва пішла із життя 23 лютого 2017 року.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова» НААН.

90 років від дня народження КОПАНЯ ВОЛОДИМИРА ПАВЛОВИЧА (1936–2014)

*Видатний український вчений, селекціонер-генетик
доктор сільськогосподарських наук*

Народився 10.09.1936 р. в с. Нова Миколаївка Барвінківського (тоді Петровського) р-ну Харківської обл. – помер 18.05.2014 р. (похований у с. Новосілки Києво-Святошинського р-ну Київської обл.).

Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут (нині Уманський національний університет) в 1959 р.

За направленням поїхав у Донецьку область, радгосп «Берестовий», на посаду бригадира-овочівника. У вересні того ж року почав працювати агротехніком Уманської сортодільниці Державної комісії з сортовипробування та апробації плодово-ягідних культур і винограду.

Наукову діяльність розпочав у 1959 р. на Львівській дослідній станції садівництва молодшим науковим співробітником відділу селекції. У 1960–1962 рр. – старший науковий співробітник, 1962–1963 рр. – завідувач відділу селекції; 1963–1965 рр. – заступник директора з наукової роботи і знову завідувач відділу селекції Львівської ДСС до 1970 р. У 1970–1989 рр. старший науковий співробітник відділу селекції та сортовивчення Українського науково-дослідного інституту садівництва; у 1990–1997 рр. – завідувач лабораторією біотехнології, у 1998–2005 рр. – завідувач лабораторією олігогенної селекції та генетико-цитологічною лабораторією Інституту садівництва УААН.

У 1967 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Селекція яблуні на стійкість до борошнистої роси в умовах західних областей України», у 1995 р. – докторську дисертацію на тему «Селекція яблуні в Україні». За 47 років наукової

діяльності Володимир Павлович створив (разом з Копань Кірою Миколаївною) понад 180 сортів яблуни, груші, смородини, агрусу, порічок, суниць, з яких 69 занесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Вагомі досягнення в практичній селекції стали наслідком поглиблення теоретичних розробок з питань загальної та прикладної генетики, закономірностей спадкування конкретних ознак, добору та створення полі- та олігогенних донорів цих ознак, ролі екологічних мікроніш у реалізації генетичного матеріалу гібридних популяцій, вивчення взаємовідносин між рослиною-господарем та збудником хвороб і розробки теорії та практики відбору імунних та толерантних до хвороб гібридів в популяціях.

Ці розробки дозволили створити сорти, які відзначаються не лише високою продуктивністю, відмінними показниками якості та товарності плодової і ягідної продукції, а й є комплексно імунними чи толерантними до найбільш шкочинних хвороб (парша, борошниста роса). Це обмежує або виключає застосування фунгіцидів в насадженнях і дозволяє вирощувати екологічно чисту продукцію, зменшувати техногенні навантаження на довкілля. Прикладом таких сортів є: яблуна – Едера, Скіфське золото, Червона Рута, Гарант, Злато; чорна смородина – Черешнева, Ювілейна Копаня, Софіївська, Оріана, Дебют; агрус – Неслухівський, Високий замок, Златогор; суниці – Розана київська, Десна, Присвята, Презент. Ряд сортів конкурентні з кращими світовими зразками, серед них смородина Черешнева, Ювілейна Копаня, агрус Неслухівський, груша Роксолана: міжнародні ліцензійні угоди укладені на вирощування їх в Швейцарії, Австрії, Німеччині, Франції.

За результатами наукової діяльності Володимир Павлович отримав 57 авторських свідоцтв на сорти плодових та ягідних рослин; опублікував понад 300 наукових праць в т.ч.:

1. Помологія: т.1: Яблуна: Копань В.П. – науковий редактор, загальна частина, опис 29 сортів. Київ: Урожай, 1992. 352 с.; т. 2: Груша: опис 15 сортів власної селекції. Київ: Урожай, 1995. 224 с.
2. Атлас перспективних сортів плодових та ягідних культур української селекції. Київ: 1999. 450 с.
3. Копань В.П., Копань К.М. Методи селекції плодових та ягідних рослин на стійкість проти грибоквих захворювань // Садівництво: Республік. міжвідомч. тем. наук. зб. Київ: Урожай, 1977. Вип. 25. С. 54–61.
4. Kopan V.P., Kopan K.N., Boldyzheva L.D. Selectional and genetic aspects of Winterhardiness of fruit and crops. *Referaty I doniesienigwigloszonena X ogolno krajowym seminarium Qruny Roboczej "Mrozoopornsc"*. Poznan, 1997. P. 67–72.
5. Kopan V.P., Kopan K.N. Selection of black currant on the oligogenic resistance to diseases and pests. *Ssuolaikines sodininkstes pasiekimai ir pletros kriptys*. Babtai, 1997. P. 179–184.
6. Копань В.П., Копань К.Н. Прекрасных яблок аромат... *Огородник*. 2013. №6, №7, №8.

За заслуги в дослідницькій роботі нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1982 р.), Почесною грамотою Президії Верховної Ради України (1990 р.).

Інформація взята з книги Садівнича наука України: минуле, сьогодення, перспективи. І.К.Омельченко, І.В.Гриник. - К.: "Преса України", Інститут садівництва НААН, 2012. - 528 с., іл.; з веб-сторінки http://sad-institut.com.ua/ru/o_nas/z_istoriii_institutu.html а також надана дружиною Копань Кірою Миколаївною

90 років від дня народження КРАСНОШТАНА АНАТОЛІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА (1936–2003)

*Вчений у галузі плодоовочівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 11 вересня 1936 р. в селі Польовому Дашівського району Вінницької області в багатодітній сім'ї.

Після закінчення середньої школи і служби в армії в 1957 році вступив на плодоовочевий факультет Уманського СГІ (нині університет садівництва). У 1962 р. закінчив навчання і отримав диплом за фахом «Вчений агроном плодоовочівник та виноградар».

З 1962 по 1965 р. – працював спочатку агрономом колгоспу ім. Шевченка Косівського району Івано-Франківської області, потім – викладачем плодоовочівництва Кутської однорічної сільськогосподарської школи Косівського району.

У 1965–1968 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі плодівництва і виноградарства Уманського СГІ. Після закінчення навчання залишився на кафедрі на посаді асистента і заступника декана плодоовочевого факультету. Водночас він займається організаційною та навчально-виховною роботою серед студентів.

У 1971 р. А.О. Красноштан захистив кандидатську дисертацію на тему: «Изучение доз и соотношений минеральных удобрений в саду на полукарликовых подвоях» (наук. керівн. доцент О.С. Андрієнко), присуджено наукове звання кандидата сільськогосподарських наук. В цей час був переведений на посаду старшого викладача. З 1974 р. обійняв посаду начальника наукового сектору інституту, а в 1980 р. – проректора з наукової роботи. Очолує місцеве товариство «Знання».

В 1993 р. А.О. Красноштана обирають на посаду завідувача кафедри плодівництва і виноградарства.

Під його керівництвом широко розгортається наукова робота, закладаються нові стаціонарні досліди, проводяться дослідження та їх результати впроваджуються у виробництво за госпдоговірною тематикою з Міністерством аграрної політики України, виробничими підрозділами, окремими господарствами. Розширилася наукова і навчальна бази кафедри.

У 1997 р. захистив докторську дисертацію на тему «Продуктивність яблуні залежно від відщепи та удобрення ґрунту в умовах лісостепу України», присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук і присвоєно вчене звання професор.

З 1999 р. очолив спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських і докторських дисертацій із спеціальності «Плодівництво».

Наукові пошуки Анатолія Олексійовича були спрямовані на вивчення мінерального живлення сортопідщепних комбінацій яблуні, клиновидних підщеп для груші, взаємовпливу підщепи та прищепи.

Він керував аспірантською підготовкою і дипломним проектуванням. Під керівництвом професора А.О. Красноштана стали кандидатами наук: Віталій Манзій, Олександр Балабак, Сергій Чебан, Вікторія Трохимчик та інші.

Є автором понад 100 наукових статей, навчально-методичних розробок.

Помер А.О. Красноштан у 2003 р.

Інформацію отримано з Уманського національного університету.

170 років від дня народження ВИНОГРАДСЬКОГО СЕРГІЯ МИКОЛАЙОВИЧА (1856-1953)

*Всесвітньо відомий вчений - мікробіолог,
еколог та ґрунтознавець, іноземний член
Лондонського королівського товариства,
двічі номінант Нобелівської премії*

Народився 1 (13) вересня 1856 р. у Києві в сім'ї заможного юриста, банкіра, титулярного радника Миколи Виноградського. Мати – Наталія Скоропадська – походила з гетьманського роду. По її лінії вчений був 5-рідним братом гетьмана Української держави Павла Скоропадського. Після закінчення у 1873 році 2-ї Київської гімназії розпочав вивчення права у Імператорському університеті Святого Володимира у м. Київ, згодом здобув музичну освіту у Консерваторії Санкт-Петербурга.

У листопаді 1877 р. поступив на другий курс Природного факультету Санкт-Петербурзького університету. Після його закінчення у 1881 р. присвятив себе вивченню мікробіології та у 1885 р. виїхав для подальшого навчання у Страсбург до Антона де Барі. У 1887–1888 рр., працюючи у

лабораторії де Барі, вперше показав можливість отримання енергії за рахунок окислення сірководню та використання її для асиміляції вуглекислого газу, відкривши таким чином хемосинтез (організми, які здійснювали цей процес, він назвав аноргоксидантами). До цього єдиними автотрофними організмами вважалися фотосинтезуючі рослини, тому дані роботи забезпечили Виноградському світове визнання.

Після смерті де Барі у 1888 році Виноградський продовжив роботу в Інституті гігієни Цюрихського університету. Тут він підтвердив спостереження Ворінгтона про те, що процес нітрифікації йде у дві стадії та виділив культури бактерій-нітрифікаторів. Розвиваючи ідеї хемосинтезу, довів, що вуглець для будови клітинної речовини може бути одержаний тільки фіксацією вуглекислого газу.

У 1894 став член-кореспондентом Імператорської Санкт-Петербурзької Академії Наук, а у 1895 виділив першу азотфіксуючу бактерію *Clostridium pasterianum*.

Незважаючи на численні пропозиції залишитися у Цюриху або переїхати до Парижа, у 1899 році Виноградський повернувся до Санкт-Петербурга, де працював в Інституті експериментальної медицини.

У 1902 одержав докторський ступінь і з того часу до 1905 року був директором інституту. Тут він займається вивченням небезпечних інфекцій, зокрема чуми. Його помічником був Д. К. Заболотний, що згодом став основоположником вітчизняної епідеміології.

У 1905 році за станом здоров'я Виноградський залишає інститут та переїжджає з сирого Петербурга до Городка Подільської губернії, де цікавиться проблемами землеробства та ґрунтознавства, продовжує ґрунтознавчі дослідження. Маючи в місті три фільварки, в 1905-1916 рр. займався інноваційною сільськогосподарською та підприємницькою діяльністю. Під час української національної революції жив у Одесі, а у 1920 році виїхав спочатку до Швейцарії, а згодом до Белграду, де написав книгу «Залізобактерії як аноргоксиданти». У 1922 році за пропозицією Еміля Ру, директора Інституту Пастера, створив при інституті відділ сільськогосподарської біології (інший варіант перекладу: агробактеріології) у Брі-Конт-Робер недалеко від Парижу, яким керував аж до смерті.

У 1923 році став почесним членом Російської АН. Це був єдиний в її історії випадок обрання емігранта. Вивчаючи ґрунтові мікроби, розділив усі мікроорганізми на автохтонні (типові, зустрічаються завжди) та алохтонні (зимогенні) (розвиток яких пов'язаний із збільшенням концентрації органічної речовини). Цей поділ виявився застосовним для більшості екосистем. Вивчав розкладання целюлози, азотний цикл та фіксацію азоту. У 1949 році французькою мовою вийшла його книга «Мікробіологія ґрунтів, проблеми і методи», у 1952 в СРСР виданий її переклад російською. Свою останню наукову роботу у 1952 році Виноградський присвятив систематизації бактерій.

Сергій Виноградський заклав фундамент ґрунтової мікробіології й екології та сьогодні залишається сучасним ученим за своїм світоглядом й ідеями природодослідника.

Помер 23 лютого 1953 р. у Парижі

Джерело: Гадзала Я., Вергунов В., Мандигра М., Волкогон В., Ерне Ж.-Ж. Нариси життєвого шляху Сергія миколайовича Виноградського (1856-1953): монографія за ред. акад. НААН Я.Гадзала. Київ: Аграрна наука. 2024. 200 с.

110 років від дня народження УСОВА ОЛЕКСАНДРА ГРИГОРОВИЧА (1916–1988)

*Вчений у галузі селекції,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 15 вересня 1916 р. в м. Ялта (Крим).

У 1942 р. закінчив Кримський сільськогосподарський інститут. З 1948 р. працював завідувачем опорного пункту Степового відділення Державного Нікітського ботанічного саду, з 1957 по 1988 р. – завідувачем відділу селекції та сортовивчення Кримської дослідної станції

садівництва (с. Маленьке Сімферопольського р-ну, Крим).

Наукова діяльність присвячена вирішенню проблеми оновлення сортименту яблуні у південній зоні України. Особливий інтерес для садівників представляють вивчені вченим самоплідні сорти, які дозволяють отримувати стабільні врожаї за несприятливих умов під час цвітіння яблуні.

Автор та співавтор 42 сортів яблуні, серед них Аврора кримська, Алиє паруса, Кримське, Салгірське, Передгірне, Таврія, які внесені до Державного реєстру сортів рослин України.

Опублікував 37 наукових праць, один із співавторів книги «Помологія. Т.І. Яблуня» (К., 1992).

Олександр Григорович виховав цілу плеяду молодих селекціонерів, у творчому доробку яких є чимало високопродуктивних сортів плодкових культур.

О.Г. Усов (разом з М.Ю. Гуциним) за виведення і впровадження у виробництво сортів плодкових і ягідних культур нагороджений премією ім. Л.П. Симиренка НАН України (1984). Нагороджений золотою медаллю ВДНГ СРСР.

Помер у 1988 р.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

**80 років від дня народження
ПЛАСТУНА ІВАНА МИКОЛАЙОВИЧА (1946–1999)**

*Вчений у галузі ентомології та захисту рослин,
кандидат біологічних наук*

Народився 19 вересня 1946 році в с. В'язівок Городищенського району Черкаської області в селянській родині. По закінченні середньої школи вступив на факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії, який з відзнакою закінчив у 1969 р. Служив у лавах Радянської Армії.

Впродовж 1972–1975 рр. навчався в аспірантурі Української сільськогосподарської академії на кафедрі сільськогосподарської та лісової ентомології під науковим керівництвом професора М.П. Дядечка. В подальшому працював на цій же кафедрі на посаді старшого наукового співробітника. Підготував і в 1975 р. успішно захистив дисертацію на тему «Динаміка чисельності шкідливих комах і їх ентомофагів на насіннєвій люцерні в правобережній частині Центрального Лісостепу УРСР».

З 1978 по 1993 рр. І.М. Пластун свою трудову та наукову діяльність пов'язав із Українським науково-дослідним інститутом захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України). Тут він обіймав посади старшого, а з 1989 р. – провідного наукового співробітника лабораторії захисту зернових культур від шкідників. В результаті здійснених ним численних наукових досліджень було вивчено особливості багаторічної та сезонної динаміки чисельності ентомофауни пшениці озимої за умов енергозберігаючих способів обробітку ґрунту. Вивчено також ефективність окремих прийомів хімічного захисту посівів від шкідливої черепашки, пшеничного трипса, хлібної жужелиці, злакових попелиць. Все це значною мірою сприяло розробці системи інтегрованого захисту зернових культур. Результати досліджень докладалися на міжнародних, всесоюзних та республіканських конференціях, нарадах, з'їздах.

І.М. Пластун надавав значну практичну допомогу господарствам України в здійсненні заходів щодо захисту зернових культур та насінників багаторічних бобових трав від шкідників.

З 1993 р. й до останку Іван Миколайович працював в Українському науково-дослідному проектно-технологічному інституті «Агроресурси»: спочатку завідувач лабораторії, згодом – заступник директора. Продовжував займатись проблемами щодо захисту рослин.

Автор понад 100 опублікованих наукових праць, зокрема низки прогнозів і рекомендацій із захисту рослин. Має патент на винахід. Співатор багатьох книг та довідників.

Помер І.М. Пластун 15 грудня 1999 року.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

115 років від дня народження СЕРЕДЕНКА БОРИСА МИКОЛАЙОВИЧА (1911 – 2000)

*Вчений у галузі аграрної економіки,
кандидат технічних наук, професор*

Народився 20 вересня 1911 р. у м. Харкові в сім'ї робітника.

У 1925–1929 рр. працював робітником на Харківському вагоноремонтному заводі. Пізніше навчався у Харківському політехнічному інституті, набувши фаху інженера-механіка по автотракторобудуванню (1929–1933 рр.).

Паралельно з навчанням в інституті працював майстром спеціального цеху Харківського паровозобудівного заводу, інженером тракторного заводу.

За розподілом одержав направлення на роботу в систему НКЗ УРСР і спочатку обіймав посади інженера-механіка, начальника автоколони МТС (1933–1934 рр.), а згодом – старшого, головного інженера Трактороцентру Харківської області (1935 р.). Читав лекції Харківському механіко-машинобудівельному інституті.

У вересні 1935 р. Харківський обком КП України направив Б. М. Середенка на наукову роботу в Харківський механіко-машинобудівельний інститут, де він, працюючи науковим співробітником кафедри тракторобудування, підготував і в 1939 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Невдовзі його затверджено у вченому званні доцента (1940 р.).

У кінці 30-х років ХХ ст. за рішенням Всесоюзного комітету у справах вищої школи (ВКВШ) вченого направлено до Сталінградського механічного інституту, де він спочатку очолював кафедру тракторобудування, а потім – кафедру колісно-гусеничних машин з одночасним виконанням функцій декана факультету (1938–1944 рр.). У жовтні 1943 р. Бориса Миколайовича затверджено у вченому званні професора. Незабаром, за рішенням ВКВШ, його переведено у розпорядження Академії наук УРСР, де за постановою Президії АН УРСР йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності автотракторобудування (1945 р.).

За період роботи у Києві два роки працював професором кафедри автомобілів та тракторів Київського сільськогосподарського інституту, дев'ять

років – професором і доцентом кафедри автомобілів і тракторів Київського політехнічного інституту, потім впродовж трьох років – директором Науково-дослідного інституту автомобільного транспорту.

З 1956 р. за рішенням вченої ради Ленінградського політехнічного інституту Б.М. Середенко обирається доцентом кафедри гусеничних машин і одночасно виконує обов'язки заступника декана енергобудівельного факультету Ленінградського політехнічного інституту.

Викладацьку роботу Борис Миколайович вдало поєднував з науковими дослідженнями у галузі машинобудування. Зокрема, брав участь у розробці гусениць для тракторів, колінчатих валів для тракторів і двигунів, переобладнанні автомобілів для роботи на скрапленому та сухому газі (1939–1955 рр.). Має сім впроваджених у виробництво винаходів.

За самовіддану і звитяжну працю вченого нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, медалями «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Його пошановано також атестатом та знаком «Відмінник соціалістичного виробництва НКСІ СРСР».

У 1958 р. Б. М. Середенко знову повернувся до Києва, де до 1967 р. очолював відділ економіки механізації і електрифікації Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства і організував дослідження з економічної ефективності машиновикористання. Відтоді вченого переведено до УкрНДІНТІ, в якому він обіймав посади начальника відділу машинобудування, заступника директора, завідувача сектору.

Засновник відомої школи дослідників у галузі економіки механізації сільськогосподарського виробництва. Його учні становили основний кадровий потенціал відділу економіки механізації і електрифікації сільського господарства, з якого пізніше виділилися сектори основних фондів і капітальних вкладень (І. Й. Дорош), ефективності транспорту (В. І. Котелянець), економіки ремонту (М. П. Кононенко), ефективності електрифікації (І. Й. Дорош), основних фондів (Г. М. Підлісецький). Серед його учнів є такі визначні вчені економісти-аграрники як В. Г. Більський, Г. Ф. Бойко, Т. О. Здерева, В. О. Питулько, П. А. Денисенко, З. Л. Северенчук, Г. А. Лісовський, М. П. Кононенко та багато інших. Він був науковим консультантом І. Й. Дороша та В. І. Котелянця при підготовці ними кандидатських дисертацій. Ним зроблено вагомий внесок у виховання молодого наукової зміни.

Під керівництвом Б. М. Середенка підготовлено 6 кандидатів технічних наук та 31 кандидат економічних наук.

Вчений є автором і співавтором понад 250 друкованих наукових робіт з питань машинобудування та економіки машиновикористання.

4 травня 2000 р. Борис Миколайович відійшов у вічність.

Похований на Дарницькому кладовищі м. Києва.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

**130 років від дня народження
СЛІПАНСЬКОГО Андрія Миколайовича (1896–1942)**

*Організатор вітчизняної сільськогосподарської науки,
професор*

Народився 23 вересня 1896 р. в с. Ненадиха (нині Тетіївський район Київської області). Закінчив сільськогосподарське училище (нині – Харківська зооветеринарна академія) в с. Дергачі на Слобожанщині (нині – Харківська область).

У 1915 р. долучився до руху соціалістів-революціонерів. З 1 917 р. член Української партії есерів (УПСР). Після заснування в 1919 р. Української комуністичної партії (боротьбистів) став її членом.

Із вересня 1917 р. – голова ради робітничих, селянських та солдатських депутатів в с. Охтирка, нинішня Сумщина. Під час Гетьманату Української Держави перебував у Києві на підпільній роботі. За часів Директорії Української Народної Республіки обирався головою волосного виконкому м. Біла Церква на Київщині. В часи громадянського протистояння та наступу армії А.І. Денікіна за дорученням УПСР на підпільній роботі в м. Одесі.

Після завершення Української революції 1917–1921 рр. Полтавським губвиконкомом затверджений завідувачем губернського земельного відділу.

У 1921–1923 рр. призначений Київським губвиконкомом завідувачем земельного управління губернії, з 1923 р. – головою губернських селянських кооперативних спілок на Київщині. Читає курс «аграрне питання в Росії і в Україні» на курсах для організаторів земвідділів при Київському губземвідділі у 1920 році.

У 1924 р. закінчив сільськогосподарське відділення Київського політехнічного інституту (нині – Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»), а в 1928 р. – аспірантуру Українського інституту марксизму в м. Харкові за напрямом сільськогосподарська економіка. З того ж року почав працювати викладачем Харківського сільськогосподарського інституту ім. Х. Раковського (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва), згодом завідував кафедрою сільськогосподарської економіки вузу. Автор ряду посібників для сільгоспвузів. Отримав наукове звання професора.

З 1928 р. дійсний член Українського товариства робітників науки й техніки для сприяння соціалістичного будівництва СРСР.

Українські вчені-аграрії неоднозначно приймали процес владних змін 1917 р., особливо – трансформацію приватної земельної власності до колективної. Втім, учений довірився владним органам Радянської України, її державним, науковим, соціальним установкам. Першочергово проявив себе як провідний вчений-аграрій колективно-господарського устрою. Активно

займався розробкою наукових підходів щодо економічного розвитку аграрного сектору УСРР.

Був запрошений до складу створеної у 1927 р. Науково-Консультативної Ради при Наркоматі земельних справ УСРР як другий заступник голови її Бюро. З наступного року – заступник директора та керівник кафедри індустріалізації Українського науково-дослідного інституту економіки й організації сільського господарства (нині – ННЦ «Інститут аграрної економіки НААН»). Із заснуванням Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (травень 1931 р.) (нині – Національна академія аграрних наук України) призначений її першим віце-президентом.

2.06.1933 р. заарештований і звинувачений у належності до «Української військової організації (УВО)». Рішенням судової трійки при колегії Держполітуправління УРСР від 26.11.1933 р. засуджений до ув'язнення у виправно-трудовах таборах на 5 років. Термін відбував у північних в'язницях Росії, в т. ч. на Соловках. Рішенням Особливої наради при НКВС СРСР від 21.07.1937 р. термін ув'язнення продовжено ще на 5 років.

У 2005 р. МВС Російської Федерації офіційно повідомило, що арештований змінив чотири місяці перебування в ув'язненні, а в період останнього у таборах на Далекому Сході помер 14 листопада 1942 р. Ухвалою Верховного Суду УРСР, прийнятою в 1961 р., А.М. Сліпанський реабілітований у судовому відношенні за всіма звинуваченнями.

Творча спадщина професора А.М. Сліпанського налічує понад 40 наукових публікацій.

Джерело: Вергунов В. А. Сліпанський Андрій Миколайович (1896–1942) *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки.* Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 463–467.

ЖОВТЕНЬ

95 років від дня народження

СІКУРИ Адальберта Йосиповича (1931–2017)

*Вчений у галузі ентомології та захисту рослин,
кандидат біологічних наук*

Народився 10 жовтня 1931 р. у м. Мукачеве Закарпатської області. Трудову діяльність почав із 1947 р. у Мукачівському сільськогосподарському технікумі: спочатку рахівник-касир, згодом – секретар технікуму.

У 1949 р. вступив до біологічного факультету Ужгородського державного університету, який з відзнакою закінчив у 1954 р.

Впродовж 1955–1958 рр. навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту захисту рослин (науковий керівник – професор М.А. Теленга), по закінченні якої працював у лабораторії Закарпатської інспекції з карантину рослин. З 1960 по 1971 рр. свою діяльність знов пов'язав із Українським НДІ захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України): молодший, старший науковий співробітник, а з 1967 р. – завідувач лабораторії біометоду. В 1971–1977 рр. обіймав посаду завідувача лабораторії мікробіометоду Всесоюзного НДІ біологічних методів захисту рослин (м. Кишинів). 1977–1989 рр. – завідувач відділу ентомології, а також заступник директора з наукової роботи ВНДІ карантину рослин (м. Москва). У 1989–1993 рр. очолював Закарпатський територіальний відділ карантину рослин, а згодом (до 2004 р.) обіймав посаду старшого наукового співробітника цього відділу.

Найважливішими напрямками наукової роботи А.Й. Сікура були такі: вивчення ентомофагів та ентомопатогенних мікроорганізмів шкідників сільськогосподарських культур, розробка екологічно безпечних заходів захисту рослин, дослідження особливостей гістопатології комах та метаболізму у них при захворюваннях. Він вивчав роль біологічних факторів, що обмежують розмноження американського білого метелика в різних екологічних умовах Закарпаття; підготував та успішно захистив дисертацію на тему «Ентомофаги та хвороби американського білого метелика в Закарпатті». Працював також над розробкою ефективних заходів боротьби з колорадським жуком. Співатор створеного в ІЗР НААН на основі ентомопатогенного гриба боверії мікробіопрепарату Боверину; обґрунтував мікробіологічний метод боротьби з колорадським жуком способом застосування цього препарату сумісно з невеликими дозами інсектицидів. Досліджував можливість інтродукції з Канади ентомофагів колорадського жука й американського білого метелика.

Багато уваги приділяв дослідженням фенології, екології та особливостей розвитку багатьох як карантинних (каліфорнійська щитівка, картопляна міль, західний кукурудзяний жук), так і інших шкідників рослин (яблунева плодожерка, непарний шовкопряд, капустаєда та озима совка, лучний метелик, клоп шкідлива черепашка тощо).

А.Й. Сікура мав широкі наукові зв'язки з вченими та був знайомий у наукових колах як колишнього СРСР, так і зарубіжних країн – Австралії, Болгарії, Індії, Франції, Польщі, США, Угорщини тощо.

Автор понад 200 опублікованих наукових праць, зокрема 6 інструкцій, 5 рекомендацій, 2 авторських свідоцтв. Підготував 7 кандидатів наук.

Помер А.Й. Сікура 23 квітня 2017 року.

Інформацію надано Інститутом захисту рослин НААН

100 років від дня народження КОНОНЕНКА МИКОЛИ ПАВЛОВИЧА (1926 -)

*Вчений у галузі аграрної економіки, методології
нормування праці та матеріально-технічного
забезпечення сільськогосподарського виробництва,
кандидат економічних наук*

Народився 17 жовтня 1926 р. у с. Мала Кошелівка Ніжинського району Чернігівської області в селянській родині.

З 1943 по 1950 р. служив у Радянській Армії і брав участь у війні з Японією. У 1957 р. закінчив Українську

академію сільськогосподарських наук (факультет механізації сільського господарства) з присвоєнням кваліфікації інженера-механіка. Працював в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» з 1958 р.

М. П. Кононенко – один з основоположників створення методики розробки нормативів і норм на стаціонарні механізовані роботи в аграрному виробництві, а також нормативної бази по визначенню витрат на утримання технічних засобів.

Ним створена нормативна база затрат праці на виробництво продукції на підставі авторських методичних розробок і хронометражних вимірів витрат часу на виконання операцій технологічного процесу, а також витрат енергетичних та матеріально-технічних ресурсів при виробництві продукції машинами та агрегатами. Перші норми виробітку й розцінки розроблені на базі колгоспу «Червона Зірка» Хорольського району Полтавської області Української РСР і опубліковані у 1959 р.

У 1965 р. захистив кандидатську дисертацію «Нормування праці на стаціонарних механізованих роботах у сільському господарстві» (керівник – Борис Миколайович Середенко, кандидат технічних наук).

Вчений розробив методику визначення необхідних затрат праці і коштів на обслуговування й утримання техніки, на основі якої опрацьовано нормативну базу і самі нормативи для сільськогосподарських і обслуговуючих підприємств України.

У 80-і роки ХХ ст. через диспропорції між обсягом ремонтних робіт і послуг та виробничими потужностями ремонтних підприємств актуальною стала проблема забезпечення працездатності техніки та використання обслуговуючої бази.

Разом з іншими відомствами й організаціями він обґрунтував обсяги робіт по відновленню працездатності техніки і розробки «Перспективної бази розвитку і розміщення ремонтно-обслуговуючого виробництва сільського господарства України». Документ схвалено МСГ, Мінплодоовочгоспом, «Держсільгосптехнікою» і погоджено з Держпланом УРСР.

У 90-і роки ХХ ст. вчений зосередив основну увагу на науковому обґрунтуванні формування машинного парку. З фахівцями компанії «Тік і К» розробив імітаційну модель по визначенню ефективності використання машин з врахуванням умов виробництва із застосуванням персонального комп'ютера.

Очолюючи відділ нормування паливно-енергетичних ресурсів Української нормативно-дослідної станції Міністерства сільського господарства (1993–1997 рр.), Микола Павлович розробив методику і програмне забезпечення з базою даних для розрахунку нормативів витрат енергоресурсів на виробництво аграрної продукції.

У 2000-і роки М. П. Кононенко та фахівці Національного аграрного університету розробили електронний довідник, який дозволяє визначити продуктивність (норму виробітку) будь-якої машини чи агрегату залежно від природних умов виконання операції, а також витрати енергоресурсів та собівартість з розшифровкою за статтями витрат коштів.

За період наукової діяльності М. П. Кононенко підготував понад двадцять рекомендацій, завершив 290 науково-дослідних розробок, з яких опубліковано 225. В числі опублікованих робіт – 60 монографій і методик, довідники і рекомендації, брошури і посібники.

За участю М. П. Кононенка підготовлено дев'ять урядових постанов щодо удосконалення матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва і його обслуговування, а також створення нормативної бази, що регламентує взаємовідносини між сферами виробництва і споживання.

За бойові заслуги і науково-виробничі досягнення Миколу Павловича нагороджено двадцятьма урядовими нагородами, в тому числі орденами Вітчизняної війни 2-го ступеня і «За мужність» III ступеня. Його плідна науково-дослідна робота відзначена одинадцятьма почесними грамотами директивних органів країни та сорока подяками.

Крім того, наказом Верховного Головнокомандуючого Радянського Союзу, Генералісімуса Сталіна від 23 серпня 1945 р. № 372 Миколі Павловичу Кононенку оголошена подяка за дії в боях із японцями на Далекому Сході й у Маньчжурії.

Важливою була і громадська діяльність вченого: як майор запасу понад 20 років він очолював штаб цивільної оборони УНДІЕОСГ, майже 15 років був членом науково-технічної ради Українського об'єднання Ради Міністрів УРСР «Укрсільгосптехніка», 14 років – позаштатним інспектором Комітету народного контролю УРСР та 7 років – членом науково-технічної ради МСГ СРСР.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

140 років від дня народження
ДЖОВАНІ ДІОНІСІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА (1886–1971)

*Вчений у галузі сільськогосподарської меліорації,
професор*

Народився 25 жовтня 1886 р. в м. Одесі Херсонської губернії в сім'ї купця італійського походження Олександра Діонісійовича Дольче-ді-Джіованні. Протягом 1899–1905 рр. навчався в Одеському реальному училищі Святого Павла. Після закінчення отримав чин колезького регістратора. У вересні 1905 р. вступив на сільськогосподарське

відділення Київського політехнічного інституту Імператора Олександра II (нині – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»). 28 лютого 1911 р. отримав звання ученого агронома із спеціалізацією культуртехніка з правом чина XII класу – губерньського секретаря. У березні 1911 р. за направленням КПШ поступив до Санкт-Петербурзької агротехнічної школи мистецтв на курс гідротехніків, яку закінчив на початку зими. Трудову діяльність розпочав з листопада 1911 р. молодшим спеціалістом по культурі боліт і луківництва Департаменту землеробства в Новгородській губернії, а з 1915 р. став старшим спеціалістом з цих питань. Восени 1912 р. бере меліоративний кредит і будує поблизу Новгороду дослідну меліоративну станцію «Болотна» і стає її першим директором. З того ж року і до 1914 р. включно викладав курс «Кормовиробництво та підніжний корм» у Вищій військовій кавалерійській школі у м. Боровичах. Від Департаменту землеробства був відряджений до м. Сарни Волинської губернії, де під егідою губерньського земства 15–28 липня 1913 р. очолив конкурсну комісію, що вперше в імперії провела випробування болотних знарядь, в першу чергу плугів. Під час випробувань запропонував власну удосконалену конструкцію борони типу «Рандаля». На початку 1914 р. як одного із кращих своїх фахівців Департамент землеробства направляє його у Швецію, Данію та Німеччину для ознайомлення з організацією дослідної справи по культурі боліт та луківництву. У 1915 р. мобілізований до діючої армії і направлений до офіцерської школи. Протягом 1917–1918 рр. від Новгородського губземкомітету керує проведенням культуртехнічних робіт у Новгородській губернії. З листопада 1918 р. повертається до України і бере участь у створенні меліораційної секції УАН (нині – Національна академія наук України). Наступного року стає членом сільськогосподарської секції Постійної комісії для вивчення природних багатств України при Академії. Протягом 1919–1920 рр. завідує агрономічним відділом Київгубземвідділу, а з 1920 по 1922 р. – очолює такий же підрозділ в Укрдержспирті. У наступні два роки – головний агроном цього відомства. На запрошення НКЗС УСРР переїжджає до Харкова, де з 1924 по 1930 р. спочатку працює інспектором, потім старшим інспектором

(консультантом) в справі культур-техніки, а згодом – заступником завідувача його дослідного відділу. З 1926 по 1929 р. – викладач, професор Харківського сільськогосподарського інституту ім. Х.Г. Раковського (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва), читає курс «Культура меліоративних земель». Разом з викладачем ХСГІ В. Григор'євим та А. Топчевським у 1927 р. випускає перший в УСРР державною мовою посібник для сільськогосподарських шкіл – «Меліоративне законодавство». Його праця «Дбаймо про луки та трави, матимемо корми» отримала фахове визнання. На її основі фабрика наочного приладдя «Книгоспілки» у 1928 р. випустила в продаж серію діапозитивів (36 шт.) на тему «Меліорація луків», які широко використовувалися в галузевому освітньому процесі УСРР упродовж 20-х у 30-х роках минулого століття.

За його активної участі розробляється «Положення про Вищий гідротехнічний комітет при НКЗС УСРР», затверджене РНК УСРР 27.04.1928 р. Протягом 1928–1929 рр. член Науково-Консультаційної Ради НКЗ УСРР, а також від неї входить до складу Комісії по будівництву Дніпрельстану. Ініціатор створення спеціалізованого Українського НДІ сільськогосподарської меліорації (нині – Інститут водних проблем та меліорації НААН), завдання якого узагальнив у двох працях: «Про організацію українського науково-дослідного інституту сільсько-господарчих меліорацій» та «Досвідно-меліоративна справа на Україні». Із 10 лютого 1931 р. призначений на посаду заступника директора УкрНДІ сільськогосподарської меліорації, що функціонує в Одесі. Крім того, з 24.06.1931 р. – завідує агро-меліоративним відділом цієї установи. 26 січня 1934 р. наказом директора інституту його звільнено з усіх посад і відсторонено від роботи як «шкідника» і «саботажника». Переїжджає до Ленінграда, де до 1945 р. працює науковим співробітником, а також з 1937 р. – науковим секретарем Північного науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації. Восени 1940 р. призначений директором станції «Болотна» поблизу м. Новгород.

Під час німецької окупації Новгорода призначається бургомістром міста. Співпрацює з партизанами, за що був заарештований і засуджений німцями, але згодом виправданий. Разом з окупантами переїхав до Північної Німеччини, а потім отримав дозвіл емігрувати до Англії, де оселився поблизу Кембріджа. До кінця життя консулює з проблеми меліорації та культури боліт профільне міністерство цієї країни. Помер 23 жовтня 1971 р. в Лондоні, де й похований.

Доступна творча спадщина вченого в Україні налічує близько 30 наукових праць.

Джерело: Вергунов В. А. Джовані Діонісій Олександрович (1886–1971). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч.* / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 152–155.

ЛИСТОПАД

До 90-річчя від дня народження ЕТЕРЕВСЬКОЇ ЛІНИ ВАСИЛІВНИ (1936-2025)

*Вчена - ґрунтознавець,
доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народилась 1 листопада 1936 р. у с. Сидори Михайлівського району Волгоградської області. У 1959 р. закінчила агрономічний факультет Волгоградського сільськогосподарського інституту.

Здобувши вищу освіту, працювала агрономом відділення радгоспу, бригадиром дослідної лісомеліоративної станції, старшим техніком Всесоюзного науково-дослідного інституту агролісомеліорації де потім (1962-1965) навчалася в аспірантурі за напрямом «освоєння і заліснення пісків».

У 1966 р. захистила кандидатську дисертацію «Коренева система сосни звичайної за різних способів підготовки ґрунту та розміщення культур на Приволзькому ріщаному масиві (Волгоградська область)» під науковим керівництвом к. с.-г. н. Н. Я. Бондаренка. Далі працювала молодшим науковим співробітником у тому ж Інституті (1965-1966). У 1972 р. отримала вчене звання старшого наукового співробітника.

Наукову діяльність в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства ім. О. Н. Соколовського» розпочала у 1967 р. Працювала молодшим (1967-1968), старшим (1968-1970) науковим співробітником і завідувачем (1970-1990) лабораторії рекультивациі земель, завідувачем відділу охорони ґрунтів (1991-1995), провідним науковим співробітником (2003-2015).

Основна діяльність Ліни Василівни була зосереджена на вивченні процесів відновлення земель, порушених за відкритого видобутку корисних копалин. За її участі розроблено класифікацію розкривних гірських порід, що стало основою для вибору раціональної технології створення техногенного ґрунтового покриву, доведено необхідність селективного формування відвалів для створення техногенних ґрунтів, що суттєво вплинуло на якість відновлюваних земель.

Виявлено закономірності формування техногенного ґрунтового покриву в розрізі природних зон України. Визнано техногенез за новий фактор ґрунтоутворення.

Розроблено схеми районування території України за типами порушень і напрямками рекультивациі земель, методику обстеження, номенклатуру, діагностику та класифікацію рекультивованих ґрунтів України.

У 1989 р. захистила докторську дисертацію «Ґрунтоутворення та рекультивациа земель у техногенних ландшафтах України», де ґрунтоутворення в техногенних ландшафтах розглянуто як функцію формування (сингенезу) культурних сільськогосподарських або природних біоценозів. Визначено комплекс прийомів для досягнення такого рівня ефективної родючості техногенних ґрунтів, який є тотожним стану непорушеного зонального ґрунту.

Основні розробки Ліни Василівни було використано за створення загальносоюзної класифікації порід за придатністю їх використання в сільському та лісовому господарстві, що віднайшло відображення в п'яти ГОСТах СРСР та двох ДСТУ.

Результати досліджень знайшли відображення в більше ніж 20 рекомендаціях, затверджених Держагропромом СРСР і УРСР, Південним відділенням ВАСГНІЛ, Міністерством видобувної промисловості і науково-технічною радою Мінагрополітики України і неодноразово були включені в Республіканський план впровадження у господарствах різних областей України. Ліна Василівна брала активну участь у координації досліджень, була членом Вченої ради з проблеми біоценології АН СРСР і ДКНТ РМ СРСР. Неодноразово доповідала результати своїх досліджень на міжнародних симпозіумах, конференціях і семінарах.

Ліна Василівна багато років була членом спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій в ННЦ «ІА імені О. Н Соколовського» та в Дніпропетровському національному університеті. Під її керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації.

Опубліковано більше 100 наукових робіт, зокрема 1 монографію, 1 концепцію, 23 рекомендації; отримано 3 патенти на винахід; розроблено 5 Державних стандартів СРСР і 2 ДСТУ.

Ліна Василівна – Лауреат Державної премії Ради Міністрів СРСР (1985), її нагороджено медаллю «Ветеран праці», трьома срібними (1975, 1984, 1988) і золотою (1987) медалями ВДНГ, Почесною грамотою Верховної Ради України (1986). Вона член-кореспондент Української екологічної академії наук, Почесний член Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків.

Пішла з життя 10 вересня 2025 р., похована у м. Харкові.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

**95 років від дня народження
ШОЛОМЦЬКОЇ АВГУСТИ АНДРІАНІВНИ (1931–2019)**

*Вчена у галузі садівництва, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народилась 11 листопада 1931 р. в м. Городище Черкаської області.

У 1952–1957 рр. навчалась в Одеському сільськогосподарському інституті на факультеті плодощовківництва і виноградарства.

У 1957–1959 рр. працювала агрономом з розсадництва Мужневського радгоспу Закарпатської області. У 1959–1967 рр.

– агроном, у 1967–1968 рр. – бригадир Кучавського відділення Мукачівського винрадгоспу Закарпатської обл., у 1968 р. – агроном-овочівник Хотівського радгоспу Київського тресту овоче-молочних радгоспів. З грудня 1968 р. – молодший науковий співробітник відділу декоративного садівництва, з 1974 р. – старший науковий співробітник відділу селекції, у 1989–1994 рр. – відділу рідкісних лікарських рослин Мліївського інституту садівництва ім. Л.П. Симиренка (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН).

У 1985 р. захистила кандидатську дисертацію.

Основні напрями наукової діяльності – сортовивчення нових та інтродукованих сортів квіткових культур, добір кращих сортів за декоративністю та господарсько-біологічними показниками; розробка агротехнічних прийомів вирощування, розмножування та впровадження відібраних сортів у виробництво через систему республіканської організації «Сортнасіновоч».

Автор більше 20 наукових публікацій в журналах, тематичних збірниках і брошурах.

Основні наукові праці: «Агротехніка вирощування гладиолусов» (1983); «Рекомендуемые сорта гладиолусов для промышленного выращивания» (1983); «Рекомендуются производству» (1983); «Использование гамма-излучения для ускоренного размножения новых сортов гладиолусов» (1984); «Результаты селекции гладиолуса в Лесостепи Украины» (1984).

Померла 15 лютого 2019 р., похована в с. Мліїв Черкаської обл.

Інформацію отримано з Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН.

**150 років від дня народження
ГОЛОВ'ЯНКА ЗІНОВІЯ СТЕПАНОВИЧА (1876–1953)**

*Вчений у галузі лісової ентомології, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 12 (24) листопада 1876 р. в с. Талова Балка Олександрійського уїзду Херсонської губернії (нині – Світловодський район Кіровоградської області) в родині конторника, згодом – службовця на залізниці.

Середню освіту здобув у реальній школі м. Кременчук, вищу в

Петербурзькому лісовому інституті (закінчив у 1901 р.).

Тривалий час працював у лісництвах України, поєднуючи свою практичну роботу з науковою діяльністю. Захистивши дисертацію, він отримав звання вченого-лісвника першого розряду, що за тодішніх законоположень відповідало науковому ступеню кандидата наук університету. В 1918 р. завідував Бюро лісової ентомології. У 1919–1922 рр. – викладач ентомології в Уманській школі садівництва (нині Черкаська обл.); у 1924–1934 рр. – засновник і керівник Дарницької лісової дослідної станції (поблизу Києва); у 1930–1936 рр. – завідував сектором захисту лісу Українського науково-дослідного інституту агролісомеліорації та лісового господарства. У 1936 р. отримав ступінь доктора сільськогосподарських наук без захисту дисертації і затверджений у званні професора лісової ентомології. Упродовж 1937–1953 рр. – завідувач та професор кафедри ентомології Київського лісогосподарського інституту, згодом – лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії. За німецької окупації певний час працював у заснованому німцями Інституті захисту рослин. З 1943 р. за сумісництвом старший науковий співробітник Інституту зоології, а з 1946 р. – старший науковий співробітник лабораторії екології та завідувач лабораторії лісової ентомології Інституту ентомології і фітопатології АН УРСР (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України).

З.С. Голов'янка ретельно вивчав біоекологію хрущів, зокрема природних їх ворогів. Багато займався розв'язанням проблем щодо створення насаджень сосни за умов високої чисельності в ґрунті личинок хрущів, особливо травневого та мармурового. Розробив заходи захисту лісових, садових культур та виноградників від пошкоджень личинками травневого хруща, зокрема методику застосування ґрунтових фумігантів. Працював також над з'ясуванням факторів, що зумовлюють динаміку чисельності короїдів. Приділяв увагу питанням щодо захисту деревних насаджень і від інших видів шкідливих комах.

Багато зробив для розповсюдження ентомологічних знань у середовищі практиків лісового господарства. Автор понад 50 наукових праць. Уклав визначник личинок хрущів, який вийшов у 1913 р. і був перевиданий у 1933 р.

Створив школу лісових ентомологів, серед яких Д.Ф. Руднев, В.Л. Цюпкало, М.М. Падій, В.І. Гримальський та багато інших.

Помер 23 листопада 1953 року. Похований на Байковому цвинтарі.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

110 років від дня народження КИТАЄВА ІГОРЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА (1916–2013)

*Вчений у галузі виноградарства, кандидат
сільськогосподарських наук, державний діяч*

Народився 15 листопада 1916 р. в с. Глинськ тепер Світловодського р-ну Кіровоградської обл.

Закінчив Кременчуцький технікум механізації та електрифікації сільського господарства на Полтавщині. У 1932 р. працював техніком-механіком Тираспольської сільськогосподарської дослідної станції (Молдавська АРСР).

У 1932–1937 рр. навчався на плодовоовочевому факультеті Молдавського плодовоовочевого інституту у м. Тирасполі. З 1937 р. працював старшим агрономом у тресті зрошувальних овочевих радгоспів Молдавської АРСР. У 1938 р. був заарештований органами НКВС, відсидів 5 місяців у Тираспольській та Одеській тюрмах. Звільнений у листопаді 1938 р.

У 1938–1940 рр. – вчитель хімії та біології в середній школі м. Тирасполь, у 1940–1941 рр. – викладач хімії та біології у ветеринарно-зоотехнічному технікумі у с. Писарівщина Диканського р-ну Полтавської обл., у 1942–1946 рр. – викладач артилерії у Подільському артилерійському училищі та в групах командувачів артилерії дивізій сухопутних військ Середньоазійського військового округу в Узбецькій РСР. Член ВКП(б) з 1944 р.

У 1946–1951 рр. – директор Київського виноградарського радгоспу.

У 1951 р. – заступник начальника «Укрголовино» у Києві. У 1951–1954 рр. – начальник «Укрсадвинтреста» Міністерства промисловості продовольчих товарів у Києві. Одночасно, у 1953–1954 роках – аспірант Українського науково-дослідного інституту садівництва (Укр НДІ садівництва, нині Інститут садівництва НААН).

У 1954–1960 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту виноградарства та виноробства імені Таїрова (м. Одеса).

У 1960 – січні 1963 р. – секретар Одеського обласного комітету КПУ з питань сільського господарства, у січні 1963 – грудні 1964 р. – 2-й секретар Одеського сільського обласного комітету КПУ.

У 1964–1966 рр. – завідувач сільськогосподарського відділу Ради Міністрів Української РСР. У 1966–1968 рр. – заступник міністра сільського господарства Української РСР.

З 1963 по 1967 рр. – депутат Верховної Ради УРСР 6-го скликання.

У 1968–1972 рр. – доцент кафедри плодоовочівництва Української сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування).

У 1972–1982 рр. – завідувач науково-організаційного відділу Укр НДІ садівництва.

У 1982–2002 рр. – директор школи післядипломної освіти працівників сільського господарства при Інституті садівництва УААН.

У 1958 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Виноградарство Одеської області і агробіологічна характеристика основних сортів винограду».

Основним напрямом наукової роботи було еколого-економічне обґрунтування районування винограду. 60-ті роки ХХ ст. були роками інтенсивного розвитку виноградарства на півдні України: закладалися нові виноградники, в дію вступали великі заводи шампанського виноробства, різко зростала потреба в садивному матеріалі винограду. І.О. Китаєв ініціював інтенсивну розробку і впровадження системи агротехніки, яка забезпечувала б отримання високих врожаїв для різних зон України, керував спеціалізацією районів виноградарства, складанням нових технологічних карт. Перебуваючи на посаді заступника міністра сільського господарства Української РСР в 1966–1967 рр. звернувся до керівних органів України та колишнього СРСР з пропозицією та проектом відновлення Української академії сільськогосподарських наук, як методичного та керівного центру наукових досліджень в республіці.

Автор понад 100 статей та монографії «Виноградарство на Одещині», співавтор 8 винаходів.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора та двома орденами «Знак Пошани», великою та малою золотими, срібною медалями ВДНГ СРСР.

Помер 20 січня 2013 р. у м. Києві.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

90 років від дня народження СКЛЯРЕВСЬКОГО МИХАЙЛА ОЛЕКСІЙОВИЧА (1936–2012)

*Вчений у галузі захисту рослин,
кандидат біологічних наук*

Народився 18 листопада 1936 р. в с. Приліпка Козельщинського району Полтавської області.

В 1943–1953 рр. навчався: в Приліпській початковій школі, потім в Хорішківській семирічній школі, закінчив навчання в Мануйлівській середній школі.

В 1953–1958 рр. навчався в Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва.

В 1958–1959 рр. працював агрономом-ентомологом Городецької РТС Хмельницької області. В 1960–1961 рр. був керівником загону з боротьби зі шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин Хмельницької державної сільськогосподарської дослідної станції.

У 1961 р. вступив до аспірантури Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, яку закінчив у 1964 р. В 1967–1974 рр. працював молодшим науковим співробітником лабораторії в селищі Гракові в Чугуївському районі на Харківщині Всесоюзного науково-дослідного інституту хімічних засобів захисту рослин. В 1968–1976 рр. працював старшим науковим співробітником відділу зберігання УНДІ овочівництва і картоплі.

В 1976–1986 рр. був завідуючим науково-організаційним відділом УНДІ овочівництва і баштанництва. В 1981–2000 рр. – заступник директора ІОБ УААН з наукової роботи. З 2000 рр. – завідувач науково-інформаційної лабораторії ІОБ УААН. У 2002 р. був заступником директора ІОБ УААН з наукового і технічного забезпечення НДР.

Скляревський Михайло Олексійович працював в інституті понад 40 років, більше 20 років на посаді заступника директора з наукової роботи, проявивши себе за цей час талановитим, досвідченим організатором та координатором наукових досліджень в галузі овочівництва і баштанництва на всій території України.

Він брав безпосередню участь у дослідженнях з питань зберігання овочів та є одним із авторів методу застосування «Полікару» – препарату, що покращує якість маточників дворічних овочевих культур під час зберігання.

М.О. Скляревський в 1965 р. захистив дисертацію кандидата біологічних наук. Ним опубліковано більше 150 статей наукового і науково-виробничого характеру. Він є автором навчально-методичних посібників, сортів овочевих видів рослин, має шість авторських свідоцтв на сорти рослин та винаходи.

В 1987 р. перебував у службовому відрядженні в Венгурській Народній Республіці. В 1989 р. – у службовому відрядженні в Польській Народній Республіці та був делегатом на Всесоюзній нараді з насінництва овочевих і баштанних культур в Ленкеранській низині Азербайджанської РСР.

Під його керівництвом проводились дослідження з малопоширених, пряно-ароматичних овочевих рослин. Він проводив широку роботу щодо пропаганди наукових досліджень мережі інституту та з інноваційного провайдингу.

Як постійний член Вченої Ради інституту та Спеціалізованої Ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Овочівництво», «Селекція і насінництво» Михайло Олексійович передавав знання та досвід молодому поколінню науковців, вчив їх умінню поєднувати наукові досягнення з виробничою практикою.

Багато часу і знань Михайло Олексійович віддавав громадській роботі, працюючи в постійних комісіях «Плодоовочпрому», обласній науково-технічній раді, товаристві «Знання» та на виборчій депутатській роботі.

Високий професіоналізм, ерудиція, глибокі знання, організаторські здібності допомогли йому здобути заслужене визнання серед науковців і виробників СНД, далекого зарубіжжя.

Михайло Олексійович мав державні нагороди: медалі «За доблестный труд», «К 100-летию В.И. Ленина», «За трудовое отличие», «Ветеран труда», почесні грамоти. У 2006 р. рішенням Президії Української академії аграрних наук нагороджений Почесною відзнакою УААН.

Помер 25 травня 2012 р.

Інформацію отримано з Інституту овочівництва і баганняництва НААН.

100 років з дня народження

ЄФИМЕНКА ДМИТРА ЯКОВИЧА (1926 -)

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук, Заслужений працівник
сільського господарства України*

Народився 11 листопада 1926 року в с. Городище
Коропського району, нині Чернігівської області.

У 1960 р. закінчив Українську сільськогосподарську академію (нині НУБіП), агрономічний факультет, здобувши фах вченого агронома. З 1964 р. працював в Сумському інституті агропромислового виробництва, нині Інститут сільського господарства Північного Сходу:

завідувач відділу селекції і насінництва (1966–1970), заступник директора з наукової роботи Сумської обласної сільськогосподарської станції і НВО «Еліта» (1971–1993), завідувач лабораторією круп'яних культур, агрометеорології та прогнозування (1993–1995), головний науковий співробітник (1995–2015).

Д. Я. Єфименко розробив способи раціонального використання агрометеорологічних ресурсів, підвищення врожайності сільськогосподарських культур. Запропонував технології вирощування гречки, застосування якої забезпечує отримання зерна, придатного для виготовлення дитячого і дієтичного харчування.

Д. Я. Єфименко - учасник Другої світової війни, нагороджений бойовими орденами і медалями, за трудові досягнення відзначений багатьма державними орденами і медалями, відомчими грамотами, з 1991 року - заслужений працівник сільського господарства України.

Автор більше 150 наукових праць, у т. ч. п'яти монографій та трьох

винаходів.

За результатами досліджень розроблено технологію вирощування високих урожаїв гречки, яка схвалена і рекомендована Міністерством сільського господарства України для впровадження у виробництво.

У 2006 році за визначні заслуги перед державою Д.Я. Єфименку, як видатному діячу науки, Указом Президента України призначена державна довічна стипендія.

До ювілею Д.Я. Єфименка в Інституті сільського господарства Північного Сходу НААН планується проведення науково-практичної конференції.

Інформацію отримано з Інституту сільського господарства Північного Сходу.

120 років від дня народження КИСЛЯ ВІТАЛІЯ ДЕНИСОВИЧА (1906-1981)

*Вчений ґрунтознавець,
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 21 листопада 1906 р. в с. Стрільники Бахмутського району Чернігівської області. Трудову діяльність розпочав у 1926 р. вчителем, далі працював агрономом Краснокутської (з 1929), і Золочівської (з 1934) МТС у Харківській області, у 1936-1937 рр. – старшим агрономом у Харківській області;

У 1937-1941 рр. навчався на агрономічному факультеті Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. Із серпня 1941 року перебував у лавах Радянської Армії у складі 387 стрілецької дивізії. Воював на Західному, Сталінградському і 4-му Українському фронтах, нагороджений орденом «Червоної Зірки» та медалями.

Після демобілізації з армії, від січня 1946 р. працював асистентом на кафедрі ґрунтознавства ХСГІ. І починаючи з 1946 р. увійшов до складу Лабораторії ґрунтознавства АН УРСР на посаду молодшого наукового співробітника. У червні 1956 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «До питання про природу й генезис каштанових ґрунтів Ногайського масиву» під керівництвом академіка О. Н. Соколовського. Вчене звання старшого наукового співробітника отримав у 1961 р.

З 1 вересня 1956 р. працював в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства (створеного на базі Лабораторії ґрунтознавства АН УРСР) на посаді старшого наукового співробітника лабораторії ґрунтового покриву і ґрунтових ресурсів, з 1 червня 1957 р. — на посаді начальника експедиції з великомасштабного обстеження ґрунтів УРСР, з 1 вересня 1959 до 10 лютого

1975 — на посаді заступника директора Інституту з наукової роботи. Після цього був старшим науковим співробітником лабораторії ґрунтового покритву.

Наукові інтереси В. Д. Кисіля були пов'язані з методичними питаннями великомасштабних досліджень ґрунтового покритву України, генезису та агровиробничої типології ґрунтів Степової і Сухостепової зон, динаміки ґрунтоутворювальних процесів у ґрунтах Півдня України.

Розробив номенклатурний список та агровиробниче групування ґрунтів степової зони України, брав активну участь в організації і проведенні великомасштабних досліджень ґрунтового покритву 1957–1961 рр., під час яких як зональний інспектор степової зони здійснював методичне керівництво і контроль роботи ґрунтових партій.

В. Д. Кисіль опублікував понад 100 наукових праць, підготував 6 кандидатів наук.

Помер В. Д. Кисіль у 1981 р.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського».

100 років від дня народження ЛАКТИОНОВА МИКОЛИ ІЛЛІЧА (1926–2001)

*Вчений ґрунтознавець,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 21 листопада 1926 р. в селищі Якимівка Запорізької області. У 1941 р. закінчив 7-й клас Сокологорненської середньої школи. У 1943 р. був призваний до війська і брав участь у бойових діях на Сталінградському напрямку.

Після звільнення від загарбників Запорізької області працював у радгоспі «Каучук» у с. Сокологорне.

У 1946 р. вступив до Мелітопольського сільгосптехнікуму, а в 1947 р. перевівся до Липковатівського сільгосптехнікуму, який закінчив у 1949 році. Того ж року почав навчання у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва (ХСГІ) і 1954 р., отримавши кваліфікацію вченого агронома ґрунтознавця-агрохіміка, за рекомендацією вченої ради, вступив до аспірантури при Лабораторії ґрунтознавства АН УРСР (1954–1957). Ще будучи студентом (починаючи з 1953) та аспірантом брав участь у наукових дослідженнях Лабораторії працюючи техніком-ґрунтознавцем та проводив практичні заняття зі студентами.

У 1957 р. був призначений в. о. завідувача лабораторії масових аналізів Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства (УНДІ), в якій на той час виконувались аналітичні роботи із пробами ґрунтів, що надходили із експедиції

з великомасштабного обстеження ґрунтового покриву України. Від грудня 1958 р. працював за сумісництвом, а з вересня 1959 р. – постійно, на посаді асистента кафедри ґрунтознавства ХСПГ.

Почавши науковий шлях з посади асистента за два десятиліття років досягнув звання очільника кафедри ґрунтознавства, отримавши місце її сьомого завідувача (1979–2005) від часу заснування кафедри В. В. Докучаєвим (1894).

Одночасно був деканом, а потім проректором факультету заочної освіти (1962–1967) і 26 років поспіль (1967–1993) — проректором з навчальної роботи та, з 1993 до 1996 рр. — ректором Інституту. Багато років очолював спеціалізовану Вчену раду із захисту докторських дисертацій з ґрунтознавства при ХСПГ і був членом аналогічної спецради при ННЦ ІА імені О. Н. Соколовського.

Наукову діяльність М. І. Лактіонов розпочав у середині 50-х років ХХ ст. з розробки теми, запропонованої академіком О. Н. Соколовським, яка й визначила головний напрям його творчої діяльності.

У квітні 1962 р. захистив кандидатську дисертацію в Українській академії сільськогосподарських наук на тему «Колоїдно-хімічні дослідження гумусу як полідисперсної системи», науковим керівником роботи був професор М. К. Крупський. Вченого звання доцента надано у 1964 році.

Вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук здобув у 1978 р. розвиваючи тему гумусу (Закономірності трансформації органічних колоїдів у чорноземах за їх сільськогосподарського використання). Вченого звання професора був удостоєний у 1979 році.

Починаючи з аспірантської роботи і протягом всього подальшого життя його зусилля були неухильно спрямовані на розвиток і вдосконалення вчення про гумус ґрунтів з позицій агрономічного ґрунтознавства. Основою наукового кредо професора було розуміння органічної частини ґрунту як складного й динамічного за хімічним складом комплексу органо-мінеральних речовин зі стійкими властивостями. Для вивчення властивостей гумусу він використовував наявні й створював власні методи досліджень.

М.І. Лактіонов формулював головні свої наукові надбання, називаючи їх «миттєвостями життя»: розроблено метод фракціонування активного гумусу ґрунтів за допомогою висхідної хроматографії на папері, за яким уперше продемонстровано чіткі розбіжності між властивостями гумінових кислот і гуматів; переглянуто класифікацію гумусових речовин як дисперсної системи, уперше встановлено, що гумусові речовини в природному стані не можуть класифікуватися як високомолекулярні сполуки, а повинні бути віднесені до класу колоїдних поверхнево-активних речовин; запропоновано схему будови міцели гумусу; відкрито й обґрунтовано парадоксальне явище необоротної адсорбції негативно заряджених гуматів на негативно заряджених адсорбентах і явище мінливості адсорбційних властивостей гумусових речовин відносно негативно заряджених

адсорбентів залежно від насиченості або ненасиченості ґрунту основами; сформульовано принципово нове трактування понять «гумати» і «гумінові кислоти»; -для агрономічної характеристики органічної частини ґрунту і прогнозування родючості запропоновано показник реакційної здатності гумусу; доведено, що причиною диференціації орного шару ґрунту за біологічною активністю і родючістю є дія ультрафіолетових променів сонячного світла; встановлено, що зниження вмісту гумусу в недостатньо удобрюваних орних ґрунтах спричинено, в основному, мінералізацією детриту.

Цілеспрямована наукова діяльність М. І. Лактіонова, лекції з ґрунтознавства для студентів та керівництво дослідницькою роботою аспірантів, здобувачів і магістрів визначили створення власної школи дослідників гумусу ґрунту; професор підготував дев'ять кандидатів і одного доктора наук. Список його наукових праць включає більше 150 робіт, зокрема монографія «Органічна частина ґрунту в агрономічному аспекті» (1998), підручник «Агроґрунтознавство» (2001), цикл тематичних лекцій у форматі брошур, посібники з лабораторних практикумів для студентів.

Високі трудові досягнення у педагогічній і науковій діяльності М. І. Лактіонова відзначено численними державними нагородами – Орденом «Знак Пошани» (1971), медалями «За доблесну працю» (1970) і «Ветеран праці» (1985), почесними грамотами і дипломами. Значний внесок М. І. Лактіонова у розвиток вітчизняної науки відмічено медаллю В. В. Докучаєва.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

160 років від дня народження ВАСИЛЬЄВА МИКОЛИ КОСТЯНТИНОВИЧА (1866 – ?)

*Вчений у галузі рослинництва, мінералогії, космографії,
механіки кандидат наук, надвірний радник (1900), колезький
радник (1905)*

Народився 27 листопада 1866 року.

Після закінчення Петровської сільськогосподарської академії працював викладачем рослинництва і механіки в Уманському училищі землеробства і садівництва. Читав курс рослинництва і здійснював керівництво практикою із землеробства, рослинництва, космографії та мінералогії, проводив цінні дослідження з обробки ґрунту та його удобрення в умовах Умані, вивчав порівняльну ефективність туркестанських пшениць, особливо сорту сари-буддай, ранньої сої, як продовольчої культури, сули – цінної кормової культури.

З осені 1894 року М. К. Васильєв починає ряд порівняльних випробувань східних рослин з рослинами європейського походження. Результати цих дослідів відображені у його праці «Досліди культури рослин Азії та Кавказу в сільському

господарстві. Розпліднику Уманського училища» (1904). Вражають масштаби дослідів. Науковець пише: «Протягом дворічного досвіду мною були випробувані рослини, у кількості 71-ї назви, що належать до 9 різних ботанічних сімейств і містять у собі 17 родових назв».

Микола Костянтинович Васильєв керував науковою школою в Уманському училищі землеробства і садівництва. Результати своїх досліджень він представив у 1897 році на Київській сільськогосподарській і промисловій виставці. Багато і плідно співпрацював з науковими та науково-популярними журналами, його статті друкувалися у фахових виданнях. Микола Костянтинович організував і очолив агрономічний кабінет, завідував навчальним сільськогосподарським розсадником в Уманському училищі землеробства і садівництва.

1900 року Васильєв М. К. брав участь у Всесвітній Парижській виставці. Про даний вагомий захід він згадував у праці «Ботанічні різновиди та сорти хлібних рослин у Росії», яка друкується у №1 журналу «Сільське господарство та лісництво» за 1905 рік.

Після реорганізації Уманського училища землеробства і садівництва в Уманське середнє училище садівництва і землеробства з 1903 обіймав посаду інспектор землеробського відділення.

У 1911 році М. К. Васильєв виїхав до міста Ковно (Литва) і працює у новоствореному Ковенському середньому сільськогосподарському училищі (1911).

У 1912 році Васильєв видав перший підручник із рослинництва і луківництва «Приватне землеробство. Вчення про польові та лучні культурні рослини», який тривалий час був основним для сільськогосподарських навчальних закладів та настільною книгою фахівців сільського господарства.

З 1914 року Микола Костянтинович Васильєв директор Ковенського сільськогосподарського училища.

Остання згадка про вченого 1947 рік. Дата смерті невідома.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

ГРУДЕНЬ

100 років від дня народження

ГРОДЗИНСЬКОГО АНДРІЯ МИХАЙЛОВИЧА (1926–1988)

*Вчений-агробіолог, ботанік, фізіолог рослин,
фундатор алелопатії, доктор біологічних наук,
професор, академік АН України*

Народився 3 грудня 1926 р. у м. Біла Церква Київської області в родині викладачів місцевого сільськогосподарського інституту. У 1934 р. розпочав навчання в середній школі № 4 у м. Біла Церква, яку довелося залишити у 1941 р. у зв'язку з евакуацією.

Родина переїхала до станиці Червоноармійської на Кубані, де Андрій закінчив восьмий клас, а в 1942 р. – в Алма-Ату, де майбутній учений розпочав трудову діяльність кубівником у Казахському НДІ землеробства. У 1943–1944 р. продовжив навчання у Кінь-Колодезькому сільськогосподарському технікумі й паралельно працював бригадиром польової бригади у племгоспі, а в 1944–1945 рр. – керівником його відділення. У 1948–1950 рр., водночас зі службою в Радянській Армії та виконанням обов'язків секретаря бюро 310 будівельного батальйону Головморбуду м. Севастополя, навчався у Всесоюзному сільськогосподарському інституті заочної освіти спочатку Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тимірязєва, а потім – Кримського сільськогосподарського інституту ім. М.І. Калініна. У 1950 р. продовжив навчання на агрономічному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту, де організував студентське наукове товариство. Одним із перших в інституті замість складання державних іспитів підготував і захистив дипломний проект на тему «Заплати річок Білоцерківського району і заходи з їх освоєння, покращення й використання». Фахову виробничу діяльність розпочав у 1954 р. дільничним меліоратором Козелецької лукомеліоративної станції (Чернігівська обл.).

У період 1957–1959 рр. працював на посаді молодшого, а в 1959–1965 рр. старшого наукового співробітника відділу фізіології рослин Інституту ботаніки АН УРСР (нині – Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України). У 1965 р. призначений заступником директора з наукової роботи Інституту ботаніки АН України, а згодом – на посаду директора Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР (нині – Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України).

Під його керівництвом ЦРБС АН УРСР отримав статус науково-дослідного інституту АН УРСР (Постанова № 35 від 13 січня 1967 р.), у 1972 р. Державний комітет з охорони природи при Раді Міністрів УРСР оголосив ЦРБС пам'яткою природи республіканського значення. У 1983 р. згідно з постановою Ради Міністрів УРСР його віднесено до об'єктів природно-заповідного фонду УРСР, а 1987 р. на Міжнародній нараді зі стратегії ботанічних садів у проблемі охорони рослин (Софія, Народна Республіка Болгарія) ЦРБС АН УРСР було визнано головним координатором наукових досліджень з охорони рослин, що перебувають під загрозою зникнення, у Центральній та Південно-Східній Європі.

Загальними зборами АН УРСР 27.12.1973 р. А.М. Гродзинського обрано членом-кореспондентом за напрямом «ботаніка», а 29.12.1979 р. – академіком за напрямом «фізіологія рослин». Упродовж 1974–1988 рр. виконував обов'язки академіка-секретаря Відділення загальної біології АН УРСР. З 1975 р. очолював Комісію із сільського господарства АН УРСР. У 1988 р. обраний співголовою Міжвідомчої комісії ПВ ВАСГНІЛ АН УРСР та Держагропрому УРСР з вирішення проблем агропромислового комплексу УРСР.

Упродовж 1977–1984 рр. учений виконував обов'язки експерта в експертній раді з біологічних наук ВАК СРСР, а також був призначений експертом Комітету

з Державних премій Української РСР у галузі науки і техніки при Раді Міністрів УРСР стосовно роботи «Фізіологія кореня» та обраний членом Наукової ради з виставок робіт АН УРСР (1982 р.) і членом Комітету наукової термінології АН УРСР. У 1974 р. обраний членом Московського товариства дослідників природи.

У 1976–1977 рр. на кафедрі фізіології і біохімії рослин Київського ордена Леніна державного університету імені Т.Г. Шевченка вів спецкурси «Фізіолого-біохімічні основи взаємодії рослин у фітоценозах», «Фізіологія і біохімія нижчих рослин», «Природа ґрунтовтоми у зв'язку з мінеральним живленням», «Хімічна взаємодія рослин – алелопатія», а в 1987–1988 рр. за сумісництвом займався викладацькою діяльністю в Українській сільськогосподарській академії.

Нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя від дня народження Володимира Ілліча Леніна» (1970), орденом «Знак Пошани» (1976), орденом Трудового Червоного Прапора (1986), медаллю «В ознаменування 1500-річчя Києва». Постановою Президії АН УРСР від 10 лютого 1977 р. йому присуджено премію імені М.Г. Холодного за цикл робіт з експериментальної ботаніки. Того ж року нагороджений срібною медаллю Університету ім. Я.С. Пуркіне (м. Брно, ЧССР). У 1992 р. удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки (посмертно).

Помер 17 грудня 1988 р. Похований на Байковому кладовищі в Києві.

Творча спадщина вченого налічує близько 440 наукових і науково-публіцистичних праць, серед них 7 монографій. Вінцем його діяльності стала праця «Серед природи і в лабораторії», відзначена дипломом 1-го ступеня Держкомприроди УРСР і Держкомвидаву УРСР і визнана кращою книгою з природоохоронної тематики.

Джерело: Вергунов В. А. Гродзинський Андрій Михайлович (1926–1988). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки.* Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 138–144.

90 років від дня народження СНОПКА МИКОЛИ ПЕТРОВИЧА (1936–2015)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук

Народився 15 грудня 1936 р. в с. Ваганичі Городнянського району Чернігівської області в селянській сім'ї. Неповну середню школу закінчив в с. Ваганичі, а середню – в с. Перепис у 1954 р., після чого навчався на агрономічному факультеті Української сільськогосподарської академії, одержавши кваліфікацію вченого агронома (1954-1960).

За набутим фахом працював агрономом колгоспу «Родина» у с. Велика Салтанівка Васильківського району Київської області (1959–1960 рр.).

Наступним етапом була робота в УкрНДІ гідротехніки і меліорації на посадах старшого техніка, інженера-грунтознавця, молодшого наукового

співробітника (1960–1962 рр.). Перейшовши до Міністерства виробництва і заготівель сільськогосподарських продуктів, яке у 1965 р. було реорганізоване в Міністерство сільського господарства, обіймав посади агронома (1965–1971 рр.), старшого агронома (1962–1965 рр.), головного спеціаліста (1971–1977 рр.).

Пропрацювавши деякий час на посаді старшого наукового співробітника в Українському відділі Державного інституту земельних ресурсів (1977–1980 рр.), перейшов в УкрНДІ економіки і організації сільського господарства, де обіймав посади старшого та провідного наукового співробітника у секторі нормативних методів внутрішньогосподарського планування (1980–1993 рр.). Починаючи з 1993 р. працює провідним науковим співробітником у відділі земельних відносин Інституту аграрної економіки.

За період роботи в інституті Микола Петрович досліджував питання нормативних методів внутрішньогосподарського планування, земельних відносин, ефективності використання меліорованих земель.

Творчий доробок вченого становить понад 70 наукових праць.

Звитязна праця Миколи Петровича відзначена урядовими нагородами, у тому числі орденом «Знак Пошани» (1973 р.), грамотами, подяками та іншими знаками вшанування. Керівники і спеціалісти господарств та районів завжди одержували від вченого ґрунтовні консультації щодо реформування агроформувань, вирішення спірних земельних питань, паювання землі тощо. Змістовними є його виступи на зібраннях, конференціях, семінарах.

Помер 29 березня 2015 р. Похований на Північному кладовищі в м. Києві.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

140 років від дня народження ФЛОРОВА МИКОЛИ ПАВЛОВИЧА (1886–1948)

Вчений у галузі ґрунтознавства,

Народився 19 грудня 1886 р. в с. Корнешть Белцького повіту Бессарабії (нині – Унгенський р-н, Республіка Молдова). Після закінчення початкової школи вступає до Теологічної семінарії у м. Кишиневі. Однак своє майбутнє не пов'язує з саном священика і стає студентом природничого відділення фізико-математичного факультету Дерптського університету (нині – Тартуський університет, м. Тарту, Естонія), який закінчує у 1904 р.

Протягом 1904–1905 рр. викладає у ліцеї м. Рига, потім Кишиневі (1905), Петрограді (1909) і з початку 1910 р. – в Києві. Того ж року – помічник завідувача колективними дослідками (хімік) створеного у 1904 р. Київського губерньського земства. У січні–грудні 1912 р. – лаборант зоологічної лабораторії Київського

політехнічного інституту ім. Імператора Олександра II. Того ж року очолив ґрунтові дослідження в Київській губернії, що проводило Київське товариство сільського господарства. На підставі них М.П. Флоров дає характеристику поверхневих покладів регіону, описує його ґрунти та робить рекомендації щодо удобрення різних їх типів, і головне – вперше у вигляді двох схематичних таблиць пропонує розподіл ґрунтового покриву Київщини.

Широко займався репрезентацією зробленого, в першу чергу по лінії створеного 12.02.1909 р. Київського агрономічного товариства (КАТ), членом якого став 17.11.1910 р. На Загальних зборах КАТ 2.02.1913 р. обраний його секретарем. Читав лекції «Ґрунти Київської губернії» на курсах, які КАТ організувало для агрономів і сільських господарів Київської, Подільської та Волинської губерній 25.11–10.12.1912 р. ще і як ґрунтознавець Київського губземства. Починаючи з 1912 р. активно співпрацював як член редколегії та автор із щотижневиком сільськогосподарського і економічного журналу Південно-Російського товариства заохочення землеробства й сільськогосподарської промисловості «Хозяйство».

У 1916 р. разом із Ф.І. Левченком та О.Г. Набоких друкує попередню програму комплексних досліджень ґрунтів дослідних установ Південно-Західного краю в основу якої покладено метод детального картографічного обліку окремих ознак ґрунтів, що забезпечував можливість спільної роботи дослідних установ із вивчення агротехніки польової культури.

Із 1914 р. – асистент кафедри агрохімії Університету Св. Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), а з 1918 р. – обраний приват-доцентом кафедри географії і викладає агрогеологію. Крім того, починаючи з квітня 1918 р. бере активну участь у роботі створеного в 1906 р. Українського наукового товариства. Свою діяльність в УНТ він спочатку розгортає в секції природознавства і техніки, а більш результативно – у створеній при ній підсекції агрономії.

Протягом 1918 р. на замовлення науково-дослідного відділу Міністерства земельних справ обстежує ґрунти дослідних полів Полтавщини – Полтавського, Константиноградського і Драбівського. Було відібрано близько 1500 поверхневих ґрунтів та 150 монолітів.

Із створенням при фізико-математичному відділі УАН Комісії з вивчення виробничих сил України увійшов до членів секції сільського господарства.

З організацією СГВКУ з 30.12.1918 р. очолив Бюро ґрунтознавства, створеного на основі Відділу ґрунтознавства Департаменту земельних покращень і сільського будівництва. Протягом 1918–1920 рр. очолював Комітет з дослідження природно-історичних багатств України.

Подав голові СГНКУ 14.07.1920 р. заяву з проханням відрядити його разом із тринадцятьма працівниками до м. Одеси для завершення робіт з друкування ґрунтової карти України. Після приїзду до Одеси очолює кафедру ґрунтознавства Новоросійського університету, а на початку 1921 р. з усіма матеріалами до першої карти ґрунтів України, що залишилися після смерті О.Г. Набоких, емігрував до Румунії, де працював у Національному інституті геології в

м. Кишиневі. У 1922 р. його призначають директором місцевого Музею історії природознавства, в якому виконує свої обов'язки до 1931 р. Крім того, починаючи з 1924 р. працює доцентом відділу агрономії Яського університету, що у 1933 р. реорганізується у кафедру агрономії й розміщується в Кишиневі. Тут він стає професором кафедри і керує лабораторією агрогеології. Продовжує дослідження ґрунтів Молдови і Румунії й друкує їх результати у провідних часописах країни. У «Працях Геологічного інституту Румунії» за 1924 р. видрукував карту ґрунтів України в масштабі 1:420000, яка стала предметом досить жорсткої критики щодо першості не тільки факту виготовлення, а й авторства, в першу чергу з Г.Г. Маховим, та взаємних звинувачень у плагіаті.

З початком Другої світової війни разом із кафедрою агрономії Кишинівського університету у 1940 р. евакуюється до м. Клуж, а потім Тімішоару (Румунія). Через три роки виходить на пенсію.

Помер 1 січня 1948 р. в м. Ясси (Румунія). Похований на міському кладовищі.

Творча спадщина вченого налічує близько 50 наукових і науково-популярних праць російською, румунською і німецькою мовами. Йому належить створення ґрунтового відділу Музею природознавства у м. Кишинів з унікальною колекцією монолітів.

Джерело: Вергунов В. А. Флоров Микола Павлович (1886–1948). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч.* / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 555–160.

130 років з дня народження

РЕПНА АНАТОЛІЯ МИКОЛАЙОВИЧА (1896–1979)

*Вчений у галузі сушіння і зберігання насіння
сільськогосподарських культур, кандидат
сільськогосподарських наук*

Автор більш як 150 праць. Наприкінці 1920-х років працював науковим співробітником Катеринославської сільськогосподарської станції.

Завідував лабораторією сушіння та зберігання насіння 1930-1941 та 1943-1969 рр. у Всесоюзному науково-дослідному інституті кукурудзи ВАСГНІЛ м. Дніпропетровськ (нині ДУ Інститут зернових культур м. Дніпро).

Впродовж всієї трудової та наукової діяльності Анатолій Миколайович пропагував та впроваджував результати своїх досліджень у виробництво, всебічно висвітлюючи проблеми з сушіння та зберігання зерна у журналах, збірниках наукових праць, виступаючи з доповідями на Всесоюзних та місцевих нарадах з виробництва насіння.

У 1951 році були названі лауреати Сталінської премії за видатні винаходи та корінні вдосконалення методів виробництва за 1950 рік. у Постановках Ради міністрів СРСР «О присуждении Сталинских премий за выдающиеся изобретения и коренные усовершенствования методов производственной работы за 1950 год» (опубліковано у газеті "Правда" 16 березня 1951 року), Анатолій Миколайович Репін був удостоєний премії третього ступеня у числі авторського колектива з шести номінантів "За выведение гибридов кукурузы "Первенец" и "Успех" и разработку системы мероприятий по получению высоких урожаев этой культуры".

У наукових працях ученого висвітлюються питання підготовки в колгоспах високоякісного посівного матеріалу, продовольчого зерна основних зернових та круп'яних культур та його зберігання. Наводяться фізико-хімічні якості насінневої маси та зміни що відбуваються при зберіганні. Описані конструкції сушарок та їх експлуатація; технології сушіння і способи зберігання насіння. Анатолій Миколайович публікує нові напрацювання у галузі сушіння та зберігання насіння господарсько-цінних культур, зокрема зерна та початків кукурудзи. Ним був запропонований метод ступінчатого сушіння насінневого зерна кукурудзи з поступовим підвищенням температури теплоносія з 30 до 50 градусів.

Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН

130 років від дня народження БІЛЕЦЬКОГО ПЕТРА МИХАЙЛОВИЧА (1896–1979)

*Вчений у галузі овочівництва, кандидат
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 22 грудня 1896 року в с. Луговому Бершадського району Вінницької області в селянській родині.

У 1911 році вступив до Уманського училища садівництва та землеробства, яке закінчив у 1917 році з відзнакою та здобув кваліфікацію агронома.

Навчався заочно в Харківському сільськогосподарському інституті, який закінчив у 1925 році та отримав звання агронома вищої кваліфікації.

Під час навчання в інституті з 1919 року по 1926 рік працював інструктором, а потім директором овочево-насінницького господарства в системі спілки сільськогосподарської кооперації.

З 1926 по 1930 рік працював на посаді викладача овочівництва і ботаніки Великописарівського й Рокитнянського сільськогосподарських технікумів Харківської округи.

Протягом 1930-1961 років, виключаючи період евакуації, очолював кафедру плодоовочівництва Луганського сільськогосподарського інституту.

З 1941 по 1944 роки перебував в евакуації і працював завідувачем кафедри плодоовочівництва Таджицького сільськогосподарського інституту.

Захистив кандидатську дисертацію й отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук (1937) та вчене звання доцента (1949), а згодом за вагомі друковані наукові праці, навчальні посібники, підручники у галузі овочівництва та педагогічну діяльність одержав вчене звання професора (1958).

З 1961 до 1971 року Петро Михайлович працював професором кафедри овочівництва Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет). З 1968 по 1969 роки завідувачем кафедри.

Петро Михайлович викладав курс овочівництва на плодоовочевому факультеті, а також на факультеті перепідготовки викладачів технікумів і спеціалістів з виробництва (факультет підвищення кваліфікації працівників сільського господарства).

Досліджував питання агротехніки вирощування розсади овочевих культур, ефективності кулісних посівів, прискореного розмноження картоплі в умовах Донбасу, овочеві сівозміни й культуру зміни, всебічно вивчав питання технології вирощування цибулі ріпчастої, капусти білокачанної, моркви, часнику та інших культур, біологію та різні способи виробництва грибів (шампінйонів).

Під керівництвом Петра Михайловича і за його безпосередньої участі значно підвищився рівень підготовки і кваліфікації агрономів-овочівників, зміцніла науково практична база, поліпшилося навчально-методичне забезпечення, покращилася підготовка й перепідготовка науково-педагогічних кадрів.

Професором Білецьким було видано 8 підручників і посібників та 16 брошур з овочівництва, надруковано 16 наукових статей для виробників, які мали дуже важливе значення у розвитку галузі овочівництва та науково-практичній підготовці фахівців сільськогосподарського виробництва та науковців.

У 1961 році на кафедрі овочівництва було відкрито аспірантуру. Під керівництвом професора Білецького підготовлено 2 докторів і 7 кандидатів наук.

Його вихованці стали селекціонерами, директорами тепличних комбінатів, науковцями дослідних станцій, викладачами, кандидатами та докторами сільськогосподарських наук, професорами, які продовжують традиції свого наставника, готують молодих науковців та провідних спеціалістів в галузі овочівництва.

Петро Михайлович талановитий та вимогливий викладач, мудрий наставник, проявив себе як висококваліфікований, блискучий лектор, який читав лекції на високому теоретичному рівні, чітко і доступно, пов'язуючи матеріал з практикою сільськогосподарського виробництва, все робив зі знанням справи з ініціативою та відповідальністю.

Професор Білецький керував будівництвом першого в Україні тепличного господарства «Київська овочева фабрика», маючи великий практичний досвід, постійно надавав практичну допомогу овочівницьким господарствам, давав

поради з актуальних питань і проблем овочевої галузі, які і в наш час широко використовуються і впроваджуються в повсякденній роботі в тепличних господарствах, на парниках та польових роботах.

Петро Михайлович автор наукових праць «Городництво», 1935; «Агротехніка овочевих культур», 1936; «Весняні роботи в парниках», 1936; «Цибуля і часник», 1948; «Парниково-тепличне овочівництво», 1953; «Овочеві культури», 1954; «Овочівництво», 1963, (підручник перевидавався чотири рази); співавтор підручника «Овочівництво і плодівництво», 1973.

За багаторічну плідну науково-педагогічну діяльність Петро Михайлович Білецький нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани», нагрудним знаком Міністерства вищої й середньої спеціальної освіти «За відмінні успіхи в роботі», медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.», почесними грамотами Міністерства сільського господарства та Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти.

Помер Білецький Петро Михайлович у 1979 році.

Інформацію отримано з Уманського національного університету.

90 років від дня народження ТЕРЕЩЕНКА ЮРІЯ ФЕДОРОВИЧА (1936 –2020)

*Вчений-аграрник, відомий дослідник у галузі
рослинництва, доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народився 26 грудня 1936 року в місті Золотоноша Черкаської області в багатодітній сім'ї. Після навчання в Золотоніській загальноосвітній семирічній школі №4 (1945 – 1952 рр.), яку закінчив з похвальним листом, у 1952 році вступив до Золотоніського сільськогосподарського технікуму рільництва. Закінчивши у 1956 році цей заклад з відзнакою, був направлений до Уманського сільськогосподарського інституту. З 1956 р. по 1961 р. навчався на агрономічному факультеті і отримав диплом вченого агронома-рільника.

Наступні, майже чотири роки, згідно направлення (з 1961 року) працював головним агрономом дослідно-показового колгоспу ім. Леніна с. Домантове Золотоніського району. За високі показники був учасником ВДНГ, нагороджений бронзовою медаллю й, відповідно, грошовою премією, очолював комсомольську організацію колгоспу, шкільну виробничу бригаду, був членом бюро райкому комсомолу і членом обкому.

Додаткові знання та уміння отримував в аспірантурі при кафедрі загального землеробства Уманського сільськогосподарського інституту під керівництвом професора Рубіна С. С. (01.07.1964 – 31.12.1967 рр.).

З 01.01.1968 р. Юрій Федорович – асистент кафедри рослинництва й кормовиробництва та науковий керівник студентського гуртка, що діяв при кафедрі. Під його керівництвом розширюється та вдосконалюється наукова робота студентів з актуальних питань біології, сортової агротехніки вирощування озимої пшениці, активізуються студентські наукові дослідження в інституті, налагоджуються ділові зв'язки зі студентськими науковими товариствами інших навчальних закладів Радянського Союзу, організовуються широкомасштабні студентські наукові конференції. Його наукові дослідження, присвячені озимій пшениці та іншим зерновим культурам, лягли в основу кандидатської, а пізніше і докторської дисертації.

У 1969 році він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Ріст, урожай і якість зерна районуваних сортів озимої пшениці Миронівська 808 і Безоста 1 залежно від попередників і удобрення». Із 1971 р. працював на посаді доцента кафедри рослинництва.

Успішно захистивши в 1999 році докторську дисертацію «Наукове обґрунтування формування продуктивності, якостей продовольчого зерна та насіння озимої пшениці в південній частині Правобережного Лісостепу України», Ю. Ф. Терещенко одержує диплом доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «Рослинництво». У цьому ж році був переведений на посаду в. о. професора кафедри рослинництва ВНЗ, а в 2001 році йому присвоєно вчене звання професора кафедри рослинництва і кормовиробництва.

Протягом 2007–2011 рр. займав посаду професора кафедри дизайну, а з 2011 по 2016 рр. – професор кафедри рослинництва УНУС.

10.06.2020 року пішов з життя відомий дослідник у галузі рослинництва, автор 123 наукових і навчально-методичних друкованих праць – Терещенко Юрій Федорович, залишивши нам у спадок свій науковий доробок.

Ю. Ф. Терещенко – ерудований педагог, учений-аграрник, підтримував тісні зв'язки з науково-дослідними установами, колегами з інших аграрних ВНЗ України та інших держав по вирішенню актуальних проблем продовольчої безпеки й економічної незалежності України. Він був бажаним і відповідальним порадником у господарствах Черкаської, Кіровоградської та Вінницької областей.

У 2004 році нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України за вагомий особистий внесок у справу розбудови вітчизняної науки і освіти, підготовку високопрофесійних фахівців, багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм та з нагоди 160-річчя заснування Уманського державного аграрного університету.

Інформацію надано з Уманського національного університету.

**135 років від дня народження
СИМИРЕНКА Володимира Львовича (Левковича) (1891–1938)**

*Вчений у галузі садівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 29 грудня 1891 р. в с. Мліїв нині Городищенського району Черкаської області Черкащині в сім'ї українського вченого-помолога Левка Симеренка.

Навчався спочатку в полтавській гімназії, а з 1904 по 1910 рр. у приватній гімназії Готліба Валькера (згодом 7-ма Київська гімназія). Після закінчення у 1915 р.

сільськогосподарського факультету Київського політехнічного інституту працював у відділі садівництва Міністерства земельних справ. У 1920 р. очолив секцію садівництва та городництва Сільськогосподарського вченого (наукового) комітету України. На його пропозицію, на терені створеного у 1887 р. у Млієві батьком Левом Платоновичем Симеренком помологічного розплідника у 1921 р. було засновано садово-городню дослідну станцію, а в 1923 р. розсадник Мліївської дослідної станції реорганізовано в Центральний державний плодорозсадник України. Директором цих установ призначено В.Л. Симеренка. Він незмінно очолював їх до 1933 р., будучи одночасно доцентом, а згодом професором (з 1929 р.) Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва). Довгий час очолював створену у 1923 р. Всеукраїнську помологічну комісію при Наркомземі УРСР (тепер Державна комісія для сортовипробування плодкових, ягідних культур і винограду).

У 1930–1933 рр. організатор і директор Всесоюзного інституту плодового та ягідного господарства (нині Інститут садівництва НААН) створеного у м. Києві у місцевості Китаєво із зоною наукового обслуговування галузі в Україні, південних районах Росії, Закавказзі та Середній Азії.

У 1933 р. заарештований і ув'язнений за участь у «антирадянській шкідницькій організації». З листопада 1933 до кінця грудня 1937 р. перебував у Херсонській виправно-трудої колонії. Був звільнений з колонії з формулюванням «за чесну працю і високі показники діяльності».

У 1938 р. заарештований утретє.

Постановою генерального прокурора НКВС СРСР від 2 вересня 1938 р. засуджений до страти через розстріл. Присуд виконано в ніч з 17 на 18 вересня 1938 року. Разом з В.Л. Симеренком зазнали репресій його колеги, зокрема, М.А. Гроссгейм.

Ім'я В.Л. Симеренка було на тривалий час заборонене. Реабілітований посмертно в грудні 1957 року. Відомо, що вчений не був ані шпигуном, ані контрреволюціонером, ані змовником. Натомість він наважився запропонувати альтернативні шляхи розвитку садівництва, які йшли врозріз з думкою тодішньої влади і особисто Сталіна.

Володимир Львович продовжив справу кількох поколінь Смиренків і перетворив творчі ідеї прадіда, діда і батька в реальність. Він створив і розвинув усі атрибути української помології, типи розсадництва, систему науково-дослідних установ, систему державних розсадників і, нарешті, державну «Помологічну книгу».

Наукова цінність праць В.Л. Смиренка та його внесок у садівництво не поступається науковому доробку його батька – видатного вченого-помолога Л.П. Смиренка. З ініціативи вченого при Наркоматі земельних справ України була створена перша в Україні помологічна комісія, яка згодом переросла в Державну комісію з сортовивчення сільськогосподарських культур. Під його керівництвом вперше у світовій практиці було підготовлено, виконано і організаційно завершено «Помологічну книгу України», утворено помологічні осередки в кожному з природно-історичних та господарсько-економічних районів України, проведено сортовипробування плодкових культур на 29 районних сортодільницях та розроблено районні рекомендовані асортименти. Апробовані сорти отримували документи, які називалися помологічними книгами. Брав безпосередню участь у створенні садівницької дослідної мережі. Організував для неї план наукових досліджень, що ним і сьогодні користуються наукові заклади у всіх країнах.

Упродовж десяти років з його участю та під керівництвом було створено і опубліковано понад 200 наукових праць, серед яких підручники для вузів, наукові монографії з садівництва, видання для фахівців середньої та нижньої ланок, численні статті у часописах. Вчений виступав засновником перших українських часописів із садівництва, виноградарства та городництва. У своїх працях Володимир Смиренко підкреслював, що садівництво треба розвивати насамперед на основі місцевих сортів, потім на акліматизації привозних, а вже потім на розведенні нових. У цьому та у поглядах на спадковість розходився з офіційним в СРСР вченням і практикою І. Мічуріна.

Найбільш капітальною працею В.Л. Смиренка є його остання книга «Часткове сортознавство плодкових рослин». Рукопис її був зданий до друку у видавництво «Радянський селянин» у Києві в листопаді 1932 року. Але незабаром автора ув'язнили, і доля оригіналу цієї праці досі невідома. Єдиний примірник рукопису в роки воєнного лихоліття, в 1943 р., вивезла з України донька Володимира Львовича Тетяна. Вона зберегла його і пронесла через Європу за океан, до Канади. В жовтні 1992 р. пані Тетяна люб'язно передала рукопис Інституту садівництва УААН для підготовки його до видання. Інститут садівництва і Українська академія аграрних наук (нині Національна академія аграрних наук України) у 1995–1996 рр. видали цю книгу в 2-х томах для українського садівництва – як спадок наукової праці В.Л. Смиренка. А найголовніший спадок – це заснований ним Інститут садівництва в Києві.

Розстріляний 17–18 вересня 1938 року. Місцем поховання вважається урочище «Солянка» в міській зоні Курська (РРФСР).

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

275 років від дня народження ЛІВАНОВА МИХАЙЛА ГРИГОРОВИЧА (1751–1800)

Організатор вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи, професор землеробства

Народився у сім'ї священника-службовця. У 1751 р. вступив до Московського університету. По закінченню в 1772 р. навчального закладу був відзначений великою золотою медаллю. Указом імператриці Катерини II відряджений на чотирирічний термін до Англії для ознайомлення з усім новітнім

у веденні аграрного сектору цієї країни, у першу чергу щодо розведення коней та овець у кращих господарствах.

Цю поїздку М.Г. Ліванов здійснив як академічний студент (академік) Імператорської Петербурзької академії наук. Після закінчення відрядження до Англії згідно з Указом Сенату по Герольдмейстерській конторі першим отримує у країні вчене звання професора землеробства (агрономії).

Фахове визнання у країні приходить до нього після виходу в 1786 р. трактату з п'яти частин «Настанови до уможядного та діловодного землеробства», в якому були викладені загальні принципи ведення землеробства на новітній науковій основі. У ньому основоположною тезою є розуміння, що земля є головною життєдайною силою людства.

Подальша його творча доля пов'язана з українськими землями. На запрошення губернатора Новоросії князя Г.О. Потьомкіна (1739–1791) дає згоду очолити кафедру у створюваному князем Катеринославському університеті. Однак на заваді цьому стала Російсько-турецька війна. М.Г. Ліванов стає заступником керівника (управляючого), або, як згодом вважалося, – губернським агрономом однієї з найбільших князевих економій у Катеринославській губернії. До кола його обов'язків входили: організація посівів; догляд та збирання польових культур; забезпечення селян посівним матеріалом та худобою; облаштування садів і лісів; сприяння розвитку вівчарства; межування земель; будівництво фабрик й особливо суконних та шовкових, а також розведення шовкових дерев для їхніх потреб.

Разом зі своїм учителем М.І. Афоніним, за дорученням князя Г.О. Потьомкіна, у березні 1786 р. отримує призначення очолити економію у Таврійській губернії. Під час Російсько-турецької війни 1787–1791 рр. два роки (з кінця 1788 р.) – чиновник з особливих доручень у званні спочатку колезького асесора, а потім надвірного радника при ставці Головнокомандувача. Бере участь у бойових діях зі взяття турецької фортеці Очаків. При цьому продовжує займатися дослідженнями природних багатств краю. Під час одного з буріння шурфу в 1789 р. вибухнув порох, М.Г. Ліванов отримав важке поранення – паралізувало лівий бік тіла. Він став майже глухим і погано бачив. Після цього був змушений піти у відставку й повернутися до Миколаєва.

У 1790 р. М.Г. Ліванов відкриває перший в Російській імперії навчальний заклад аграрного профілю – Школу практичного землеробства для селян-переселенців у с. Богоявленське біля м. Миколаєва (за радянської доби – Жовтневий р-н, нині – Корабельний р-н м. Миколаєва). До 1897 р. включно М.Г. Ліванов очолює школу та викладає в ній теорію ведення землеробства. Спільно з іншими викладачами було закладено спеціальне зразкове господарство (економію), або показове дослідне поле, а також парк, аптекарський і фруктовий сади. Крім того, велася й відповідна дослідницька агрономічна робота, здебільшого демонстраційного характеру. М.Г. Ліванов доводив значний ефект від застосування прикаткування та боронування ґрунту, а, головне, – наполягав на безплужному обробітку в степу, який сьогодні є основою так званого органічного землеробства.

Поряд із педагогічною та науково-дослідною діяльністю вчений не полишав будь-якої можливості вивчати природні багатства краю. Він відкрив поклади кам'яного вугілля та мармуру.

Не менш значущими були напрацювання вченого на ниві зоотехнічної науки, які він узагальнив у праці «Керівництво до розведення і поправлення домашньої худоби», що побачила світ у Петербурзі в 1794 р. Всі свої доробки як минулі, так і нові, особливо щодо процесів та джерел живлення рослин, в яких ґрунт є основним або головним фактором, М.Г. Ліванов узагальнив в останній фундаментальній праці «Про землеробство, скотарство і птахівництво», що вийшла друком у 1799 р.

Помер М.Г. Ліванов в 1800 р.

Джерело: Вергунов В. А. Ліванов Михайло Григорович (1751–1800). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. пауки, освіти та техніки.* Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 351–355.

180 років від дня народження КУДАШЕВА ВОЛОДИМИРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА (1846–1916)

Організатор сільськогосподарської дослідної справи

Народився у с. Великі Липняги Хорольського повіту Полтавської губернії у 1846 р. У 9 років всупереч волі був відправлений до Пажеського корпусу, звідкіль після чотирьох років навчання і вмовлянь батька переведений до 2-ї Харківської гімназії. Після її закінчення навчається на юридичному факультеті Імператорського Харківського університету (нині – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна), який закінчує в лютому 1869 р. зі ступенем кандидата юридичних наук. Ще студентом почав самостійно керувати одним із маєтків батька в 40-ка верстах від

Харків-Слобідки (1900 дес. землі). 8 січня 1872 р. влаштовується канцеляристом Департаменту Державного казначейства. 25 червня 1873 р., переходить на посаду чиновника з особливих доручень до Міністерства фінансів. У цей час розпочинає займатися веденням раціонального сільського господарства, особливо для потреб Київської, Полтавської та Харківської губерній. Здобувши певні успіхи на цій ниві, 3 жовтня 1875 р. отримує чин титулярного радника із старшинством. 8 січня 1875 р. залишає службу і переїздить до власного маєтку в с. Майданівка Кременчуцького повіту.

Наприкінці 70-х рр. XIX ст. вперше на сучасних українських землях за власні кошти створює Кир'яківське дослідне поле, на якому закладає багатофакторний стаціонарний польовий дослід із вивчення глибини оранки, впливу органічних добрив і термінів обробітку ґрунту. Провівши протягом 1878–1888 рр. унікальні дослідження, він першим у вітчизняній галузевій науці змінив існуючі погляди щодо глибини обробітку ґрунту під озимину або експериментально довів переваги мілкої обробки ґрунту як ефективного способу збереження ґрунтової вологи. Всі висловлені В.О. Кудашевим принципи знайшли підтвердження в польових дослідях у пізніше створеній у країні мережі південних галузевих дослідницьких інституцій, і, в першу чергу – на Полтавському дослідному полі.

Не менш плідною була його громадська діяльність. Наказом від 27.10.1884 р. він став кореспондентом Головного управління кіннозаводства у Полтавській губернії. Неодноразово Повітове земське зібрання обирало його почесним мировим суддею судійсько-мирового осередку Кременчуцького (20.09.1880 р., 22.05.1881 р., 31.05.1884 р., 24.09.1892 р. та 21.09.1893 р.) та Хорольського (30.05.1872 р., 23.02.1887 р.) повітів Полтавської губернії.

До кінця не вивченим є внесок В.О. Кудашева в подальший розвиток вітчизняного тваринництва і, насамперед, для потреб Полтавщини. У своєму маєтку він успішно займався розведенням орловської породи коней не просто з використанням новітніх наукових розробок, а навіть для можливостей широкого товарного виробництва. Кращі скакуні з його стаєнь одержували нагороди на загальнодержавному і місцевому рівнях. 20 його племінних кобил з 1888 р. стали генетичним вихідним матеріалом для Дібрівського кінного заводу на Полтавщині. Саме для його потреб у 1886 р. він першим у країні почав опікуватися розведенням каракульських овець, вихідний матеріал для яких отримав від породистих плідників Полтавського сільськогосподарського товариства, членом якого був до кінця життя. За заслуги перед цим товариством у 1904 р. обраний почесним членом.

Витративши власні статки на дослідництво, а також маючи певні внутрішні причини змінити обстановку, В.О. Кудашев змушений у 1895 р. залишити улюблене господарство, в якому жив практично безвиїзно, і знову поступити на державну службу до новоствореного Міністерства землеробства та державних маєтностей помічником управителя державними маєтностями Акмолінської, Семипалатинської і Семирченської областей.

Організаторські таланти і видатні наукові знання він знову підтверджує після призначення у 1897 р. управителем державним майном спочатку в Астраханській, а потім вже в Омській губернії. Найбільше розкрився хист організатора та знавця аграрної справи в Астраханській губернії. Під його керівництвом у регіоні проведено обстеження пісків через Комісію з дослідження природно-історичних і господарських умов у 1898 р., та за його результатами запропоновано комплекс заходів з їх меліоративного закріплення.

Отримавши чергове визнання, князь з наступного року повертається до Санкт-Петербурга, де працює у Міністерстві землеробства та державного майна. На цій посаді, особливо після обрання на місце головного редактора провідних галузевих видань: «Землеробська газета», «Вісник сільського господарства», «Сільське господарство і лісівництво» та «Вісті Міністерства державних маєтностей» протягом 1901–1904 рр., розкрилася ще одна грань таланту В.О. Кудашева – популяризатора галузевого дослідництва.

В 1908 р., він переніс важку операцію. Незважаючи на це, з початком Першої світової війни посилено займався організацією забезпечення кінного складу діючої армії, у першу чергу як першокласний знавець коней робочого і гужового типу, а також заготівлею фуражу та провіанту для них. У зв'язку з цим, попри хворобу він постійно знаходився у роз'їздах з Петербурга до Трапезунда.

Є суперечливі відомості, що В.О. Кудашев пережив не тільки Першу світову війну, революційні події 1917 р., а й «не з чуток» відчув громадянську війну і був ще живим у 1924 р.

Джерело: Вергунов В. А. Князь Кудашев Володимир Олександрович (1846–1916). *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. /* НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ: Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 317–325.

170 років від дня народження ОВСИНСЬКОГО ІВАНА ЄВГЕНОВИЧА (БЛ. 1856–1910)

*Вчений у галузі загального землеробства та фізіології
рослин, агроном*

Народився у 1856 р. Навчався у Кам'янець-Подільській гімназії, згодом слухав лекції в Новоросійському університеті (нині – Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова). Отримав спеціальну агрономічну освіту. Через тісні контакти з активістами польського національного руху постійно перебував під поліцейським наглядом і кілька разів потрапляв під слідство за нелегальне перевезення та зберігання забороненої польськомовної літератури. У 1887 р. затриманий в містечку Гусятино, через рік йому було винесено вирок і вислано на 5 років під нагляд поліції в Архангельську губернію. Після звільнення

здійснив довготривалу наукову подорож до Північно-Усурійського краю для вивчення особливостей ведення східного землеробства. Звіди привіз дві форми сої – чорну ранню та коричневу ранню, з якими проводив досліди із селекції, створюючи перший новий вітчизняний сорт цієї культури – соя рання селекційна Овсинського.

Працював у своєму господарстві в с. Ласківці-Ісаївці Летичевського повіту, згодом агрономом у Гриноутській школі в Бессарабії, управитель маєтками «Армянське» Кам'янецького повіту В.Ф. Казимира та «Гетьманське» Балтського повіту Д.І. Матусевича Подільської губернії, почав досліджувати різні способи обробітку ґрунту. І.Є Овсинському вдалося розробити науково обґрунтовану безплатну систему обробітку ґрунту, суть якої згодом виклав у праці «Нова система землеробства», яка після п'яти років «блукань» по редакціях була вперше опублікована повною версією у 1898 р. на сторінках польського журналу «Rolnik i Hodowcy» («Селянин та підприємець»). Книга Овсинського була у 1899 р. видана російською мовою й витримала перевидання у 1909 та 1911 роках. Система землеробства Овсинського складається із двох частин: підготовка землі до сівби і сівба із доглядом за рослинами. Проте, така система землеробства на той час зазнавала критики.

Публічну реабілітацію система землеробства І. Овсинського отримала лише в 60-х роках ХХ ст. завдяки, в першу чергу, зусиллям академіків Т.С. Мальцева та О.І. Бараєва, коли була введена безполицева оранка – перший крок до започаткування «Нової системи землеробства».

Беззаперечним є внесок І. Овсинського в розроблення питань дослідження кормових сільськогосподарських рослин. Він увійшов в історію галузевої науки як один із перших дослідників культури сої, особливо ранніх сортів. У галузевій пресі дослідниками знайдено понад 30 його статей з питань вирощування цієї культури. Основні ідеї викладені у книзі «Рання соя», що отримала численні перевидання й до сьогодні є актуальними.

Останні роки життя І. Овсинський присвятив садівництву, заснувавши у власному маєтку у Летичівському повіті Подільської губернії Кально-Деражненську помологічну станцію, де з успіхом адаптував «Нову систему землеробства» до потреб садівництва. Свої міркування він виклав у працях «Думки про сад» та «Нова система садівництва», які вийшли друком лише польською мовою і невеликим накладом.

Джерело: Вергунов В. А. Овсинський Іван Євгенович (бл. 1856–1910) *Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. /* НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 390–394.

**90 років від дня народження
ЧМУХА КИРИЛА НИКОНОВИЧА (1936–1985)**

Вчений у галузі садівництва

Народився у 1936 р. на Волині.

У 1963 р. закінчив Уманський сільськогосподарський інститут (нині Уманський національний університет). Працював старшим науковим співробітником відділу садівництва на Вінницькій державній обласній сільськогосподарській дослідній станції, де вивчав площі живлення дерев яблуні, сливи та черешні, а після

організації у 1969 р. Подільської дослідної станції садівництва на базі радгоспу імені Петровського у с. Медвеже Вушко Вінницького району трудився там на посаді завідувача відділу агротехніки, а згодом заступника директора з наукової роботи. Під його керівництвом та за безпосередньої участі проводилось вивчення оптимальної площі живлення та форм крони дерев яблуні, способів їх обрізування. Зокрема, в 1978 р. він заклав дослід з механізованої обрізки в інтенсивних садах з п'ятиметровими міжряддями за допомогою машини МКО-3. Протягом 10 років на цих ділянках значно зросла врожайність. Однак розроблений спосіб вимагав застосування додаткової робочої сили і тому був рекомендований для спеціалізованих господарств з великими площами багаторічних насаджень.

Кирило Никонівч брав активну участь у пропаганді наукових розробок, був незмінним учасником семінарів, нарад, виставок з садівництва, читав лекції та проводив практичні заняття з садівниками-аматорами.

Опублікував 27 наукових праць.

Помер у 1985 р.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

**115 років від дня народження
ШЕРЕМЕТА ІВАНА ПАНАСОВИЧА (1911–1988)**

*Вчений у галузі садівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився у 1911 р. у м. Олександрівка
Кіровоградської області.

У 1934 р. закінчив Уманський плодово-ягідний інститут, пережив тут голод 1932/1933 років, не піддався вмовлянням виїхати до Росії, де в той час не було голодомору.

Викладачі вже тоді помітили в селянському юнакові задатки вченого і порадили переїхати на роботу до Українського науково-дослідного інституту садівництва, де він працював з 1935 по 1940 рік науковим співробітником.

У 1940 р. мобілізований на армійську службу. З першого дня Другої світової війни і до останнього – в діючій армії. Був спочатку рядовим, закінчив війну гвардії майором. Був кілька разів поранений, після шпиталю йшов на фронт. Отримав солдатські медалі за хоробрість, ордени Богдана Хмельницького, Вітчизняної війни I-го та II-го ступенів, орден Червоної зірки.

Демобілізувавшись у 1947 р. повернувся до рідного інституту, де спочатку працював старшим науковим співробітником, а з 1952 по 1978 рік – завідувачем відділу агротехніки. Надзвичайна делікатність і скромність не дозволили йому, уже 65-річному, займати посаду завідувача відділу. Він відразу перейшов працювати старшим науковим співробітником – консультантом і продуктивно трудився до дня раптової кончини у 1988 році.

У 1950 р. (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему «Біологічні основи вегетативного розмноження смородини», у 1972 р. (м. Київ) – докторську дисертацію на тему «Наукові основи підвищення врожайності яблуні в Поліссі Української РСР». У 1976 р. йому присвоєно наукове звання професора.

І.П. Шеремет розробив технологію переведення садівництва з квадратних схем розміщення дерев на прямокутні, яка підвищувала врожайність садів на 40–50 %. Спільно з М.П. Тарасенком, К.О. Вербовим, І.М. Ковтуном розробив технологію відновлення та створення нових насаджень плодових і ягідних культур.

Основні наукові праці вченого присвячені розробці комплексу агроприймів в узгодженні з біологічними особливостями сортів, впровадження якого у виробництво має вирішальне значення для одержання високих і регулярних урожаїв. Усього цього не можна досягти, застосовуючи окремо взяті елементи системи агрозаходів, якою б великою не була їхня роль і значення. Успіх залежить від застосування повного комплексу агрозаходів, де тісно пов'язані і правильно узгоджуються всі його елементи. Розробки професора І.П. Шеремета з цих питань включені до рекомендацій щодо догляду за садами в Україні (6 видань).

Ним встановлені оптимальні строки і способи вирощування саджанців чорної смородини і порічок для зони Полісся та Лісостепу України, які є актуальними й нині.

І.П. Шеремет – співавтор поширеного в Україні сорту персика Київський ранній та одного сорту абрикоса.

Підготував і опублікував 115 наукових і науково-популярних праць, з яких найбільш важливі: «Плодівництво і ягідництво», «Садівництво і виноградарство», «Застосування гербіцидів у садах», «Виробнича енциклопедія

садівництва». Книга «Догляд за садом» витримала три видання (1956, 1968, 1974 рр.).

Прекрасно володіючи методиками закладання та ведення наукових досліджень, маючи доброзичливий характер, І.П. Шеремет надавав велику допомогу молодим ученим і аспірантам в їх науковій роботі. Під його безпосереднім керівництвом підготовлено і захищено 11 кандидатських дисертацій.

У 1983 р. спільно з О.Я. Берендесем нагороджений премією імені Л.П. Симиренка Національної академії наук України за цикл робіт «Виведення та впровадження в сільське господарство УРСР нових сортів плодових і ягідних культур і методів підвищення їх врожайності».

Помер у 1988 р. у м. Києві.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

СІЧЕНЬ

70 років від дня народження

ПАСТУХОВА ВАЛЕРІЯ ІВАНОВИЧА

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, доктор технічних наук, професор, академік міжнародної академії аграрної освіти

Народився 1 січня 1956 р. в с. Кам'яна Яруга Чугуївського району Харківської області. В 1978 році закінчив факультет механізації сільського господарства Харківського інституту механізації та електрифікації сільського господарства (ХІМЕСГ) (нині Харківський національний технічний університет сільського господарства

імені Петра Василенка).

Наукову діяльність В.І. Пастухов розпочав ще у студентські роки. Після закінчення інституту був направлений на науково-педагогічну роботу на кафедру експлуатації машинно-тракторного парку. Плідно поєднував роботу науковця і викладача. Під його керівництвом були створені перші студентські науково-виробничі загони, з якими він впроваджував наукові розробки в сільськогосподарських підприємствах регіону.

Після закінчення аспірантури у 1988 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження конструкції і обґрунтування параметрів розчинника туків гідравлічного підживлювача сільськогосподарських культур». З 1989 р. працював на посаді старшого викладача, потім – доцента кафедри експлуатації машинно-тракторного парку.

У 1991 р. В.І. Пастухов був обраний деканом факультету механізації сільського господарства.

У 2006 р. захистив докторську дисертацію на тему «Обґрунтування оптимальних комплексів машинних агрегатів для механізації польових робіт», у 2007 р. присвоєно звання професора.

З 2009 р. В.І. Пастухов працює на посаді завідувача кафедри сільськогосподарських машин. Рішенням конкурсної комісії Міністерства аграрної політики України від 9.04.2014 р. кафедра «Сільськогосподарські машини» ХНТУСГ визнана кращою випусковою кафедрою серед навчальних закладів Мінагрополітики України.

Він є організатором щорічних наукових конференцій «Технічний прогрес в АПК», які проводяться з 2000 р. Опублікував більше 250 наукових і методичних робіт, у тому числі три монографії, три підручника, п'ять навчальних посібників,

один довідник, має більше 50 авторських свідоцтва і патентів на винаходи. Під його керівництвом працює наукова школа, яка займається підвищенням ефективності використання машин і засобів механізації в рослинництві.

Постійний член методичної комісії з механізації сільського господарства, а з 2016 по 2018 рік очолював методичну комісію Міністерства освіти і науки України зі спеціальності «Агроінженерія», розробник Стандартів вищої освіти. Був одним з ініціаторів і організаторів створення Української філії Міжнародної академії аграрної освіти.

В.І. Пастухов є засновником професійного свята «День механіка».

За здобуті успіхи в науково-педагогічній роботі В.І. Пастухов має нагороди: Почесна грамота Міністерства агропромислового комплексу України (1999), «Відмінник освіти України» (2000), трудова відзнака «Знак пошани» (2003), «Відмінник аграрної освіти і науки» II ступеня та Подяка Міністерства освіти і науки України (2019). У 2007 р. став переможцем обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Декан факультету», Лауреат стипендії Харківської обласної державної адміністрації ім. О.Н. Соколовського (2015).

Інформацію отримано з Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

95 років від дня народження СМІРНОВОЇ ЄВГЕНІЇ МИХАЙЛІВНИ

*Вчена в галузі ґрунтознавства, кандидат
сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник*

Народилася 1 січня 1931 р. у с. Теребляни, Окулівського району Новгородської області. У 1959 р. закінчила факультет інженерів зумлеустрою Харківського сільськогосподарського інституту за спеціальністю «землеустрій». Від 1961 до 1969 рр. працювала інженером із землеустрою у численних експедиціях Харківської філії Інституту «Укрземпроект», де отримала значний практичний досвід, необхідний у подальшому для організації проектування та впровадження заходів із захисту ґрунтів від водної та вітрової ерозії.

У 1969 р. почала наукову роботу у лабораторії боротьби з ерозією ґрунтів Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського на посаді старшого наукового співробітника. Під керівництвом К. Л. Холуп'яка підготувала і у 1976 р. захистила дисертацію на тему «Залежність ерозії ґрунтів від організації території і підвищення ефективності ґрунтозахисних заходів», здобувши науковий ступінь кандидата

сільськогосподарських наук. З 1979 до 1987 рр. обіймала посаду завідувача відділу (лабораторії) боротьби з ерозією ґрунтів.

Серед наукових інтересів — дослідження закономірностей розвитку ерозії та можливостей прогнозу ерозійних процесів, проектування та впровадження ефективних систем протиерозійної організації територій (зокрема розробка проєктів контурної організації), складання теоретичного підґрунтя для нових та підвищення ефективності вже існуючих протиерозійних комплексів.

Смірнова Є. М. є автором понад 80 наукових праць. Переважну більшість результатів проведених нею досліджень враховано у конструюванні комплексів із захисту ґрунтів від ерозії та впроваджено в сільськогосподарському виробництві Харківської, Донецької та інших областей України.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського».

70 років від дня народження НАДИКТА ВОЛОДИМИРА ТРОХИМОВИЧА

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН, Заслужений діяч науки і техніки України

Народився 2 січня 1956 року у Брянській області. Після закінчення середньої школи, в 1972 році вступив до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою в 1977 році, отримавши фах інженера-механіка. У жовтні цього ж року був прийнятий на посаду старшого інженера лабораторії механізації вирощування рицини Південного відділення УкрНДІМЕСГ (снт. Якимівка, Запорізька область).

Після військової служби у 1979 році, повернувся на попереднє місце роботи. У Південному філіалі УкрНДІМЕСГ (нині – Південний науково - дослідний центр ННЦ «ІМЕСГ» УААН) Віктор Трохимович пропрацював 23 роки, пройшовши шлях від старшого інженера до завідувача відділу.

В 1983 році В. Т. Надикто вступив до заочної аспірантури при Московському інституті інженерів сільськогосподарського виробництва, де у 1989 р. успішно захистив дисертацію, здобувши науковий ступінь кандидата технічних наук. У 1993 році Володимир Трохимович отримує вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «Механізація сільськогосподарського виробництва».

З 1995 року працює завідувачем лабораторії машиновикористання Південного філіалу ІМЕСГ УААН, а в 2000 році отримує посаду завідуючого відділом механізації вирощування польових культур.

В 2001 р. Володимир Трохимович в ІМЕСГ УААН захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук «Основи агрегування модульних енергетичних засобів».

З 2002 року працює в Таврійській державній агротехнічній академії (нині Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного).

У 2002 р. отримав вчене звання доцента, в 2003 р. - вчене звання професора, в 2006 р. - звання члена-кореспондента, а в 2008 р. - дійсного члена Академії інженерних наук України.

В 2010 році В. Т. Надикто обирають членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

З 2006 по 2021 рік проректор з наукової роботи ТДАТУ. Нині працює професором кафедри Експлуатація та технічний сервіс машин у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного.

За період трудової діяльності опублікував понад 350 наукових праць, із яких 5 монографій, підручники і навчальні посібники із грифом Міністерства АПК, більше 80 авторських свідоцтв і патентів на винаходи.

Володимир Трохимович є одним із засновників наукової школи «Проблеми машиновикористання в землеробстві». Школа розвиває наступні наукові напрямки: створення комбінованих та високопродуктивних МТА сільськогосподарського призначення; розроблення технологічних та технічних основ екологічно безпечної і економічно ефективної колійної системи землеробства; розроблення основ агрегування модульних енергетичних засобів і вітчизняних орно-просапних тракторів сімейства ХТЗ-160.

Працю В. Т. Надикта на ниві аграрної освіти високо оцінила держава. У серпні 2007 року він отримує трудову відзнаку «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня, у травні 2008 року отримує трудову відзнаку «Знак Пошани», а у травні 2009 року йому вручають трудову відзнаку «Відмінник аграрної освіти та науки» II ступеня. У 2011 році отримав орден «За заслуги перед Запорізьким краєм III-го ступеню».

2012 р. - медаль «За розвиток Запорізького краю».

2016 р. - почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

2017 р. – нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «За наукові та освітні досягнення».

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.]; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ: Аграрна наука, 2021. – С. 614–415.

**50 років від дня народження
КУЗЬМИЧ ЛЮДМИЛИ ВОЛОДИМИРІВНИ**

Вчена у галузі гідротехнічної меліорації, водних технологій та інженерії із застосуванням інтелектуальних інформаційно-вимірювальних систем, доктор технічних наук, професор

Народилася 4 січня 1976 року в сім'ї інженерів-гідротехніків. Вищу освіту здобула у Національному університеті водного господарства та природокористування за спеціальностями “Гідромеліорація”, диплом з відзнакою, та “Облік і аудит.

В 2006р. успішно захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук в Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України на тему: «Підвищення надійності та удосконалення елементів закритої мережі осушувальної системи (в умовах Західного Полісся України)». Результатом навчання і закінчення докторантури на кафедрі комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій навчально – наукового Інституту інформаційно – діагностичних систем Національного авіаційного університету у 2019 році став успішний захист дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» на тему: «Методи та засоби вимірювання напружень та деформацій складних конструкцій приладовою системою».

У 2024 р. присвоєно вчене звання – професор.

Наукова діяльність Кузьмич Л.В. спрямована на вирішення актуальних проблем водного господарства і сільськогосподарських меліорацій в умовах зміни клімату, антропогенного навантаження та війни, зокрема дослідження надійності інженерної інфраструктури гідромеліоративних систем, оцінка їх технічного стану; вивчення впливу різних режимоутворюючих факторів на формування водних режимів ґрунту та управління ними в сучасних умовах господарювання та зміни клімату; взаємозв'язок вода-енергія-продовольство для забезпечення сталого сільськогосподарського виробництва з урахуванням кліматичних, економічних, технічних, технологічних та екологічних чинників.

Людмила Кузьмич є досвідченим міжнародним науковцем-практиком. Вона була членом робочої групи Україно - Німецького проекту по розробці та впровадженні в Україні енергозберігаючих технологій, представляла Україну в якості експерта на престижних міжнародних подіях і заходах, зокрема була представником України на Budapest Water Summit – 2016 та 2019, Planet 2021 Sustainability Summit та ін. У 2022 р. була делегатом 55 та 56 сесій Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (IPCC). Вона пройшла ряд довготривалих закордонних стажувань у провідних наукових установах та навчальних закладах

Польщі, Німеччини, США, Тайваню, Бразилії. Бере активну участь у заходах Міжнародної комісії з іригації та дренажу (ICID) та інших подіях.

З 2020 р. Кузьмич Л.В. є експертом Національного фонду досліджень України з експертизи проектів наукових досліджень, а з 2022 р. вона є експертом Міністерства освіти і науки України з експертизи проектів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

Професор Кузьмич Л.В. є автором та співавтором понад 200 наукових публікацій, серед яких 4 посібники, 7 монографій, 15 патентів, 48 статей, що включено до наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection, 79 статей у фахових українських та закордонних виданнях тощо. Вона є редактором 4 закордонних колективних монографій, 2 з яких проіндексовано Скопусом. Крім того, Кузьмич Л.В. є членом редакційних колегій декількох національних та закордонних наукових періодичних видань. У 2025 р. вона була запрошена бути головним редактором спецвипуску престижного міжнародного журналу першого квантилю Sustainability.

Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

85 років від дня народження БУБЛИК ЛЮДМИЛИ ІВАНІВНИ

*Вчена у галузі аналітичної хімії та екотоксикології,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народилася 5 січня 1941 р. В 1964 р. закінчила Московський інститут тонкої хімічної технології ім. М.В. Ломоносова за фахом «Хімічна технологія біологічно активних сполук».

Л.І. Бублик всю свою трудову й наукову діяльність (до виходу на пенсію в 2015 р.) пов'язала з лабораторією аналітичної хімії пестицидів Інституту захисту рослин Національної академії аграрних наук України. Спочатку працювала молодшим науковим співробітником, в 1967–1970 рр. навчалася в аспірантурі (науковий керівник – доктор хімічних наук Є.С. Косматий). 1971–1989 рр. – старший, згодом – провідний науковий співробітник, а з 1992 р. – завідувач лабораторії.

Основними напрямками наукової роботи Л.І. Бублик були такі: розроблення методів аналізу; вивчення поведінки пестицидів у навколишньому середовищі; екотоксикологічне обґрунтування їх застосування; управління якістю навколишнього середовища за інтенсивної хімізації сільського господарства способом визначення оптимального співвідношення потреб суспільства у виробництві продуктів харчування та гігієнічними вимогами до їхньої якості, а також чистоти повітря, води й ґрунту; розроблення профілактичних заходів з

охорони природних об'єктів і здоров'я людини; розроблення комп'ютерних моделей екологічно безпечного застосування пестицидів у різних ґрунтово-кліматичних зонах. Нею вперше було доведено залежність екоотоксичної дії пестицидів в агроценозах від їх фізико-хімічних властивостей як функції молекулярної будови пестицидних сполук, розроблено алгоритм систематичного аналізу пестицидів у рослинах, ґрунті й воді за допомогою сучасних фізико-хімічних методів – хроматографічних, вольтамперометричних та ін.

В 1971 році Л.І. Бублик захистила дисертацію на тему «Хроматоосцилополярграфічне вивчення та визначення деяких хлороорганічних інсектицидів у різних матеріалах» на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук, в 1995 р. – докторську роботу «Теоретичні основи та методи моніторингу пестицидів в агроєкосистемі» зі спеціальності «охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів».

Автор біля 400 наукових праць, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних виданнях. Співавтор 10 книг, понад 50 методичних рекомендацій. Має 7 патентів на винаходи та 1 авторське свідоцтво. Підготувала понад 15 кандидатів наук зі спеціальності «екологія».

Була членом координаційної ради Науково-методичного центру «Захист рослин», спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій при Інституті захисту рослин НААН та Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Нині наукова робота Л.І. Бублик пов'язана із створенням банку даних завершених наукових розробок, проведенням маркетингових досліджень інфраструктури ринку наукової продукції, розробкою технологій трансферу інновацій, формуванням інвестиційно-інноваційних баз даних наукових розробок із захисту рослин в Україні.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

75 років від дня народження ДРОНИКА ГРИГОРІЯ ВАСИЛЬОВИЧА

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 7 січня 1951 р. в с. Шипинці Кіцманського р-ну Чернівецької обл. З 1966 до 1970 рр. – навчався на ветеринарному відділенні Кіцманського зооветеринарного технікуму. З 1970 до 1975 рр. – навчався у Львівському зооветеринарному інституті.

1975–1978 рр. – аспірант Українського НДІ фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин. У цій науковій установі пройшов професійний

шлях від аспіранта, молодшого наукового співробітника (1978), старшого наукового співробітника (1982) до заступника директора з наукової роботи (з 1989 до вересня 1994 рр.).

З 1995 р. – завідувач кафедри технології молока і молочних продуктів. а з лютого 1996 р. – проректор з наукової роботи Львівської академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького.

У 1981 р. – захистив кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Синтетична здатність тканини молочної залози у телиць, нетелів і корів» за спеціальністю «Біохімія» (м. Львів).

У 1994 р. – захистив докторську дисертацію на тему: «Гормональна регуляція метаболічної активності молочної залози корів» за спеціальністю «Фізіологія людини і тварин» – з присудженням наукового ступеня доктора біологічних наук (м. Львів).

У 2007 р. – обраний академіком НААН.

З 1999 до 2014 рр. – директор Буковинського інституту агропромислового виробництва. З 2014 р. – головний науковий співробітник відділу селекції, розведення, годівлі та технології виробництва продукції тваринництва Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України. З 2007 р. – за сумісництвом працював завідувачем кафедри «Промислова біотехнологія» Чернівецького факультету Харківського політехнічного інституту.

Дроник Григорій Васильович протягом 40 років працює у напрямках фізіології, біохімії і морфології лактації та промислової біотехнології (переробка молока). За період роботи розроблено, науково-обґрунтовано і впроваджено у виробництво новий препарат – хелат йодофенолан (сполука амінокислоти – фенілаланіну і йоду), що дало можливість ефективніше використовувати організмом тварин йод для стимуляції функціонування щитовидної залози, а також створювати захист амінокислоти яка в подальшому всмоктується у тонкому відділі кишечника. Використання цього препарату коровам під час лактації підвищує їх молочну продуктивність на 15–17 %, жирномолочність – на 10 %.

З використанням методів електронної мікроскопії, гістохімії, автогістоавторадіографії та біохімічних методів досліджень розшифровано механізм синтезу і секреції компонентів молока у самок різних видів тварин, доведено локалізацію окремих ферментів на мембранах клітин і їх роль та значення у функціонуванні та живленні клітин, а також у формуванні міжклітинних з'єднань, які мають важливе значення в обміні метаболітами між клітинами у різні періоди лактації. На модельних дослідах *in vitro* вивчено вплив гормонів на процеси проліферації і диференціації молочно-залозистих клітин. Розроблено високоефективну схему гормонального виклику повноцінної лактації у телиць і корів шляхом введення оптимального співвідношення гормонів: прогестерону, 17 β – естрадіолу дипропіанату і резерпіну.

Встановлено позитивний вплив нейрогормону – тироліберину на функціональну активність щитовидної і молочної залоз.

Проведено дослідження з ефективного використання у стимуляції лактації рекомбінантного самототропіну пролонгованої дії. Доведено, що довготривале парентеральне введення коровам за лактації самотропіну підвищує їхню молочну продуктивність.

Розроблено та впроваджено на молокопереробних підприємствах нові способи прискорення процесів сироваріння з використанням заквасок збагачених лімітуючими мікроелементами, оптимізації технології виробництва розсольних сирів.

3 квітня 1999 р. академік Дроник Григорій Васильович працював на посаді директора Буковинського інституту агропромислового виробництва та завідувача науково-технологічного відділу селекції, розведення, годівлі та технології виробництва продукції тваринництва, є ініціатором впровадження нових розробок у виробництво. Брав участь у селекційних дослідженнях при створенні внутрішньопородного Прикарпатського та Буковинського типів червоно-рябої породи худоби з молочною продуктивністю 6–7 тис. кг молока; буковинських типів овець асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною з продуктивністю вівцематок: жива маса – 57–59 кг, настриг чистої вовни – 2,8–3,2 кг, вихід товарного молока – 60–80 кг; асканійської каракульської породи з продуктивній по вівцематок: жива маса – 55–57 кг, плодючість – 132–142 %, вихід смушків I сорту – 66–70 %.

Під керівництвом Г.В. Дроника захищена 1 докторська і 6 кандидатських дисертацій. Він є організатором 18 міжнародних, всеукраїнських наукових форумів, що проходили на базі Буковинського інституту АПВ (з'їзди, конференції, симпозиуми).

На основі наукових досліджень опублікував понад 310 наукових праць, у тому числі 1 монографію, 1 довідник 3 посібники, отримав 13 патентів.

Г.В. Дроник є членом спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських та докторських дисертацій за спеціальністю «Фізіологія людини і тварин» в Національному університеті ветеринарної медицини і біотехнології ім. С.З.Гжицького (м. Львів).

Наукова школа: Дроник Григорій Васильович фундатор наукового напрямку «Розроблення технології молочних продуктів з лікувально-профілактичними властивостями». Учні: Цісарик Оріся Йосипівна – доктор сільськогосподарських наук, професорка, завідувачка кафедри технології молока і молочних продуктів Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З. Гжицького; Турчин Ірина Миколаївна – доцент кафедри технології молока і молочних продуктів Університету; Сливка Наталя Богданівна – доцент кафедри технології молока і молочних продуктів Університету; Галух Богдан Іванович – доцент кафедри технології м'яса і м'ясних та олійно-жирових виробів, керівник підрозділу навчальної та виробничої практик та сприяння працевлаштування випускників Університету;

Білик Оксана Ярославівна – доцент кафедри технології молока і молочних продуктів Університету.

Під керівництвом Г.В. Дроника в Чернівецькій області створено племінний завод з розведення великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності. Згідно трьохстороннього договору між Україною, Республікою Румунія та Республікою Молдова виконувались наукові дослідження за 4 науковими проектами з питання землеробства, рослинництва та тваринництва.

Нагороджений почесними відзнаками та преміями НААН України та Міністерства аграрної політики України.

Інформацію отримано з Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН.

80 років від дня народження БАБЕНКА ВАСИЛЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

*Вчений у галузі садівництва, кандидат
сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник*

Народився 8 січня 1946 р. в с. Трощин Канівського р-ну Черкаської обл.

З 1968 по 1973 рік навчання в Українській сільськогосподарській академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України) на факультеті захисту рослин. Після закінчення УСГА був направлений на роботу агрономом Корсунь-Шевченківської станції захисту рослин.

У 1974 р. переведений на посаду старшого агронома, а з 1981 р. займав посаду начальника станції.

З 1983 року почав працювати на Мліївській дослідній станції садівництва (тепер Дослідна станція помології ім. Л.П.Симиренка) завідувачем лабораторії захисту рослин, 1985-1991 – заступником директора з виробництва, 1991-1996 рік завідуючим відділу захисту рослин, 1996 по 2004 р. працював у фірмі «АгроРось Інвест» (м. Корсунь-Шевченківський). З 2004 року працював завідувачем відділу захисту рослин Інституту помології ім. Л.П.Симиренка (нині Дослідна станція помології ім. Л.П.Симиренка ІС НААН).

У 1984 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Особенности динамики численности злаковых тлей и приёмы интегрированной борьбы с ними на посевах озимой пшеницы» (Київ, Українська сільськогосподарська академія).

Основний напрям наукової діяльності: удосконалення системи захисту плодових насаджень від основних шкідників і хвороб.

Автор більше 50 публікацій та одного винаходу.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

75 років від дня народження ТИЩЕНКА ОЛЕКСАНДРА МИКОЛАЙОВИЧА

*Вчений у галузі селекції сільськогосподарських культур,
доктор сільськогосподарських наук, професор.
Заслужений працівник сільського господарства України*

Народився 19 січня 1951 року у с. Каменний Сахновщинського району, що на Харківщині. Батьки, Микола Миронович та Катерина Іванівна, працювали в місцевому колгоспі ім. Тельмана, а в 1952 році переїхали до Костянтинівського району Донецької області, де влаштувалися в радгосп «Микитівський».

Після закінчення школи В.М. Тищенко став автослюсарем автотранспортного підприємства № 4764 Донецької області. Демобілізувавшись з армії, у 1971 році він вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту.

В 1976 році, отримавши диплом, почав займатися селекційною справою в лабораторії селекції озимої пшениці. Вступив до аспірантури, захистив кандидатську, а згодом - докторську дисертацію.

В. М. Тищенко завжди поєднував кропітку роботу в селекційній лабораторії з активною педагогічною діяльністю. Наукову діяльність розпочав в лабораторії селекції озимої пшениці ще в студентські роки, якою тоді керували відомі селекціонери: професор М. М. Чекалін та доцент, заслужений працівник сільського господарства В. І. Москаленко. І за майже 45 років не зраджував своєму покликанню: не зрадив землі, селекції, пшеничному полю. В. Тищенко випускник агрономічного факультету 1976 р. Керівник Селекційного центру ПДАА, завідувач кафедри селекції, насінництва та генетики.

За його безпосередньої участю і особисто ним створено 25 сортів пшениці озимої, а також три сорти проса, чотири сорти гороху, один сорт гречки. Ці сорти польових культур відрізняються високими адаптивними властивостями, високим (8-12 т/га) потенціалом урожайності, високими хлібопекарськими і борошномельними показниками. Сорт пшениці озимої «Диканька», автором якого є В.М. Тищенко, визнаний світовою спільнотою одним із найкращих і запропоновано його зберігання у Всесвітньому сховищі у Свальбарді (Королівство Норвегія) та у Мексиці для нинішнього і майбутніх поколінь, а також використання для наукових і селекційних цілей.

Науковий доробок вченого – понад 150 статей у наукових виданнях України. Має 25 свідоцтв про авторство на сорти рослин, 11 патентів України.

За вагомі здобутки в селекції зернових культур він удостоєний диплому Міжнародного академічного рейтингу популярності «Золота фортуна» з присвоєнням йому титулу «Лауреат Рейтингу». У 2012 році йому було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Інформацію отримано з Полтавського державного аграрного університету.

**60 років від дня народження
ЧЕБОТАР САБІНИ ВІТАЛІЇВНИ**

*Вчена у галузі молекулярної генетики рослин,
доктор біологічних наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народилась 31 січня 1966 р. н. У 1988 році закінчила Одеський державний університет імені І.І. Мечникова та отримала спеціальність за дипломом – біолог, викладач біології та хімії. Народилась 31 січня 1966 р. н. У 1988 році закінчила Одеський державний університет імені І.І. Мечникова та отримала спеціальність за дипломом – біолог, викладач біології та хімії.

Протягом 1990-1993 рр. навчалася в аспірантурі Селекційно-генетичного інституту (СГІ). Після закінчення аспірантури працювала науковим співробітником, а з 1996 р. по 1999 р. – старшим науковим співробітником відділу генної інженерії СГІ. У 2000–2005 рр. працювала заступником директора з наукової роботи Південного біотехнологічного центру в рослинництві Української академії аграрних наук. У 2001-2002 рр. працювала за запрошенням у Генбанку Інституту генетики зернових культур (Institut für Pflanzengenetik und Kulturpflanzenforschung – ІРК) м. Гатерслебен (Німеччина). У період 2004-2007 рр. С.В. Чеботар мала персональні гранти на дослідження (ECONET project), за якими виконувала дослідження в лабораторії генетики та геноміки злакових культур INRA м. Клермон-Ферран (UMR1095-INRA - University Clermont-Ferrand Blaise Pascal), Франція.

У 2012-2013 рр. працювала професором кафедри, з вересня 2013 року по 31 серпня 2022 – завідувачем кафедри генетики та молекулярної біології, з 01.09.2022 р. – завідувачем кафедри молекулярної біології, біохімії та генетики ОНУ та за сумісництвом провідним науковим співробітником відділу загальної та молекулярної генетики Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насінництва та сортовивчення (СГІ-НЦНС).

У період з 2010-2019 рр. С.В. Чеботар була науковим керівником та відповідальним виконавцем низки науково-дослідних проектів, зокрема, що фінансувалися МОН і ДФФДУ, а також відповідальним виконавцем низки НДР СГІ-НЦНС.

У 1995 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Молекулярно-генетичний аналіз інтрогресії елементів генома егілопса в геном м'якої пшениці», у 2009 р. докторську дисертацію на тему «Молекулярно-генетичний аналіз генофонду озимої м'якої пшениці України» в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України.

Вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 03.00.22 – молекулярна генетика отримала у 2004 році. У 2019 р. С.В. Чеботар отримала вчене звання професора. У 2010 році обрана член-кореспондентом НААН.

Наукові інтереси С.В. Чеботар зосереджені на дослідженні генетичної різноманітності алельного складу сортів за допомогою ДНК-маркерів (мікросателітних, алель-специфічних, SNP-, KASP-маркерів) з метою виявлення генів, пов'язаних із цінними господарськими ознаками. С.В. Чеботар охарактеризувала генетичний поліморфізм українських сортів м'якої озимої пшениці за допомогою молекулярних маркерів, вперше провела порівняльне дослідження алелів мікросателітних локусів сучасних вітчизняних і європейських сортів м'якої пшениці й показала відмінності українських сортів пшениці від сортів Західної Європи на молекулярно-генетичному рівні. С.В. Чеботар дослідила розповсюдження алелів генів короткостебловості; генів, що контролюють якісні показники зерна м'якої пшениці – твердозерність/м'якозерність і низький вміст амілози у генотипах вітчизняних сортів, також вперше застосувала мікросателітні маркери для контролю генетичної автентичності злаків у *ex situ* колекції генбанку ІПК (м. Гатерслебен, Німеччина). визначила поліморфізм за генами *Ppd-1*, які контролюють реакцію на фотоперіод, 90 сучасних українських сортів пшениці м'якої озимої. Важливим напрямом роботи є дослідження генів, що визначають якість зерна (гліадини), а також створення ліній з поліпшеними технологічними властивостями для хлібопекарської та харчової промисловості. Крім того, її інтереси охоплюють використання ДНК-технологій для збереження рослинних генетичних ресурсів та дослідження змін у популяціях під час їх багаторічного зберігання в генофондах, а також аналіз інтрогресивних форм пшениці, виявлення хромосомних транслокацій та локусів, асоційованих зі стійкістю до хвороб.

Науковий доробок С.В. Чеботар нараховує 328 публікацій, з них 318 наукових та 10 навчально-методичного характеру, серед них наукові праці, опубліковані у вітчизняних і міжнародних рецензованих виданнях, а також шість патентів на корисну модель. С.В. Чеботар є автором розділів кількох спільних монографій. С.В. Чеботар має індекс Гірша (h-індекс): 11 у Scopus. С.В. Чеботар керує науковою школою «Генетичний поліморфізм і механізми адаптації», веде підготовку кадрів вищої кваліфікації. є науковим керівником магістерських і бакалаврських робіт. Під керівництвом Чеботар С.В. захищено п'ять кандидатських дисертацій за спеціальністю молекулярна генетика.

С.В. Чеботар є членом Науково-технічної Ради Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, членом спеціалізованої ради з захисту кандидатських дисертацій в ОНУ. С.В. Чеботар – член Українського товариства генетиків та селекціонерів, член міжнародної організації European Cereals Genetics Co-operative, член робочої групи «Адаптація пшениці до абіотичних стресів» міжнародної організації «Wheat Initiative» та член International Wheat Genome Sequencing Consortium (IWGSC).

З 2016 р. по 2021 р. Чеботар С.В. – вчений секретар секції «Біологія, біотехнологія та актуальні проблеми медичних наук» Наукової ради МОН.

С.В. Чеботар – науковий редактор фахового журналу «Вісник Одеського національного університету. Серія: Біологія», що індексується у міжнародній базі даних Scopus, є членом редакційної колегії журналів «Цитологія і

генетика» (Scopus) та «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» (фаховий, Copernicus).

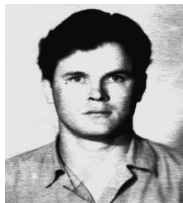
С.В. Чеботар здійснює спільні дослідження щодо розробки теоретичних основ генетики рослин спільно з науковцями Інституту молекулярної біології і генетики НАН України Інституті зрошувального землеробства НААН України та в

Чеботар С.В. активно бере участь у багатьох міжнародних наукових конференціях, де представляє результати виконаних досліджень та пропагує наукові розробки, що здійснені в ОНУ імені І.І. Мечникова спільно з установами НАН і НААН; є співорганізатором Міжнародних наукових конференцій «Фактори експериментальної еволюції організмів», «Важливість ідей Г. Гамова для біології 21-ого століття» (Біологічна секція у межах Міжнародної Гамовської конференції-школи в ОНУ), в яких прийняли участь більше 150 науковців, аспірантів та студентів з України, Німеччини, Великобританії, Болгарії, Польщі, Чехії, Фінляндії, Швейцарії, США та Канади.

За багаторічну плідну працю нагороджена почесними грамотами Президії НАН та НААН України, ОНУ імені І.І. Мечникова, грамотами СГІ-НЦНС та УТГіС, пам'ятним знаком міжнародної організації European Cereals Genetics Co-operative, У 2025 році наказом Президента України №616/2025 С.В. Чеботар присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Інформацію надано Селекційно-генетичним інститутом НЦНС.

90 років від дня народження ВИНОГРАДОВА ПАВЛА МЕФОДІЙОВИЧА

*Вчений агрохімік, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 16 лютого 1936 р. у с. Кам'янка Великобурлуцького району Харківської області. У 1964 р. закінчив ґрунтово-агрохімічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. Трудову діяльність розпочав того ж року в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства ім. О.Н. Соколовського (нині ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського») на посаді ґрунтознавця - агрохіміка в Зональній агрохімічній лабораторії.

У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Агрохімічна характеристика еродованих чорноземів Лівобережжя УРСР і ефективність застосування добрив на цих ґрунтах».

Наукові інтереси П. М. Виноградова пов'язані з дослідженням ефективності органічних добрив та органічних відходів виробництва за використання їх для удобрення і меліорації ґрунту. Досліджувались також питання меліорації ґрунтів шляхом створення антифільтраційних екранів, що адсорбують поживні речовини з подальшим їх вивільненням для живлення сільськогосподарських культур, що

може бути використано за вирощування сільськогосподарських культур на слабоеродованих піщаних і супіщаних ґрунтах для запобігання забрудненню підґрунтових вод і створення оптимального водно-повітряного та поживного режимів.

Наукові розробки з отримання органо-мінеральних добрив та способів меліорації еродованих піщаних і супіщаних ґрунтів захищено 2 патентами. Ученим опубліковано 65 наукових праць, окремі наукові здобутки викладено у практичних посібниках.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

90 років від дня народження ГЕРМАНА В'ЯЧЕСЛАВА ВАЛЕНТИНОВИЧА

*Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук, професор,
член-кореспондент НААН (1995)*

Народився 11 лютого 1936 р. у м. Харкові.

У 1954—1959 рр. — студент Харківського ветеринарного інституту. З 1959 до 2003 р. співробітник Українського НДІ експериментальної ветеринарії (м. Харків): старший лаборант (1959); молодший науковий співробітник (1960); старший науковий співробітник (1965); завідувач лабораторії вивчення хвороб птиці (1972—2003). З 2004 р. — заступник директора з наукової роботи Державного науково-контрольного інституту біотехнології і штамів мікроорганізмів Міністерства аграрної політики України, м. Київ; упродовж 2008—2011 рр. — провідний науковий співробітник Інституту агроєкології і економіки природокористування.

У 1967 р. в Харківському зооветеринарному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему: «Клиническое и анатомогистологическое изучение респираторного микоплазмоза и некоторых его ассоциаций у индеек и кур». Продовжуючи дослідження з проблеми мікоплазмозу

В. В. Герман отримує наукові дані, які знаходять високу оцінку на 1-й Всесоюзній конференції ВАСГНІЛ «О роли микоплазм в патологии животных и птицы» (1967). За ініціативою В.В. Германа і на основі відповідних розробок з 1968 р. у птахогосподарствах України, а згодом і СРСР діє служба «Серологічного контролю ньюкаслської хвороби», яка нині контролює всі вірусні інфекції птиці, сприяючи їхній профілактиці.

У період становлення спеціалізованого індивідуїтету в Україні та СРСР (70-ті роки), виконуючи урядове завдання, вченим було доведено, що «білом'язова хвороба» є наслідком окислення кормів та дефіциту їх за

антиоксидантами. За розробку та впровадження профілактичних заходів щодо «білом'язової хвороби» В. В. Герман отримав бронзову медаль ВДНГ СРСР. У 1972 р. уперше у СРСР він ізолював авіреовіруси від індиків, завезених з Англії. Всебічно вивчив вірус і хворобу, що він спричиняє у птиці, розробив діагностику та запропонував заходи боротьби.

У 1988 р. в Ленінградському зооветеринарному інституті захистив докторську дисертацію на тему: «Реовирусное заболевание индеек (эпизоотология, диагностика и меры борьбы)».

Вчений розробив і запропонував за унікальною технологією еритроцитарні діагностичними вірусних хвороб птиці, які з 1986 р. використовуються всіма лабораторіями ветеринарної медицини України та мають попит в інших країнах. В. В. Герман автор трьох вітчизняних вакцин проти вірусних хвороб птиці.

У 1975 р. В.В. Герману присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, у 1994 р. — професора, у 2002 р. — почесного професора Харківської зооветеринарної академії.

У 1995 р. В.В. Германа обрано членом-кореспондентом УААН Відділення ветеринарної медицини та зоотехнії. У час реальної загрози прояву грипу птиці в Україні вчений розробляє прогноз для регіонів країни та проект нової інструкції із заходів боротьби. Як член координаційної ради з питань протидії високопатогенному грипу птиці та запобігання пандемії грипу бере участь у роботі комісії та в місцях прояву інфекції (2001—2005). У 2008—2010 рр. В. В. Герман очолював проект «Розробити науково-методичні основи екологічної оцінки технологій у тваринництві та заходи щодо уникнення їхнього негативного впливу на довкілля і якість продукції» згідно з програмою наукових досліджень НААН.

В. В. Германом опубліковано 260 наукових праць у вітчизняних та іноземних виданнях, 9 монографій, 15 патентів, значну кількість рекомендацій та інформаційних листів.

У науковій школі В.В. Германа навчалось 25 аспірантів та пошукачів, з яких 18 стали кандидатами наук. За завданням Міністерства аграрної політики України вчений виїжджав до Болгарії (1977), США (1996), Франції (2000), Нідерландів (2000), Бразилії (2002). Брав участь у міжнародних конгресах з птахівництва у Німеччині (1973, 2002, 2003), Норвегії (1981), Угорщині (1996), Росії (2005).

В. В. Герман — член Всесвітньої асоціації птахівництва, член наукової ради з проблем ветеринарії у птахівництві держав співдружності. Лауреат Премії УААН (2001), має Грамоту Президії Верховної Ради УРСР (1973), відзнаку Міністерства аграрної політики України (2002), Почесну відзнаку УААН (2006) та ін.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ: Аграрна наука, 2021. – С. 465–466.

**70 років від дня народження
НІКОЛАЄНКА СТАНІСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА**

*Доктор педагогічних наук, професор, академік
Національної академії педагогічних наук України, член-
кореспондент НААН (2020)*

Народився 9 лютого 1956 р. у с. Богданівка
Знам'янського району Кіровоградської області.

Першу вищу освіту здобув в Українській
сільськогосподарській академії, яку закінчив у 1978 р. з
відзнакою та отримав кваліфікацію інженера-механіка, а в 1980 р. — інженера-
педагога.

У 1991 р. здобув ще одну вищу освіту — політолога, після закінчення
Одеського інституту політології та соціології.

Ніколаєнко Станіслав Миколайович на трудовому шляху пройшов усі
ланки освітянської галузі. Розпочав професійну діяльність викладачем
Кіровоградського сільськогосподарського технікуму, очолював
Красноперекопське профтехучилище на Херсонщині, працював заступником
начальника управління освіти Херсонської обласної державної адміністрації. У
1988-1991 рр. був головою Ніжнісирогозької районної ради на Херсонщині.

З 1994 по 2006 рр. обирався народним депутатом України II, III, IV та V
скликань. У парламенті працював секретарем, головою Комітету з питань освіти
і науки.

Розробник і автор понад сотні законів, зокрема щодо запровадження
єдиного фіксованого податку у сільському господарстві, меліорації земель,
збереження і розвитку профтехосвіти і вищої школи, захисту інтелектуальної
власності. У 1996 р. під час прийняття Конституції нашої Держави, саме завдяки
його наполегливості і систематичним виступам на сесії ВР України була внесена
норма щодо обов'язкової безкоштовної повної середньої освіти. Текст ст. 53
Конституції України виписаний Станіславом Ніколаєнком.

З 2005 по 2007 рр. працював Міністром освіти і науки України. Один з
фундаторів та ідеологів запровадження зовнішнього незалежного оцінювання,
розширення автономії вищих навчальних закладів тощо.

За час перебування його на посаді Міністра освіти і науки України
фінансування освіти і науки зросло з 5% до 7% ВВП. Суттєво переглянуті
принципи формування держзамовлення до вищих навчальних закладів. За три
роки кількість студентів, що навчаються на стаціонарі за рахунок бюджету і
зараховані на перший курс, зросла із 40% до 59% і склала майже 150 тис. осіб.
Станіслав Ніколаєнко був і є захисником соціального статусу викладача,
вчителя, науковця, студента.

За період роботи в Уряді Станіславом Ніколаєнком ініційовано розробку і
запровадження ряду важливих державних програм в освіті і науці. Зокрема,
програми роботи з обдарованою молоддю, «Шкільний автобус», «Наука в

університетах», «Програма оновлення 300 шкіл України», «Школа майбутнього», програма соціального захисту дітей-сиріт і дітей-інвалідів «Дитинство». У 2005 році в м. Бергені (Норвегія) Міністр Станіслав Ніколаєнко підписав Болонську декларацію від імені України.

3 червня 2014 року – ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України.

За його ініціативи була розроблена і прийнята Програма розвитку Університету на 2015-2025 рр. «Голосіївська ініціатива - 2025», в якій вибудована багатовекторна стратегія розвитку за напрямками життєдіяльності університету та вказані механізми її реалізації.

За час його перебування на посаді ректора університет значно підвищився у рейтингах вузів України і за підсумками 2021 року займає 8 місце в рейтингу вишів «ТОП-200 Україна», а серед закладів вищої освіти м. Києва впевнено тримає 3-тє місце.

Список наукових праць Ніколаєнка С.М. налічує більше 150 публікацій, наукових, навчально-методичних видань.

Має низку міжнародних і державних нагород, повний кавалер ордена «За заслуги».

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ: Аграрна наука, 2021. – С. 619–620.

85 років від дня народження БЕЛОУСОВА АНАТОЛІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

*Вчений у галузі селекції та генетики кукурудзи,
доктор біологічних наук,
старший науковий співробітник*

Народився 13 лютого 1941 р. у м. Кадіївка Алчевського району Луганської області. Вищу освіту здобув у Луганському сільськогосподарському інституті, після закінчення якого працював головним агрономом на Кировоградщині. Навчався в аспірантурі (1968-1971 рр.) Селекційно-генетичного інституту (СГІ), де захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «генетика».

У 1970-80-ті роки працював над розробкою теоретичних основ використання в селекційному процесі кукурудзи генної чоловічої стерильності (ГЧС) у сполученні з реципрокними транслокаціями. Розробив і запатентував два оригінальних методи використання ГЧС у селекції кукурудзи. Показав, що ГЧС-

лінії знижують урожайність в насінницьких посівах, що робить цей напрям малоперспективним.

У 1980-90-ті роки досліджував генетико-біохімічні основи селекції високолізинової кукурудзи з високим вмістом незамінних амінокислот, зокрема лізину, а також білка і лізину в зерні. Отримав патент на винахід з цієї проблематики. Створив і зареєстрував 2 високолізинових гібриди – Геркулес ВЛ (1983 р.) і Одеський 20 ВЛ (1988 р.), які займали в країні найбільшу на той час посівну площу – до 40 тис. га. У 1989 році за цією проблематикою захистив докторську дисертацію.

З 1993 року – завідувач лабораторії генетико-біотехнологічних методів селекції кукурудзи СП. Сформулював головне завдання лабораторії як дослідження теоретичних основ актуальних проблем селекції кукурудзи, розробка нових методів та новітніх селекційних технологій і створення на цій основі високопродуктивних гібридів кукурудзи.

Започаткував і активно розвивав науково-методичні засади селекції кукурудзи на високу адаптивність і стабільність високопродуктивних гібридів кукурудзи в умовах жорстких кліматичних умов півдня України.

У результаті багаторічної роботи створив унікальний вихідний популяційний матеріал на основі кращої американської і європейської генетичної плазми, започаткував на цій основі довгострокові програми реципрочної селекції і створив у результаті генофонд високоцінних ліній кукурудзи.

Розробив біохімічні аспекти адаптивної селекції в умовах південного Степу України. В результаті дослідження метаболічних чинників стресостійкості, зокрема рівня активності лектинів як можливого критерію оцінки і добору на жаро-посухостійкість, разом із співробітниками лабораторії біохімії запатентував метод оцінки посухо-жаростійкості ліній і гібридів кукурудзи» (Патент №49643, 2010), застосування якого в селекційній практиці значно підвищує ефективність добору кукурудзи на посухостійкість.

З 1999 року разом з Південним біотехнологічним центром у рослинництві вчений започаткував роботи щодо використання ДНК-маркерів у селекційному процесі кукурудзи. Разом з колективом співавторів Белоусов А.О. отримав два патенти на винаходи з актуальних проблем застосування MAS-методів у гетерозисній селекції та створив і зареєстрував вперше в Україні гібриди кукурудзи (Діалог, Діалог 300, Полонез 251, Жовтень, Парус 226).

У 2007 році Белоусов А.О. започаткував новий напрям щодо створення гібридів кукурудзи з генетично модифікованим крохмалем амілопектинового типу як високоцінної біосировини для харчової промисловості та промислового виробництва біоетанолу. Досліджував генетичні, селекційні та технологічні аспекти проблеми. Створив низку гібридів кукурудзи з високим генетичним потенціалом для виробництва біопалива. Кращі з них: Евріка МВ, Новація МВ, Одеський 385 МВ – забезпечують вихід біоетанолу до 4,3-5,6 т/га. Белоусов А.О. – головний розробник зареєстрованого високопродуктивного гібриду

восковидної кукурудзи Фініш 350ВК (урожайність понад 15 т/га зерна) із 100 % умістом амілопектину в крохмалі.

З 2016 до 2021 року обіймав посаду завідувача відділу селекції та насінництва кукурудзи. Під його керівництвом і безпосередній участі створено нове покоління гібридів (Одеський 385 МВ, Новація МВ, Евріка МВ, Флагман, Кобза МВ, Веселка МВ, Елегія тощо), які вдало поєднують високу адаптивність, зокрема жаро-посухостійкість, і високу та стабільну зернову продуктивність в зонах Степу і Лісостепу: потенціал їх урожайності сягає 13,0-16,9 т/га зерна і 80-85 т/га силосної маси.

Загалом на рахунку вченого понад 55 зареєстрованих гібридів кукурудзи.

Його наукові здобутки опубліковані у 205 наукових працях, з них 30 – у провідних іноземних виданнях.

Інформацію отримано з Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насінництва та сортовивчення НААН.

75 років від дня народження ТОКМАКОВОЇ ЛЮБОВІ МИКОЛАЇВНИ

*Вчена в галузі сільськогосподарської
мікробіології,
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народилася 20 лютого 1951 р. у с. Козлівка Терновського району Воронежської області (Росія).

У 1974 р. закінчила Воронежський сільськогосподарський інститут ім. К.Д. Глинки за спеціальністю «агротехнімія і ґрунтознавство».

У 1972 р. Л. М. Токмакова розпочала роботу в Українському Головному науково-дослідному інституті сільськогосподарської мікробіології Південного Відділення ВАСГНІЛ (сьогодні – Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН) та пройшла шлях від лаборанта до завідувача лабораторією. Нині працює провідним науковим співробітником лабораторії екології ґрунтових мікроорганізмів Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

У 1997 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Розробка прийомів і створення мікробіологічних препаратів для покращення фосфатного живлення і підвищення продуктивності цукрових буряків» в Інституті землеробства УААН.

У 2002 р. Л. М. Токмаковій присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Екологія».

Наукові інтереси Л. М. Токмакової пов'язані з селекцією активних штамів фосфатмобілізівних бактерій та дослідженням механізму їх дії на процес мікробіологічної мобілізації фосфору з ґрунтових резервів та на ріст і розвиток рослин. Вченою одержано нові агрономічно цінні штами фосфатмобілізівних бактерій, на основі яких розроблено мікробні препарати для застосування у технологіях вирощування сільськогосподарських культур. Вона є автором біопрепаратів Поліміксобактерин (Посвідчення про державну реєстрацію. Серія А № 03697) та Альбобактерин (Посвідчення про державну реєстрацію. Серія А № 03695), які внесено до "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" та широко впроваджуються у виробництво.

Л. М. Токмакова працювала над проблемою сумісності біоагентів мікробних препаратів з протруйниками насіння сільськогосподарських культур, яка є актуальною для агропромислового виробництва. Нею досліджено ступінь резистентності клітин бактерій (біоагентів мікробних препаратів, створених в Інституті) до сучасних пестицидів; розроблено спосіб застосування біопрепаратів у технологіях вирощування сільськогосподарських культур, що включає проведення завчасної бактеризації насіння з одночасним обробітком отрутохімкатами на агропідприємствах (Пат. № 76153 Україна; Пат. № 39166 Україна; Пат. № 39167 Україна; Пат. № 39168 Україна; Пат. № 39169 Україна).

Проведені дослідження щодо здатності бактерії *Paenibacillus polymyxa* КВ (біоагента мікробного препарату Поліміксобактерину) продукувати фізіологічно активні речовини різної хімічної природи та проявляти ферментативну активність дозволили їй обґрунтувати доцільність застосування у технології вирощування кукурудзи агроприйому, який включає завчасну бактеризацію насіння та обробку вегетуючих рослин у фазі 7-9 листків мікробним препаратом Поліміксобактерином (Пат. № 138579 Україна). Застосування цього агроприйому при вирощуванні кукурудзи забезпечує активне формування кореневої системи та фотосинтетичного апарату рослин, оптимізацію мінерального живлення кукурудзи, позитивно впливає на фізіологічний стан рослин та продуктивність культури. Нею розроблено прийоми оптимізації кореневого живлення кукурудзи за рахунок інтродукції в агроценози агрономічно корисних мікроорганізмів та оптимальних норм мінеральних добрив. Любов Миколаївна плідно працювала над вивченням особливостей мікробіологічних процесів, які протікають при мінералізації рослинних решток; селекцією активних штамів целлюлозолітичних бактерій, на основі яких створено біопрепарат – деструктор органічної речовини.

Л. М. Токмакова є керівником фундаментального завдання за ПНД НААН "Сільськогосподарська мікробіологія".

Багаторічна науково-дослідна робота вченої представлена у 230 наукових та науково-методичних працях. За участі Л. М. Токмакової створено при Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН Колекцію корисних ґрунтових мікроорганізмів, яка згідно

Розпорядження Кабінету Міністрів України № 472-р від 19.08.2002 р. визнана національним надбанням України.

Вона є членом вченої і координаційно-методичної ради Інституту.

Під керівництвом Любов Миколаївни захищено 2 кандидатські дисертації.

За вагомий внесок у розвиток аграрної науки Л.М. Токмакова нагороджена Почесною грамотою Президії УААН (2009 р.), Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України (2014 р.), трудовою відзнакою "Знак пошани" Департаменту АПВ Чернігівської ОДА (2016 р.), Почесною грамотою Чернігівської обласної ради (2017 р., 2025 р.), пам'ятною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019 р.), Відзнакою ІСМАВ НААН «ГОРДІСТЬ ІНСТИТУТУ» (2021 р.), Почесною грамотою Чернігівської ОДА (2022 р.).

Інформацію отримано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва.

70 років від дня народження ЛОЗИНСЬКОЇ Тамари Миколаївни

*Вчена в галузі державного управління,
доктор економічних наук*

Народилася 24 лютого 1956 року в Казахстані. Освіту здобула в Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва (нині Харківський національний аграрний університет). Її наукова та викладацька кар'єра тісно пов'язана з цим закладом, де вона працювала молодшим та старшим науковим співробітником, асистентом кафедри організації сільськогосподарського виробництва. У 1996 році захистила кандидатську дисертацію з економіки.

У 2008 році Тамара Лозинська успішно захистила докторську дисертацію з державного управління в Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. У 2009 році їй було присуджено науковий ступінь доктора наук з державного управління.

З 2009 року її професійна діяльність пов'язана з Полтавським державним аграрним університетом (ПДАУ). У 2016 році Тамара Миколаївна очолила новостворену кафедру публічного управління та адміністрування.

Основними напрямками її наукових досліджень є стратегічне планування розвитку територіальних громад, аграрна політика, а також проблеми державного управління в агропродовольчому комплексі та діяльності органів місцевого самоврядування.

Вона є автором близько 280 наукових публікацій, серед яких монографії, навчальні посібники та статті у фахових виданнях.

Тамара Лозинська також активно займається підготовкою наукових кадрів. Під її керівництвом було захищено сім кандидатських та одна докторська дисертація. Її науковий та практичний досвід є важливим для підготовки майбутніх фахівців у сфері державного управління та менеджменту.

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

БЕРЕЗЕНЬ

85 років від дня народження

ПЕТРУНЕКА ВОЛОДИМИРА ЛУКИЧА

*Вчений у галузі ентомології та захисту рослин,
кандидат біологічних наук.*

Народився 6 березня 1941 року в м. Київ. По закінченні в 1958 р. середньої школи працював різноробочим на Київському заводі «Трансигнал», з 1959 по 1963 рр. – старшим техніком, фізмеханіком, механіком по точним приладам та інженером Інституту кібернетики АН УРСР.

У 1965 р. закінчив радіофізичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка. Обіймав посади інженера радіоізотопної лабораторії Науково-дослідного інституту целюлозно-паперової промисловості, асистента кафедри фізичної електроніки КДУ ім. Т.Г. Шевченка, служив у лавах Радянської Армії.

З 1970 по 1989 рр. трудова та наукова діяльність В.Л. Петрунека була пов'язана з Українським науково-дослідним інститутом захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України). Тут він пройшов шлях від аспіранта до старшого наукового співробітника, підготував та успішно захистив дисертацію за темою «Дослідження реакцій метеликів яблуневої плодожерки на світло різної потужності й спектрального складу». Провадив наукові дослідження з розробки біофізичного методу боротьби з шкідниками сільськогосподарських культур (стерилізація комах, рентгенодіагностика прихованоживучих шкідників, використання світлових та феромонних пасток), технології розведення й застосування трихограми, промислового розведення капустяної совки. За результатами досліджень розробив відповідні рекомендації для виробництва. Багато зробив для впровадження передових методів захисту рослин у господарствах Волинської області.

В.Л. Петрунек також вивчав можливості зменшення норми витрати пестицидів, застосовуваних у режимі ультрамалооб'ємних обробок посівів

сільгоспкультур проти шкідників. Ним було надано консультативну допомогу господарствам Київської області із визначення строків та кратності обробок буряків цукрових, картоплі, гороху, ячменю тощо. Визначено й доведено до розробників ДРКТБ «Львівсільгоспмаш» недоробки окремих вузлів обприскувача ОМ-320.

Набутий науковий досвід Володимир Лукич використовував у подальшій своїй роботі на посаді вченого секретаря Відділення рослинництва Української академії аграрних наук, згодом – голови Держхімкомісії України. За повноваженнями, наданими Урядом України, очолював Проект удосконалення практики використання пестицидів у Програмі розвитку ООН.

Автор близько 50 наукових праць, 6 раціоналізаторських пропозицій, буклету з малооб’ємного та ультрамалоб’ємного обприскування рослин. Має 2 авторських свідоцтва СРСР. Зробив вагомий внесок у розробку і впровадження нормативно-правової бази державних випробувань і реєстрації пестицидів і агрохімікатів.

Перебуваючи з 2004 р. на пенсії, В.Л. Петрунec не припиняє своєї трудової діяльності й донині активно співпрацює з агрохімічними компаніями, надаючи їм консультативну допомогу з питань захисту рослин.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

90 років від дня народження САЙКА ВІКТОРА ФЕДОРОВИЧА

*Вчений у галузі загального землеробства,
рослинництва, доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН*

Народився 7 березня 1936 року у с. Дейманівка Пирятинського району Полтавської області. Формування Віктора Федоровича як відомого вченого у галузі загального землеробства, рослинництва, доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН проходило на Полтавській землі.

Формування Віктора Федоровича як відомого вченого у галузі загального землеробства, рослинництва, доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН проходило на Полтавській землі.

Закінчивши в 1957 році Березоворудський сільськогосподарський технікум, а в 1965 році без відриву від виробництва – Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю «Агрономія».

Він пройшов на Полтавщині шлях від посади бригадира комплексної бригади, головного агронома колгоспу, заступника начальника Пирятинського районного виробничого управління сільського господарства, начальника

Гребінківського районного виробничого управління сільського господарства Полтавської області до першого заступника Гребінківської районної ради депутатів трудящих.

У 1972 році Віктор Федорович захистив кандидатську, а в 1987 році – докторську дисертацію на тему «Наукові основи вирощування озимої пшениці за інтенсивною технологією».

З 1973 року розпочинається його наукова діяльність: завідувач відділу сортової агротехніки Миронівського ордена Леніна науководослідного інституту селекції і насінництва пшениці ВАСГНІЛ, заступник директора з наукової роботи інституту, а з 1983 і по 2011 рік – директор Українського науководослідного інституту землеробства НААН. В. Ф. Сайко був членом науково-технічної ради Міністерства сільського господарства і продовольства України, керівником Київського селекційного центру ВАСГНІЛ, керівником Центру наукового забезпечення агропромислового виробництва Київської області, головою експертної ради ВАК з агрономії, лісового господарства і меліорації; з 1998 року і донині – заступник співголови Міжвідомчої наукової ради НАН України та НААН з проблем агропромислового комплексу.

Наукові праці В. Ф. Сайка широко відомі як в Україні, так і за її межами. Із розробкою разом з академіком В. М. Ремеслом сортової агротехніки пшениці відкривається новий напрям у науці щодо вирощування сільськогосподарських рослин. Згодом основними напрямками його наукової діяльності в галузі землеробства і рослинництва є: теорія і практика сучасних систем стійкого, інтенсивного ґрунтозахисного землеробства. Його розробки із сортової агротехніки та наукових основ вирощування зернових культур, із питань стратегії розвитку сільського господарства стали новим напрямом у землеробській науці. Беручи участь у розробці та впровадженні зональних систем землеробства, він першим в Україні запропонував метод біологічного контролю стану посівів. Віктор Федорович Сайко – радник дирекції інституту (з 2006 року – Національний науковий центр «Інституту землеробства НААН»). Він очолював наукові та практичні роботи зі стабілізації землевикористання і вирощування конкурен- ЮВІЛЕЇ ТА ВИЗНАЧНІ ДАТИ № 1-2 • 2016 • ВІСНИК Полтавської державної аграрної академії 132 тоспроможної продукції рослинництва на основі заощадження й підвищення ефективності використання енергоресурсів.

В агропромисловому комплексі В. Ф. Сайко прапрацював понад 50 років, у тому числі на науковій ниві – 35 років. Під його керівництвом підготовлено 6 докторів та 12 кандидатів наук, які успішно захистили дисертаційні роботи, присвячені теоретичним і прикладним проблемам землеробства та рослинництва. У 1988 році Віктора Федоровича обрано членом-кореспондентом ВАСГНІЛ, а у 1990 році – дійсним членом (академіком) УААН за напрямом загальне землеробство. Плідна наукова, науково-виробнича і педагогічна діяльність вченого-аграрія гідно оцінена: він удостоєний звання заслуженого діяча науки і техніки України, двічі лауреат Державної премії в галузі науки і техніки, лауреат премії ім. В. І. Вернадського УЕАН, нагороджений орденом

Ярослава Мудрого V ступеня, «За заслуги» III ступеня, Трудового Червоного Прапора, двома орденами «Знак Пошани», медалями «За доблесну працю», «За трудову доблесть», «Ветеран праці», Почесними грамотами Президії Верховної Ради УРСР та Кабінету Міністрів України, Почесною відзнакою Міністерства надзвичайних ситуацій, знаком Пошани Міністерства аграрної політики України, Почесною відзнакою НААН. Він обраний академіком Академії наук вищої школи України, дійсним членом (академіком) Української екологічної академії наук, з 1995 року і донині – член Американської асоціації хіміків зернових культур, лауреат Міжнародної нагороди в номінації «Руководитель XXI века». Правлінням Американського біографічного інституту визнаний Людиною року, одним з перших отримав нагороду «Людина року» Кембриджської синьої книги (Велика Британія), має звання Почесного професора Міжнародного університету Відня. Науковий доробок В. Ф. Сайка складає понад 300 публікацій, серед них 12 монографій, 2 навчальних посібника. У 2011 році у видавництві «Аграрна наука» побачила світ книга «Вибрані наукові праці», в яких висвітлюється наукова, дослідницька, практична та суспільно-політична діяльність В. Ф. Сайка.

Джерело: Вісник Полтавської державної аграрної академії, №1-2, 2016. С. 131-132.

90 років від дня народження

БУСОЛА ВОЛОДИМИРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

Вчений і педагог у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН, академік двох іноземних Академій, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки

Народився 8 березня 1936 р. у с. Житні Гори Рокитнянського району Київської області. Після закінчення 7-річної школи навчався у Мироцькому ветеринарному технікумі (1951–1955) та Білоцерківському сільськогосподарському інституті (1958–1964). Після технікуму працював у Ниробському районі Пермської області ветеринарним фельдшером (1955) та служив у лавах Радянської Армії (1955–1958). Отримавши вищу фахову освіту, працював старшим ветеринарним лікарем цукрокомбінату ім. Цюрупи Житомирського цукротресту (1964–1966).

Набувши життєвого та професійного досвіду, Володимир Олександрович пов'язує свою діяльність з науково-педагогічною сферою: 1966–1969 рр. – навчання в аспірантурі; 1969–1986 рр. – асистент, доцент та завідувач кафедри епізоотології Білоцерківського сільськогосподарського інституту; 1986–1997 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту експериментальної

ветеринарії (УНДІЕВ), м. Харків (нині – Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини (ННЦ «ІЕКВМ»).

Підтвердженням внеску В.О. Бусола у розвиток аграрної науки України та його організаторських здібностей є активна участь у заснуванні та становленні Української академії аграрних наук (УААН), а також організації аграрної науки. З липня по грудень 1990 р. він обіймав посаду заступника голови Південного відділення ВАСГНІЛ. У грудні 1990 р., після створення УААН, його обрано дійсним членом (академіком) УААН і віце-президентом Академії. З грудня 1993 по квітень 1996 р. В.О. Бусол – перший віце-президент Української академії аграрних наук.

З 1997 р. по 1998 р. він працював на посаді завідувача відділу вірусних інфекцій УНДІЕВ, з 1998 р. по 2017 р. був завідувачем кафедри організації та маркетингу у ветмедицині, професором кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи Національного університету біоресурсів і природокористування України. З 2017 р. – головний науковий співробітник ННЦ «ІЕКВМ».

Володимир Олександрович, працюючи на ниві підготовки фахівців ветеринарної медицини, не знижує активність у науковій сфері. Стартом його дослідницької діяльності стало вивчення лейкозу великої рогатої худоби – нового захворювання невідомої, на той час, етіології. В 1969 р. успішно захищає кандидатську дисертацію. Отримані автором дані стали підґрунтям для поглибленого вивчення етіопатогенезу, розробки специфічного захиттєвого методу діагностики інфекції, а також створення концептуальних основ профілактичних протилейкозних заходів.

За даними 12-річних досліджень у 1983 р. В.О. Бусол захистив докторську дисертацію, у 1984 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Базуючись на результатах власних наукових досліджень Володимир Олександрович вперше в СРСР розробив Інструкцію щодо профілактики та ліквідації епізоотії лейкозу в Україні (1989 р.), яка була офіційно затверджена.

Бусол Володимир Олександрович розробляє імунно-гормональну теорію регуляції лейкозного процесу та спільно із співробітниками експериментально її підтверджує, розробляє систему конструювання протилейкозної вакцини. Для широкомасштабного впровадження науково-практичних результатів на державному рівні створена науково-виробнича система «Оріон». Результат діяльності системи – ліквідація епізоотії лейкозу в Україні. В.О. Бусол є одним з фундаторів Української школи ветеринарної лейкозології.

Паралельно з вищезазначеними дослідженнями В.О. Бусол із співавторами проводить епізоотологічні та етіопатогенетичні дослідження туберкульозу, зокрема коморбідної мікобактеріально-ретровірусної інфекції, та розробляє методологічні основи створення протитуберкульозних вакцин на основі етіопатогенезу інфекції.

Ще одним важливим напрямом наукових пошуків В.О. Бусола стало вивчення біологічного впливу мікроелементів нанотехнологічного виробництва на організм тварин та птиці, зокрема на фактори вродженого імунітету тварин.

Під його керівництвом підготовлено 8 докторів та 18 кандидатів наук. Результати наукових пошуків висвітлені у понад 550 наукових працях, з яких 9 монографій, 4 підручники та навчальні посібники для вузів, 20 методичних рекомендацій, 18 інструктивних матеріалів, отримано 34 авторських свідоцтв та патентів України. Брав участь у створенні Закону України «Про ветеринарну медицину».

Він постійно веде активну громадську діяльність: був засновником і відповідальним редактором газети «Здоровье животных», членом редакційної колегії журналу «Ветеринарна медицина України», науково-методичної ради Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, двох спеціалізованих рад із захисту дисертацій. На цей час він є членом редколегії журналу «Вісник аграрної науки» НААН, науково-тематичного збірника «Ветеринарна медицина», членом спеціалізованої вченої ради при ННЦ «ІЕКВМ».

Свідченням вітчизняного та міжнародного визнання наукових здобутків В.О. Бусола є обрання його іноземним членом (академіком) Академії аграрних наук Республіки Білорусь (1995) та Російської академії сільськогосподарських наук (1997), нагородження Президією Верховної Ради СРСР медаллю «Ветеран праці» (1985), Міністерством аграрної політики України трудовою відзнакою «Знак пошани» (2006) та знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» (2009), відзнакою Державного комітету ветеринарної медицини України «За заслуги розвитку ветеринарної медицини України» III ступеня (2011), Почесною відзнакою (2006) Української академії аграрних наук. Є лауреатом премії Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці» (2001) та Державної премії України у галузі науки і техніки (2016). У 2016 році отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Інформацію отримано з Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини (ННЦ «ІЕКВМ»).

60 років від дня народження МОЛЕЩІ НЕЛІ БОГДАНІВНИ

Вчена в галузі сільськогосподарських меліорацій і водного господарства, кандидат технічних наук, провідний науковий співробітник

Народилася 14 березня 1966 року на Тернопільщині.

Після закінчення Українського ордена Дружби народів інституту інженерів водного господарства, за спеціальністю механізація гідромеліоративних робіт, з

1988 року працювала майстром ПМК-148 тресту «Сумиводбуд».

З 1991 року на Сульському дослідному полі Інституту гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України) на посаді молодшого наукового співробітника.

У 1997 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук і була переведена завідуючою науковим відділом Сульського дослідного поля. З 2010 року по 2012 рік виконувала обов'язки директора Державної установи «Сульське дослідне поле» Інституту гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України).

З 1 квітня 2012 року працює в Інституті водних проблем і меліорації НААН на посаді завідуючої Сульським опорним пунктом відділу технологій та систем водорегулювання. З лютого 2016 року працює старшим науковим співробітником відділу осушувально-зволожувальних меліорацій. З вересня 2021р працює на посаді провідного наукового співробітника відділу дренажу. Навчалася в докторантурі при Інституті водних проблем і меліорації НААН.

Науково-практична діяльність Молещі Н.Б. спрямована на вирішення актуальної соціально-господарської проблеми щодо ефективного використання меліорованих земель у зоні Лівобережного Лісостепу України з метою підвищення врожайності культур та створення надійної кормової бази.

Основними напрямками наукової діяльності є розробки науково-практичних основ сучасного використання осушуваних ґрунтів Лівобережного Лісостепу України в умовах змін клімату, що забезпечує ефективне функціонування водорегулюючих систем. Значна кількість наукових розробок щодо технологій вирощування сільськогосподарських культур (в т. ч. і ресурсозберігаюча технологія водорегулювання, в основу якої покладено застосування невеликих норм зрошення), розроблені оптимальні норми внесення добрив при їх вирощуванні, впроваджені способи основного обробітку ґрунту з врахуванням ступеня окультуреності ґрунтів. Розроблено нові конструкції меліоративних систем: суміщені водорегулюючі системи з безпохилими дренами та локальні контурно-водаакумулюючі системи в т.ч. застосування контурних водопоглинаючих конструкцій, які пройшли перевірку у виробничих умовах, успішно працюють вже понад 25 років. Для забезпечення збереження потенційної родючості осушуваних земель Лівобережного Лісостепу та відновлення ефективності використання цих земель, у співавторстві розроблено науково-методологічні основи управління водним режимом при вирощуванні кормових культур (пайзи, амаранту, кормових бобів), які враховують ґрунтово-кліматичні умови зони та зростання дефіциту водних ресурсів.

Встановлені норми осушення для ряду сільськогосподарських культур, підібрані найбільш урожайні сорти культур та розроблені оптимальні норми внесення добрив при їх вирощуванні, вивчені способи основного обробітку ґрунту з врахуванням ступеня окультуреності ґрунтів. Окрім наукових напрацювань щодо вдосконалених технологій регулювання водно-повітряного режиму при вирощуванні ряду сільськогосподарських культур розроблено також нові конструкції меліоративних систем, які пройшли перевірку у виробничих

умовах. Розроблена ресурсозберігаюча технологія водорегулювання, в основу якої покладено обґрунтування доцільності застосування невеликих норм зрошення.

За багаторічний період проведення наукових досліджень розроблено основні агро меліоративні прийоми вирощування ряду сільськогосподарських культур (строки, способи обробки ґрунту та удобрення, способи сівби, попередники, підібрані сорти, норми висіву) в умовах осушуваних земель зони Лівобережного Лісостепу.

Науковий доробок Нелі Молещі висвітлений у більш ніж 50 публікацій у фахових наукових виданнях, збірниках наукових праць і тез конференцій та розділу наукової монографії в Україні та за кордоном. За час своєї роботи в неодноразово нагороджувався відзнаками ІВПіМ НААН України.

Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

70 років від дня народження ДОЛЕЦЬКОГО СТАНІСЛАВА ПАВЛОВИЧА

*Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук, професор,
член-кореспондент НААН (2020)*

Народився 15 березня 1956 р. в с. Верхні Торгаї Нижньосірогозького району Херсонської області. Після закінчення з відзнакою Верхньоторгаївської восьмирічної школи в 1971 р., поступив до Цюрупінського ветеринарного технікуму.

Закінчив технікум з відзнакою у 1975 р. і поступив на навчання до Української сільськогосподарської академії на ветеринарний факультет.

Після завершення навчання у 1980 р. і одержання диплома ветеринарного лікаря з відзнакою, подальша трудова діяльність С.П. Долецького пов'язана з Національним університетом біоресурсів і природокористування України, де він пройшов шлях від асистента (1980) до професора (2015) кафедри терапії і клінічної діагностики.

У 1991 р. С.П. Долецького обрано за конкурсом і переведено з Національного університету біоресурсів і природокористування України до апарату Президії Національної академії аграрних наук України на посаду завідувача сектору ветеринарної медицини Відділення тваринництва, ветеринарної медицини та переробки продукції. З 2001 р. С.П. Долецький – провідний науковий співробітник відділення ветеринарної медицини, а з 2005 р. – заступник академіка-секретаря відділення ветеринарної медицини НААН, з 2013 р. – заступник начальника відділу з питань ветеринарної медицини апарату

Президії НААН та доцент кафедри терапії і клінічної діагностики НУБіП України за сумісництвом. З 2015 р. – професор кафедри терапії і клінічної діагностики факультету ветеринарної медицини, член спеціалізованої вченої ради Д 26.004.03 НУБіП України із захисту кандидатських та докторських дисертацій. Член редколегії бюлетеня «Ветеринарна біотехнологія» та міжвідомчого тематичного наукового збірника «Ветеринарна медицина». У 2020 р. у Відділенні ветеринарної медицини його обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Коло наукових інтересів включає дослідження з питань ранньої діагностики і профілактики порушень мінерального обміну речовин у лактуючих корів у різних біогеохімічних зонах України за впливу екологічних факторів довкілля та за дефіциту есенційних макро- та мікроелементів – Йоду, Кобальту, Цинку, Купруму, Феруму, Кальцію, Фосфору та ін. у ґрунті, кормах, воді і організмі тварин.

Кандидатську дисертацію на тему «Ультразвукова експрес-діагностика та профілактика остеодистрофії у молочних корів» захистив у Національному аграрному університеті в 1989 році.

Останні 25 років наукова діяльність С.П. Долецького присвячена вивченню впливу негативних факторів довкілля на виникнення порушень мінерального обміну у високопродуктивних лактуючих корів.

За результатами проведених наукових досліджень у 2015 р. С.П. Долецький успішно захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичне та клініко-експериментальне обґрунтування профілактики порушень мінерального обміну в корів у біогеохімічних зонах України» за спеціальності 16.00.01 – діагностика і терапія тварин. Науковий консультант – доктор біологічних наук, професор, академік НААН М.І. Цвіліховський. Уперше, на підставі даних багаторічних досліджень з визначення вмісту мінеральних речовин у кормах, що вироблені в різних ґрунтово-кліматичних зонах України, наведено варіації вмісту макро- та мікроелементів і важких металів у зелених, соковитих, грубих та концентрованих кормах. Встановлено рівні мікроелементів у молоці корів залежно від екологічної ситуації в конкретному регіоні України.

Працюючи на посаді завідувача сектору ветеринарної медицини, а потім заступника академіка-секретаря відділення ветеринарної медицини НААН та заступника начальника відділу з питань ветеринарної медицини, С.П. Долецький доклав значних зусиль до розробки, координації та впровадження результатів виконаних програм наукових досліджень НААН «Системи захисту сільськогосподарських тварин від захворювань та створення нових лікувально-профілактичних засобів» на 1996–2000 рр., «Забезпечення ветеринарно-санітарного благополуччя в Україні» на 2001–2005 рр. «Здоров'я тварин, якість і безпека тваринницької продукції» на 2006–2010 рр. та «Наукове забезпечення епізоотичного благополуччя, біологічної безпеки, здоров'я тварин і ветеринарно-санітарної якості продукції тваринництва» на 2010–2015 рр. За його участю також розроблено програму розвитку скотарства в Україні на період 2001–2004 рр., галузеві рекомендації «Сировина молочна, одержана від корів з

господарств, неблагополучних щодо інфекційних хвороб тварин». У співпраці з науковцями Інституту біоорганічної хімії НАН України С.П. Долецький розробив новий високоефективний лікувально-профілактичний препарат «Мінпанкор», який пройшов широке виробниче випробування для профілактики та лікування порушень мінерального обміну у лактуючих корів.

С.П. Долецьким опубліковано понад 180 наукових праць, 6 в іноземних виданнях, 1 навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації, 9 монографій, понад 25 методичних рекомендацій та посібників для науковців і студентів вищих навчальних закладів України. Він співавтор та автор трьох патентів і більше 12 ДСТУ та СОУ. Взяв участь у роботі багатьох міжнародних науково-практичних конференцій, що проходили у провідних установах ветеринарної медицини США, ЄС та країн Африки.

За вагомий внесок у науково-практичну, організаційно-методичну та педагогічну роботу в галузі ветеринарної медицини С.П. Долецький нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України (2014), трудовими відзнаками Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державного комітету ветеринарної медицини, подякою голови Київської державної адміністрації (2006), Почесними грамотами Національної академії аграрних наук України (2015) та Національного університету біоресурсів і природокористування України (2016). Двічі нагороджений Відзнакою Посольства Сполучених Штатів Америки в Україні в зв'язку з 20-тою річницею співробітництва США та України (2015, 2016), медаллю РФ «За досягнення в області ветеринарної науки» (2008), відзнакою «Золота Фортуна» в честь 100-річчя Національної академії наук України (2019).

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ: Аграрна наука, 2021. – С. 490–491.

65 років від дня народження БІЛЯВСЬКОЇ ЛЮДМИЛИ ГРИГОРІВНИ

Вчена в галузі селекції, насінництва, генетики, кандидат сільськогосподарських наук, провідна селекціонерка по сої

Білявська Людмила Григорівна народилася 18 березня 1961 року у смт. Кегичівка, Харківської області. Закінчила Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва у 1983 році за спеціальністю вчений агроном зі спеціалізацією «Селекція та насінництво».

Наукову діяльність розпочала у лабораторії селекції зернобобових культур Красноградської дослідної станції Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи. З 1987 по 1990 рік навчалася в аспірантурі Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи за спеціальністю «Селекція та насінництво».

У 1995 році успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. З 1990 по 2001 рік, працювала на посаді наукового співробітника Красноградської дослідної станції ІЗГ НААНУ. Дослідження з питань адаптивної селекції сої з метою створення сортів для Степу України розпочала у 1987 році.

З 2001 року Людмила Григорівна – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики Полтавської державної аграрної академії, а також – провідний науковий співробітник інституту агрономії вищезгаданого навчального закладу.

Вона є автором більше 250 публікацій, з яких 70 навчально-методичного характеру. Із 197 наукових праць 70 опубліковані в українських і міжнародних рецензованих фахових виданнях, 10 розділів у колективних монографіях, 10 публікацій в періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science, 6 патентів і 11 авторських свідоцтв, тези у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських конференцій, а також статті в періодичних виданнях з актуальних питань селекції, насінництва, рекомендацій по вибору сортів для конкретного господарства.

Білявська Л.Г. одна з провідних селекціонерів країни по сої. Автор семи зареєстрованих сортів (Аметист, Алмаз, Агат, Артеміда, Вінні, Вежа, Антрацит), які займають десятки тисяч гектарів у чотирнадцяти областях України. Заснувала і очолює наукову лабораторію «Селекції, насінництва та сортової агротехніки сої».

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

90 років від дня народження ЧУПРИНЮКА ВІКТОРА ЯКОВИЧА

*Вчений у галузі садівництва, кандидат
сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 21 березня 1936 року в с. Шаулиха Тальнівського р-ну, Черкаської обл. 1958-1963 рр. – навчання у Московській сільськогосподарській академії. З 1963 року старший науковий співробітник Астраханської державної с.-г. дослідної станції. 1964-1972 рр. – завідуючий відділом плодкових культур і винограду Всесоюзної дослідної станції. З 1973 по 1989 рр. – старший науковий співробітник, а з 1989 по 2000 рр. – зав. відділом зерняткових культур Мліївського інституту садівництва ім. Л.П.Симиренка. Член експертної ради Державної комісії по

сортовипробуванню плодкових культур України, координатор по зерняткових культурах України.

У 1972 р. захистив кандидатську дисертацію за темою: «Хозяйственно-биологическая характеристика районированных и перспективных сортов яблони в условиях Волго-Ахтубинской поймы и дельты Волги» (Москва, ВСХИЗО).

Основні напрямки наукової діяльності: створення нових сортів яблуні, їх сортовивчення та впровадження у виробництво.

Чупринюк В.Я. є автором і співавтором 21 сорту яблуні, 4 з яких включено у Державний Реєстр сортів рослин України. За створення сортів яблуні нагороджений золотою, срібною та бронзовою медалями ВДНГ СРСР.

Наукова діяльність Чупринюка В.Я. викладена у 86 наукових працях.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

65 років від дня народження ПУГАЧОВА МИКОЛИ ІВАНОВИЧА

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України

Народився 22 березня 1961 р. у м. Бихов Могилівської області (Білорусь).

Після закінчення середньої школи №40 в м. Сімферополь вступив до Кримського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1983 р., здобувши фах економіста-організатора

виробництва.

Трудову діяльність розпочав у 1981 р. бригадиром рільничої бригади, працював нормувальником, економістом, головним економістом сільськогосподарських підприємств Кримської області.

З 1987 р. трудова й наукова діяльність М.І. Пугачова пов'язана з Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки». Пройшовши у ньому сходинок аспіранта (1987–1990 рр.), старшого наукового співробітника (з 1990 р.), старшого наукового співробітника (з 1992 р.), провідного наукового співробітника (з 2001 р.), заступника директора з наукової роботи (з 2012 р.).

З 1999 р. по 2016 р. за сумісництвом працював професором кафедри міжнародної торгівлі Київського національного торговельно-економічного університету (до об'єднання – в Українському державному університеті фінансів та міжнародної торгівлі). У 1998–2002 рр. працював старшим аналітиком відділу аналізу економічної політики Проекту аграрної політики в Україні Університету штату Айова (США). З 2002 до 2006 рр. – керівник стратегічного напрямку

проекту Програми розвитку ООН «Аграрна політика для людського розвитку». У 2006–2011 рр. – керівник групи експертів Аналітично-дорадчого центру Блакитної стрічки ПРООН.

Кандидатську дисертацію на тему: «Основні фонди автотранспорту в сільському господарстві та шляхи підвищення ефективності їх використання» захистив у 1990 р., докторську дисертацію на тему: «Економічні відносини та ефективність транспортного обслуговування виробничих формувань у сільському господарстві» – у 1998 р. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно у 1993 р. за спеціальністю «Економіка, планування, організація управління народним господарством і його галузями», доцента – у 2003 р. за спеціальністю «Міжнародна економіка», професора – у 2008 р. за спеціальністю «Економіка та управління національним господарством».

Член-кореспондентом НААН (2016). 15 жовтня 2020 р. М.І. Пугачова обрано академіком НААН.

Основні напрями наукових досліджень: структурні перетворення в економіці, стратегії розвитку економіки України, моделювання економічних відносин і поведінки людей, аграрна політика і продовольча безпека, зовнішні аспекти економічного розвитку, глобальне економічне регулювання, міжнародна конкурентоспроможність та економічна інтеграція, економічні відносини між Україною і ЄС.

М.І. Пугачов – відомий учений-економіст, зробив вагомий внесок у вивчення проблем розвитку агропродовольчого сектора в умовах глобальних викликів і міжнародної інтеграції України, їх впливу на суспільство, реформування відносин власності та вдосконалення економічних відносин в АПК, підвищення його ефективності, формування інфраструктури в сільському господарстві, удосконалення аграрної політики. Обґрунтував необхідність використання результатів соціоекономічних досліджень для математичного моделювання ринків, соціально-економічних явищ і процесів та їх прогнозування, розробив відповідні методологічні засади та застосував їх в практичній науковій діяльності.

Автор понад 200 наукових праць, зокрема 20 монографій, серії навчальних посібників з економіки.

М.І. Пугачов був керівником і безпосереднім виконавцем шести міжнародних наукових досліджень, проведених Світовим банком, ЄС, ФАО, ОЕСР та ПРООН в Україні. Результати цих досліджень опубліковано в Італії, Ізраїлі, Німеччині, США. Зокрема монографія «Реформування сільського господарства в Україні: підсумки і перспективи» видана Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (м. Рим, Італія). Був відповідальним за підготовку і проведення 102 семінару Європейської асоціації економістів аграрників – офіційний член оргкомітету від України.

Під керівництвом М.І. Пугачова захищено 2 докторських і 6 кандидатських дисертацій.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

**55 років від дня народження
АЧАСОВА АНДРІЯ БОРИСОВИЧА**

*Вчений у галузі землевпорядкування, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 25 березня 1971 р. у м. Броди Львівської області. У 1994 р. закінчив геолого-географічний факультет Харківського державного університету імені М. Горького (нині – ХНУ ім. В.Н. Каразіна) за спеціальністю «Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів».

Із 1994 р. працював у Національному науковому центрі «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» на різних посадах: інженер, аспірант, старший науковий співробітник, завідувач сектора дистанційного зондування ґрунтового покриття.

У 1998 р. А.Б. Ачасов захистив кандидатську дисертацію на тему «Використання дистанційних методів для дослідження ґрунтів».

Протягом 2003–2008 рр. працював у Національному аграрному університеті (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України). Із 2008 р. працює в Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва.

У 2010 р. захистив докторську дисертацію на тему «Ґрунтово-геоінформаційні засади протиерозійної оптимізації агроландшафтів: теорія і практика».

Наукові інтереси: ґрунтознавство, ландшафтознавство, картографування ґрунтів, дистанційне зондування, геоінформаційні системи. Із 2008 р. – професор кафедри ґрунтознавства ХНАУ. В останні роки професор А.Б. Ачасов очолює кафедру геодезії, картографії та геоінформатики. Досліджує актуальні проблеми технології точного землеробства з використанням даних дистанційного зондування та геоінформаційних систем.

Опублікував понад 130 праць, зокрема п'ять монографій і посібників, п'ять патентів на винахід.

Має грамоти та відзнаки.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

65 років від дня народження ШЕВЧЕНКА ІГОРЯ АРКАДІЙОВИЧА

*Вчений у галузі механізації та автоматизації
сільськогосподарського виробництва, агроінженерії,
доктор сільськогосподарських наук, доктор технічних
наук, професор, член-кореспондент НААН*

Народився 30 березня 1961 р. у м. Мелітополь
Запорізької області.

Закінчив з відзнакою Мелітопольський інститут
механізації

сільського господарства (1983). Закінчив аспірантуру Московського інституту інженерів сільськогосподарського виробництва ім. В.П. Горячкіна (1987). Кандидат технічних наук з 1987 р., спеціальність 05.20.01 – механізація сільського господарства.

Після закінчення аспірантури був направлений на роботу в Мелітопольський інститут механізації сільського господарства. Працював асистентом, старшим викладачем, доцентом кафедри «Сільськогосподарські машини» Мелітопольського інституту механізації сільського господарства (з 1994 р. – Таврійська державна агротехнічна академія). За сумісництвом керівник науково-дослідної лабораторії «Ґрунтообробні машини», в подальшому – НДІ «Кероване землеробство».

З 1989 р. – наукова співпраця із Варшавським інститутом будівництва, механізації та електрифікації сільського господарства (IBMER, Польща). Стажування в IBMER у 1997 р. із захистом докторської дисертації. Доктор сільськогосподарських наук в області сільськогосподарської інженерії (dr hab, Польща) з 1998 р. Спеціальність 03.05 – сільськогосподарська інженерія.

З 1998 р. завідувач кафедри «Сільськогосподарські машини» Таврійської державної агротехнічної академії (з 2007 р. – Таврійський державний агротехнологічний університет). За сумісництвом директор Опорного пункту «Південно-Східний» НВО «Сільгоспмашсистема» із випробування та сертифікації сільськогосподарської техніки.

Докторську дисертацію за технічним напрямом захистив у 2002 р. в Національному аграрному університеті (м. Київ). Доктор технічних наук з 2003 р. Спеціальність 05.05.11 – машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва. Професор кафедри сільськогосподарських машин з 2003 р.

У 2007 р. призначено директором Інституту механізації тваринництва Національної академії аграрних наук України (м. Запоріжжя). У 2010 р. обраний членом-кореспондентом НААН. З 2012 р. виконував обов'язки заступника директора з наукової роботи ННЦ «ІМЕСГ» НААН (Київська обл.).

З 2013 р. призначено директором Інституту олійних культур НААН (м. Запоріжжя). У 2016 р. переобрано на цю посаду.

Основні напрями наукової діяльності: система адаптивного екофільного керованого землеробства, моделювання технологічних процесів взаємодії робочих органів з оброблюваним середовищем, агро-техно-інформаційно-екологічно-економічна система функціонування сільськогосподарського виробництва. Особисте наукове досягнення – розробка нового наукового напрямку «біоресурсна інженерія». За результатами наукових досліджень опубліковано понад 270 наукових праць, видано 5 монографій (на російській, українській і польській мовах), 49 наукових робіт, 2 монографії видано за кордоном, отримано 29 патентів та авторських свідоцтв. Підготував 1 доктора технічних наук та 10 кандидатів технічних наук.

Був членом спеціалізованих вчених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій Кіровоградського національного технічного університету, ННЦ «ІМЕСГ» НААН, Таврійської державної агротехнічної академії і Вінницького державного аграрного університету за спеціальністю 05.05.11 – машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва.

Багато років є членом редакційних колегій журналу «Техніка і технології в АПК» та наукового збірника «Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України» УкрНДДПВТ ім. Л. Погорілого. Був членом редакційної колегії журналу «Technika rolnicza ogrodnicza leśna» Agricultural, Horticultural and Forest Engineering (Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych, Poland). З 2014 р. є головним редактором «Науково-технічного бюлетеню Інституту олійних культур НААН».

На протязі багатьох років є членом експертної ради ВАК України з галузевого машинобудування (з 2011 р. – Експертна рада з машинознавства та машинобудування МОНмолодьспорту України). Член Експертної групи ЕГ-05 з оцінювання ефективності діяльності наукових установ з науковим напрямом аграрних та сільськогосподарських наук (наказ МОН України № 524 від 19.04.2019 р.). Експерт від України в роботі програмного комітету «Горизонт 2020» – Food Security, Sustainable Agriculture and Forestry, Marine, Maritime and Inland Water.

25 років присвятив науково-педагогічній роботі у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації. Викладав аспірантам, магістрам та студентам Таврійського державного агротехнологічного університету курси «Сільськогосподарські і меліоративні машини», «Основи механізації і автоматизації сільськогосподарського виробництва», «Дослідження технологічних процесів і систем машин», «Математичне моделювання технологічних процесів у сільському господарстві». Читав лекції у Філії Варшавської політехніки у м. Плоцьк, Вищій школі агробізнесу у м. Ломжа, Варшавському аграрному університеті (SGGW, Польща). У Запорізькому національному університеті (за сумісництвом) читав курси лекцій з дисциплін «Техноекологія» та «Теорія сталого розвитку» (кафедра загальної та прикладної екології). У Запорізькій державній інженерній академії (за сумісництвом) читав

курси «Деталі машин», «ПТМ», «Динаміка та міцність машин» (кафедра металургійного обладнання).

Нагороджений медалями ВДНГ СРСР, трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України, відзнакою ВАК України, відзнаками УААН і НААН України та відзнаками ІВМЕР (Польща).

Інформацію отримано із Інституту олійних культур НААН

КВІТЕНЬ

50 років від дня народження

ПАТИКИ МИКОЛИ ВОЛОДИМИРОВИЧА

Вчений у галузі ґрунтової (сільськогосподарської) мікробіології, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 4 квітня 1976 р. в м. Чернігів.

У 2001 р. закінчив Кримський державний аграрний університет за фахом агрономія, вчений агроном. Після здобуття вищої освіти розпочав наукову діяльність в Інституті сільськогосподарської мікробіології

УААН, ІСГМ УААН (провідний інженер). З 2001 по 2004 р. – аспірантура з відривом від виробництва при Інституті сільськогосподарської мікробіології УААН (м. Чернігів). У 2004 р. захистив кандидатську дисертацію в Національному аграрному університеті Кабінету Міністрів України на тему «Агроекологічна оцінка впливу різних систем обробітку та удобрення на ґрунтові процеси» (03.00.16 – екологія).

З 2006 р. навчався в докторантурі з відривом від виробництва (Державна наукова установа Всеросійський науково-дослідний інститут сільськогосподарської мікробіології РАСГН, м. Санкт-Петербург, Пушкін).

У 2009 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника (03.00.07 – мікробіологія).

Працював старшим науковим співробітником в лабораторіях біофосфору та біологічного азоту; провідним науковим співробітником відділу вірусології (ІСГМ УААН).

Докторську дисертацію на тему «Мікробіологічні основи підвищення родючості підзолистих і дерново-підзолистих ґрунтів» захистив у 2010 р. в Уманському державному аграрному університеті Міністерства аграрної політики України (03.00.07 – мікробіологія).

Продовжив науково-педагогічну роботу у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, НУБіП (професор кафедри біології ґрунтів і мікроорганізмів), започаткував та сформував сучасну наукову школу з високою науково-теоретичною і практичною кваліфікацією у напрямі

сільськогосподарської мікробіології (продовження наукової школи С.М. Виноградського), агробіотехнології, екологічної оцінки стану ґрунтів за умови використання різних біологічних індикаторів.

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, робота «Бобово-ризобіальні системи в сучасному землеробстві», 2012 р.

У період 2014–2015 рр. працює завідувачем відділу сільськогосподарської мікробіології і фізіології рослин Національного наукового центру «Інститут землеробства НААН» та активно продовжує розвивати наукоємні дослідження мікробної структури, різноманіття та функцій угруповань різних ґрунтів. Акцентується увага на збереженні метагеноміки ґрунтів, оцінці біорізноманіття ґрунтової мікробіоти, агробіології ризосфери рослин, вивченні мікрофауни при взаємодії ґрунтових мікроорганізмів і рослин (мікробно-рослинна взаємодія). Працюючи на посаді завідувача кафедри молекулярної біології, мікробіології та біобезпеки Національного університету біоресурсів і природокористування України допомагає отримувати і поглиблювати фундаментальні й якісні знання, які сприяють підготовці науковців, а також популяризації наукових здобутків проведених досліджень серед фахівців, виробників, студентів, аспірантів, дослідників-вчених, викладачів, практичних діячів.

Академік Академії Наук Вищої Школи України (академік-секретар аграрного відділення), 2015 р.

З 2016 р. до цього часу працює завідувачем кафедри екобіотехнології та біорізноманіття Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Лауреат премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці», 2016 р.

У 2013–2016 рр. – експерт Єврокомісії Спільного Центру Досліджень «Європейська гідропедологічна база інвентаризації», Італія, м. Іспра; EC, Joint Research Centre, European Commission, Expert Commission JRC 7th Framework Programme «European Hydropedological Data Inventory» (Italy, Ispra) щодо створення спільного європейського гідропедологічного кадастру (бази) даних ґрунтів країн-членів ЄС, України. За результатами роботи було створено базу даних про понад 16000 унікальних зразків ґрунтів з понад 6000 ґрунтових профілів.

У 2016 р. присвоєно академічне звання член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, екологія (біоіндикація ґрунтів). Член відділення землеробства, меліорації та механізації НААН.

Лауреат Нагороди Ярослава Мудрого в галузі науки і техніки, 2018 р.

Продовжується робота за пріоритетним напрямом розробки і використання інноваційних біологічних засобів відтворення родючості ґрунту та отримання екологічно безпечної продукції рослинництва. Впроваджуються інноваційні розробки у вітчизняне аграрне виробництво, зокрема створено навчально-науково-виробничу лабораторію з виготовлення мікробного препарату «Екстракон», що дозволяє збільшити обсяги виробництва та наблизити виробництво до споживача. За інноваційну розробку та впровадження

біологічного препарату Екстракон отримав три нагороди «Золоту медаль» Міжнародної агропромислової виставки АГРО 2017–2019.

Лауреат Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій «Біологізація землеробства – якість і безпека продукції АПК», 2018 р.

Стиль роботи й мислення, оригінальність й новизна ідей та методів реалізації дослідницьких програм вченого одержали значні наукові результати, здобули авторитет та визнання в аграрній науці. Під його науковим керівництвом у 2015, 2016 рр. захищено дві кандидатські дисертації за спеціальністю 03.00.07 – мікробіологія; у 2019 р. підготував доктора філософії за спеціальністю 03.00.20 – біотехнологія. Продовжує керівництво та підготовку аспірантів денної форми навчання, а також здобувачів і докторантів. Продовжується навчально-педагогічна діяльність зі студентами факультету захисту рослин, біотехнологій та екології НУБіП України ОС «Бакалавр», «Магістр» за напрямками підготовки «Біотехнологія та біоінженерія», «Екологія», «Агрономія».

Участь у наукових проектах, грантах: РФФД, 2007–2010 рр.; грант Президента України для здійснення наукових досліджень, спрямованих на вивчення біорізноманіття та структури мікробних угруповань підзолистих ґрунтів, 2011 р.; гранти Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень у 2016 та 2017 рр. Науковий керівник та виконавець державних бюджетних тематик Міністерства освіти і науки України, 2017–2019 рр. Керівник наукового проекту державного замовлення МОН (Розроблення біологічного препарату для рослинництва на основі консорціуму ґрунтових мікроорганізмів), 2017–2018 рр.

Експерт МОН України, Національного фонду досліджень України, НААН, 2019–2020 рр.

Член Президії Центральної ради (Віце-президент Товариства Мікробіологів України, ТМУ), голова Київського відділення ТМУ (НАН, НААН).

Голова спеціалізованої вченої ради Д 26.004.02 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) біологічних та сільськогосподарських наук за спеціальностями 03.00.07 – мікробіологія», 06.01.11 – фітопатологія (біологічні та сільськогосподарські науки) та 16.00.10 – ентомологія (сільськогосподарські науки).

У 2020 р. присвоєно вчене звання професора кафедри екобіотехнології та біорізноманіття (НУБіП України).

Входить до редакційних колегій фахових видань «Науковий вісник НУБіП України», «Біоресурси і природокористування», НУБіП України; «Біологічні системи: теорія та інновації» НУБіП України; «Садівництво», ІС НААН України; «Сільськогосподарська мікробіологія», ІСГМ АПВ НААН України; SWorld; Science Publishing Group Journal of Chemical, Environmental and Biological Engineering. Робота з рецензування матеріалів для публікування в ЗМІ, наукових міжнародних академічних, університетських журналах та інших виданнях. З метою підвищення ефективності та якості наукових досліджень розширює зв'язки у навчальній та науковій сфері серед студентів, молодих вчених, сприяє

доступу обдарованої молоді до досягнень в галузі мікробіології, молекулярної біології, екології, біотехнології, проводить пошук інноваційних шляхів розвитку та використання наукових знань. Зміцнює міжнародні зв'язки: Selçuk University, Turkey; European Commission, JRC, Ispra, Italy; інститут прикладної біотехнології «daRostim», Німеччина та ін.

Є автором і співавтором понад 300 наукових, навчальних, науково-методичних праць, в тому числі патентів України, науково-практичних рекомендацій.

Інформацію отримано з Національного університету біоресурсів і природокористування України.

65 років від дня народження ПОСПЕЛОВА СЕРГІЯ ВІКТОРОВИЧА

*Вчений в галузі ґрунтознавства та агрохімії, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 6 квітня 1961 року в місті Полтава у родині службовців. Свідомо обрав фах агронома, вступивши до агрономічного факультету Полтавського сільськогосподарського інституту, який закінчив із відзнакою у 1983 році.

Вже на першому курсі захопився дослідницькою роботою. Це сприяло тому, що талановитий студент отримав рекомендацію до навчання в аспірантурі, а потім залишився в інституті для подальшої викладацької роботи.

В 1994 році С. Поспелов захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Охорона довкілля і раціональне використання природних ресурсів», яку підготував під керівництвом знаного ґрунтознавця, професора В. Д. Мухи.

З 1987 року професійний шлях С. Поспелова пов'язаний із кафедрою землеробства й агрохімії *alma mater*, де він пройшов шлях від аспіранта до професора. У 2019 році в Інституті рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН захистив докторську дисертацію «Наукові основи створення продуктивних агрогенів ехінацеї (*Echinacea Moench*) в умовах Лівобережної України». За результатами наукових досліджень Сергій Вікторович видав майже 400 наукових праць, із них чотири монографії, 100 патентів і авторських свідоцтв. Більша частина його наукового доробку присвячена дослідження представників роду Ехінацея. Із цього напрямку він став одним із провідних науковців не лише в Україні, в її на теренах пострадянського простору.

Саме він є автором першої вітчизняної монографії, присвяченої ехінацеї, її сортам «Красуня прерій» (е. бліда) та «Зірка Вавилова» (е. пурпурова). За цей комплекс праць Сергій Вікторович у 2001 році був удостоєний премії імені Л. П. Симиренка НАН України.

С.Поспелов з однодумцями та випускниками академії доцентом В. М. Самородовим та І. В. Корневим на найбільших в Євразії полях ехінацеї (Кобеляцький район Полтавської області) Полтаві міжнародних наукових конференцій, присвячених ехінацеї (1998, 2003, 2013), які відіграли важливу роль у вивченні та популяризації цієї рослини. Крім цього, Сергій Вікторович є організатором семи міжнародних наукових конференцій «Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій» (2012-2017), відповідальним редактором збірок цього авторитетного зібрання.

Ім'я вченого також уславлене вивченням лектинів, дослідження яких він розпочав під керівництвом всесвітньо відомого вітчизняного лектинолога Є.Л. Голинської. У 1989 році вони вперше у світовій науці виділили лектини з ґрунту. І відтоді С.Поспелов разом зі своїми дипломниками й аспірантами довів різновекторність дії цих сполук, а також їх накопичення у лікарських рослинах. Професійні здобутки науковця відзначені Почесною грамотою Полтавської обласної ради. Він нагороджений трудовими відзнаками «Відмінник аграрної освіти» III ступеня та «Знак Пошани». Завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету. Доктор сільськогосподарських наук, професор.

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

75 років від дня народження НАДКЕРНИЧНОЇ ОЛЕНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

*Вчена в галузі сільськогосподарської
мікробіології та агроєкології,
доктор біологічних наук, професор*

Народилася 6 квітня 1951 р. у м. Ніжин Чернігівської області.

У 1974 р. закінчила (з відзнакою) Ленінградський хіміко-фармацевтичний інститут за спеціальністю "Хімічна технологія біологічно активних речовин".

У 1974–1977 рр. працювала інженером Науково-дослідного інституту з біологічних випробувань хімічних сполук Мінмедпрому (м. Москва).

У 1977 р. О. В. Надкернична розпочала роботу в Українському Головному науково-дослідному інституті сільськогосподарської мікробіології Південного Відділення ВАСГНІЛ (сьогодні – Інститут сільськогосподарської мікробіології

та агропромислового виробництва НААН) та пройшла шлях від інженера-біохіміка до заступника директора Інституту з наукової роботи (2000–2009 рр.). Нині очолює лабораторію рослинно-мікробних взаємодій Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

У 1982 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Вивчення хімічної природи і властивостей фітотоксичних речовин *Gliocladium zaleskii* Pidopl.11313 і *Chaetomium aureum* Chivers 8583» в Інституті мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного Академії наук Української РСР.

У 2004 р. захистила докторську дисертацію на тему: «Особливості взаємодії мікро- і макросимбіонтів в системі діазотрофи – небובהва рослина» в Інституті агроекології та біотехнології УААН.

У 2008 р. О. В. Надкерничній присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Екологія».

Наукові інтереси О. В. Надкерничної пов'язані з дослідженням механізмів взаємодії мікроорганізмів і рослин. Нею встановлено хімічну структуру фітотоксичних речовин, які продукуються деякими ґрунтовими сапрофітними грибами. Показано, що вони знижують активність симбіотичної азотфіксації бобових рослин, викликають незворотні зміни структури і фізіології бульбочкових бактерій.

Олена Володимирівна відома як автор праць з генетичної детермінації ознаки азотфіксувальної активності у кореневій зоні злакових культур. В її дослідженнях показано, що поряд з міжсортвою, має місце внутрішньосортва мінливість злакових культур до асоціативної азотфіксації, яка обумовлена як генетичною неоднорідністю сортів, так і впливом навколишнього середовища.

Проведені фундаментальні дослідження дозволили їй науково обґрунтувати особливості формування і активного функціонування штучних симбіозів та асоціацій за рахунок процесу паранодуляції на коренях небобових рослин, показати роль абіогенних і біогенних факторів нодуляції. Нею вперше встановлено утворення на коренях деяких рослин азотфіксувальних бульбочок під впливом бактерій роду *Azospirillum*. О. В. Надкернична з'ясувала природу біологічного явища – спонтанного утворення бульбочкоподібних структур на коренях шовковиці, що дозволило створити біопрепарат Ризобразин для підвищення продуктивності шовковиці.

Професором О. В. Надкерничною розроблено наукові основи формування ефективних потрійних симбіозів: "азотфіксувальні бактерії – сапрофітний гриб – рослина", що дозволить підвищити урожайність сільськогосподарських культур (пшениці ярої та гречки), одержати високоякісну продукцію та поліпшити стан довкілля.

Її роботи, присвячені науково-прикладним аспектам використання селекціонованих штамів діазотрофів, здатних суттєво активізувати процес фіксації атмосферного азоту в кореневій зоні рослин, підвищувати їх продуктивність, поліпшувати якість сільськогосподарської продукції, одержали широке визнання. Вона є автором бактеріального препарату Діазобактерину,

який внесено до "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні" та широко впроваджуються у виробництво.

Сьогодні Олена Володимирівна плідно працює над створенням асоціацій та симбіозів культурних рослин з ендоефітними азотфіксуючими мікроорганізмами, зокрема, досліджує вплив сапротрофних грибів, здатних до ендоефітії з рослинами, на функціонування симбіотичної системи: рослини сої – *Bradyrhizobium japonicum*.

Олена Володимирівна є керівником завдань першого та другого рівня за ПНД НААН «Сільськогосподарська мікробіологія».

За участі ученої створено при Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН Колекцію корисних ґрунтових мікроорганізмів, яка згідно Розпорядження Кабінету Міністрів України № 472-р від 19.08.2002 р. визнана національним надбанням України.

Багаторічна науково-дослідна робота вченої представлена у 200 наукових працях. Вона є автором 19 патентів України та авторських свідоцтв.

Під її керівництвом захищено 4 кандидатські дисертації. Багато років вчена брала участь в атестації наукових кадрів вищої кваліфікації як член Вищої атестаційної комісії України.

О. В. Надкернична є членом редакційної колегії міжвідомчого тематичного збірника "Сільськогосподарська мікробіологія"; головою Чернігівського відділення Товариства мікробіологів України імені С. М. Виноградського.

За вагомий внесок у розвиток аграрної науки О. В. Надкернична нагороджена Почесною грамотою Президії УААН (2009 р.), Подякою Президії НААН (2016 р.), пам'ятною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019 р.), Відзнакою ІСМАВ НААН «ГОРДИСТЬ ІНСТИТУТУ» (2021 р.), Почесною відзнакою НААН (2025). У 2024 р. їй призначено державну стипендію для видатних діячів науки.

Інформацію отримано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва.

65 років від дня народження ФЕДОРОВИЧ Єлизавети Іллівни

*Вчена у галузі селекції та розведення тварин, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народилася 12 квітня 1961 р. в с. Нове Давидково Мукачівського району Закарпатської області.

У 1983 р. закінчила Львівський ордену Трудового Червоного Прапора зооветеринарний інститут за спеціальністю «Зоотехнія».

З 1983 по 1986 рр. працювала на посадах техника

з племобліку, зоотехніка відділення радгоспу «Ударник» Сокальського району Львівської області. З 1986 по 2001 рр. обіймала посади старшого зоотехніка-селекціонера, зоотехніка II категорії, головного зоотехніка відділу селекції та відділу відтворення і селекції тварин Львівського облплемоб'єднання. У 1993 р. закінчила аспірантуру при Інституті землеробства і тваринництва західного регіону України УААН (без відриву від виробництва).

З 1999 по 2005 рр. обіймала посаду старшого наукового співробітника лабораторії відтворення Інституту розведення і генетики тварин УААН (за сумісництвом), а з 2001 по 2004 рр. – докторант цього ж інституту.

З 2004 по 2005 рр. – провідний науковий співробітник лабораторії біології відтворення тварин, а з 2005 р. по теперішній час – завідувач лабораторії розведення та селекції тварин Інституту біології тварин НААН.

Крім того, з 2005 по 2010 рр. працювала на посаді в. о. професора кафедри розведення і генетики Подільського державного аграрно-технічного університету (за сумісництвом), з 2011 по 2015 рр. – на посаді професора кафедри генетики і розведення тварин Львівського національного університету ветеринарної медицини імені С.З. Гжицького (за сумісництвом).

У 1999 р. захистила кандидатську дисертацію в Інституті розведення і генетики тварин УААН на тему: «Господарсько-біологічні особливості імпортової чорно-рябої худоби різної селекції». У 2002 р. Є.І. Федорович присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 2004 р. вона захистила докторську дисертацію в Інституті розведення і генетики тварин УААН на тему: «Селекційно-генетичні та біологічні особливості тварин західного внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи». У 2012 р. їй присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «розведення та селекція тварин».

Основні напрями наукових досліджень Є.І. Федорович пов'язані з комплексними дослідженнями онтогенезу, екстер'єру й конституції, молочної та м'ясної продуктивності, відтворної здатності, селекційно-генетичних особливостей, якісного складу молока, газоенергетичних процесів, біохімічних показників крові та природної резистентності, генетичної структури за поліморфними системами і групами крові великої рогатої худоби. Нею розроблені й теоретично обґрунтовані рекомендовані параметри добору тварин за селекційними ознаками, концепція комплексного використання селекційно-генетичних і біологічних методів та нові методичні підходи для оцінки молочної худоби за комплексом ознак.

Є.І. Федорович дослідила вплив різних паратипових та генетичних чинників на формування молочної продуктивності корів та п'яти джерел інформації – на племінну цінність плідників; перетравність поживних речовин корму в організмі тварин; закономірності росту й розвитку плодів та матки корів; вікову динаміку кількісних і якісних показників спермопродукції та запліднювальну здатність спермій бугаїв; газоенергетичний обмін у тварин та його зв'язок з живою масою і молочною продуктивністю корів; морфологічні й біохімічні показники крові великої рогатої худоби різних порід; генетичну структуру чорно- і червоно-рябої

молочної худоби західного регіону України за поліморфними системами ферментів крові та білків молока; взаємозв'язок гомо- й гетерозиготності за поліморфними системами з продуктивністю й відтворювальною здатністю корів та з'ясувала співвідносну мінливість різних господарськи корисних ознак тварин і молочної продуктивності корів. Нею вперше виділено чотири основні періоди становлення статевої функції бугаїв-плідників.

Є. І. Федорович є співавтором західного внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи. Результати наукової роботи Є.І. Федорович відображені в 418 наукових працях, з яких 1 підручник, 3 посібники, 13 монографій, 1 довідник, 1 патент на корисну модель та понад 300 статей у фахових виданнях України, з яких 60 у виданнях, що входять у міжнародні наукометричні бази даних.

Під керівництвом Є.І. Федорович підготовлено та захищено 6 кандидатських і 2 докторські дисертації, ведеться підготовка 5 аспірантів. Є.І. Федорович – лауреат премії Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці». За розробку і впровадження досягнень науки у виробництво нагороджена Почесною грамотою Президії УААН та Почесною відзнакою УААН, Подякою НААН, пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України».

Член спеціалізованих вчених рад із сільськогосподарських наук: Д 35.368.01 при Інституті біології тварин НААН (2006 – 2014 рр.), Д 35.826.02 (2007 – 2017 рр.) та К 35.826.02 (з 2018 р.) – при Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, член вченої та координаційно-методичної рад БТ НААН. Неодноразово була головою державної кваліфікаційної комісії по перевірці підготовки фахівців за спеціальністю «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького й Подільському державному аграрно-технічному університеті.

Член Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова. Експерт-бонітер сільськогосподарських тварин та експерт-дорадник з надання соціально спрямованих дорадчих послуг з питань тваринництва та агробізнесу. Член технічного комітету 158 та комісії з агестації суб'єктів племінної справи. Член редакційної ради журналу «Біологія тварин» та була членом редакційної колегії Науково-технічного бюлетеня Інституту біології тварин і ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок і Збірника наукових праць Подільського аграрно-технічного університету.

Інформацію отримано з Інституту біології тварин НААН.

50 років від дня народження УСЕНКО СВІТЛАНИ ОЛЕКСІЇВНИ

*Вчена в галузі тваринництва, кандидат
сільськогосподарських наук*

Народилася 17 квітня 1976 року в селі Іванівка Полтавської області.

Вищу освіту здобула в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка.

Її наукова кар'єра розпочалася в Інституті свинарства і агропромислового виробництва НААН України, де вона пройшла шлях від старшого лаборанта до вченого секретаря та завідувача аспірантури й докторантури. У 2004 році захистила кандидатську дисертацію, присвячену вивченню гормонального та біохімічного статусу свиней, а в 2009 році отримала вчене звання старшого наукового співробітника.

З вересня 2016 року Світлана Усенко продовжила свій професійний шлях у Полтавській державній аграрній академії (нині ПДАУ), де обіймала посаду професора кафедри технології виробництва продукції тваринництва. З 2019 по 2022 рік вона завідувала кафедрою технологій дрібного тваринництва, а з 2022 по 2024 рік - кафедрою біології продуктивності тварин імені академіка О. В. Квасницького.

З 2024 року Світлана Усенко обіймає посаду очільниці факультету технологій тваринництва та продовольства. Її науковий доробок складає близько 200 наукових та навчально-методичних праць.

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

70 років від дня народження БУЛИГІНА СЕРГІЯ ЮРІЙОВИЧА

*Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік НААН*

Народився 18 квітня 1956 р. у м. Горлівка Донецької області. У 1978 р. закінчив агрономічний факультет Ворошиловградського сільськогосподарського інституту. У 1980–1987 рр. працював на Донецькій протиерозійній дослідній станції Інституту ґрунтознавства і агрохімії (ІГА) на посадах

(керівника відділку, агронома, молодшого і старшого наукового співробітника. У 1985 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Параметри агрофізичних властивостей чорнозему звичайного, які визначають його протиерозійну стійкість при різних технологіях обробітку».

У 1987 р. призначений на посаду завідувача лабораторії охорони ґрунтів від ерозії.

З 1997 р. – заступник директора ІГА УААН імені О.Н. Соколовського.

У 1993 р. С.Ю. Булигін захистив дисертацію на здобуття ученого ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Теоретичні і прикладні основи конструювання ґрунтоохоронних агроландшафтів: ґрунтовий аспект».

У 1995 р. С.Ю. Булигіна обрано членом-кореспондентом Української академії аграрних наук, у 1996 р. одержав сертифікат професора Національної лабораторії ерозії США.

Наукові інтереси С.Ю. Булигіна зосереджені в галузі вивчення природи і закономірностей ерозійних процесів, математичного та імітаційного комп'ютерного моделювання ерозії для ґрунтоохоронного і меліоративного упорядкування сучасних агроландшафтів.

Він є автором понад 300 наукових і навчально-методичних праць, зокрема 12 патентів і авторських свідоцтв, 16 книг, 5 монографій, 4 підручників і навчальних посібників, 15 методичних рекомендацій.

Має атестат професора з 1999 р. стипендіат премії Харківської обласної державної адміністрації ім. О.Н. Соколовського, член спеціалізованих вчених рад для захисту кандидатських та докторських дисертацій при ІГА УААН та НАУ.

Із першого вересня 2005 р. – професор кафедри ґрунтознавства. Протягом 2007–2009 рр. – ректор ХНАУ. Під науковим керівництвом С.Ю. Булигіна захистили дисертації один доктор і п'ять кандидатів наук.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

85 років від дня народження ШПИЧАКА ОЛЕКСАНДРА МИХАЙЛОВИЧА

Вчений в галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник аграрної освіти і науки

Народився 21 квітня 1941 р. у смт. Узин Білоцерківського району Київської області. У 1963 р. закінчив з відзнакою Житомирський сільськогосподарський інститут і за направленням працював старшим економістом, начальником планово-фінансових відділів Дубровицького

та Гоцанського районних управлінь сільського господарства Рівненської області. З 1968 по 1971 рр. навчався в очній аспірантурі Українського НДІ економіки і організації сільського господарства (нині ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України), де в 1971 р. захистив кандидатську дисертацію «Економічна оцінка землі та її використання при плануванні державних заготівель».

У перші роки своєї 53-річної наукової діяльності О.М. Шпичак займається проблемами економічної оцінки сільськогосподарських земель та використання землеоціночних даних у планово-фінансових розрахунках. В Інституті він працював молодшим, науковим, старшим науковим співробітником, завідувачем сектором собівартості, цін та рентабельності, завідувачем відділом, завідувачем відділенням ціноутворення та інфраструктури ринку, заступником директора інституту з наукової роботи.

У 1991 р. Олександр Михайлович захистив докторську дисертацію на тему «Економічні взаємовідносини сільськогосподарських підприємств із сферою заготівель і переробки технічних культур».

Свою наукову діяльність вчений присвятив розробці і практичному вирішенні питань ціноутворення, витрат виробництва, якості продукції, рентабельності продукції АПК. В умовах адміністративної системи управління економікою це стосується розробки методичних підходів до визначення за видами продукції нормативних рівнів рентабельності і норм прибутку, нормативних рівнів собівартості залежно від рівня продуктивності, зональної диференціації цін, урахування в цінах якості продукції та строків її реалізації, встановлення рівня прейскурантних цін за видами продукції тощо.

З переходом до ринкової економіки під керівництвом О.М. Шпичака і за його безпосередньої участі колективом авторів розроблена «Концепція ціноутворення на продукцію АПК в перехідний період до ринкової економіки» та розроблені методичні рекомендації оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на продукцію сільського господарства і переробної промисловості в умовах інфляції. Вчений в своїх роботах відстоює концептуальне положення про необхідність поєднання вільного ціноутворення, яке базується на законах попиту і пропозиції, із елементами державного регулювання, а саме: мінімальні ціни; заставні операції; інтеграційні операції; квотування; митні тарифи на ввіз і вивіз продукції; державні дотації; пільгове кредитування; узгоджувальні комісії цін і доходів в інтеграційних формуваннях; біржові операції тощо.

У 1996 р. О.М. Шпичак був обраний академіком-секретарем Відділення аграрної економіки і земельних відносин Української академії аграрних наук, членом Президії УААН і переведений на постійну роботу в УААН (нині НААН України), де працював до 2005 року. Академік О.М. Шпичак належить до плеяди відомих українських вчених, які зробили вагомий внесок у вітчизняну економічну аграрну науку. Завдяки співпраці з Міністерством сільського господарства США (USDA) під керівництвом вченого вперше в нашій країні

розроблено методику підготовки ринкових звітів щодо поточної кон'юнктури і прогнозу ринків сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні.

У 1998 р. О.М. Шпичак був обраний (за сумісництвом) Віце-президентом Національної асоціації бірж України.

Широкого визнання набули методичні та практичні розробки О.М. Шпичака з проблем формування продовольчих ринків і забезпечення продовольчої безпеки країни, економічних відносин сільськогосподарських підприємств із сферою заготівель і переробки продукції, удосконалення ринкової інфраструктури (системи біржової торгівлі, аукціонних торгів, оптових ринків тощо), впровадження системи моніторингу цін і витрат, підготовки оперативних звітів біржового ринку сільськогосподарської продукції України.

Під керівництвом і за безпосередньою участю О.М. Шпичака вперше розроблена методика і здійснене шляхом анкетування вибіркове визначення ефективності сільськогосподарського виробництва в особистих підсобних господарствах населення України. Детальний моніторинг витрат та дохідності виробництва в цих категоріях господарств дозволяє мати об'єктивну та прозору інформацію по відповідній галузі.

Працюючи з 2005 р. по 2011 р. на посаді директора Науково-дослідного інституту економіки і менеджменту агропромислового виробництва Національного університету біоресурсів і природокористування України О.М. Шпичак координує науково-дослідну тематику інституту бізнесу і безпосередньо керує дослідженнями щодо проблем ціноутворення в умовах членства в СОТ; обґрунтування економіко-організаційних засад виробництва біопалива як напряму оптимального вирішення енергетичних та продовольчих проблем в Україні. З 2011 р. О.М. Шпичак працював завідувачем відділенням ціноутворення, інфраструктури ринку та розвитку наукових інновацій, а з 2017 р. – головним науковим співробітником відділу ціноутворення та аграрного ринку ННЦ «Інститут аграрної економіки», де працює і донині.

Під керівництвом О.М. Шпичака та за безпосередньою участю проведено фундаментальні дослідження з проблем ціноутворення на продукцію АПК в умовах формування та функціонування ринкових відносин та ринкової інфраструктури, результати яких використано при створенні нормативно-правової бази ринкових перетворень і широко впроваджено в практику. Вчений, на основі запропонованих ним методичних підходів, спрогнозував рівень ціни землі та передбачив результативність зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні. Результати наукових досліджень О.М. Шпичака використані при створенні нормативно-правової бази ринкових перетворень і мають велике практичне значення. Зокрема він приймав безпосередню участь у розробці законів України «Про ціни і ціноутворення», «Про державну підтримку сільського господарства України» та багато інших.

О.М. Шпичак належить до визначних економістів-аграрників України. Науковими працями з проблем аграрної економіки, яких понад 800, вчений заслужив високий авторитет і визнання серед економістів аграрників України та зарубіжжя.

Під його науковим керівництвом підготували та захистили дисертації 9 докторів і 41 кандидат економічних наук.

Накопиченим науковим і практичним досвідом О.М. Шпичак щедро ділиться з молодими вченими, студентами, спеціалістами-практиками, виступаючи з науковими доповідями на вітчизняних та міжнародних конференціях, семінарах, курсах підвищення кваліфікації наукових працівників установ НААН з питань аграрної економіки, під час роботи робочих груп і круглих столів. О.М. Шпичак є головою науково-методологічного семінару за напрямками ціноутворення, аграрного ринку та інноваційного розвитку ННЦ «Інститут аграрної економіки».

О.М. Шпичак є членом спеціалізованих вчених рад: ННЦ «Інститут аграрної економіки» та Національного університету біоресурсів і природокористування України. За науковий досвід О.М. Шпичак обраний членом Редакційної колегії НААН України, журналу «Економіка АПК», «Зерно і хліб», «Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики», збірника наукових праць «Продовольчі ресурси» і науковим консультантом Реферативного журналу НААН «Агропромисловий комплекс України» Секція 338.43 Економіка сільського господарства. 631.1 Організація та управління сільськогосподарським виробництвом.

Нагороджений почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України», орденом «За заслуги» III ступеня, трудовою відзнакою Мінагрополітики України «Знак пошани», знаком Мінагрополітики України «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня, Почесною відзнакою УААН, медаллю «Незалежність України» Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота фортуна». пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України».

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН

75 років від дня народження

ПОПОВА ВІКТОРА МИКОЛАЙОВИЧА

*Вчений у галузі меліорації і водного господарства,
доктор технічних наук, старший науковий співробітник,
Лауреат державної премії України у галузі науки і
техніки*

Народився 22 квітня 1951 року у Херсонській області. Головний науковий співробітник Попов В.М. працює в Інституті водних проблем і меліорації НААН з 1978 року. У 1973 році закінчив Одеський політехнічний інститут, в якому отримав диплом інженера за спеціальністю «Автоматика і телемеханіка».

Після закінчення інституту працював в Управлінні експлуатації Північно-Кримського каналу інженером та старшим інженером з автоматики і

телемеханіки відділу енергетики. У 1977 році поступив в аспірантуру Українського науково-дослідного Інституту гідротехніки і меліорації (нині Інститут водних проблем і меліорації). З 1978 року працював в Інституті молодшим науковим співробітником за сумісництвом з навчанням в аспірантурі.

У 1980 році під керівництвом П. І. Коваленка, захистив кандидатську дисертацію. У 1989 році отримав атестат старшого наукового співробітника за спеціальністю «Автоматизація технологічних процесів і виробництв». В Інституті працював старшим науковим співробітником, завідуючим лабораторії, відділу та відділення. У 2010 році захистив докторську дисертацію.

Основним напрямом науково-практичної діяльності В. М. Попова є розробка методів і технологій автоматизованого управління водоподачею та водороз-поділом на зрошувальних системах, створення методології підвищення енерго-ефективності водогосподарських систем.

Ним започатковано новий важливий напрям – управління водорозподільними системами за принципами ресурсо- та енергозощадження, розроблено методологію забезпечення раціонального водокористування та ощадливого витрачання енергетичних ресурсів на об'єктах водогосподарських систем, розроблено методи автоматизованого управління водорозподілом, водокористуванням та енергоспоживанням на зрошувальних системах, створено та впроваджено автоматизовані системи контролю, аналізу та управління технологічними параметрами об'єктів водогосподарських систем. Він автор нормативно-методичних документів з проведення енергоаудиту на водогосподарських системах, автор рекомендацій з підвищення енерго-ефективності машинної водоподачі на зрошувальних системах України. За його безпосередньої участі проведені енергетичні обстеження та розроблено рекомендації з підвищення енергоефективності водоподачі на понад 300 насосних станцій зрошувальних систем України, а також енергетичні обстеження крупних насосних станцій магістральних каналів України.

Віктор Миколайович є науковим керівником і автором розробки сучасних інформаційних систем управління водорозподілом за принципами ресурсо- та енергозбереження. Для вирішення комплексу технологічних задач в управлінні водного господарства створено структуру автоматизованих систем управління водорозподілом у вигляді взаємодіючих між собою інформаційних систем - автоматизованих робочих місць (АРМів) – АРМ диспетчера і АРМ енергетика.

Для створення автоматизованого робочого місця енергетика розроблено автоматизовану систему електропровообліку на насосних станціях із застосуванням багатоканального лічильника «ОРІОН-01».

Облік об'ємів та об'ємних витрат води, перекачаної насосними станціями у сфері державного метрологічного нагляду застосовується розроблена автором і атестована «УКРАГРОСТАНДАРТОМ» «Методика водообліку на насосних станціях за витратами електроенергії». Для автоматизованого управління водорозподілом на відкритих каналах створено вимірювальну інформаційну систему «ОРІОН-03».

Розроблені засоби вимірювальної техніки відповідають вимогам створення розосереджених систем контролю й обліку на типових об'єктах водорозподільних систем - підпірно-регулювальні та водовипускні споруди, підкачувальні та перекачувальні насосні станції. Представлені засоби і системи враховують технічні характеристики та сучасні умови експлуатації об'єктів управління водоподачею, пройшли державну метрологічну атестацію в ДП «Укрметртестстандарт» і застосовуються в сфері державного метрологічного нагляду.

Розроблені АРМ диспетчера і АРМ енергетика впроваджено в 14 управліннях водного господарства України. Атестована методика обліку об'ємів та об'ємних витрат води за спожитою електроенергією впроваджена автором на 11 перекачувальних насосних станціях каналу Дніпро-Донбас. Багатоканальний лічильник «ОРІОН-01» впроваджено на ГНС каналу Дніпро-Інгулець та на багатьох підкачувальних насосних станціях зрошувальних систем України.

Ним опубліковано понад 120 наукових робіт, з них 7 монографій, довідників та навчальних посібників. Він є автором 7 методично – нормативних документів. Ним отримано 24 авторські свідоцтва та патенти, а також 3 свідоцтва про Державну реєстрацію виключної правомочності особи на твір у департаменті інтелектуальної власності.

В.М. Попов передає свої знання та досвід молодим спеціалістам, які працюють над кандидатськими і докторськими дисертаціями.

Тривалий час був викладачем в Державному інституті управління та економіки водних ресурсів при Держводагентстві.

Вчений веде плідну науково-організаційну та громадську роботу, розробник і викладач навчальної дисципліни «Автоматизовані системи управління» в аспірантурі ІВПіМ НААН.

Він є членом спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій, що діє в Інституті водних проблем і меліорації.

За цикл праць «Теорія та технологія ресурсозберігаючого управління водорозподільними системами і впровадження їх у виробництво» Попову В.М. присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки 1998 року.

За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, значний особистий внесок у забезпечення розвитку меліорації і водного господарства та з нагоди 75-річчя від дня заснування ІГіМ УААН Попов Віктор Миколайович нагороджений Почесною грамотою і нагрудним знаком Кабінету Міністрів України, а також нагороджений:

– Почесною грамотою Державного комітету України по водному господарству (2001 р.);

– Почесною Грамотою Державного Комітету по водному господарству та з нагоди професійного свята - Дня працівників водного господарства у 2004 р.;

– Почесною Грамотою Державного Комітету по водному господарству та з нагоди професійного свята - Дня працівників водного господарства у 2006 р.;

– Нагрудним знаком «Почесний працівник Державного комітету України по водному господарству», 21.12.2010 р. ;

- Почесною Грамотою Президії Національної академії аграрних наук України 24.03.2011 р., протокол № 7;
- Рішенням Президії НААН України № 6 від «27» квітня 2021 р. нагороджений пам'ятною медаллю «100 років Національній Академії наук України»;
- Подяками і Почесними Грамотами Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Ми раді висловити Вам свою повагу і подяку за багаторічну плідну працю в нашому колективі. Сподіваємося, що Ви і надалі будете сприяти прогресу наукової думки, робити гідний внесок у розвиток української науки.

Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

55 років від дня народження ШОСТІ АНАТОЛІЯ МИХАЙЛОВИЧА

Вчений у галузі тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник. Заслужений діяч науки і техніки України

Народився 26 квітня 1971 року у м. Полтава в родині службовців.

Середню освіту здобув у Полтавській ЗОШ № 26. У 1988 році Анатолій Шостя вступив на природничий факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В.Г. Короленка, обравши спеціальність

«Біологія і хімія». З 1993 до 1996 року навчався в аспірантурі лабораторії фізіології відтворення і трансплантації ембріонів Інституту свинарства УААН. На засіданні спеціалізованої вченої ради цієї установи 11 вересня 1998 року захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості динаміки вмісту вітамінів антиоксидантної дії у різних тканинах свиноматок і плодів».

З 1999 року Анатолій Шостя — завідувач лабораторії біохімічних і зоотехнічних досліджень Інституту свинарства ім. О. В. Квасницького УААН.

У 2002 р. без відриву від виробництва закінчив Полтавську державну аграрну академію за спеціальністю «Зооінженерія». Цього ж року йому було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «Фізіологія людини і тварин».

У 2003 р. був зарахований до докторантури Інституту свинарства ім. О. В. Квасницького УААН. У 2004 році призначений на посаду заступника директора з наукової роботи цієї установи, а в 2014 році очолив відділ фізіології відтворення та годівлі.

9 липня 2015 року на засіданні спеціалізованої вченої ради у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З.

Гжицького Анатолій Шостя захистив докторську дисертацію «Прооксидантно-антиоксидантний гомеостаз у свиней».

З березня 2016 року Анатолій Шостя працював завідувачем кафедри технології виробництва продукції тваринництва, з 2021 року – деканом факультету технологій тваринництва та продовольства ПДАУ.

Анатолій Шостя — член спеціалізованих учених рад ЛНУВМБ ім. С. З. Гжицького й Інституту свинарства ім. О. В. Квасницького НААН, редколегій міжвідомчого науково-тематичного збірника «Свинарство» і Scientific Progress & Innovations. Має 259 наукових праць, з яких 29 патентів та 5 монографій. Є співавтором семи ДСТУ в галузі свинарства та біотехнології відтворення. У 2016 році Анатолію Михайловичу було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», а в 2017 році він став дійсним членом Національної академії наук вищої освіти України. Проректор з науково-педагогічної, наукової роботи Полтавського державного аграрного університету.

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

75 років від дня народження ЛАКТИОНОВОЇ ТЕТЯНИ МИКОЛАЇВНИ

*Вчена в галузі ґрунтознавства, кандидат
сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник*

Народилася 27 квітня 1951 р. у м. Харків. У 1973 р. закінчила з відзнакою Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва за спеціальністю «вчений агроном агрохімік-ґрунтознавець». Після чого працювала за

направленням інженером в Інституті «Союздіпролісгосп», де здобула перший досвід експедиційних досліджень лісових ґрунтів. Починаючи від 1979 р. працює в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського (нині ННЦ ІГА імені О. Н. Соколовського), де з 1996 до 2008 рр. обіймала посаду завідувача лабораторії геоєкофізики ґрунтів, а пізніше – провідного наукового співробітника. Від 1998 р. і до цього часу є відповідальним секретарем і членом редколегії міжвідомчого наукового тематичного збірника «Агрохімія і ґрунтознавство». У 2017 р. започаткувала бібліометричну базу даних для накопичення відомостей про публікації співробітників та видавничу діяльність Інституту.

Науковий шлях Т. М. Лактіонова розпочала з навчання в аспірантурі (1980-1983) при Інституті під керівництвом професора В. В. Медведєва. Дисертаційна робота (Вплив тривалого застосування органічних добрив на гумусовий і структурний стан чорнозему типового Лісостепу УРСР) була присвячена

розкриттю механізму структуроутворення у чорноземі, тривало удобрюваному перегноєм. Дослідження базувались на польових дослідах, розміщених у різних областях України, з різними дозами органічних добрив і різними термінами їх дії. Основним був висновок, що нормування органічних добрив, як найціннішого засобу підтримки структурного стану ґрунту, має бути орієнтованим перш за все на фізичні потреби ґрунту. захист дисертації відбувся у жовтні 1986 р. у Ґрунтовому інституті ім. В. В. Докучаєва, де і було присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук із спеціальності «агроґрунтознавство». Вчене звання старшого наукового співробітника з тієї ж спеціальності отримано у 1994 р.

Весь службовий шлях в ННЦ ІГА є невіддільним від тематики лабораторії геоєкофізики ґрунтів, яка була пов'язана як з науковими програмами Академії аграрних наук, так і з виконанням наукових завдань від українських міністерств і участю у міжнародних дослідницьких проєктах.

Під її керівництвом було створено базу даних властивостей ґрунтів України, доповнену параметрами клімату й інших факторів ґрунтоутворення. База даних використовується у наукових роботах з пошуку географічних закономірностей властивостей ґрунтів України, з метою аналітичного оцінювання та картографування взаємозв'язків між властивостями ґрунтів та іншими екологічними факторами, що формують поняття якості ґрунту.

Структуру і конструктивні особливості бази даних викладено у двох монографіях (2010, 2012), що є посібниками для створення нових ґрунтових баз даних. Досвід використання української бази даних ґрунтів застосовано у міжнародних наукових проєктах, в тому числі, зі створення міжнародних ґрунтових баз даних. Одна із них – база даних деградації ґрунтів за методикою SOTER (2000) з метою районування території кожної країни Європи за 17 видами деградації, інша – Європейська база даних EU-HYDI (2013), що містить відомості про гідрофізичні властивості ґрунтів.

Одним із основних напрямів наукового застосування ґрунтової просторово орієнтованої інформації є створення електронних карт, для чого Т. М. Лактіонова, опрацювавши базу даних, розробила декілька оригінальних легенд за якими побудовано електронні картосхеми на базі карт ґрунтів України різних масштабів. За її керівництвом було створено електронну версію карти ґрунтів України масштабу 1:1,5 млн, на основі якої науковцями Інституту побудовано більше 20 тематичних карт, що ввійшли до Національного атласу України (2007). Т. М. Лактіонова була безпосереднім керівником і виконавцем робіт зі створення лабораторією геоєкофізики ґрунтів електронного Атласу карт властивостей ґрунтів України (2007), та багатьох картосхем, використаних у наукових публікаціях лабораторії.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського».

90 років від дня народження БОБРО МИХАЙЛА АРХИПОВИЧА

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент НААН*

Народився 23 квітня 1936 р. у с. Мельниково Валківського району Харківської області в селянській родині. У 1955 р. з відзнакою закінчив Липкуватівський сільськогосподарський технікум, а в 1965 р., теж з відзнакою, – Харківський СГІ ім. В. В. Докучаєва. Після закінчення інституту з 1960 р. до 1966 р.

працював агрономом Олександрівського бурякорадгоспу Вовчанського району, а згодом науковим співробітником з держбюджетної тематики цукробурякотресту Харківського раднаргоспу.

У центрі його наукового пошуку – біологія і технологія вирощування цукрових буряків. Після захисту кандидатської дисертації одержав запрошення на викладацьку роботу в ХСГІ ім. В. В. Докучаєва. В інституті Михайло Архипович пройшов шлях від наукового співробітника до професора, завідувача кафедри, члена-кореспондента НААН. У 1975 р захистив докторську дисертацію на тему «Гидразид малеинової кислоти как средство повышения продуктивности сахарной свеклы». Звання професора йому присвоєно в 1976 р.

Наукові праці вченого з питань теорії і застосування регуляторів росту в буряківництві мають світове визнання. Він автор багатьох агроприйомів підвищення продуктивності зернових і технічних культур, трьох авторських свідоцтв. Ним підготовлено п'ять докторів і 17 кандидатів наук, із яких дев'ять докторів філософії для зарубіжних країн, опубліковано більше 175 наукових праць, три навчальних посібника, три монографії.

Понад 25 років Михайло Архипович активно працює у складі спецрад із захисту дисертацій в Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків та в Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, 10 років був у складі експертних рад ВАК СРСР і України, 15 років – президентом Харківської Малої академії наук. Він є головним редактором наукового збірника «Вісник ХНАУ» (Серія «Рослинництво, селекція і насінництво, плодоовочівництво»). Із 2017 р. М. А. Бобро – почесний завідувач кафедри рослинництва ХНАУ імені В. В. Докучаєва.

За творчу діяльність на ниві науково-дослідної роботи, упровадження наукових розробок в аграрне виробництво та успіхи у підготовці високо-професійних кадрів М. А. Бобро одержав урядові нагороди: орден «Знак Пошани» (1993), медалі, Почесні грамоти Міністерства сільськогосподарства і Міністерства вищої освіти СРСР, ВАСГНІЛ, УААН, Мінагрополітики України. Має почесні знаки: «За заслуги в галузі вищої освіти СРСР»,

«Відмінник освіти України» (2001), медалі і дипломи ВДНГ СРСР і України. Дипломант п'ятого конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач професійно орієнтованих дисциплін» (2003). Має найвищу нагороду УААН – Почесні відзнаки (2006, 2016) за успіхи у підготовці високопрофесійних кадрів, упровадження наукових розробок в аграрне виробництво професор М.А. Бобро нагороджений орденом «Знак Пошани», медалями «За трудову відзнаку», «За трудову доблесть», почесними грамотами Міністерства сільського господарства і Міністерства вищої освіти СРСР, ВАСХНІЛ, УААН, Мінагрополітики України. Має почесні знаки: «За заслуги в галузі вищої освіти СРСР», «Відмінник освіти України», медалі і дипломи ВДНГ СРСР і України. Дипломант 5-го конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач професійно орієнтованих дисциплін». Має найвищу нагороду УААН – Почесну відзнаку (2006,2016).

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб та доп. – К.: Аграр. наука, 2021. – С. 433–434.

ТРАВЕНЬ

85 років від дня народження ГУЛЬКА ІВАНА ПЕТРОВИЧА

*Вчений у галузі садівництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 5 травня 1941 року в с. Володівці Барського району, Вінницької області.

В 1969 р. закінчив Городищенський сільськогосподарський технікум (Черкаська область), 1975 року – Українську сільськогосподарську академію (нині Національний університет біоресурсів і природокористування). В 1981 р. захистив кандидатську, а в 1994 році – докторську дисертацію.

. З 1981 р. завідував відділом розсадництва і призначений заступником директора з наукової роботи Мліївської дослідної станції садівництва, а з 1993 р. – заступник директора Львівської дослідної станції садівництва.

З 1995 по 2002 рр. працював завідувачем кафедри плодоовочівництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції Львівського національного аграрного університету.

Науково-дослідна робота І. П. Гулька спрямована на вивчення клонів підщеп яблуні в маточниках, розсадниках, садах і створення інтенсивних насаджень з їх використанням.

Опублікував понад 130 наукових праць, у т. ч. 2 монографії, 3 методики по вивченню клонових підщеп, 15 навчально-методичних вказівок, 2 навчальні посібники. Одержав 3 авторські свідоцтва на винаходи за технології, розроблені для плодового розсадника.

На всесвітньому конгресі «Клонові підщепи для інтенсивного садівництва» у Варшаві (1999 рік) за участю вчених з провідних науково-дослідних установ з 23 країн представив результати власних 20-річних досліджень з клоновими підщепами яблуні в маточнику, розсаднику, саду.

Нагороджений орденом «Знак Пошани», Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, медалями ВДНГ. Лауреат премії ім. Л. П. Симиренка Національної Академії наук України.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

70 років від дня народження ВОЛОДИНА СЕРГІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА

Вчений в галузі інноваційної біоекономіки, старший науковий співробітник, доктор економічних наук, член кореспондент НААН (2007)

Народився 19 травня 1956 року у м. Владивосток Приморського краю Російської Федерації.

Закінчив Жданівський металургійний інститут (нині Приазовський державний технічний університет) і отримав кваліфікацію інженера-механіка за спеціальністю технологія машинобудування, металоріжучі верстати і інструменти у 1980 році.

У 1982–починає працювати у Жданівському металургійному інституті спочатку як аспірант, потім на посадах молодшого та провідного наукового співробітника, старшого викладача, доцента

У 1986 році захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 05.03.01. – процеси механічної і фізико-хімічної обробки на тему: «Розробка та дослідження черв'ячних фрез підвищеної вібростійкості» та працює на різних наукових і викладацьких посадах

З 1988р. - організовує та керує інноваційними підприємствами корпоративної системи «Віадук» в інтеграції з суб'єктами племінної та насінневої справи, забезпечує інвестиційний розвиток наукоємного аграрного виробництва 2001 - працює у складі Академії, член Ради з питань організації діяльності центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва при Президії НААН, радник Президії НААН

З 1988 р. включений до складу групи з реформування, корпоратизації та

акціонування АТ «Азовмаш», Керував створеним в складі об'єднання верстатно-інструментальним кооперативом, концерном з освоєння технологій, виробництва та реалізації наукоємної продукції в машино-будівництві (26 підприємств), а також в сфері будівництва, металургії, агропромислового комплексу, консалтингу.

У 1993 р. (США) здобував кваліфікацію за спеціальностями міжнародна економіка і право за спільною програмою Нью-Йоркського університету й Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова, а також корпоративний захист та фінансовий менеджмент у Цюрихському банківському центрі (1994 р., Швейцарія) з проходженням стажування на Кіпрі та в Ізраїлі

З 2001 року працює у складі Академії, член Ради з питань організації діяльності центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва при Президії НААН.

У 2002 році разом з провідними вченими та установами УААН створив першу в Україні недержавну науково-дослідну установу АПК «Інститут інноваційного провайдингу», нині Інститут інноваційної біоекономіки де працює директором по теперішній час.

У 2000 р. присуджено науковий ступінь доктора економічних наук за результатами захисту дисертаційної роботи за спеціальністю 08.02.02 — економіка та управління науково-технічним прогресом на тему: «Інноваційний провайдинг на наукоємному аграрному ринку АПК»

У 2013 - обраний академіком-секретарем Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку. У 1988 році створює і очолює корпоративну систему «Віадук» з реалізації проектів венчурного бізнесу.

У 2000 р. присуджено науковий ступінь доктора економічних наук за результатами захисту дисертаційної роботи за спеціальністю 08.02.02 — економіка та управління науково-технічним прогресом на тему: «Інноваційний провайдинг на наукоємному аграрному ринку АПК»

З 2001 р. працює у складі Академії, член Ради з питань організації діяльності центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва при Президії НААН.

У 2002 р. разом з провідними вченими та установами УААН створив першу в Україні недержавну науково-дослідну установу АПК «Інститут інноваційного провайдингу», яка отримала державну атестацію та визнана провідною установою в галузі з питань ринкової інтеграції, інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки, інтелектуальної власності та трансферу технологій, кластеризації сегментів наукоємного ринку, корпоратизації науково-виробничих відносин, капіталізації та комерціалізації науково-технічних досягнень

У 2013 р. обрано на посаду Академіка-секретаря Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку. З 2018 р. очолює оновлений Інститут інноваційної біоекономіки.

Розробив універсальну систему інноваційного провайдингу, яка забезпечує безперервний процес створення, удосконалення та трансферу наукової та інноваційної продукції за економічними правилами наукоємного ринку Створив

науково-методичні, організаційно-управлінські та соціально-економічні засади інноваційної системи наукоємного ринку для забезпечення формування, капіталізації та комерціалізації науково-технічних досягнень.

Розробив моделі управління нематеріальними і матеріальними потоками в науково-інноваційній і бізнес-системах наукоємного ринку.

Розкрито системологічний базис інноваційного провайдингу, науково-методологічні засади програмно-цільового продукування; запропоновано механізм трансферу наукоємних технологій; розроблено методичні підходи до інноваційного консалтингу в науковій та бізнес-сферах, венчурного підприємництва та організаційно-економічного інструментарію його функціонування і розвитку в інтеграції з науково-виробничими сферами.

Розроблена Модель інноваційного розвитку аграрної науки отримала підтримку, сформовано новий науковий економіко-правовий напрям в аграрній Академії.

Науковий напрям визнано в обранні Володіна С.А. членом-кореспондентом НААН, рішеннях Президії НААН, державних нагородах.

Володін С.А. заснував наукову школу, в якій підготовлено 14 докторів і кандидатів наук.

Наукові основи, методологічні, управлінські, економічні та правові аспекти інноваційного провайдингу висвітлено більш ніж у 130 наукових працях, у тому числі 2 монографіях, 10 книгах, 1 навчальному посібнику, 9 наукових творах, зареєстрованих в Державному департаменті інтелектуальної власності, статтях та інших публікаціях.

Підготовлено курс-тренінг інноваційного провайдингу для університетів і наукових установ, наукові основи інноваційної біоекономіки в АПК.

Науковий колектив та установи, які він очолює, є розробниками і провайдерами адаптивних моделей щодо інтеграції системи аграрної науки в інноваційно-інвестиційне середовище аграрного ринку, механізмів трансформації наукових знань в конкурентоспроможні інновації та їх трансферу на підприємницьких засадах, експертизи та регулювання діяльності в сфері трансферу технологій і проектного менеджменту наукоємного бізнесу, високотехнологічного розвитку АПК на засадах інноваційної біоекономіки.

За його ініціативою прийнято більше 30 постанов Президії НААН щодо інноваційних перетворень у системі аграрної науки; реалізуються науково-технічні проекти і програми за інноваційною тематикою на замовлення НААН, Міністерства аграрної політики та продовольства, інших міністерств.

За творчу науково-інноваційну діяльність С.А.Володіна відзначено Почесною грамотою Президії Національної академії аграрних наук України та Почесною відзнакою УААН (2006р.). Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» присуджено в 2013 році.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.] ; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Аграрна наука, 2021. – С. 455–457.

85 років від дня народження
САМОВОЛА Олексія Петровича

*Вчений у галузі селекції та генетики рослин, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 28 травня 1941 р. у м. Гуляйполе Запорізької області. В 1958 році

В 1958 р. закінчив 10 класів СШ № 2 в місті Гуляйполе Запорізької області.

З 1958 по 1960 р. по комсомольській путівці прибув до міста Кривий Ріг для участі у будівництві Гірничозбагачувального комбінату, де був зарахований до організації «Св'язьчермет» на посаду монтера з радіофікації і телефонізації нових будівельних об'єктів. З 1960 по 1963 р. був призваний до лав Радянської Армії. З 1963 по 1968 р. навчався в Тираспольському Державному Педагогічному інституті ім. Т.Г. Шевченка. З 1968 по 1970 р. працював вчителем Ближнесхutorської СШ Тираспольського району. З 1970 по 1971 р. – старший лаборант лабораторії по розробці теоретичних основ підвищення якості овочевої продукції Молдавського науково-дослідного інституту зрошувального землеробства і овочівництва (МНДІЗЗіО).

З 1971 по 1974 р. – молодший науковий співробітник лабораторії по розробці генетичних основ підвищення якості овочевої продукції МНДІЗЗіО. З 1974 по 1977 р. – старший науковий співробітник лабораторії генетики овочевих культур Науково-дослідного селекційно-технологічного інституту овочівництва Молдавської РСР. З 1977 по 1985 р. – старший науковий співробітник відділу генетики Інституту екологічної генетики АН МРСР.

В 1982 р. присвоєно вчене звання – старший науковий співробітник за спеціальністю «генетика». З 1985 по 1992 р. – завідувач лабораторії рекомбінаційної мінливості Придністровського ордена Трудового Червоного Прапора науково-дослідного інституту сільського господарства. З 1992 по 1995 р. – старший науковий співробітник лабораторії рослинних і генетичних ресурсів Інституту овочівництва і баштанництва УААН (ЮБ УААН). З 1995 по 2004 р. – завідувач лабораторії прикладної генетики ЮБ УААН. З 2005 по 2006 р. – головний науковий співробітник сектору прикладної генетики ЮБ УААН. З 2006 по 2007 р. – завідувач відділу селекції і теоретичних основ створення сортів і гібридів овочевих культур ЮБ УААН. З 2007 по 2010 р. – головний науковий співробітник сектору прикладної генетики ЮБ УААН. З 2011 по 2017 р. – головний науковий співробітник лабораторії генетики, генетичних ресурсів і біотехнології ЮБ НААН. З 2017 р. – завідувач відділу селекції і насінництва овочевих і баштанних культур ЮБ НААН. Самовол Олексій Петрович – ведучий вчений в галузі генетики рослин з питань міжвидової гібридизації, індукованого реконбіогенезу, гаметної та зиготної селекції основних овочевих культур.

Створивши наукову школу О.П. Самовол використовує свої знання для надання кваліфікованої допомоги аспірантам, молодими вченим інституту та його структури. Результати досліджень Олексія Петровича ввійшли в понад 129 друкованих робіт, патентів на винаходи, авторських свідоцтв на сорти та гібриди, колективних монографій. Один із його аспірантів неодноразово ставав стипендіатом Кабінету Міністрів України.

Глибокі знання, науково-аналітичний підхід у розв'язанні складних теоретичних питань, знайшли підтримку широкого кола селекціонерів, які успішно використовують теоретичні розробки О.П. Самовола у своїй практичній роботі.

О.П. Самовол має вчений ступінь кандидата біологічних наук (1975), доктора сільськогосподарських наук (2004), Лауреат Державної премії Молдавської РСР в галузі науки і техніки (1985 р. – за внесок в цикл робіт «Рекомбіногенез – фактор еволюції і селекції»).

Інформацію отримано з Інституту овочівництва і багаторічності НААН.

ЧЕРВЕНЬ

85 років від дня народження СТЕЛЬМАХА АДЛЬФА ФОМІЧА

*Вчений у галузі генетики зернових культур,
доктор біологічних наук, професор,
академік НААН*

Народився 12 червня 1941 р. на хуторі Доміново, Доміново Воложинського району Мінської області, Білорусь. У 1962 р. закінчив біологічний факультет Білоруського державного університету (м. Мінськ), там же – аспірантуру (1965 р.) і працював асистентом-викладачем до 1968 р.

У 1968 р. – завідувач відділу генетики і цитології рослин Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (м. Одеса). У 1975-2001 рр. – завідувач лабораторії спеціальної генетики пшениці. 1988-2001 рр. – заступник директора інституту з наукової роботи. З 2001 р. по 2024 р. – головний науковий співробітник відділу генетики Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насінництва та сортовивчення.

У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Изучение триплоидных гибридов сахарной свёклы и их родительских форм».

У 1987 р. захистив докторську дисертацію на тему «Наследование и генетическая роль различий по типу и скорости развития у мягкой пшеницы» (Институт загальної генетики АН СРСР, Москва).

У 1996 р. отримав вчене звання професора за спеціальністю «генетика».

А.Ф. Стельмах визнаний одним з провідних світових спеціалістів у галузі загальної та спеціальної генетики сільськогосподарських рослин (зокрема пшениці) з питань анеуплоїдії, кількісних ознак, статистичної генетики, типу і темпів розвитку (систем контролю тривалості яровизаційної потреби, фотореакції), стійкості до абіо- та біотичних стресів. Він класифікував принципи та методи вивчення генетичних систем, що контролюють різноманіття складних господарсько цінних ознак у культурних видів рослин, і на цій основі організував дослідження щодо ідентифікації генотипів, окремих генів та їх алелів за системами *Vrn*, *Vrd*, *Ppd* генів у м'якої пшениці (видано каталоги), оцінив закономірності географічного розповсюдження цих генів та величини ефектів конкретних алелів за господарськими ознаками (темпи розвитку, складові урожаю, стійкість до стресових умов та інші), що дозволило розробити рекомендації селекціонерам для цілеспрямованого маніпулювання даними генетичними системами. Ефективно впроваджуються розроблені вченим методи розширення існуючого різноманіття за вказаними системами генів шляхом віддаленої гібридизації, використання біотехнологічних та молекулярно-біологічних методик. Він є співавтором сорту-дворучки ячменю Дев'ятий вал.

А.Ф. Стельмах – авторитетна і поважна людина в міжнародному науковому суспільстві: 1971-1991 рр. – член координаційної ради та науковий куратор країн-членів Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ) з програми вивчення теоретичних основ селекції зернових культур, науковий куратор 3 з 14 тем цього співробітництва (з анеуплоїдії пшениць, генетики кількісних ознак та культури *in vitro*). З цього ж часу до 1991 р. – член координаційної ради ДНТП СРСР з теоретичних основ селекції рослин, а з 1991 до 2011 р. – науковий керівник аналогічної програми в країні. У 1993 р. отримав індивідуальний грант Міжнародної наукової фундації (Київ). 1990-1994 рр. – науковий керівник спільних наукових проєктів з вивчення генетики темпів розвитку пшениць з інститутами Англії, Голландії, Мексики, Індії. Понад 30 відряджень за кордон для участі у міжнародних наукових форумах.

Тривалий час Стельмах А.Ф. був членом президій Всесоюзного та Українського (і головою Одеського) відділення товариства генетиків і селекціонерів. Є співавтором понад 320 наукових публікацій (у т. ч. понад 38 англійською), ним отримано 4 авторські посвідчення на винаходи (1976, 1987, 1992, 1994).

Підготував 6 докторів наук і 12 кандидатів наук.

Обраний академіком УААН 17.05.1995 року (НААН з 2010 р.).

Нагороджений медаллю «Ветеран праці» (1987). Дипломант ВДНГ СРСР (1976, 1982) та ВДНГ УРСР (1988). Ювілейна медаль «100-річчя до дня народження М.І. Вавилова» (1987), премія АН УРСР ім. В.Я. Юр'єва (1990). Почесні грамоти Президії УААН (2001, 2002). Ювілейні медалі президента Республіки Білорусь «60 год вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў» (2004), «65 год вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў» (2009). Відзнака НАН України «За наукові досягнення» (2006), включення до переліку видатних

науковців та освітян «Хто є хто в Україні» (2007) та до збірника про видатних білорусів за кордоном «Беларусы ў свеце» (Мінск, 2010). Почесна грамота управління внутрішньої політики Одеської міської ради (2009), Почесна грамота Одеської обласної державної адміністрації (2009), Пам'ятний знак Одеського міського голови «73 дня героїчної оборони Одессы» (2010), Почесна грамота посольства Республіки Білорусь в Україні (2011) та Почесна відзнака Національної академії аграрних наук України (2011).

Заслужений діяч науки і техніки України (2012)

Інформацію отримано з Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення НААН.

65 років від дня народження АРАНЧІЙ ВАЛЕНТИНИ ІВАНІВНИ

*Заслужений діяч науки і техніки України.
Академік ГО «Національної академії наук вищої
освіти України»*

Народилася 16 червня 1961 у селі Лазірки Оржицького району Полтавської області. У 1983 році закінчила Полтавський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Економіка і організація сільськогосподарського виробництва». З 1983–1987 працювала бухгалтером, а згодом стала економістом з оплати праці у спецгоспі ім. Г. М. Дмитрова Оржицького району Полтавської області.

Роботу в Полтавському державному аграрному інституті розпочала асистентом кафедри організації сільськогосподарського виробництва. В 1995 році закінчила аспірантуру, а з 1997 року працювала доцентом, згодом – завідувачем кафедри, деканом факультету обліку та фінансів. У 2008 році стала першим проректором і директором навчально-наукового інституту економіки та бізнесу ПДАА. З 2011 по 2023 рік Валентина Іванівна – ректор і Голова вченої ради Полтавського державного аграрного університету. У червні 2023 року призначена на посаду першого проректора та Голови вченої ради Полтавського державного аграрного університету.

Валентина Іванівна активно займається науковою і методичною роботою, має власну наукову школу, готує аспірантів, є автором підручників та навчальних посібників для студентів з питань фінансової діяльності підприємств, фінансового менеджменту та інформаційних систем і технологій у фінансових установах. Її науковий доробок складається з 286 праць: 126 фахових публікацій (серед яких є монографії), 115 робіт науково-методичного характеру, 45 статей публіцистичного змісту. Крім того, вона відома й у сфері

інтелектуальної власності: має 24 патенти на винаходи та корисні моделі, дві з яких були відзначені дипломами і золотими медалями на Міжнародній виставці винаходів у Яссах (Румунія, 2013).

Заслужений діяч науки і техніки України. Академік ГО «Національної академії наук вищої освіти України».

Інформацію отримано з Полтавського державного аграрного університету

50 років від дня народження КОЗАК ОЛЬГИ АНАТОЛІВНИ

Вчена у галузі аграрної економіки. Спеціалізується на аграрній економіці та аграрній політиці, розвитку молочного сектору та економіці молочних ферм, а також на аналізі аграрних ринків і міжнародної торгівлі, доктор економічних наук

Народилася 16 червня 1976 року у смт Чечельник Вінницької області.

Вищу освіту здобула на економічному факультеті Національного університету біоресурсів і природокористування України, який закінчила у 1998 р. за спеціальністю: «Економіка підприємства (в галузях АПК)».

Працювала економістом на підприємстві АПК (1998-2000), потім – науковим співробітником Інституту аграрної економіки (нині – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»).

З 1999 по 2003 р. навчалася в аспірантурі без відриву від виробництва в Інституті аграрної економіки. Після закінчення аспірантури працювала провідним науковим співробітником, заступником завідувача відділу, закінчила докторантуру інституту (2014-2017). Кандидатську дисертацію на тему: «Формування та розвиток ринку молока та молочної продукції в регіоні (на матеріалах Вінницької області)» захистила в ННЦ «Інститут аграрної економіки» у 2006 р., докторську на тему: «Організаційно-економічні засади розвитку молокопродуктового підкомплексу у формуванні продовольчої безпеки України» – в тому ж Інституті у 2021 р.

Вчене звання професора присвоєно у 2025 р.

У 2008 -2012 р.р. очолювала Раду молодих вчених ННЦ «ІАЕ», з 2012 по 2014 р. – аспірантуру та докторантуру Інституту. Є науковим партнером міжнародних організацій: з 2007 р. – Міжнародної мережі порівняння ферм (International Farm Comparison Network, www.ifendairy.org, Німеччина), з 2011 – Agribenchmark (www.agribenchmark.org, Німеччина).

З 2018 р. - національний координатор від України в Європейській асоціації економістів сільського господарства (European Association of Agricultural Economists). Активно брала участь у міжнародних проєктах та грантах від USAID та Світового банку.

За результатами досліджень опубліковано понад 100 наукових праць, в тому числі 12 монографій. Підготувала 3 кандидати економічних наук.

Інформацію надано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

70 років від дня народження ПРИХОДЬКА Юрія Олександровича

*Вчений у галузі ветеринарії, доктор ветеринарних наук,
професор, член-кореспондент НААН*

Народився 18 червня 1956 р. у м. Люботин Харківського району Харківської області. У 1973 р., після закінчення місцевої середньої школи, вступив до Харківського зооветеринарного інституту ім. М. М. Борисенка, ветеринарного факультету. У 1978 р. був призваний на військову службу до лав Радянської армії.

Після демобілізації з 1980 р. працював в Українському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії ВАСГНІЛ (УНДІЕВ) (м. Харків), спочатку старшим ветеринарним лікарем сектору ветеринарної протозоології, а згодом молодшим науковим співробітником лабораторії хвороб бджіл з групою протозоології.

У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Эймериоз овец и методы борьбы с ним» у Білоруському науково-дослідному ветеринарному інституті, під керівництвом професора О. Ф. Манжоса.

З 1988 р. працював на посаді старшого наукового співробітника лабораторії гельмінтології УНДІЕВ (з 1992 р. – Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини (ІЕКВМ) УААН).

З 1994 р. завідував сектором гельмінтології, з 1998 р. обіймав посаду провідного наукового співробітника лабораторії гельмінтології, з 1999 р. завідував лабораторією гельмінтології, а з 2000 р. завідував лабораторією паразитології в ІЕКВМ.

У 2002 р. в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини УААН під керівництвом професора В. С. Шеховцова захистив докторську дисертацію на тему: «Кишкові гельмінтози свиней і собак та експериментальне обґрунтування застосування вітчизняного антигельмінтика альбендазолу».

З 2003 р. і до теперішнього часу він працює завідувачем кафедри паразитології Харківської державної зооветеринарної академії. У 2004 р.

пройшов стажування у кращих європейських ветеринарних закладах: Утрехтський університет, Вільний університет Берліна.

З 2006 р. за сумісництвом обіймав посаду проректора з наукової роботи, згодом, першого проректора ХДЗВА. Упродовж 10-ти років був членом експертної ради ВАК (ДАК) МОН України. У цей же час Юрій Олександрович очолює підкомісію з дисциплін клінічної підготовки у методичній комісії факультету ветеринарної медицини ХДЗВА.

Член вченої ради факультету ветеринарної медицини, вченої ради академії, членом двох спеціалізованих вчених рад.

У 2007 р. йому присвоєно вчене звання професора. 25 листопада 2010 р. обрано членом-кореспондентом відділення ветеринарної медицини та зоотехнії НААН. Він є членом Українського наукового товариства паразитологів.

Роботу ювіляра оцінено відомчими відзнаками Міністерства аграрної політики України: знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» II та III ступенів (2011, 2006 рр.) та «Знаком Пошани» (2007 р.).

У 2014 р. пройшов стажування в Американській асоціації мікробіологів (Вашингтон, США).

Наукова і практична діяльність науковця спрямовується на вирішення актуальних проблем тваринництва України і пов'язана з оздоровленням тварин від гельмінтозних захворювань. Основний її напрямок – удосконалення заходів боротьби з гельмінтозами свиней, а саме, розробка та впровадження у сільськогосподарське виробництво нових вітчизняних антгельмінтних засобів.

Поряд з напруженою суспільно-організаційною роботою за межами кафедри, під його керівництвом глибокі зрушення відбуваються і в житті кафедри. Після стажування у провідних ветеринарних закладах Європи удосконалюються навчальні програми з паразитології, докорінно поліпшується методичне забезпечення навчального процесу, проводиться капітальний ремонт приміщень паразитологічного корпусу і окремих систем життєзабезпечення кафедри.

Ведеться інтенсивна підготовка наукових кадрів через аспірантуру. Всі співробітники кафедри задіяні і беруть активну участь у виконанні державної науково-дослідної теми: «Моніторинг, удосконалення діагностики, лікування та профілактика інвазійних хвороб тварин у Східному регіоні України». Завідувач кафедри, доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН Приходько Юрій Олександрович є гарантом підготовки студентів за освітньою програмою «Ветеринарна медицина» зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» ОКР Магістр, а також є дійсним рецензентом журналу *Advances in Animal and Veterinary Sciences (Scopus)*, що підтверджується сертифікатом.

Підготовлено дев'ять кандидатів наук, опубліковано більше 180 наукових праць, монографію, 3 підручники, 6 навчальних посібників, 19 методичних розробок, отримано 28 патентів на винаходи.

Джерело: Приходько Юрій Олександрович : біобібліографічний покажчик наукових праць за 1982-2015 роки : до 60-річчя від дня народження / укладачі : З. І. Шакула та ін. Харків, 2016. 61 с.

85 років з дня народження БУЛАВКИ ОЛЕКСІЯ ГАВРИЛОВИЧА

*Вчений у галузі аграрної економічної науки.
Досліджував питання соціальної розбудови сільських
територій, розвитку соціальної сфери села,
стимулювання зайнятості сільського населення та
підвищення його доходів, кандидат економічних наук*

Народився 26 червня 1941 р. у с. Молодово Кельменецького району Чернівецької області в родині селянина. У 1963–1968 роках навчався в Житомирському сільськогосподарському інституті, де йому присвоєно кваліфікацію ученого агронома, а з 1976 по 1979 р. – в аспірантурі УНДІЕОСГ (нині – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»). Виконавши програму аспірантської підготовки, у червні 1981 р. захистив кандидатську дисертацію «Економічна ефективність виробництва зерна на зрошуваних землях півдня України (на прикладі зерново-скотарських радгоспів Херсонської та Кримської областей)».

Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно ВАК України в липні 1994 р.

Трудову діяльність розпочав у вересні 1959 р. по закінченні середньої школи. За направленням Кельменецького районного комітету комсомолу працював у Бабинському дитячому будинку № 11 на посаді старшого піонервожатого. З вересня 1959 по серпень 1963 р. перебував у лавах Радянської Армії.

Здобувши вищу освіту, одержав направлення в Житомирське обласне управління меліорації і водного господарства, де спочатку працював інженером по експлуатації осушних систем, потім – старшим інженером відділу капітального будівництва осушних систем та старшим інженером-економістом управління малих річок при обласному управлінні меліорації і водного господарства (1968–1976 рр.).

Відтоді розпочалася науково-дослідна діяльність вченого в УНДІЕОСГ. Тут Олексій Гаврилович спочатку обіймає посаду молодшого (1979–1982 рр.), з жовтня 1982 р. – старшого, а з липня 1990 р. – провідного наукового співробітника і займається проблемами комплексного планування розвитку сільських територій, прогнозування і розміщення сільськогосподарського виробництва в екстремальних умовах.

З січня 1991 р. працював у відділі соціального розвитку села, де здійснював дослідження проблем облаштування сільської поселенської мережі об'єктами соціальної інфраструктури, зайнятості на селі та підвищення доходів сільських сімей.

У березні 2002 р. переведений на посаду заступника завідувача, а з січня 2005 р. – завідувача відділу аграрної та сільського розвитку. У грудні 2022 р. – звільнився з інституту.

Творчий доробок О. Г. Булавки становить понад 230 підготовлених самостійно та в співавторстві наукових праць. Результати цих наукових досліджень широко застосовуються в Україні при розробці законодавчих і нормативних актів, а також у практичній діяльності сільськогосподарських товаровиробників. О. Г. Булавка брав безпосередню участь у розробці Проєктів Законів України, Постанов Кабінету Міністрів України, окремих розділів Державної програми розвитку сільського господарства України на 2006–2010 роки, Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, а також концепцій, стратегій і проєктів державного значення.

З 1993 р. по 2022 р. – голова профкому первинної профспілкової організації ННЦ «Інститут аграрної економіки».

Активна наукова і громадська діяльність Олексія Гавриловича відзначена медалями «Ветеран праці» та «Знак пошани», а також Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

85 років від дня народження САБЛУКА ПЕТРА ТРОХИМОВИЧА

Вчений у галузі економіки АПК, фінансів, бухгалтерського обліку й аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, одного із розробників основ аграрної реформи, доктор економічних наук, професор, академік НААН (1993), Герой України.

Народився 22 червня 1941 р. у с. Потоки Жмеринського району Вінницької області в сім'ї селянина. Батько – Трохим Олексійович, загинув у 1941 р. від нещасного випадку під час виконання службових обов'язків. Мати – Марія Михайлівна, 1910 р. народження, пенсіонерка, проживає за місцем народження.

Тут же закінчив середню школу. З 1958 по 1963 р. навчався в Українській сільськогосподарській академії.

Упродовж 1963–1971 рр. працював викладачем сільськогосподарського технікуму, головним бухгалтером-економістом колгоспу, старшим економістом Чернівецького обласного управління сільського господарства та викладачем Чернівецького держуніверситету за сумісництвом (1970–1972 рр.).

З 1971 по 1974 р. – аспірант Українського науково-дослідного інституту економіки і організації сільського господарства. Після завершення навчання

працює в інституті молодшим науковим співробітником (1974–1975 рр.), науковим співробітником, старшим науковим співробітником, завідувачем сектору (1975–1988 рр.) та викладачем Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка за сумісництвом (1986–1988 рр.).

1988–2011 рр. – директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», нині – радник при дирекції. 1993–1994 рр. – завідувач кафедри фінансів і кредиту Національного аграрного університету. Віцепрем'єр-міністр України з питань АПК (1994–1995), перший віцепрем'єр-міністр України (1995–1996), позаштатний радник Президента України з питань економічної політики (1994–2000) та з питань АПК, голова Комісії з розробки Національної програми розвитку с.-г. виробництва на 1996–2005 рр., голова Комісії, заступник голови Комісії з питань аграрної та земельної реформ при Президентові України, член Вищої економічної ради при Президентові України (1996–2001), заступник голови Комісії з питань аграрної політики при Президентові України, член Державної комісії з питань стратегії економічного і соціального розвитку (2001–2007), член Ради Національного банку України (2005–2010).

У 1974 р. захистив кандидатську дисертацію «Організація і ефективність оперативного аналізу тваринництва в умовах внутрішньогосподарського розрахунку (на прикладі колгоспів Чернівецької області)», а в 1990 р. – докторську «Облік, контроль і аналіз в управлінні аграрним сектором (методологія і організація)».

П. Т. Саблук є одним із засновників нової методології ціноутворення, регулювання міжгалузевих економічних відносин в агропромисловому комплексі, а також методики грошової оцінки землі та основних засобів виробництва. Багатогранний науковий інтерес вченого охоплює розробку теоретичних основ трансформації сільського господарства до ринкової економіки, формування нової моделі його організації на засадах колективної і приватної власності, створення високоавтономних у господарському відношенні внутрішньогосподарських підрозділів всередині господарств та нових організаційно-правових форм господарювання, що ґрунтуються на приватній основі. Він запропонував нестандартний підхід до купівлі-продажу землі, обґрунтував необхідність включення землі в ринкові відносини як складової частки капіталу. Значним є його внесок у практичну реалізацію сучасних наукових досягнень щодо докорінної перебудови організаційно-правових форм господарювання, соціально-економічних і земельних відносин на селі.

Загальновідома активна участь академіка П. Т. Саблука у законотворчій діяльності. Він є одним із авторів Закону України «Про приватизацію майна підприємств агропромислового комплексу», Земельного кодексу України, Закону України «Про селянське (фермерське) господарство» та ін. Під його науковим керівництвом підготовлена Концепція розвитку АПК України, а також Національна програма розвитку агропромислового виробництва і відродження села на 1996–2005 роки. Він плідно співпрацює з науковими центрами США,

Німеччини, Франції, Великобританії та інших країн, є учасником багатьох міжнародних симпозіумів і конференцій з питань аграрної економіки.

У 1990 р. обраний членом-кореспондентом УААН, а в 1991 р. – дійсним членом Української академії екологічних наук, дійсним членом Європейської асоціації економістів-аграрників. У 1992 р. П. Т. Саблуку присвоєно вчене звання професора, присуджено премію ім. О. Г. Шліхтера. В 1993 р. обраний дійсним членом (академіком) Української академії аграрних наук зі спеціальності «Економіка», дійсним членом Академії економічних наук України зі спеціальності «Економіка сільського господарства», дійсним членом Всесвітньої асоціації економістів-аграрників. Він також член Центрального Правління Спілки економістів України (1994 р.), науковий керівник секції аграрної політики Спілки (2000 р.), член Ради Національного банку України (2005 р.). Йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

З 1995 р. Петро Трохимович – дійсний член Академії регіональних наук України, з 1996 р. – дійсний член Білоруської академії аграрних наук, з 2003 р. – іноземний член Російської академії сільськогосподарських наук, з 2006 р. – іноземний член Казахської академії сільськогосподарських наук, Почесний професор Національного аграрного університету (2002 р.), Житомирського державного екологічного університету (2001 р.), Луганського національного аграрного університету (2001 р.), Уманського державного університету (2003 р.), Кам'янець-Подільського державного аграрно-технічного університету (2004 р.), член Пленуму ВАК України.

З 1988 р. П. Т. Саблук – член Президії Відділення економіки НАН України, голова ради із захисту докторських та член ради із захисту кандидатських дисертацій, член редколегії журналу «Вісник аграрної науки», з 1989 р. – член редколегії журналу «Вестник сельскохозяйственной науки» (м. Москва), з 1997 р. – член редколегії науково-виробничого журналу «Агроінком», з 2004 р. – член редколегії журналу «Облік і фінанси АПК», один з організаторів і головний редактор міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК».

П. Т. Саблук сформував сучасну наукову школу економістів-аграрників радикального характеру, проводить масштабну роботу з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Підготував 50 докторів і 70 кандидатів економічних наук. За безпосередньої участі та за його редакцією опубліковано понад 1500 наукових праць.

Вчений здійснює велику й плідну діяльність по розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, розробці спільних наукових програм із зарубіжними науковими організаціями.

Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1986), відзнаками Президента України — орденами князя Ярослава Мудрого V (1998) та IV ступенів (2001), медалями та почесними грамотами; має почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України (1993), лауреат Премії ім. О. Г. Шліхтера (1992).

За визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку економічної науки та агропромислового комплексу, розробку засад реформування сфери сільськогосподарського виробництва П. Т. Саблуку присвоєно звання Героя України з врученням ордена Держави (2004).

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

ЛИПЕНЬ

65 років від дня народження СЕНЯ ОЛЕКСАНДРА ВАСИЛЬОВИЧА

Доцент кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету. Заслужений працівник сільського господарства України

Народився 1 липня 1961 року в селі Бірки Зіньківського району Полтавської області. Мальовнича природа села, любов до землі та хліборобської праці визначили подальший життєвий шлях науковця. Тому, закінчивши школу, він вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту.

Після завершення навчання за спеціальністю «Економіка і організація сільського господарства» і служби в армії почав працювати старшим економістом колгоспу ім. Куйбишева Зіньківського району Полтавської області. Потім упродовж 13 років був головним економістом колгоспу «Прогрес» Карлівського району Полтавської області, який очолював Герой Соціалістичної Праці Андрій Лукич Фисун. Саме його організаторські здібності та вміння працювати з людьми стали для Олександра Сеня основою для подальшого професійного росту. Тут у багатогалузевому, економічно сильному підприємстві розкрилися його управлінські таланти, спрямовані на підвищення ефективності господарювання.

Із 1999 року Олександр Сень обіймав посаду заступника, а потім першого заступника начальника Головного управління сільського господарства і продовольства Полтавської облдержадміністрації, а з 2002 до 2011 року - начальника Головного управління сільського господарства і продовольства облдержадміністрації (надалі - Головного управління агропромислового розвитку Полтавської облдержадміністрації).

Це були роки реформування сільського господарства. Незважаючи на зміни, що відбулися в аграрному секторі, завдяки управлінському хисту Олександра Сеня, виваженості в діях, аналітичному розуму, вмінню зосередити зусилля на головному, Полтавська область за основними показниками в сільському господарстві входила до першої п'ятірки областей України.

Враховуючи такі здобутки, в 2011 році Олександр Васильович був призначений заступником міністра аграрної політики та продовольства України. У сфері його відповідальності були всі виробничі галузі агропромислового комплексу України, особлива увага серед яких приділялася тваринництву та програмі підтримки особистих селянських господарств. У той час Олександр Сень успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Формування ринку молока та молокопродуктів підприємствами АПК», здобувши ступінь кандидата економічних наук.

Протягом 2013-2015 років працював заступником міністра аграрної політики та продовольства України – керівником апарату міністерства.

У 2015-2017 роках був заступником голови правління ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України», а з 2018 по 2019-й радником голови Чернігівської обласної державної адміністрації.

За високоефективну працю в аграрній сфері О.В. Сень удостоєний почесного звання «Заслужений працівник сільського господарства України» та нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани», численними грамотами, подяками.

Інформацію надано з Полтавського державного аграрного університету.

60 років від дня народження КРИВОРУЧКА ІВАНА МИТРОФАНОВИЧА

Кандидат економічних наук, доцент, стипендіат видатних діячів науки, освіти, культури і мистецтва, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту та інформаційної сфери

Народився він 6 липня 1946 року в м. Новогеоргіївськ Кіровоградської області. У 1968 р. закінчив механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «обчислювальна математика». У 2001 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Організація інформаційного забезпечення управління агропромисловим комплексом» та отримав науковий ступінь кандидата економічних наук, а в 2011 р. отримав вчене звання доцента.

Уся його науково-виробнича діяльність пов'язана з сільським господарством. З 1971 р. по 2003 р. він працював на різних посадах (старший інженер, начальник відділу, заступник генерального директора, головний інженер, генеральний директор) у республіканському проектно-технологічному виробничому об'єднанні «Агропромсистема», яке здійснювало розробку та впровадження в галузях агропромислового комплексу України новітніх комп'ютерних систем та інформаційних технологій. У його доробку –

організація у всіх обласних центрах України інформаційно-обчислювальних центрів сільськогосподарського спрямування, методичне керівництво роботою цих центрів.

З жовтня 2003 р. по січень 2005 р. працював на посаді доцента кафедри аграрного консалтингу та сервісу Національного університету біоресурсів і природокористування України.

З січня 2005 р. по червень 2019 р. – начальник відділу, заступник академіка-секретаря Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку Президії Національної академії аграрних наук України. У 2010 – 2011 рр. він був основним виконавцем розробки програми «Зерно України – 2015», якою науково обґрунтоване виробництво 80 млн т зерна в Україні та розраховані відповідні компоненти програми.

З червня 2019 р. по даний час він працює на посаді провідного наукового співробітника Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН.

Основними науковими заслугами І. М. Криворучка є:

- участь у розробці методології та програмного забезпечення віддаленого доступу до баз даних, розміщених в ЄС ЕОМ;
- впровадження в Мінагрополітики ринкових продуктивних прогнозів сільськогосподарської продукції по основних групах;
- розробка комп'ютерних моделей проблеми формування цін та цінового моніторингу продовольчого ринку України;
- розробка та впровадження Веб-порталу Мінагрополітики України;
- участь у формуванні основних положень проєкту Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» (2003 р.) та після його прийняття Верховною Радою України підзаконних актів з виконання закону;
- формування трьох навчальних посібників та одного підручника з основ аграрного консалтингу;
- участь у розробці програми наукових досліджень НААН №41 «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток»), якою передбачено випробування, впровадження завершених наукових розробок, їх науково-консультаційний супровід. Digital-маркетинг: ефективний інструмент для популяризації досягнень наукових установ НААН: монографія.

Монографія «Організація інформаційного забезпечення інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва».

Співвиконавець науково-дослідної роботи «Наукові та організаційні засади інформаційного забезпечення галузей агропромислового виробництва в умовах міжнародної інтеграції», підготовлено до друку брошуру.

Наукові доробки І. М. Криворучка широко використовуються викладачами вишів, середніх навчальних закладів, студентами. Він активно виступає на наукових форумах, як всеукраїнських, так і міжнародних перед молодими вченими, аналізує питання методики наукового дослідження .

Характерною рисою дослідника є оригінальність наукових висновків, вміння довести свої судження.

У науковому доробку І.М.Криворучка понад 50 наукових праць з інноваційного розвитку агропромислового виробництва і, зокрема, з питань його диджиталізації.

Нагороджений урядовими та відомчими нагородами, зокрема, медалями «За трудову відзнаку», «В честь 1500-річчя Києва», Почесною грамотою Верховної Ради України (2012), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2021), Грамотою Київської міської державної адміністрації (2002), знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня (2003), Почесною відзнакою НААН (2011), Почесною грамотою Міністерства аграрної політики та продовольства України (2014), Грамотою Міністерства аграрної політики та продовольства України (2016), Почесною Грамотою Національної академії аграрних наук України (2016), Пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019).

Відповідно до Указу Президента України від 10 вересня 2011 року № 906/2011 «Про державні стипендії для видатних діячів науки, освіти, культури і мистецтва, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту та інформаційної сфери» є її стипендіатом (2025).

Інформацію надано з Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН

60 років від дня народження МОЛОДЧЕНКОВОЇ ОЛЬГИ ОЛЕГІВНИ

*Вчена у галузі біохімії рослин,
доктор біологічних наук, старший науковий
співробітник*

Народилася 12 липня 1966 р. у м. Котовськ Одеської області. У 1988 р. Закінчила Одеський державний університет імені І.І. Мечникова .

З липня 1987 по жовтень 1993 року працювала на посаді старшого лаборанта відділу генної інженерії Селекційно-генетичного інституту УААН, де впродовж 1993–1996 рр. навчалася в аспірантурі за спеціальністю «Біохімія».

У 1997 р. в Київському університеті імені Тараса Шевченка захистила кандидатську дисертацію на тему: «Вплив саліцилової кислоти на протеїназно-інгібіторну систему озимої пшениці та їх участь у формуванні стійкості до фузаріозу» та їй було присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук зі спеціальності біохімія. З серпня 1996 р. по теперішній час – завідувачка лабораторії біохімії рослин Селекційно-генетичного інституту - Національного центру насіннєзнавства та сортозавивчення НААН.

У 2006 році присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності біохімія. У 2013 році в Одеському національному університеті

імені І.І. Мечникова захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук на тему «Біохімічні механізми захисних реакцій злакових рослин за грибних інфекцій та інших несприятливих умов довкілля».

Основна увага О.О. Молодченкової протягом всієї наукової діяльності присвячена дослідженню фізіолого-біохімічних основ стійкості рослин до несприятливих біотичних та абіотичних чинників довкілля та якості зерна основних сільськогосподарських культур з метою теоретичного обґрунтування і експериментальної та практичної реалізації, удосконалення методології оцінки селекційного матеріалу для вирішення практичних задач селекції щодо ідентифікації та добору цінних генотипів. Молодченковою О.О. встановлена роль протеолітичних ферментів та їх інгібіторів, ферментів ліпідного та редокс-сигналіngu, реакцій вуглеводного та фенольного обміну, захисних білків, сигнальних молекул у процесах формування стійкості рослин зернових культур та сої до грибних та вірусних інфекцій, абіотичних несприятливих чинників та виявлені особливості їх функціонування та взаємодії у різних сільськогосподарських культур.

Молодченковою виявлена тісна залежність між зміною активності лектинів клітинних стінок проростків в умовах водного дефіциту, гіпертермії та рівнем посухостійкості ліній кукурудзи. Досліджено вплив одного із ключових факторів фітоімунітета – саліцилової кислоти – на біохімічні показники, що приймають участь у формуванні захисних реакцій та оптимізації гомеостаз про-/антиоксидантної системи в тканинах рослин зернових культур. Встановлено, що попередня обробка зерна розчинами саліцилової кислоти з наступним посівом на інфекційному фоні призводила до підвищення стійкості сортів пшениці до інфікування збудниками фузаріозу. На основі детального порівняльного вивчення біохімічних захисних систем обґрунтована і конкретизована концепція функціонування та взаємодії біохімічних реакцій при формуванні захисної відповіді та біохімічних основ стійкості рослин пшениці, ячменю та кукурудзи до грибних патогенів і несприятливих абіотичних факторів. Розроблено метод використання екзогенного лектину для добору стійких до фузаріозу сортів пшениці та ячменю. Запропонований біохімічний експрес-метод оцінки посухостійкості ліній і гібридів кукурудзи за зміною активності лектинів у проростках, що зазнали впливу водного дефіциту та гіпертермії.

Досліджені фізіолого-біохімічні та генетичні показники, що визначають якість зерна озимої та ярої м'якої пшениці. Запропонований метод кількісного визначення окремих фракцій білка зерна з різною молекулярною масою з використанням високоефективної рідинної хроматографії, який можна використовувати для технологічної характеристики борошна. Запропоновано комплекс біохімічних показників зерна озимого та ярого ячменю для оцінки та добору сортів пивоварного, харчового та кормового напрямів використання. Розроблено методи виділення та ідентифікації β -каротину в зерні кукурудзи з використанням високоефективної рідинної хроматографії; два експрес-методи виділення та ідентифікації 7S та 11S глобулінових фракцій насіння сої, які дозволяють швидко вести оцінку селекційного матеріалу за даними

показниками; методи оцінки ліній та гібридів соняшнику на якість насіння. Запропоновані методи можна використовувати для масової оцінки селекційного матеріалу з метою добору цінного вихідного матеріалу за комплексом біохімічних ознак, які відповідають за різні аспекти формування якості насіння.

Про високу кваліфікацію та ерудицію О.О. Молодченкової свідчить отримання грантів та її участь у виконанні трьох міжнародних проектів

О.О. Молодченковою опубліковано понад 300 наукових праць в наукових українських та закордонних виданнях, чотири статті в колективних закордонних монографіях, одна монографія, п'ять патентів на винаходи, п'ять методичних рекомендацій. Вона є співавтором двох сортів сої, одного сорту нуту та одного гібриду соняшника, двох сортів пшениці озимої твердої. Нагороджена Почесною відзнакою НААН, Почесною грамотою Президії НААН України, Премією імені А.П. Сапегіна з нагоди 100 річниці заснування Селекційно-генетичного інституту, Почесною грамотою Одеської обласної державної адміністрації.

Інформацію надано Селекційно-генетичним інститутом НЦНС

75 років від дня народження КРАВЧУКА ВОЛОДИМИРА ІВАНОВИЧА

*Вчений у галузі агроінженерії, доктор технічних наук,
професор, академік НААН України, Заслужений працівник
сільського господарства України, двічі лауреат
Державної премії України в галузі науки і техніки,*

Народився 21 липня 1951 р. в с. Плиска Лановецького району Тернопільської області у багатодітній селянській сім'ї.

Після закінчення Буглівської середньої школи у 1968 р. вступив до Української сільськогосподарської академії (УСГА) на факультет механізації сільського господарства.

Роки навчання в УСГА (1968–1973) Володимир Кравчук використовує не лише для отримання спеціальності інженера – механіка. За наявності в УСГА високого потенціалу для розвитку студентства та завдяки прищепленій батьками працьовитості він енергійно використовує цей потенціал: займається науковою роботою (отримує золоту медаль Міністерства освіти СРСР «За кращу наукову студентську роботу»); навчається (факультативно) на курсах журналістики та іноземної мови; стає активним учасником художньої самодіяльності (отримує свідоцтво диригента духового оркестру); займається спортом (отримує І-й розряд з класичної боротьби); веде активну громадсько-політичну роботу на факультеті; занесений на Дошку пошани академії. Власне, тут і закладався

фундамент його подальшої професійної, наукової, педагогічної, політичної та організаторської діяльності.

Після закінчення навчання в академії (1973) проходив офіцерську службу в армії, а трудову діяльність за спеціальністю розпочав у 1975 р. в «Укрдосліднаінтресті» Головного управління сільськогосподарської науки Міністерства сільського господарства УРСР, займаючи посади від інженера до заступника директора зазначеної структури.

Далі у 1985–1994 рр. працює на керівних посадах наукових і сільськогосподарських підприємств Білоцерківського району Київської області (Терезине, Вільна Тарасівка), одночасно навчаючись в аспірантурі, займається науковою та викладацькою роботами.

У 1992 році:

- захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «Машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва»;

- отримав Диплом Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки «За розробку і впровадження у виробництво комплексу машин для механізації збирання кормових коренеплодів».

З 1993 по 1998 роки – завідувач філіалом кафедри механізації та електрифікації сільського господарства Білоцерківського державного аграрного університету на виробництві.

У 1994 р. В.І. Кравчука обрано народним депутатом України. Він працює заступником Голови Комітету ВРУ з питань АПК, займаючись законотворчою роботою щодо розвитку аграрного сектора економіки ініціює створення вітчизняної галузі сільськогосподарського машинобудування.

У 1995 р. Указом Президента України уже досвідчений інженер, науковець, кандидат технічних наук, Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки В.І. Кравчук призначається Заступником Міністра машинобудування, Військово-промислового комплексу і конверсії України – директором Державного департаменту тракторного і сільськогосподарського машинобудування.

В.І. Кравчук робить ставку на перспективні дослідження. Під його керівництвом та за безпосередньої участі розробляються: національна програма виробництва технічних комплексів машин та устаткування для сільського господарства, кормової та переробної промисловості (1997–1998); міжгалузєва «Програма створення та впровадження технічних засобів для технологій точного землеробства» (2001–2002); державна програма розвитку виробництва складної сільськогосподарської техніки (2004–2006).

Одночасно за ці роки формується необхідна Законодавча і нормативна база розвитку галузі та кадрова політика. У багатьох навчальних закладах України створено кафедри сільськогосподарського машинобудування.

Законодавча база і зазначені Програми забезпечили системне дослідження та розроблення нових зразків техніки, захист значної кількості кандидатських і докторських дисертацій науковцями України за спеціальністю галузі. За

безпосередньої участі В.І. Кравчука розроблено і впроваджено більше 150 зразків нової техніки та інноваційних техніко-технологічних проєктів.

Загалом агропромисловий комплекс України отримав більше 3,5 тисяч машин вітчизняного виробництва, що складає 80–90 % від потреби за номенклатурою.

У 1997 р. В.І. Кравчуку присвоєно Почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» за значний внесок у розвиток агропромислового комплексу, досягнення вагомих результатів праці.

В.І. Кравчук упродовж багатьох років успішно поєднує управлінську роботу з науковою і педагогічною:

1998–2000 рр – робота на посаді доцента кафедри сільськогосподарських машин Національного університету біоресурсів і природокористування;

1999 р. – присвоєно вчене звання доцента кафедри сільськогосподарських машин НУБіП;

2000–2005 рр – робота на посаді завідувача, професора кафедри сільськогосподарського машинобудування НУБіП.

2001 рік: вдруге отримав Диплом Лауреата Державної премії в галузі науки і техніки (за створення та освоєння виробництва вітчизняних зернозбиральних комбайнів); присвоєно вчене звання професора кафедри сільськогосподарського машинобудування НУБіП.

У 2005 р. захистив докторську дисертацію «Адаптація сільськогосподарських машин в системах керованого землеробства» та здобув науковий ступінь доктора технічних наук зі спеціальності: «Машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва».

У 2007 р. В.І. Кравчука обрано членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (УААН) та членом бюро відділення «Механізація та електрифікація сільського господарства».

У цьому ж 2007 р. доктор технічних наук, професор очолює Український науково-дослідний інститут прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва імені Леоніда Погорілого.

Історія, наука і практика стверджують, що машиновипробування є основним джерелом розвитку машинознавства і машинобудування, а в сукупності з відповідними нормативними вимогами (технічне регулювання) – базовим елементом розвитку технічної політики в агропромисловому комплексі.

Відповідно до реального запиту сьогодення, В.І. Кравчук розширює наукові вчення за міжнародними вимогами. Розроблено, удосконалено та впроваджено нові взаємопов'язані напрями досліджень в агроінженерії: машини і засоби механізації – «Адаптація машин в умовах керованого (точного) землеробства»; машиновипробування – «Диверсифікація машиновипробувань в умовах Євроінтеграції»; технічне регулювання – «Дослідження та адаптація Європейського законодавства щодо введення в обіг тракторів, причепів, причіпних машин та їхніх компонентів».

Науковий доробок В.І. Кравчука за цими напрямками складає більше 500 праць, які надруковані (самостійно та у співавторстві) у провідних фахових

виданнях: 63 окремих видань (монографії, навчальні та наукові посібники); 56 авторських свідоцтв і патентів (винаходи, способи, промислові зразки). Більше 40 робіт опубліковано у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз. Цитування в «Google Академія» – більше 900 робіт (h-індекс-15).

Новітні дослідження координуються з роботами наукових установ провідних країн світу та міжнародних організацій, членом яких є В.І. Кравчук, зокрема: асоційований член Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) – Кодекси стандартів випробувань сільськогосподарських та лісгосподарських тракторів, Франція; дійсний член Клубу Болоньї (Міжнародна робоча група зі стратегії розвитку механізації сільського господарства, Італія); співвиконавець проекту «MARS» (Інститут захисту та безпеки населення Європейського співтовариства з атомної енергії JRC, Італія); член Комісії з механізації та енергетики сільського господарства відділення Польської Академії Наук в Любліні (Польща); член Керуючого Комітету інститутів сільськогосподарської інженерії країн Центральної та Східної Європи (Польща); член наукового комітету Міжвідомчого тематичного збірника наукових праць РУП «НПЦ НАН Білорусі по механізації сільського господарства» «Механизация и электрификация сельского хозяйства» (Білорусь).

Дослідження В.І. Кравчука мають важливе значення для формування наукової школи кандидатів та докторів наук, а сприяння у формуванні школи конструкторів, розробників, виробників і випробувачів вітчизняної сільськогосподарської техніки забезпечується на базі розроблених (за безпосередньої участі В.І. Кравчука) технічних регламентів та більше 40 нормативно-технічних актів і національних стандартів щодо технічної, функціональної та екологічної безпеки машин.

Навчальні заклади розпочали роботу щодо включення та розширення системного навчання з технічного регулювання та машиновипробування у навчальні процеси з підготовки агроінженерів. Колектив інституту під керівництвом В.І. Кравчука забезпечує проведення науково-випробувальних робіт сільськогосподарської техніки – до 300 машин щорічно, що відвертає втрати аграріїв і машинобудівників в обсязі 80–120 млн. гривень (на дослідних партіях машин).

У 2018 р. В.І. Кравчук отримав диплом Лауреата премії (Президії НААНУ) «За видатні досягнення в аграрній науці» за навчальний посібник «Біосфера та агротехнології: інженерні рішення», а у 2020 р. його обрано дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України.

Кравчук В.І. веде активну роботу в наукових і громадських організаціях України. Його обрано членом бюро відділення рослинництва, меліорації та механізації НААНУ, спеціалізованої вченої ради НУБіП, Президії академії інженерних наук України, Українського міжнародного інституту агропромислового інжинірингу, Наглядової ради Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, секції Наукової ради Міністерства освіти і науки України за фаховим напрямом

«Машинобудування», робочої групи з розробки Концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі. Він є членом редколегії низки наукових фахових видань, а також головним редактором збірника наукових праць УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого «Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України» та науково-виробничого журналу «Техніка і технології АПК».

Науковий і організаторський талант В.І. Кравчука відзначено нагородами: Почесними грамотами Кабінету Міністрів України: за значний особистий внесок у розробку і впровадження у виробництво сучасної високопродуктивної сільськогосподарської техніки і технологій (1999) та за вагомий особистий внесок у забезпечення соціально-економічного розвитку Київської області, сумлінну працю, високий професіоналізм та активну громадську позицію (2012); Почесною Грамотою Верховної Ради України за особисті заслуги перед українським народом (2011); Почесними Грамотами Президії НААНУ за значний особистий внесок у розвиток вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, зміцнення творчих зв'язків науковців Академії з виробниками сільгосптехніки (2001) та за плідну і багаторічну роботу в галузі інженерії агропромислового виробництва (2016); Почесними Грамотами Міністерств, Обласних державних адміністрацій та Громадських організацій і бізнесу.

Володимир Іванович Кравчук – авторитетний член науково-технічних рад навчальних і наукових закладів та спостережних рад у багатьох підприємствах сільськогосподарського машинобудування, відзначений десятками грамот, подяк тощо.

Інформацію отримано з УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого.

СЕРПЕНЬ

90 років від дня народження

ЛІНЧЕВСЬКОГО АНАТОЛІЯ АДАМОВИЧА

*Вчений у галузі селекції та насінництва
сільськогосподарських рослин (ячменю),
доктор сільськогосподарських наук, академік НААН*

Народився 2 серпня 1936 р. у м. Одеса. У 1959 р. з відзнакою закінчив агрономічний факультет Одеського сільськогосподарського інституту.

Протягом 1959–1960 рр. – агроном, керуючий відділом радгоспу «Кам'янський» на Одещині.

У 1960–1984 рр. – старший лаборант, старший науковий співробітник відділу селекції й насінництва ячменю, завідувач лабораторії селекції ярого ячменю Всесоюзного селекційно-генетичного інституту, м. Одеса (з 1999 р. –

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення).

З 1984 р. по 2016 р. – завідувач відділу селекції та насінництва ячменю. З 2016 р. – головний науковий співробітник відділу селекції та насінництва ячменю. У 1971 р. захистив кандидатську дисертацію «Некоторые особенности селекции ярового ячменя пивоваренного и

кормового направления» у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті. У 1974 р. присвоєно звання старшого наукового співробітника. У 1990 р. захистив докторську дисертацію «Селекция ячменя на повышение урожайности и адаптивности в условиях неустойчивой влагообеспеченности».

А.А. Лінчевський – видатний вчений-селекціонер, широко відомий в Україні та за її межами. Одержав визнання за значні досягнення в розробці теоретичних основ селекції ячменю, створення високоадаптованих до мінливих умов виробництва сортів. Він є автором теорії селекції ячменю на підвищену адаптивність до мінливих умов вирощування в Україні з метою зростання й стабілізації врожаїв у виробництві. Вченим було доведено необхідність використання чинника фотоперіодичної чутливості в селекції як ярого, так і озимого ячменю. Розроблено умови добору сортів з різним рівнем фотоперіодичної чутливості в селекційному процесі. Установлено генотип сортів-дворучок і шляхи їхнього цілеспрямованого створення, показано вищу адаптивність дворучок у південних регіонах порівняно з типово озимими сортами ячменю. Знайдено підходи й розроблено методику селекції сортів ячменю з комплексною посухо-, соле-, кислотостійкістю. Доведено можливість подальшого зростання врожайного потенціалу культури ярого ячменю шляхом заміни подекуди дворядних сортів продуктивнішими шестирядними. Створено новий тип шестирядних ярих сортів високоінтенсивного типу з потенціалом урожайності понад 100 ц/га. Розроблено шляхи об'єднання вищеназваних ознак у одному генотипі.

Застосування теорії адаптивності в комплексі з селекцією на стійкість до захворювань стало фундаментом результативної селекційної діяльності. А.А. Лінчевський є автором 86 сортів ярого й озимого ячменю з сумарною площею посівів за роки діяльності близько 200 млн. га в Україні і сусідніх державах. Всі сорти мають комплекс адаптивних ознак, високопродуктивні, стійкі до вилягання, хвороб, цінні за якістю зерна. Сьогодні з кожних трьох гектарів ярого ячменю в Україні два засіваються сортами Селекційно-генетичного інституту. Близько 80 % посівів озимого ячменю також зайнято одеськими сортами – їх створення сприяло збільшенню в Україні посівної площі під культурою у три рази, яка досягла 1,5 млн. га. Ареал одеських ячменів постійно поширюється. Вони успішно вирощуються в Росії, Молдові, Вірменії, Казахстані, Киргизії. В Одеській області сорти А.А. Лінчевського займають 95–97 % площ ячменю.

Протягом майже двадцяти років (1973–1992) А.А. Лінчевський виконував обов'язки голови Координаційної ради з розробки теоретичних основ і селекції

ячменю в СРСР та міжнародного куратора країн-членів Ради економічної взаємодопомоги з розробки теоретичних основ і селекції ячменю.

У 1997 р. обраний головою Комісії з селекції та насінництва ячменю Міжурядової координаційної ради з питань насінництва СНД, з 1992 р. – керівник програми з селекції ячменю в Україні. З 1992 р. голова спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій у Селекційно-генетичному інституті. Вченим опубліковано понад 180 наукових праць. Обраний членом-кореспондентом УААН 17.05.1995 р., 22.12.1999 р. – дійсним членом (академіком) УААН (НААН з 2010 р.).

Нагороджений срібними (1976, 1986) та бронзовими (1965, 1972) медалями ВДНГ СРСР, медалями «За доблесну працю» (1970), «Ветеран праці» (1985), золотою медаллю Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом», Орденом Трудового Червоного Прапора (1976), лауреат Державної премії СРСР (1977).

Заслужений діяч науки і техніки України (2003). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеню (2007), відзнакою «Знак пошани» Мінагрополітики України (2004), «Почесною відзнакою» Одеської обласної ради (2005), «Почесною відзнакою» Одеської обласної державної адміністрації (2005), почесною відзнакою «Знак пошани» Одеського міського голови (2011), відзнакою «Почесний сортовипробувач» Державної служби з охорони прав на сорти рослин (2011), почесною відзнакою «Творець» Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (2008), відзнакою «Знак пошани» Української академії аграрних наук (2006).

Інформацію отримано з Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насінництва та сортовивчення НААН.

До 60-річчя з дня народження ЧАРНОГО ДМИТРУ ВОЛОДИМИРОВИЧУ

*Вчений в галузі сільськогосподарських меліорацій,
доктор технічних наук*

Народився 2 серпня 1966 р. у м. Києві.

У 1983 р. по закінченню школи вступив на факультет проектування і будівництва гідромеліоративних систем Рівненського інституту інженерів водного господарства (сучасна назва - Національний університет водного господарства та природокористування), який закінчив у 1990 р. (у 1985 -1987рр. проходив строкову службу в армії) за спеціальністю інженер- гідротехнік. З 1990 р.

почав працювати в Інституті гідротехніки і меліорації м. Київ. Із 1998р. по 1998р. навчався в аспірантурі Інституту.

У 1999 р. захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 06.01.02-сільськогосподарські меліорації (технічні науки), а в 2005 р. отримав наукове звання старшого наукового співробітника.

У 2017р. захистив докторську дисертацію за спеціальністю 06.01.02-сільськогосподарські меліорації (технічні науки). В Інституті водних проблем і меліорації пройшов шлях від аспіранта до головного наукового співробітника.

З 2019 року працює в ДУ «Інститут геохімії навколишнього середовища» НАН України, спочатку на посаді провідного наукового співробітника, а нині – завідувача відділу проблем поводження з радіоактивними відходами. Одночасно працює в ІВПіМ НААН на посаді головного наукового співробітника.

Основні напрямки наукової діяльності: розроблення ефективних технологій забору, очищення та розподілу води на локальних і групових системах водопостачання. За цим напрямком розробки Чарного Д.В. пройшли апробацію та впроваджені в різних регіонах України: технології і конструкції установок для очищення природних вод в Київській, Житомирській, Дніпропетровській, Черкаській, Чернігівській областях, у м.м.Трускавець, Нікополь та ін. У 2020 році отримав звання лауреата Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій за роботу «Нові технології підготовки води для використання її сільським населенням та підприємствами агропромислового комплексу».

Найбільш вагомими науковими результатами Чарного Д.В. є роботи: «Розвиток теоретичних засад з метою використання природних чинників самоочищення води в процесі її кругообігу і створення на їх основі технологічних рішень з підготовки природних і стічних вод, у більшості випадків без залучення або з мінімальним залученням штучних реагентів» та «Очищення (деактивація) РРВ з переведенням розчинних форм радіонуклідів у зв'язані нерозчинні осади з їх подальшим використанням як вологого реагенту для включення в геобетони з подальшим їх захороненням. Зменшення органічної складової РРВ перед вилученням розчинних радіонуклідів».

Науковий доробок Чарного Д.В. висвітлений у більш ніж 120 публікаціях у фахових наукових виданнях, збірниках наукових праць, 2 монографіях і розділах 5 монографій в Україні та за кордоном. Під його науковим керівництвом були захищені 2 дисертації докторів філософії.

Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

**75 років від дня народження
САМОРОДОВА ВІКТОРА МИКОЛАЙОВИЧА**

*Дослідник у сфері прикладної ботаніки, екології,
історії науки, джерелознавства, біобібліографії.
Заслужений винахідник України*

Народився 5 серпня 1951 року в місті Рівному в родині місцевих службовців.

У 1974 році закінчив агрономічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту та почав працювати у цьому виші, де й нині займається педагогічною та науковою діяльністю.

З 1976 року він очолює Полтавське відділення Українського ботанічного товариства. Протягом багатьох років його обирали до складу Ради Українського ботанічного товариства та Ради ботанічних садів і дендропарків України.

З його ініціативи в 1977 році на базі Полтавського сільськогосподарського інституту було проведено X з'їзд Українського ботанічного товариства.

В.М. Самородов заслужений винахідник України, лауреат премій ім. Левка Симиренка Національної академії наук України, ім. Миколи Гришка Ради ботанічних садів і дендропарків України, ім. Володимира Короленка, ім. Самійла Величка із присвоєнням почесного звання «Подвижник у галузі історії та культури України», ім. Володимира Малика.

У науковому доробку вченого 69 авторських свідоцтв і патентів України на винаходи, два патенти на сорти, 600 наукових публікацій, серед яких — монографії та розвідки у сфері прикладної ботаніки, екології, історії науки, джерелознавства, біобібліографії.

В.М. Самородов приділяє велику увагу вивченню представників роду Ехінацея. У цій галузі спільно зі своїм колишнім учнем, а зараз колегою доктором сільськогосподарських наук, професором С. В. Поспеловим—опублікував першу на теренах СНД монографію, присвячену ехінацеї. Разом науковці вивели два сорти цієї рослини: «Красуня Прерій» (ехінацея біла) і «Зірка Миколи Вавилова» (ехінацея пурпурова). В. М. Самородов займається активною культурною і меценатською діяльністю.

Інформацію надано Полтавського державного аграрного університету.

70 років від дня народження ЖУКОРСЬКОГО ОСТАПА МИРОСЛАВОВИЧА

Вчений у галузі тваринництва та екології, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 7 серпня 1956 р. у смт Скала-Подільська Скала-Подільського, нині с-ще Чортківського р-ну Тернопільської обл. Вищу освіту зі спеціальності «Біологія, фізіологія людини і тварин» здобув у 1978 р. на біологічному факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка.

Закінчивши У 1980 році вступив до аспірантури Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва (с-ще Дубровиці Московської обл.) університет, Остап Мирославович розпочав трудову діяльність на посаді лаборанта Українського відділення Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва (м. Тернопіль) навчався з відривом від виробництва, де в 1984 році захистив кандидатську дисертацію «Процессы питания у бычков при скармливании силоса, приготовленного с различными консервантами». Надалі до 1991 року працював у цій установі молодшим науковим співробітником, старшим науковим співробітником, завідувачем лабораторії.

Із 1992 року по 1999 рік працював завідувачем лабораторії та начальником відділу Тернопільського філіалу Інституту землеробства і тваринництва Західного регіону, а з 2000 року по 2006 рік – заступником директора з наукової роботи Тернопільського інституту агропромислового виробництва.

У 2006 році О. М. Жукорський переведений на роботу в апарат Президії Національної академії аграрних наук України на посаду начальника відділу ветеринарної медицини і зоотехнії. Протягом 2007-2011 років – перший заступник головного вченого секретаря – начальник науково-організаційного управління. 2010 – захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук «Екологічні основи виробництва яловичини та механізми формування м'ясної продуктивності великої рогатої худоби», У 2011 році призначений академіком-секретарем Відділення зоотехнії НААН. Від 2023 — директор Інституту розведення і генетики тварин НААН (с. Чубинське Бориспільського р-ну Київської обл.).

Професор О. М. Жукорський – відомий учений і організатор науки в галузі тваринництва. Автор та співавтор більш ніж 250 наукових публікацій, серед яких 9 монографій, зокрема «Погодно-кліматичні та технологічні чинники утримання м'ясної худоби» (2012), «Методологія та організація наукових досліджень у тваринництві» (2017, співавтор), «Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин» (2018, співавтор), 7 наукових посібників, 12 рекомендацій, 14 патентів на винаходи.

Наукові дослідження: розроблення та створення екологічно безпечних систем виробництва продукції тваринництва; екологічна модифікація умов та систем утримання тварин і підвищення їхньої адаптаційної здатності до умов середовища; скорочення кліматичних ризиків за виробництва продукції тваринництва, фізіологічні основи живлення жуйних тварин та розроблення норм їхньої годівлі. За участі О. М. Жукорського розроблено і впроваджено сучасні вітчизняні норми годівлі великої рогатої худоби та коней. Співатор «Стратегії розвитку тваринництва до 2030 р.», галузевих програм розвитку вівчарства, птахівництва, свинарства.

Активно бере участь в законотвірчій діяльності, зокрема, в підготовці Законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про племінну справу у тваринництві», «Про корми» та інші.

О. М. Жукорський велику увагу приділяє підготовці наукових кадрів, за його наукового керівництва захищено 12 дисертацій, 4 – докторські, 7 – кандидатських, 1 – доктор філософії.

Науково-організаційна діяльність Остапа Жукорського охоплює весь спектр наукових досліджень у галузі тваринництва, гармонізацію вітчизняних стандартів і з міжнародними, співпраця з провідним зарубіжними науковими центрами, створення системи інноваційного забезпечення галузі. Є членом науково-координаційної ради при Інституті біології тварин та Інституті тваринництва НААН України. Від 2014 – національний координатор Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН в Україні з генетичних ресурсів тварин. О. М. Жукорський веде активну громадську діяльність: є співголовою секції тваринництва Науково-експертної ради Міністерства аграрної політики та продовольства України, членом редколегії наукових журналів «Вісник аграрної науки», «Розведення і генетика тварин», «Біологія тварин», «Agricultural Science and Practice», «Агропромисловий комплекс України».

За заслуги в розвитку сільськогосподарської науки та впровадження досягнень у виробництво нагороджений Почесною відзнакою НААН України (2011), відзнакою "Знак Пошани" Міністерства аграрної політики і продовольства України (2012), медаллю «Народна шана українським науковцям 1918-2018» (2019), Почесною грамота Верховної Ради України (2021). Остап Мирославович – Заслужений діяч науки і техніки України (2020), лауреат Премії імені С. Гжицького (2014) та «За видатні досягнення в аграрній науці» НААНУ (2020), Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних розробок (2022), «Qilu Friendship Award» (2018, КНР).

Інформацію отримано з Інституту розведення та генетики тварин імені М.В.Зубця.

75 років від дня народження СТЕГНІЯ БОРИСА ТИМОФІЙОВИЧА

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки, лауреат Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій

Народився 9 серпня 1951 р. у м. Лебедин на Сумщині. Після закінчення школи він пов'язує своє життя з ветеринарною медициною.

У 1971 р. з відзнакою закінчує ветеринарне відділення Маловисторопського сільськогосподарського технікуму, а у 1976 р. — ветеринарний факультет Харківського зооветеринарного інституту, також з відзнакою. Після закінчення інституту Б. Т. Стегній працює завідуючим ветеринарної лікарні (1976–1979 рр.) на Сумщині, потім навчається в аспірантурі УНДІЕВ (1979–1981 рр.).

З 1982 до 1995 р. він – старший науковий співробітник Інституту експериментальної і клінічної ветеринарної медицини УААН, протягом 1996–2000 рр. – завідувач відділу профілактики хвороб птиці Інституту птахівництва УААН, з 2000 до 2001 рр. – заступник директора з наукової роботи ІЕКВМ УААН, а з 2001 р. і до цього часу – директор ІЕКВМ УААН (зараз ННЦ «ІЕКВМ»).

У 1982 р. Б.Т. Стегній успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Криоконсервирование первичных клеточных культур и тканей для вирусологических исследований», а у 1995 р. – докторську дисертацію на тему «Биологические свойства и проблемы стабилизации культур клеток животных, используемых в биотехнологии». У 2002 р. Б.Т. Стегнія обрано членом-кореспондентом, а у 2007 р. – академіком УААН, вчене звання професора присвоєно у 2003 р.

Наукова діяльність Б.Т. Стегнія розпочалась з вивчення біологічних властивостей клітинних культур тваринного походження для використання у біопромисловості при виробництві вакцин та діагностикумів. Ним розроблені оригінальні методики криоконсервування клітинних культур і їх деконтамінації від мікроорганізмів. Б.Т. Стегній провів фундаментальні дослідження на рівні молекулярної біології, рекомбінантної біотехнології та імунології щодо імуноферментної діагностики лейкозу великої рогатої худоби.

З 1996 р. Б.Т. Стегній активно проводить дослідження щодо епізоотологічного моніторингу особливо небезпечних інфекційних хвороб птиці, з вивчення еволюції, екогеографії, епізоотологічних закономірностей циркуляції особливо небезпечних і найпоширеніших вірусних хвороб птиці та розробки системи їх моніторингу, діагностики, профілактики та ліквідації на основі новітніх біотехнологій. Так, під його керівництвом і за особистої участі

створюються нові конкурентоспроможні та імпортозаміщуючі вітчизняні засоби специфічної профілактики та діагностики високопатогенного грипу птиці, ньюкаслської хвороби, інфекційного бронхіту, парвовірусного ентериту, розроблено технологію виробництва бівалентної вакцини проти хвороби Марека. В останні роки особливу увагу він приділяє розвитку молекулярної епізоотології, впровадженню міжнародних стандартів біологічної безпеки та біозахисту у ветеринарній медицині в контексті реалізації стратегії МЕБ, ВООЗ, ФАО «Єдине здоров'я».

З 2001 р. Б.Т. Стегній є науковим керівником програм наукових досліджень НААН та Галузевих науково-технічних програм з наукового супроводу забезпечення ветеринарного благополуччя тваринництва України, очолює та координує діагностично-консультативну роботу ННЦ «ІЕКВМ» з дослідними господарствами НААН та тваринницькими агроформуваннями України різних форм господарювання. Велику увагу Б.Т. Стегній приділяє розвитку міжнародного співробітництва ННЦ «ІЕКВМ», бере активну участь у реалізації Програми зменшення біологічної загрози Міноборони США в Україні та міжнародних наукових проєктів. Б.Т. Стегній неодноразово був запрошений та представляв досягнення ветеринарної науки України на міжнародних конгресах, симпозіумах, конференціях, виставках у США, Франції, Великобританії, Канаді, Німеччині, Італії, Іспанії, Сербії, Чорногорії, Польщі. Академік Б.Т. Стегній є членом Всесвітньої ветеринарної асоціації з птахівництва, Європейської асоціації з біобезпеки, Американської асоціації з біобезпеки, Міжнародної федерації асоціацій з біобезпеки, Американської асоціації мікробіологів, Міжнародної асоціації грипу та інших респіраторних вірусних інфекцій.

Б.Т. Стегній є головою Вченої ради ННЦ «ІЕКВМ» та Спеціалізованої вченої ради Д 64.359.01 при ННЦ «ІЕКВМ» із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальністю 16.00.03 — ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія.

Б.Т. Стегній очолює редакційну колегію міжвідомчого тематичного наукового збірника «Ветеринарна медицина» та англomовного журналу «Journal for Veterinary Medicine, Biotechnology and Biosafety», є членом редколегій наукових видань «Agricultural Science and Practice», «Вісник аграрної науки», «Ветеринарна біотехнологія» та «Епізоотологія. Імунобіологія. Фармакологія. Санітарія». Результати наукових пошуків Б.Т. Стегнія висвітлені у 1288 публікаціях, серед яких 21 монографія, 866 статей і тез (у тому числі у виданнях, індексованих у Scopus – 12, Web of Science – 20, індекс Хірша в цих базах – 5, у Google Scholar – 12), 375 патентів і 26 авторських свідоцтв СРСР.

Під керівництвом академіка Б.Т. Стегнія захищено 38 дисертацій (9 докторських і 29 кандидатських).

Наукові та організаційні здобутки Б.Т. Стегнія високо оцінені Державою – його нагороджено орденом «За заслуги», Почесною грамотою Верховної Ради України, трудовою відзнакою «Знак пошани», відзнаками «За заслуги у розвитку ветеринарної медицини України», присвоєно почесні звання «Заслужений

винахідник СРСР», «Відмінник аграрної освіти та науки» Міністерства аграрної політики України, а також «Заслужений діяч науки і техніки України». У 2009 р. він став лауреатом Державної премії у галузі науки і техніки України, а у 2017 р. – лауреат Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.

Інформацію отримано з ННЦ «ІЕКВМ».

85 років від дня народження МАЗОРЕНКА ДМИТРА ІВАНОВИЧА

Вчений в галузі землеробської механіки, механізації сільського господарства та сільгоспмашинобудування, організатор вищої школи, член-кореспондент НААН, Заслужений працівник освіти України, академік Інженерної академії України, Міжнародної академії наук вищої школи, Міжнародної академії аграрної освіти, кандидат технічних наук, професор

Загальноосвітню школу закінчив із золотою медаллю. Вищу освіту здобув у Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства (ХІМЕСГ) за спеціальністю «Механізація сільського господарства», з відзнакою (1965 р.). У навчальному закладі ювіляр пройшов багаторічний шлях від студента до ректора.

У 1971 р. Д.І. Мазоренко захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук, у 1976 р. йому було присвоєно вчене звання доцента кафедри сільськогосподарських машин.

Упродовж 1976–1981 рр. – завідувач кафедри деталей машин і підйомно-транспортних машин, 1981–1991 рр. – проректор з навчально-виховної роботи ХІМЕСГ, 1991–1996 рр. – перший проректор спочатку інституту, а з 1993 р. – Харківського державного технічного університету сільського господарства (ХДТУСГ).

З 1996 р. – ректор Харківського державного технічного університету сільського господарства, а з 2004 р. по 1 жовтня 2012 р. – Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (ХНТУСГ).

З 2 жовтня 2012 р. по теперішній час – Радник ректора Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

У грудні 2002 р. на загальних зборах Української академії аграрних наук обрано членом-кореспондентом УААН відділення механізації та електрифікації сільського господарства.

В період 2003–2012 рр. був Головою Асоціації працівників аграрних закладів вищої освіти України.

Д.І. Мазоренко – автор більше 350 наукових праць, серед яких 23 монографії, 62 авторських свідоцтва і патентів на винаходи, 29 підручників та навчальних посібників. З його наукової школи захищено 3 докторських і 9 кандидатських дисертацій.

Д.І. Мазоренко – член Громадської ради при Міністерстві освіти, науки, молоді та спорту, Науково-технічної ради при Міністерстві аграрної політики та продовольства України, член Правління Української асоціації аграрних інженерів, головний редактор ряду наукових видань, член Правління Євро-Азійської Асоціації з сільськогосподарської інженерії.

За багаторічну сумлінну працю і високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів і розробок науки Д.І. Мазоренко відзначений високими державними, урядовими і галузевими нагородами: Орден «Знак Пошани» (1976); медаль «За доблесну працю» на ознаменування 100-річчя від дня народження В.І. Леніна, (1970); Почесна Грамота Президії Верховної ради УРСР (1980); знак «Винахідник СРСР» (1970); Срібна медаль ВДНГ СРСР, (1990); знаки «Відмінник освіти України», (1992, 1999); трудова відзнака «Знак Пошани» Міністерства аграрної політики України, (2001); «Слобожанська слава» – Почесна відзнака Харківської обласної державної адміністрації, (2004); Почесна Грамота Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом», (2005); Почесна Грамота Харківської обласної державної адміністрації, (2008) та низку Почесних грамот і Подяк різних рівнів.

Указом Президента України в 1999 р. Д.І. Мазоренку присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Постановою Президії Інженерної академії України за видатний внесок у розвиток науки і техніки та інженерної справи Д.І. Мазоренка нагороджено Срібною медаллю імені А.М. Підгорного (2010), Почесна відзнака Української академії аграрних наук (2011); знак «Ушинський К.Д.» Національної академії педагогічних наук України (2011); відзнака навчально-методичних установ цивільного захисту (2011); орден «Інженерна слава» Міжнародного наукового та інженерного співтовариства (2011); знак Відмінник аграрної освіти та науки (2011); Почесний знак Федерації професійних спілок України «За розвиток соціального партнерства» (2011).

Інформацію отримано з Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка .

55 років від дня народження ЛІСОВОЇ ГАЛИНИ МИХАЙЛІВНИ

*Вчена у галузі генетики рослин,
фітопатології, імунології та екології,
кандидат біологічних наук*

Народилася 23 серпня 1971 року в м. Київ.

По закінченні в 1988 р. середньої школи працювала лаборантом, старшим лаборантом відділу прикладної генетики і біотехнології Інституту фізіології рослин і генетики, згодом – Інституту клітинної біології і генетичної інженерії АН 1991–1996 р. – інженер, інженер I категорії відділу біотехнології Інституту УРСР. землеробства УААН. У 1995 р. закінчила біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (вечірнє відділення), в 1999 р. – аспірантуру Інституту землеробства УААН. В 2000 р. захистила дисертацію на тему «Генетичні основи взаємодії у системі *Triticum aestivum* L. – *Puccinia recondita* Rob. ex Desm. f. *tritici* та пошук маркерів генів стійкості до збудника бурої іржі». Протягом 1999–2004 рр. її трудова й наукова діяльність була пов'язана з Інститутом агроекології і біотехнології УААН, де вона обіймала посади молодшого наукового, наукового та старшого наукового співробітника лабораторії ДНК-технології – групи експертизи трансгенних рослин і паспортизації сортів, лабораторії екологічної генетики і біомоніторингу – сектору екологічної генетики рослин. З 2004 р. й донині працює в Інституті захисту рослин Національної академії аграрних наук України: спочатку старший, з 2008 р. – провідний науковий співробітник лабораторії екологічної генетики рослин, а з 2012 р. – завідувач лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до хвороб.

Наукові дослідження Г.М. Лісової на початковому етапі були пов'язані з питаннями щодо використання молекулярно-генетичних (біохімічних) маркерів у вивченні генетики стійкості пшениці до збудника бурої іржі, виявлення алельних варіантів гліядинокодуючих локусів, а також локусів генів, що здійснюють генетичний контроль α - і β -амілаз, які є маркерами певних генів стійкості пшениці до збудника бурої іржі; використання специфічних білків вегетативної частини рослини пшениці як маркерів стійкості до дії патогена, якими є білки з різними показниками електрофоретичної рухливості.

В подальшому Галина Михайлівна провадила наукові дослідження з таких напрямів: вивчення генетичних основ взаємодії у системі «рослина пшениці – збудник захворювання» для обґрунтування програм, спрямованих на створення стійких сортів та гібридів пшениці; моніторинг расового складу популяції збудника бурої іржі; вивчення генетики вірулентності популяції збудника бурої іржі пшениці з метою виявлення найбільш небезпечних патотипів патогена для вже існуючих сортів пшениці та тих, що знаходяться на стадії створення;

вивчення генетичних особливостей різних типів стійкості пшениці до збудника бурої іржі, пошук джерел стійкості серед колекційних зразків озимої і ярої пшениці різного еколого-географічного походження.

В лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до хвороб під керівництвом Г.М. Лісової багато зроблено з обґрунтування генетичних методів створення сортів рослин із груповою стійкістю до основних збудників хвороб, зокрема пшениці до борошнистої роси, септоріозу, бурої іржі, церкоспорельозу. Нині дослідження підрозділу пов'язані з вивченням особливостей стійкості рослин-живителів до дії основних збудників грибних хвороб, а також встановленням особливостей розвитку основних збудників грибних хвороб сільськогосподарських культур в зоні Лісостепу України та прояву імунітету в системі рослина-живитель – патоген.

Автор понад 140 опублікованих наукових праць, серед яких 3 патенти, 2 методичні рекомендації, 3 монографії, Свідоцтво про авторство на сорт пшениці МПП Дніпрянка. Член Всеукраїнської громадської організації «Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова».

За великі досягнення в науковій та організаційній діяльності Г.М. Лісова нагороджена пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» та Почесною грамотою Президії НААН.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

80 років від дня народження БАЛЮКА СВЯТОСЛАВА АНТОНОВИЧА

Вчений ґрунтознавець, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 27 серпня 1946 р. на станції Віледь Вілегодського району Архангельської області. У 1973 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва спеціальністю учений агроном агрохімік-ґрунтознавець. З 1967 р. працює в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії

ім. О. Н. Соколовського (нині – Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»). Під керівництвом професора Г. В. Новікової у 1979 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Водно-сольовий режим темно-каштанових солонцюватих ґрунтів Північно-Кримського зрошуваного масиву на фоні горизонтального дренажу» а у 1996 р. — докторську дисертацію на тему «Зрошувані чорноземи Лісостепу і Північного Степу України: оцінка стану, охорона і підвищення родючості». Завідувачем лабораторії родючості зрошуваних і солонцевих ґрунтів був призначений у 1991

році. У 1999 р. був обраний членом-кореспондентом УААН. Учене звання професора присвоєно у 2002 році, а у 2007 р. обрано дійсним членом – академіком НААН. У 2008 р. С. А. Балюк очолив колектив Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського».

Балюк С. А. є фундатором нового наукового напрямку — еколого-агромеліоративного ґрунтознавства. Наукові інтереси вченого: сучасні природні та антропогенні процеси еволюції ґрунтів за зрошення; агроекологічний моніторинг; охорона і родючість ґрунтів; правове забезпечення охорони ґрунтів; екологічне нормування антропогенних навантажень на ґрунтовий покрив; стандартизація і метрологія в галузі ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів. Найвагомішими здобутками є встановлення закономірностей спрямованості, періодичності та швидкості ґрунтових процесів і режимів, еволюції ґрунтів (чорноземів) за зрошення, розробка критеріїв і показників оцінки еколого-агромеліоративного стану зрошуваних земель, діагностичних критеріїв ступенів деградації зрошуваних ґрунтів. Його напрацюваннями також є класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості, виявлення стадійності процесів осолонцювання і глобального характеру їх прояву. Під керівництвом вченого розроблено і введено в дію комплекс нормативних документів щодо організації і ведення еколого-меліоративного моніторингу, одержано узагальнену оцінку агроекологічного стану зрошуваних земель, у т.ч. у вигляді електронних карт. Вчений запропонував диференційовану систему заходів з охорони та управління родючістю зрошуваних, солонцевих і вилучених зі зрошення ґрунтів, серед яких: хімічна меліорація поливних вод та зрошуваних ґрунтів на принципово нових засадах, меліоративна плантажна оранка, система застосування добрив, зокрема зі зрошувальною водою та детоксикація забруднених важкими металами ґрунтів.

Під його керівництвом розроблено науково-методичне забезпечення охорони і моніторингу ґрунтів, що включає: розробку та введення у дію пакету нормативних документів – ДСТУ, ДСТУ ISO, ДСТУ EN (усього більше 300 НД). При цьому запропоновано: принципово новий напрям стандартизації — сертифікація земель (ґрунтів) сільськогосподарського призначення; створення еталонної бази ґрунтів країни — галузеві стандартні зразки і державні стандартні зразки, методики визначення стану та властивостей ґрунтів; нормативну базу ведення еколого-меліоративного моніторингу.

С. А. Балюк розпочав новий напрям досліджень — оцінювання екосистемних послуг ґрунтів. Під його керівництвом розроблено і видано методичні рекомендації «Оцінювання екосистемних послуг засолених ґрунтів під впливом меліорації», які розглянуто та схвалено рішенням Пленарної робочої наради Глобального ґрунтового партнерства (ФАО ООН). Результати досліджень упродовжено в системі агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, еколого-меліоративного моніторингу, практику роботи господарств різних форм власності.

З 2022 р. під безпосереднім керівництвом С. А. Балюка започатковано новий напрям теоретичних й експериментальних досліджень сучасного стану ґрунтового покриву, який зазнав деградації внаслідок збройної агресії РФ, що

дало змогу запропонувати методологію оцінювання впливу бойових дій на ґрунти та розробити науковий, інформаційний і технологічний супровід прискореної реабілітації родючості та здоров'я ґрунтів України для екологічно безпечного й економічно ефективного аграрного виробництва.

Матеріали досліджень і результати роботи неодноразово виносилися на розгляд парламентських слухань у Верховній Раді України, Раді Національної безпеки і оборони України, Президії Національної академії наук України та Національної академії аграрних наук України, круглих столів міністерств і відомств України.

За його участю підготовлено низку документів національного рівня: проєкт Закону України «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості»; проєкти Національної програми охорони ґрунтів і Державної цільової програми «Великомасштабне обстеження ґрунтового покриву України»; Стратегію зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р. та План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р. (і зміни до нього); Водну стратегію України на період до 2050 р.; Національні індикатори прояву деградації ґрунтів та основні напрями досягнення нейтрального рівня деградації земель; План заходів з відновлення та розвитку територій, що постраждали внаслідок надзвичайної ситуації, спричиненої руйнуванням греблі Каховської ГЕС; Систему класифікації та оцінювання ступеня деградації ґрунтів, спричиненої бойовими діями тощо.

Основні результати наукової діяльності С. А. Балюка опубліковано у 680 наукових працях, зокрема у статтях, книгах, монографіях, підручниках та рекомендаціях, 16 авторських свідоцтвах та винаходах, 124 нормативних документах. За безпосередньої участі вченого розроблено нормативно-методичну базу в сфері моніторингу й охорони зрошуваних земель (комплекс національних стандартів України). За участю С. А. Балюка у 2015 р. ФАО видано книгу «Світові ґрунтові ресурси». Він започаткував свою наукову школу – 8 кандидатів і 3 доктори наук.

Святослав Антонович проводить активну науково-громадську діяльність — голова Вченої ради ННЦ «ІА імені О. Н. Соколовського» та спеціалізованої вченої ради, член НТР Держводагентства України, член Міжнародної комісії з іригації і дренажу, член Консультативної ради при Голові Держводагентства з питань перспективи розвитку водогосподарсько-меліоративного комплексу України, Генеральний секретар Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків, Голова технічного комітету стандартизації — ТК 142 “Ґрунтознавство”, член Координаційної ради з питань відновлення роботи та розвитку зрошувальних систем Мінагрополітики України, член Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням КМУ, Член Національного комітету України з програми «Людина і біосфера», керівник Наукової секції розвитку АПК Північно-Східного регіону України, у Північно-Східному науковому центрі НАН і МОН України, Член Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки у секції раціонального природокористування. Його включено до складу робочої групи з питань

використання та охорони земель, природних ресурсів і охорони довкілля Харківської обласної державної адміністрації.

Балюк С. А. — керівник третього напрямку діяльності Європейського ґрунтового партнерства (Сприяння прикладним ґрунтовим дослідженням), його призначено координатором із співробітництва України з Глобальним Ґрунтовим Партнерством (ФАО). Святослав Антонович – відповідальний редактор міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство»; член редколегії журналів "Agricultural Science and Practice", «Вісник аграрної науки», «Ґрунтознавство» та «Меліорація та водне господарство». Підтримує творчу співпрацю з науковцями Італії, Німеччини, Нідерландів, Великобританії, США, Молдови, Польщі, Казахстану, Узбекистану й інших країн. У 2024 р. С. А. Балюка обрано Почесним членом Міжнародного союзу ґрунтознавства (IUSS).

За цикл наукових праць С. А. Балюк є лауреатом премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2004); нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006); відзнаками УААН і Держводгоспу України; Знаком пошани Мінагрополітики України (2006); Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом» (2013); Грамотою Харківської обласної ради (2016); Почесною грамотою НААН (2016).

Указом Президента України Володимира Зеленського №780/2024 від 22 листопада 2024 р. С. А. Балюку та колективу авторів за роботу «Інноваційні основи відновлення ґрунтів і зрощення в умовах війни та миру» присуджено Національну премію України імені Бориса Патона 2024 р. – державну нагороду України.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

65 років від дня народження ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО Людмили Олександрівни

Вчена в галузі економічної теорії та економічних досліджень в сільському господарстві, професорка

Народилася 30 серпня 1961 року в м. Полтава в родині Олександра та Зінаїди Дорогань. З дитинства Людмила проявляла неабиякі здібності до навчання. Любов до освіти та науки прищеплювалася їй змалку, передусім, завдяки матері, яка понад пів століття працювала в Полтавському сільськогосподарському інституті.

Після закінчення школи Людмила Дорогань протягом року працювала лаборантом, а згодом вступила на економічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту. Результатом навчання став диплом із відзнакою зі спеціальності «Економіка і організація сільськогосподарського виробництва», отриманий 1984 року. У 1990 році в Українському науково-дослідному інституті економіки агропромислового виробництва ім. О. Г.

Шліхтера відбувся успішний захист кандидатської дисертації, за результатом якого молодий науковець отримав ступень кандидата економічних наук. Людмила Олександрівна пройшла всі сходи кар'єрного росту науково-педагогічного працівника: викладача, старшого викладача, доцента, завідувача кафедри, декана факультету, професора кафедри економічної теорії та економічних досліджень.

Дорогань-Писаренко Людмила Олександрівна є яскравим прикладом самореалізації талановитої, цілеспрямованої особистості, яка зробила вагомий внесок у розвиток економічної науки та нашого навчального закладу.

Її професійний шлях – низка досягнень, здобутих завдяки глибокій відданості служінню науці, освіті та людям. У доробку професорки Дорогань-Писаренко понад 200 наукових і навчально-методичних праць, зокрема монографії, навчальні посібники, публікації у фахових і міжнародних виданнях, включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science, патенти, авторські свідоцтва. Вона – науковий керівник молодих учених, під її наставництвом підготовлено трьох кандидатів економічних наук.

Інформацію отримано з Полтавського державного аграрного університету.

ВЕРЕСЕНЬ

75 років з дня народження

САВЧУКУ ДМИТРУ ПЕТРОВИЧУ

Вчений у галузі меліорації, дренажу, захисту територій від підтоплення, повеней та паводків, екології, доктор технічних наук

Народився в селі Старі Кути Косівського району Івано-Франківської області 13 вересня 1951 року.

Після закінчення в 1973 році Українського інституту інженерів водного господарства Д.П. Савчук працював у Чернівецькому філіалі Інституту «Львівдипроводгосп», Українському науково-дослідному інституті гідротехніки і меліорації,

ВАТ «Укрводпроект», Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України. У 2007-2019 роках - завідувач лабораторії захисту від шкідливої дії вод ІВПіМ НААН.

Спеціалізується на дослідженнях у галузі меліорації, дренажу, захисту територій від підтоплення, повеней та паводків, екології. У 1984 році захистив дисертацію кандидата технічних наук на тему «Технічна ефективність горизонтального дренажу на зрошуваних землях півдня Української РСР».

Здійснив понад 80 експедиційно-польових досліджень меліорованих територій на Півдні України, у Дніпропетровській, Харківській, Київській

областях та Карпатському регіоні. Досліджував стан полігонів твердих побутових відходів у м. Маріуполь та м. Васильків. Вирішував питання захисту від підтоплення стадіонів у Києві та Дніпропетровську. Брав участь у вивченні питання висихання Аральського моря.

За результатами проведених натурних досліджень здійснювався науковий супровід впровадження нових конструкцій пластмасового дренажу, захисту від підтоплення зрошуваних земель і населених пунктів, розроблена методика та отримана емпірична формула розрахунку дренажного стоку.

Розробки Д.П. Савчука знайшли втілення на практиці при розробленні техніко-економічного обґрунтування захисту територій від підтоплення в зоні впливу дніпровських водосховищ. Д.П. Савчук приймав участь у розв'язанні проблеми дренажу у Херсонській області, розробленні схем захисту від катастрофічних повеней у Карпатському регіоні у 2001, 2008 і 2021 роках.

У науковому доробку Д.П. Савчука понад 250 публікацій, з них участь у написанні 20 книг, статей у журналах “Водне господарство України”, “Вісник аграрної науки”, “Пропозиція” та інших, а також у газетах “Урядовий кур’єр”, “Голос України”, “Сільські вісті” та ін. Має 28 авторських свідоцтв.

Виховав 5 науковців – кандидатів технічних наук.

Нагороджений нагрудним знаком “Почесний працівник Державного агентства водних ресурсів України” та почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України.

Інформацію отримано з Інституту водних проблем і меліорації НААН.

70 років від дня народження ГРИЦИНЯКА ІГОРЯ ІВАНОВИЧА

Вчений у галузі рибиництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 23 вересня 1956 р. в с. Мавковичі Городоцького району Львівської області.

У 1980 р. закінчив Львівський державний університет за кваліфікацією економіст. У 2004 р. захистив

дисертаційну роботу на тему: «Ефективність використання нетрадиційних коропа» і отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук, у 2009 р. – докторську – на тему: «Біологічні особливості та фактори підвищення продуктивності коропів любінських внутрішньопорідних типів, їх помісей та гібридів», з присудженням наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук. У 2008 р. І.І. Грициняку присуджено наукове звання старший науковий співробітник.

Трудову діяльність І.І. Грициняк розпочав у 1977 р. у Львівському відділенні Інституту рибного господарства. За час роботи в рибному господарстві Ігор Іванович проявив себе висококваліфікованим спеціалістом, талановитим організатором виробництва і науки. За його участі дослідне господарство Львівського відділення Інституту рибного господарства було перетворене в міцну експериментальну базу рибогосподарської науки західної частини України, де успішно проводяться наукові дослідження і розробки як фундаментального спрямування на перспективу, так і прикладного характеру, що потребують прискореного впровадження у виробництво.

3 січня 2006 р. І.І. Грициняк очолює Інститут рибного господарства НААН. У 2010 р. його обрано членом-кореспондентом, а у 2013 р. – академіком Національної академії аграрних наук України, у тому ж 2013 р. йому присвоєно звання професора.

Наукові дослідження І.І. Грициняка присвячені розробленню та удосконаленню ресурсоощадних технологій вирощування товарної риби і рибопосадкового матеріалу, високоефективних препаратів для профілактики, боротьби із захворюваннями і підвищення імунітету риб, питанням годівлі риб, вивченню можливості збагачення м'яса риб окремими мікроелементами, і в першу чергу йодом та селеном, за рахунок включення їх в корми для риб, веденню селекційної справи. Внаслідок цілеспрямованої багаторічної роботи селекціонерами за участю І.І. Грициняка було виведено три нових внутрішньопорідних типи українських коропів, які мають високу продуктивність, стійкість до зимівлі і хвороб. Важливе місце в його діяльності посідають розробки генетичного спрямування, зокрема, вивчення генетичної структури різних внутрішньопорідних типів українських порід коропа. За ініціативи Ігоря Івановича в Інституті рибного господарства НААН створено першу в країні спеціалізовану лабораторію молекулярної генетики в рибистві, активно розвиваються дослідження, пов'язані з низькотемпературним зберіганням статевих продуктів господарсько цінних, рідкісних і зникаючих видів риб різного походження, удосконалюються методи кріобіотехнологій. Також вперше створено кріобанк статевих продуктів промислових і червонокнижних риб України. Значний інтерес на перспективу для аквакультури України являє очолюване Грициняком І.І. рибогосподарське освоєння представників сигових риб.

Матеріали дослідницької роботи І.І. Грициняка висвітлено у понад 330 наукових працях, зокрема, 16 монографіях та підручниках, 17 методичних рекомендаціях, а також статтях та тезах конференцій з актуальних проблем сучасного рибного господарства. Крім того, у його науковому доробку — 2 авторських свідоцтва та понад 80 патентів на винахід у галузі рибного господарства.

І.І. Грициняк сприяє підготовці фахівців вищої кваліфікації для рибогосподарської галузі, будучи керівником дисертаційних робіт аспірантів, а також поєднуючи наукову діяльність із лекційною роботою в аграрних університетах України, забезпечує проходження навчально-виробничої

практики студентами на базі дослідних господарств Інституту рибного господарства НААН. Під його керівництвом захищено 9 дисертаційних робіт – 1 докторську та 8 кандидатських.

За досягнення в розвитку рибогосподарської науки І.І. Грициняку присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України», «Почесний працівник рибного господарства», «Лідер агропромислового виробництва». Він нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, орденом «Св. Володимира», орденом «Архістрати́га Михаїла», орденом «Георгія-Побідоносця», орденом «Христа-Спасителя», трудовою відзнакою «Ветеран рибного господарства», Почесною грамотою ЦВК, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медаллю «За жертвовність і любов до України» Патріарха Київського і всієї Русі-України Філарета (УПЦ КП), Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом», орденом «Честь Вітчизни», медаллю «Народна шана українським науковцям» та іншими державними відзнаками.

І.І. Грициняк є членом Ради директорів з міжнародного співробітництва Мережі наукових центрів аквакультури країн Східної і Центральної Європи (NACEE), колеґії Державного агентства рибного господарства України, заступником головного редактора журналу «Рибогосподарська наука України», бере активну участь в організації стажування українських спеціалістів у зарубіжних науково-дослідних установах і університетах. Під його керівництвом Інститут рибного господарства НААН України співпрацює з понад 30 науковими установами 17 країн Європи, Азії та Америки.

Інформацію отримано з Інституту рибного господарства НААН.

60 років від дня народження МОСКАЛЕНКА Анатолія Михайловича

*Вчений в галузі
економіки природокористування та охорони
навколишнього середовища,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН,
Заслужений економіст України.*

Народився 28 вересня 1966 р. в с. Пекарево Сосницького району Чернігівської області.

У 1990 р. закінчив (з відзнакою) Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва за спеціальністю «Економіка та організація сільського господарства».

Трудову діяльність розпочав у 1991 р. у Харківському державному аграрному університеті ім. В. В. Докучаєва на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії економічних досліджень; з 1991 р. по 1994 р. – аспірант цього університету; з 1994 р. по 1997 р. – викладач, потім старший викладач, доцент кафедри економіки сільського господарства, за сумісництвом – старший науковий співробітник лабораторії економічних досліджень університету. З 1997 р. працював у Чернігівському державному інституті економіки і управління МОН України спочатку доцентом, потім завідувачем кафедри економіки сільського господарства та аграрного менеджменту, а з 2000 р. по 2008 р. – за сумісництвом деканом аграрного факультету.

З 2008 р. А. М. Москаленко працює в Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН спочатку заступником директора з маркетингу та інноваційної діяльності, з 2015 року – заступником директора з наукової роботи та інноваційної діяльності, а з лютого 2019 р. очолює Інститут. Водночас з 2016 р. по 2021р. – за сумісництвом професор кафедри аграрної економіки Ніжинського агротехнічного інституту НУБіП України.

У 1995 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Формування собівартості сільськогосподарської продукції на землях різної якості (на прикладі сільськогосподарських підприємств Харківської та Чернігівської областей)» у Дніпропетровському державному аграрному університеті, у 2015 р. – докторську дисертацію на тему «Формування ефективного використання сільськогосподарських земель Полісся України в ринкових умовах» в НУБіП України.

У 2020 р. вченого обрано членом-кореспондентом НААН за спеціальністю «Економіка природокористування», а у 2021 р. йому присвоєно вчене звання професора кафедри аграрної економіки НУБіП України.

Основні наукові інтереси А. М. Москаленка зосереджені на питаннях економіки природокористування, зокрема розробки теоретичних, методологічних засад і прикладних положень у сфері формування ефективного використання сільськогосподарських земель та сталого розвитку АПК, біологізації сільськогосподарського виробництва. З ім'ям А. М. Москаленка пов'язано становлення та розвиток такого напрямку економіки природокористування як економіка застосування засобів біологізації. Його актуальною розробкою є економічне обґрунтування необхідності перегляду наявних стратегій застосування мінеральних (азотних) добрив з метою підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель під час вирощування сільськогосподарських культур. Ученим здійснено наукове обґрунтування застосування різних типів сівозмін для зони Полісся, які дають змогу отримати як позитивний баланс гумусу, так і економічний ефект від їх запровадження.

Ним розроблено та впроваджено у практику методичний підхід застосування штрафних санкцій до господарюючих суб'єктів за порушення агротехніки вирощування окремих сільськогосподарських культур, з

урахуванням рівня відновлення вмісту поживних речовин у ґрунті та величини їх прибутковості відносно озимої пшениці.

У складі авторського колективу А. М. Москаленко приймав участь у розробленні наукових основ формування та оцінки еколого-економічної ефективності моделей органічного виробництва сільськогосподарської продукції в умовах Полісся.

На основі результатів виконаних ним досліджень розроблено концептуальну схему процесу дорадчого супроводу поширення нових знань. Підготовлено науково-практичні рекомендації «Теоретичні та прикладні засади функціонування і розвитку дорадництва (на прикладі Чернігівської області)».

Нині Анатолій Михайлович досліджує еколого-економічну ефективність застосування мікробних препаратів в системі заходів оптимізації процесів трансформації органічної речовини в чорноземі вилуженому в межах виконання ПНД НААН "Сільськогосподарська мікробіологія".

У науковому доробку вченого 183 наукових, науково-методичних та навчально-методичних праць, з яких чотири монографії та три навчальні посібники. Отримано два авторські свідоцтва.

Під його керівництвом захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук і два докторанти працюють над докторськими дисертаціями.

А. М. Москаленко є членом редакційних колегій міжнародного фахового видання «Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal», науково-практичного журналу «Збалансоване природокористування», міжвідомчого наукового збірника «Сільськогосподарська мікробіологія» та головним редактором науково-популярного видання «Чернігівщина аграрна».

Він – керівник секції науково-інноваційного розвитку АПК Чернігівської області Північного міжрегіонального наукового центру НААН; член наглядової ради Українського ґрунтового партнерства.

Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2002), Подякою Чернігівської ОДА (2003), Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2004, 2005), Нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (2003), Трудовою відзнакою Департаменту агропромислового розвитку Чернігівської ОДА "ЗНАК ПОШАНИ" (2006), Трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «ЗНАК ПОШАНИ» (2008), Почесною грамотою Чернігівської обласної ради (2016), Почесною грамотою Президії НААН (2011, 2016), Почесною грамотою Президії Спілки економістів України (2017), Орденом "Патріот Чернігівщини" (2021), Почесною відзнакою НААН (2021), Подякою Прем'єр-Міністра України (2022), Почесною грамотою Верховної Ради України (2024); має Почесне звання «Заслужений економіст України» (2018); Національне визнання "Науковець року" (2021).

Інформацію отримано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

**75 років від дня народження
КОНДРАТЕНКО ТЕТЯНИ ЄГОРІВНИ**

Вчена у галузі садівництва, доктор сільськогосподарських наук, професорка, член-кореспондентка НААН

Народилася 29 вересня 1951 р.
Сорок п'ять років трудового стажу пов'язані з науково-педагогічною діяльністю:

1975–1978 рр. – навчання в аспірантурі, 1978–1980 рр. – робота асистентом кафедри рослинництва і ботаніки в Ярославській філії Тимірязевської сільськогосподарської академії, 1980–1986 рр. – молодшим, 1986–1998 рр. – старшим науковим співробітником в Українському науково-дослідному інституті садівництва (нині Інститут садівництва НААН), 2008–2016 рр. – доцентом, головним науковим співробітником селекційно-технологічного відділу в Інституті садівництва НААН.

У 1979 р. захистила кандидатську дисертацію, у 2002 р. – докторську дисертацію на тему «Основи формування промислового сортименту яблуні в Україні».

Наукова діяльність присвячена сортовивченню плодових культур, переважно яблуні. Тривалий період, працюючи в УкрНДІ садівництва, Т.Є. Кондратенко була керівником і відповідальним виконавцем досліджень з питань морфофізіології, селекції та сортовивчення зерняткових культур.

Педагогічна діяльність з 1998 р. пов'язана з роботою на кафедрі садівництва Національного аграрного університету (нині НУБіП). Навчаючись в докторантурі працювала за сумісництвом доцентом (1998–2002), потім завідувачкою (2002–2006) і професором кафедри (2006–2008), з 2016 р. і дотепер викладає дисципліни «Помологія», «Часткове сортознавство», «Моніторингові дослідження у садівництві».

Т.Є. Кондратенко розробила та опублікувала типову програму з помології для вищих аграрних закладів освіти III–IV рівнів акредитації зі спеціальності «Плодівництво і виноградарство», «Практикум з помології» (2000), «Лабораторний практикум з плодівництва» (2005 р., у співавторстві), навчальні посібники «Загальна і часткова помологія» (2017), «Помологія. Поширені і перспективні сорти зерняткових культур» (2018), «Помологія кісточкових культур».

На теперішній час Тетяна Єгорівна продовжує наукові дослідження з клонової селекції і сортовивчення яблуні на базі Інституту садівництва НААН, є членом двох спеціалізованих вчених рад: Д. 27.375.01 (ІС НААН) та Д. 74.844.01 (Уманський національний університет садівництва), членом редакційних колегій трьох видань, які включено до Переліку фахових у галузі «сільськогосподарські

науки». У 2016 р. обрана членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Т.Є. Кондратенко – автор понад 240 наукових та навчально-методичних праць, серед яких основні: «Практикум з помології», «Яблуна в Україні. Сорти.», «Ринок фруктів і ягід», «Довідник для апробаторів», «Поліграфкнига», «Сорти яблуні для промислових і аматорських садів України», «Помологія. Яблуна.».

За останні 20 років у межах роботи створеної нею наукової школи сучасного сортознавства плодових і ягідних культур під її керівництвом захищено декілька десятків бакалаврських і магістерських робіт, сім кандидатських дисертацій за спеціальністю «Плодівництво», одна дисертація доктора філософії за спеціальністю «Садівництво і виноградарство».

У 2003 р. спільно з П.В. Кондратенком нагороджена премією імені Левка Платоновича Смиренка Національної академії наук України за цикл робіт «Яблуна в Україні».

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

ЖОВТЕНЬ

70 років від дня народження

КИРИЛЕНКА ІВАНА ГРИГОРОВИЧА

*Вчений в галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент*

Народився 2 жовтня 1956 р. в с. Берестове Бердянського району Запорізької області, де і розпочав свою трудову діяльність механізатором у колгоспі ім. Шевченка.

У 1978 р. закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут за фахом вчений агроном.

У 1978–1981 рр. – другий, перший секретар Солонянського райкому комсомолу на Дніпропетровщині; 1981–1985 рр. – секретар, другий секретар Дніпропетровського обкому; 1985–1987 рр. – голова колгоспу ім. Петровського Солонянського р-ну Дніпропетровської обл.; 1987–1988 рр. – заступник завідувача аграрним відділом Дніпропетровського обкому КПУ; 1988–1990 рр. – перший секретар Магдалинівського райкому КПУ. 1990–1991 рр. – заввідділом сільського господарства і харчової промисловості Дніпропетровського обкому КПУ; 1991–1992 рр. – заступник керівника, керівник відділу сільгосппродукції АТ «Дніпропетровська товарно-фондова біржа»; 1992–1994 рр. – секретар Дніпропетровської облдержадміністрації; 1995–1996 рр. – перший заступник

губернатора Дніпропетровщини, заступник голови облради; 1995–2000 рр. – народний депутат України II і III скликання.

З січня 2000 р. до квітня 2002 р. – Міністр аграрної політики України. Квітень 2002 р. – народний депутат України IV скликання, а з листопада 2002 р. до лютого 2005 р. – Віце-прем'єр-міністр України з питань АПК;

На посаді Міністра, Віце-Прем'єр-Міністра України з питань аграрної політики разом з командою вчених НААН (2000-2005 рр.) запроваджував радикальні трансформації в сільському господарстві, переводив його на ринкові рейки, активно вводив в дію новітні форми господарювання та сучасні європейські механізми.

В цей період виконана велика організаторська робота щодо реформування колективних сільськогосподарських підприємств на засадах приватної власності на землю та майно. Вироблена в той час стратегія та новаторська аграрна політика забезпечили не лише стабілізацію але й створення передумов для постійного зростання виробництва продукції АПК.

2005–2007 р. – старший науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України.

2006–2007 рр. – народний депутат України V скликання.

З 2007–2012 рр. – народний депутат України VI та VII скликань, член Комітету з питань європейської інтеграції ВРУ. З 2013 р. по даний час – народний депутат України VIII-IX скл., член Комітету ВРУ з питань освіти, науки та інновацій.

В 1991 році Кириленко І.Г. захистив кандидатську дисертацію на тему «Соціальний розвиток села: досвід, проблеми, перспективи (на прикладі Придніпровського регіону України)», а в 1997 р. – докторську «Становлення та розвиток форм аграрного господарювання в умовах ринкової трансформації».

У 2015 році йому було присвоєно вчене звання *професора* зі спеціальності: Економіка та управління національним господарством.

Наукову діяльність здійснює за такими напрямками: детальний аналіз та підготовка рекомендацій щодо розвитку вітчизняного агропромислового комплексу в умовах світової економічної кризи та в післякризовий період; глибока оцінка світових тенденцій на агропродовольчих ринках стосовно вітчизняних перспектив подальшого розвитку АПК. Тут основна увага приділяється розвитку галузей, що забезпечать вирощування органічної продукції та сировини для біопального: біодизелю, біоетанолу, біогазу.

Кириленко І.Г. опублікував понад 100 наукових праць, з них 10 книг, в т.ч. 5 у співавторстві та 5 одноосібних монографій.

Підготував 2-х докторів та 6-х кандидатів наук.

Членом-кореспондентом НААН обрався 26 грудня 2002 р. по Відділенню наукового забезпечення трансферу інновацій, а в 2020 р. – Почесним академіком НААН.

Має державні нагороди – Орден «Знак Пошани» (1986), Орден «За заслуги» I і II ступенів (2002, 2004), в 1993 р. йому присвоєно Почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України», відзначений

Почесним Знаком ПАЧЕС (2020), має Почесний Орден «Достик» (2020) – Державну нагороду Республіки Казахстан, 2 Ордени Литви та Орден Франції. Міжнародним Фондом ім. В.І. Вернадського нагороджений Пам'ятною медаллю до 150-річчя з дня народження видатного генія світової науки.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довідник / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник [та ін.]; відп. за вип. В. А. Вергунов; вступ. слово Я. М. Гадзала. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ: Аграрна наука, 2021. – С. 522–523.

ЛИСТОПАД

75 років від дня народження

ПАНАСЕНКО ГЕННАДІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Вчений-садовод, кандидат економічних наук

Народився 19 листопада 1951 р. в м. Балахна Горьківської області (Російська Федерація).

Закінчив Запорізький машинобудівний інститут у 1973 р. та Центральний інститут підвищення кваліфікації в галузі патентної роботи в 1977 р.

З 1973 р. по 1981 р. працював у відділі головного конструктора Харківського тракторного заводу. 1981-1982 – старший інженер-конструктор, начальник цеху та

завідувач рем. майстернею Вільшанської сільгосптехніки Черкаська обл. З 1982 року працював в НВО «Сад» та Мліївській дослідній станції садівництва ім. Л.П. Смиренка (нині Дослідна станція помології ім.Л.П.Смиренка ІС НААН) на посадах молодшого та старшого наукового співробітника, завідуючого патентним та економічним секторами. З 2004 по 2019 рр. – вчений секретар станції.

Основні напрями наукової діяльності - економіка садівництва, патентні дослідження, інноваційна діяльність.

У 2003 році захистив кандидатську дисертацію за темою «Економічна оцінка інноваційної діяльності» (Суми, Сумський національний аграрний університет)..

Автор наукових праць: Інновації в садівництві та відтворення плодкових і ягідних насаджень //Науковий вісник Національного аграрного університету. – К.: – 1999. – Вип.15. – С. 88-90; Стимулювання інноваційної діяльності в садівництві //Економіка АПК. – 2001. – №3. – С. 66-68; Економічна оцінка інвестицій у створення насаджень яблуні //Збірник наукових праць “Л.П.Смиренко і садівництво України” /Редкол.: І.І.Хоменко (відп. ред.) та ін. –

Корсунь-Шевченківський: ПП Майдаченко І.С., 2004. – С. 234-242; Вдосконалення методики економічної оцінки помологічних сортів яблуни з урахуванням показників якості плодів //Агроінком. – 2007. – №11-12. – С. 85-87.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН.

80 років із дня народження САВІНА МИХАЙЛА ОЛЕКСІЙОВИЧА

Вчений з питань механізації виноградарства та виноробства.

Народився 23 листопада 1946 року у смт Новоайдар Луганської області в родині колгоспника. Там же пішов до першого класу Новоайдарської середньої школи, яку закінчив із золотою медаллю в 1965 році.

Після закінчення школи вступив до Харківського інституту механізації та електрифікації сільського господарства.

1970 році закінчує інститут з відзнакою, за розподілом влаштовується на роботу в Український науково-дослідний інститут ім. В. Є. Таїрова на посаду інженера-конструктора відділу механізації, з 1974 року – молодший науковий співробітник, потім старший науковий співробітник, з 1979 року – завідувач лабораторії механізації виноградного розсадництва.

На початковому етапі роботи в інституті М. О. Савіну доручили доопрацювання і впровадження у виробництво ротаційної щеплювальної машини ПМ-4. Михайло Олексійович розробив схему напівавтомата щеплення, в якій за рахунок найпростішого обертового руху виконувалися всі операції з вирізання елементів з'єднання та осьового збору компонентів в готове щеплення та їх підрахунок. Така схема була визнана винаходом без права публікації у відкритій пресі і запатентована в ряді виноградарських країн Європи (Німеччина, Франція, Австрія, Італія, Болгарія). Такі розробки лягли в основу дисертаційної роботи «Обґрунтування раціональної схеми та визначення оптимальних параметрів робочих органів виноградо-щеплювальної машини», в якій були обґрунтовані оптимальні параметри схеми напівавтомата щеплення та його робочих органів. На момент захисту дисертаційної роботи напівавтомат щеплення ППЧ успішно пройшов державні випробування і був рекомендований до серійного виробництва.

Робота відділу механізації під керівництвом М. О. Савіна була плідною, сучасною, затребуваною та широко відомою в галузі виноградарства. Створені у відділі напівавтомати для видалення вічок на підщепах і лозах, для нарізки та калібрування за товщиною прищеп та подвійних живців, а також для щеплення живців дозволили перевести процес виготовлення прищеп на промислово

основу. Один такий комплекс машин міг виготовити за сезон близько 800 тис. шт. щеплень при однозмінній роботі та при високій якості виконання технологічних операцій. В результаті подальших розробок були створені машини для посадки виноградних прищеп в школку, для догляду за вирощуванням саджанців в школці і викопування їх. Машина для викопування саджанців зі школки отримала широке поширення у виноградарських розсадницьких господарствах не тільки України, але й за кордоном.

У 1992 році Михайло Олексійович обіймав посаду завідувача відділу механізації. Це були важкі роки перебудови. Змінилися форми власності, господарювання. Великі спеціалізовані виноградарські господарства розпадалися, реорганізовувалися. З'явилися дрібні та середні фермерські виноградарські господарства. Це різко вплинуло на тематику наукових досліджень відділу. З'явилася необхідність створювати вузькорядні машини, малоенергоємні робочі органи, маловитратні та екологічно безпечні технології обробітку ґрунту тощо. У повсякденну практику виноградарських господарств входило переобладнання та ремонт наявних машин та механізмів. Для господарств це було вигідно, але сповільнювало розробку нових сучасних машин і знарядь, розробка машин на перспективу була незатребуваною. У таких умовах М. О. Савіну довелося переглядати плани наукових досліджень, докладати зусиль для збереження кваліфікованих наукових, інженерних і технічних кадрів відділу механізації. Йому вдалося зберегти кістяк спеціалістів та працездатність відділу. У змінених умовах співробітники відділу успішно працювали і як вчені в теоретичному плані, і як інженери-конструктори за креслярською дошкою, і як слюсарі своїми руками втілюють свої ж розробки в металі.

Михайло Олексійович Савін опублікував понад 110 статей у наукових журналах і збірниках, отримав 37 авторських свідоцтв на винаходи та патенти. Це надзвичайно відповідальний, виконавчий та акуратний науковець, хороший організатор, активний громадський діяч. Він нагороджений медаллю «За трудову відзнаку», Почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Президії Національної академії аграрних наук України, золотою, двома срібними та бронзовою медалями ВДНГ СРСР та УРСР, неодноразово обирався депутатом місцевих рад.

На початку 2012 року М. О. Савін залишив завідування відділом, перейшов на посаду провідного наукового співробітника. 3 січня 2025 року Михайло Олексійович вийшов на заслужений відпочинок.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова».

75 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВІТАНОВА ОЛЕКСАНДРА ДМИТРОВИЧА

*Вчений у галузі овочівництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 28 листопада 1951 року у м. Бердянськ Запорізької області.

1969–1974 рр. – навчання у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва на агрономічному факультеті (закінчив з відзнакою).

Наукову діяльність розпочав у 1974 році в Українському науково-дослідному інституті овочівництва і баштанництва (УНДІОБ) і пройшов шлях від аспіранта до завідувача Відділом технології виробництва овочів та насіння.

1976–1979 рр. – навчання в аспірантурі УНДІОБ та впровадження результатів у радгоспі «Овочевий» Херсонської області.

У 1983 році захистив кандидатську дисертацію, у 2002 році – докторську за спеціальністю 06.01.06 – овочівництво; у 2006 р. отримав вчене звання професора. Стаж науково-педагогічної роботи – 50 років.

Свою наукову діяльність Вітанов О.Д. присвятив питанням теоретичного обґрунтування та розробки: спеціалізованих овочевих сівозмін; систем захисту рослин від бур'янів; збереження родючості ґрунту; органічного овочівництва; способу виробництва овочевої продукції на основі гідросівби; способів та режимів зрощення овочевих рослин; методології адаптивної системи вирощування овочевих культур; смугового способу вирощування у полікультурних агроформуваннях тощо.

Під керівництвом О. Д. Вітанова захищено 12 кандидатських дисертацій за спеціальностями «овочівництво» і «насінництво» та 2 докторські – за спеціальностями «овочівництво» і «селекція та насінництво».

З 2003 року і по теперішній час – голова спеціалізованої вченої ради Д 65.357.01 при Інституті овочівництва і баштанництва НААН (спеціальності: овочівництво; селекція та насінництво).

Одночасно (2005–2011 рр.) член спеціалізованої вченої ради Д 64.366.01 (спеціальність: «насінництво»), а потім «рослинництво») при Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН; (2012–2015 рр.) – член спеціалізованої вченої ради Д 64.354.01 (спеціальність: «агрохімія») при ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського». Експерт ДАК (2010 р.).

2003–2019 рр. (за сумісництвом) – викладач дисциплін «Насінництво овочевих рослин» та «Методика дослідної справи», а також (2005–2021 рр.) – голова державних екзаменаційних комісій у ХНАУ ім. В.В. Докучаєва МОН.

З 2016 р. і по теперішній час є викладачем за освітньо-науковою програмою «Агрономія» третього рівня вищої освіти Інституту овочівництва і

баштанництва НААН за дисциплінами: «Виробництво овочевої і баштанної продукції», та «Технологічні аспекти виробництва насіння овочевих культур».

Вітанов О.Д. є визначним фахівцем у галузі з питань вирощування овочевих, баштанних культур та їх насінників за інтенсивними, адаптивними та органічними технологіями. Результати досліджень Вітанова О.Д. використовували такі організації та установи: «Укрземпроект», «Укрплодоовчпром», «Укрсортонасіннеовоч», «Харківгіпроводгосп», Екологічний центр «Агроекос», овочеві господарства різних форм власності Харківської, Луганської, Херсонської, Полтавської, Київської та інших областей України, а також в учбовому процесі Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва МОН України.

Високий науковий рівень та практичну значущість для аграрної галузі мають монографії Вітанова О.Д.: «Спеціалізовані овочеві сівозміни», «Сучасні системи виробництва овочів», «Насінництво буряка столового та моркви на початку ХХІ століття» та інші.

Наукові розробки є складовою галузевих та державних комплексних програм по овочівництву; дев'яти Національних стандартів України. Співатор: 2-х винаходів, 1-го авторського свідоцтва на сорт, 19 патентів на корисну модель. За його авторства чи редакції опубліковано 8 монографій, 4 посібника різного призначення. Результати досліджень висвітлено більш ніж у 200 публікаціях, в тому числі у популярних виданнях («Овочівництво», «Зерно», «Плантатор» та ін.). Неодноразово виступав на телебаченні та брав участь з доповідями на галузевих конференціях, нарадах, круглих столах, семінарах тощо.

Інноваційний бізнес-проект «Енергозберігаючі технології виробництва овочевої продукції на базі гідросівби» визнано переможцем Міжнародного конкурсу проектів «Харківські ініціативи» (2010 р.). Постійно підтримує контакти з виробниками овочевої продукції. Стипендіат Президента України 2025 року.

Вітанов О.Д. бере активну участь у роботі благодійних організацій та фондів («БО «БФ Карітас Краматорськ»; «Корус Інтернешнл», «Щедрик» та інші) Популярний науково-практичний посібник «Присадибне овочівництво» активно розповсюджується у домогосподарствах населення серед виробників овоче-баштанної продукції та картоплі.

Інформацію отримано з Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

ГРУДЕНЬ
95 років від дня народження
ЛИФЕНКА САВЕЛІЯ ПИЛИПОВИЧА

Вчений у галузі селекції та насінництва озимої пшениці, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 18 грудня 1931 р. в с. Богоявленка Мар'їнського району Донецької області.

У 1952 р. закінчив Донецький сільськогосподарський технікум, у 1957 р. – агрономічний факультет Одеського сільськогосподарського інституту. Протягом 1957-1959 рр. – асистент кафедри селекції та насінництва Одеського сільськогосподарського інституту.

1959-1962 рр. – аспірант Всесоюзного селекційно-генетичного інституту; 1962-1966 рр. – старший науковий співробітник, з 1966 р. по даний час – завідувач лабораторії Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (м. Одеса), нині – Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення.

В Селекційно-генетичному інституті у 1964 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Формирование озимости и зимостойкости у гибридов ячменя при направленном воспитании», у 1988 р. – докторську дисертацію на тему: «Селекция сортов озимой пшеницы интенсивного типа в условиях юга Украины». У 1996 р. отримав звання професора.

Основні наукові дослідження Лифенка С.П. пов'язані з вирішенням проблем теорії селекції озимої м'якої пшениці та створенням на цій основі високоякісних і високопродуктивних сортів.

Перші роботи були присвячені вивченню гібридів озимої пшениці від схрещування екологічно віддалених форм, а потім дослідженню типу розвитку і характеру успадкування озимості та зимостійкості у різних форм ячменю при гібридизації. Вивчення впливу травмування насіння різних культур на їхні посівні та врожайні якості дало змогу встановити оптимальні режими очищення, калібрування та сушіння насіння. Була розроблена методика та сконструйований прилад для визначення сили початкового росту насіння.

С.П. Лифенком виконано велику програму дослідницьких робіт з вивчення ефективності гетерозису і характеру успадкування господарсько цінних ознак у гібридів озимої пшениці. За використання розроблених ним схем схрещування поліплоїдного ряду видів пшениці з геном *T. timopheevi* створено нові джерела ЦЧС та ефективні відновники чоловічої фертильності пшениці.

Вчений є одним із засновників нового напрямку в селекції озимої пшениці – створення зимо- та посухостійких сортів напівкарликового типу. Ним було вивчено закономірності успадкування ознак морозо-, зимостійкості,

технологічних якостей зерна та стійкості проти найбільш шкочинних захворювань при використанні в гібридизації ярих та озимих донорів з різними генами карликовості. У результаті створено форми озимої м'якої пшениці зі сприйнятливим поєднанням позитивних ознак та якостей.

Автором 78 сортів пшениці. Високоінтенсивні сорти Одеська напівкарликова, Одеська 75 були першими вітчизняними районованими сортами напівкарликового типу. Найбільше поширення останніми роками набули сорти Селянка, Куяльник, Ніконія, Повага, Кірія, Ліона, ряд інших. Новітні сорти Жайвір, Ужинок, Зорепад вирізняються видатними борошномельними якостями зерна, суттєво перевищують показники існуючих «сильних» пшениць.

За допомогою складних схрещувань генотипів різного еколого-географічного походження вчений розробив і практично здійснив новий напрям селекції – виведення надсильних за якістю зерна сортів озимої м'якої пшениці. Такі сорти відкривають можливість отримати «сильне» зерно в регіонах, які раніше такого не вирощували.

Вчений опублікував понад 200 наукових праць, у тому числі 2 монографії.

Під керівництвом С.П. Лифенка захищено 15 кандидатських та докторську дисертацію.

Обраний 25.12.1990 р. дійсним членом (академіком) УААН (НААН з 2010 р.).

Сорти С.П. Лифенка відзначено золотими медалями ВДНГ СРСР (1981, 1986).

Відзнака «100-річчя з дня народження М.І. Вавілова» (1987), золота медаль «ім. В.М. Ремесла» (1986), медалі «За трудову доблесть» (1977), «Захисник вітчизни» (1999), орден «Знак Пошани» (1984).

Заслужений діяч науки і техніки України (1997), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1997). Нагороджений «Орденем князя Ярослава Мудрого» V ступеня (2009), почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2002) та почесною грамотою Президії УААН (2001, 2002).

Савелій Пилипович Лифенко дотепер працює головним науковим співробітником у лабораторії селекції інтенсивних сортів пшениці Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення.

Інформацію надано Селекційно-генетичним інститутом НЦНС.

РОЗДІЛ 3. ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

1901

125 років від дати прийняття Указу Миколи II від 28 травня 1901 р., що затвердив «**Положення про сільськогосподарські дослідні установи**».

Документ дав змогу державі узяти під свою фінансову опіку подальший розвиток вітчизняної галузевої дослідної справи через його впорядкованість. У цей період на перше місце вийшла місцева ініціатива, підтримана урядом, що дало можливість збільшити фінансування дослідної справи від 303 000 крб. у 1901 р. до 4 773 000 крб., а пік його розвитку припав на 1913 р.

Реально фінансово відчувши зиск від можливостей дослідництва, можновладці розпочали шлях до координації ведення дослідництва через відповідну організаційну систему або вертикаль, враховуючи потреби природно-кліматичних умов регіону, а згодом і їхню спеціалізацію. Сільськогосподарські дослідні установи розподілено на: а) дослідні станції, б) дослідні господарства, поля і ділянки та в) показові господарства й ділянки. Ці установи могли об'єднуватися між собою. Сільськогосподарські досвідчені установи мають на меті

За вказаним «Положенням...» сільськогосподарські дослідні установи мали за мету здійснення наукових і практичних дослідів і досліджень в галузі агрономії і сільського господарства шляхом дослідження найкращих прийомів ведення господарства і поширення їх серед населення, а також вивчення місцевих геологічних і кліматичних умов, що мають вплив на сільське господарство.

Згаданий документ містить 32 пункти, що стосуються підпорядкування, фінансування, організації, науково-дослідних завдань відповідних установ.

1911

115 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ НОСІВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЙНО-ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ

Носівська селекційно-дослідна станція — одна з найстаріших наукових установ України (заснована в червні 1911 року).

Розташована в селищі Дослідне Носівського району, Чернігівської області) на чорноземах глибоких, малогумусних, вилугуваних, які є основним ґрунтовим різновидом для всієї лісостепової частини Чернігівщини.

Усю організаційну роботу зі створення станції виконував агроном-дослідник, а пізніше доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки й техніки Молдавської РСР С. П. Кулжинський, який і став першим директором станції. На цій посаді він беззмінно працював до 1930 року. Як керманіч установи він взяв на себе основний науково-організаційний тягар проблем, сприяв тому, що станція не тільки зберегла свої активи під час Першої світової війни, а й стала однією з найкращих за визнаними здобутками серед галузевих дослідних установ в Україні.

На станції у 1920-х працював відомий вчений-грунтознавець Гедройц Костянтин Каєтанович. З цього часу для Чернігівської області та всього природно-історичного району — Придніпровської низини, майже в центрі якого розташована станція, — розпочинається нова сторінка вивчення її природно-історичних умов взагалі та агрономічних особливостей зокрема. Забезпечуючи в цей час генеруючий початок наукових досліджень станції, видатний учений уславив станцію, як одну з найкращих за будовою та досягненнями в Україні. Згодом фундаментальні наукові праці К. К. Гедройца, виконані на Носівській селекційно-дослідній станції, узагальнені в книгах: «Учение о поглотительной способности почв» (1922), «Химический анализ почв» (1923), «Классификация почв» (1925), для декількох поколінь студентів і майбутніх дослідників ґрунтів не тільки нашої країни, а й усього світу були й залишаються фундаментом у питаннях теорії та практики ведення досліджень. Від свого заснування Носівська селекційно-дослідна станція багато працювала в напрямі пошуку шляхів підвищення ефективності селянського господарства: надавала безкоштовні консультації, продавала насіння, племінний молодняк. Завідувачем відділу садівництва у 1920-х працював Костецький Микола Данилович (1873—1948) — вчений, селекціонер і громадський діяч, батько художника, академіка В. М. Костецького, дідусь художника О. В. Костецького.

У період тимчасової окупації німецько-фашистські загарбники завдали великого збитку селекційно-насінницькій роботі. Поля станції були запуснені, забур'янені, ділянки стаціонарних дослідів використані під господарські посіви, переважна частина селекційного матеріалу загублена. Спалено більшість наукових та господарських будівель, знищено інвентар і майно. Після звільнення території першочерговим завданням стала відновлювальна робота. Завдяки підтримці держави, самовідданій праці колективу робітників, наукових працівників, службовців та таланту директора (у 1946—1955) Миколи Сергійовича Кабаєва (1911—1955), який так багато своєї праці, уміння й організаторських здібностей віддав справі відновлення, станція за короткий термін була відбудована і вже в 1949 році вийшла на довоєнний рівень науково-виробничих показників.

З 2013 року підпорядкована Миронівському інституту пшениці імені В. М. Ремесла Національної академії аграрних наук України. До того була в

підпорядкуванні Чернігівського інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

Багаторічна плідна діяльність селекціонерів установи спрямована на створення нових сортів озимого жита, ярого ячменю, вівса, конюшини, люцерни, адаптованих до кліматичних умов, здатних формувати високі врожаї за меншої кількості вологи в ґрунті, збільшенні суми температур, генетично захищених від ураження основними хворобами та шкідниками. За час діяльності створено та впроваджено у виробництво понад 100 сортів різних сільськогосподарських культур. У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2025 році, - 45 сортів носівської селекції. На даний час державну кваліфікаційну експертизу в Українському інституті експертизи сортів рослин проходять 6 сортів. Щорічно в установі вирощується понад 200 т добазового та близько 1000 т базового та сертифікованого високоякісного насіння, яке поширюється в переважну більшість областей України. Проводяться семінари та Дні поля за участю представників органів державної влади, провідних наукових установ України, обласних та районних управлінь АПР, керівників сільгоспідприємств, фермерських господарств.

Науковці приймають участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях, видають статті, присвячені питанням селекції та насінництва сільськогосподарських культур, особливостям функціонування їх ринків.

У 2014 році Носівська селекційно—дослідна станція отримала диплом Департаменту агропромислового розвитку Чернігівської ОДА «За розробку та впровадження інновацій в галузь сільського господарства Чернігівщини», 2016

диплом «Успішне багатопрофільне державне сільськогосподарське підприємство». У 2021 році установу відзначено дипломом Чернігівської ОДА «Лідер з виробництва якісного насіння». На даний час установа є дійсним членом Громадської спілки «Українська селекційно насіннева асоціація».

У 2025 році Носівська селекційно-дослідна станція успішно пройшла державну атестацію і плідно працює у напрямку примноження здобутків.

У такий складний для держави, науки і аграрного сектору час установа не лише зберігає та розвиває вітчизняну селекцію, але й задовольняє потреби агросектору в елітному посівному матеріалі, закуповує сучасне обладнання та техніку й упевнено тримає економічний фронт.

*Інформацію отримано з Носівської селекційно-дослідної станції
Миронівського Інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН*

110 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ІНСТИТУТУ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Дослідній станції лікарських рослин ІАП НААН у 2026 році виповниться 110 років.

Полтавський край став місцем започаткування дослідного вивчення лікарських рослин, так як невід'ємну частину традиційних знань і умінь місцевого населення склали використання, збір і

виращування лікарських рослин на Посуллі. Першим це питання порушив агроном і одночасно секретар Лубенського товариства сільського господарства Петро Гавсевич у своїй доповіді «До питання організації дослідного вивчення лікарських рослин в м. Лубни». Подане клопотання було частково задоволене 26 листопада 1915 року, коли Миська Дума дала згоду на виділення 4,5 десятин землі під організацію Лубенської дослідної станції лікарських рослин. Установа розмістилася на околиці Лубен і почала працювати з 1916 року. Директором станції був призначений ініціатор та її організатор Петро Іванович Гавсевич. Перші польові досліді з 16 видами рослин були закладені у березні 1916 року. Про значимість розробок у даній галузі свідчить прийнятий у 1921 році Радою народних комісарів декрет «О сборе и культуре лекарственных растений», яким було задекларовано перехід збору і виращування лікарських рослин на державні рейки. Для розширення дослідних площ у 1925 році Дослідна станція лікарських рослин була переведена із Лубен до с. Березоточа Лубенського повіту. Після переїзду на нове місце різко змінилася діяльність Станції, збільшилася кількість наукових співробітників (в 1928 році їх було вже 11), поглибилися дослідження по агротехніці, селекції, захисту рослин. Плідна праця науковців сприяла тому, що на початок сорокових років площі під сортовими посівами лікарських культур збільшились в рази і займали по м'яті перцевій 12 тис. га, валеріані лікарській – 8 тис. га, маруні цінерарієлистій – 10 тис. га, а під іншими культурами площі становили від сотень до десятків гектарів.

У період другої світової війни з 13 вересня 1941 року по 18 вересня 1943 року станція була окупована, офіційна наукова діяльність припинена. Виключно на ентузіазмі групи науковців, серед яких були Т.А.Чубарова, О.Г.Ніколаєв, М.П.Перепічко, М.П.Ветчиніна, А.А.Германов, Т.А.Товстолес і інші була

продовжена наукова робота та збережена більша частина насіннєвого і посадкового матеріалу, а також узагальнений матеріал.

У повоєнні роки продовжилася селекційна робота, яка дозволила створити низку цінних сортів. Удосконалена ромашкозбиральна машина УДР-1. На початок п'ятдесятих років площі під лікарськими культурами було не лише відновлено, а і нарощено. Поглиблене вивчення хімічного складу біологічно-активних сполук пройшли 350 видів лікарських рослин.

У 70-роки в Українській зональній дослідній станції здійснено цикл досліджень з розробки спеціальних сівозмін, розроблені системи удобрення м'яти перцевої, пасльону частинкового, астрагалу шерстистоквіткового, цмину піскового, оману високого та інших лікарських культур,

Після здобуття Україною незалежності Дослідна станція лікарських рослин увійшла до системи Української академії аграрних наук. Колектив продовжує пошукові дослідження з виявлення нових джерел біологічно-активних сполук, розробляє лікувально-профілактичні засоби з лікарської сировини та нормативну документацію на неї, працює над створенням сортів та розробкою технологій лікарських рослин.

На сьогодні понад 70% сортів лікарських і ефіроолійних культур, які внесені до Реєстру сортів рослин придатних до поширення в Україні створені селекціонерами дослідної станції. Щорічно в рамках Державного сортопробування оцінюються новостворені сорти. Фахівці з насіннезнавства розробляють стандарти на насіння лікарських культур та удосконалюють методи аналізу посівного матеріалу. Розробляються схеми насінництва у відповідності з сучасним рівнем розвитку виробництва.

Сортовий ресурс перспективних лікарських видів селекції установи представлений як на власному полігоні в Дослідній станції лікарських рослин (Полтавська обл. Лубенський район с. Березоточа), так і на полях Виставково-інноваційного центру НААН України (Київська обл. Києво-Святошинський район, с. Ксаверівка) та на новоствореному «Західному виставково-інноваційному центрі» (Інститут аграрних ресурсів та регіонального розвитку). На базі полігонів щорічно проводяться Дні поля, навчання та семінари для аграріїв.

Нині в ДСЛР активно розробляються та вдосконалюються прийоми вирощування лікарських культур, дослідження особливостей ґрунтового живлення та імунітету рослин в умовах краплинного зрошення, вдосконалюються методи безпечного захисту рослин від бур'янів, шкідників і хвороб.

До одних із стратегічних напрямів діяльності установи належить розроблення відповідної нормативно бази та впровадження на підприємствах галузі і суміжних галузях міжнародних стандартів, зокрема належної практики виробництва та збирання лікарської рослинної сировини (GACP) та інших належних практик, які пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції фармацевтичної галузі і сприяють європейській інтеграції України в галузі фармації.

Досить результативним є і екологічний напрям досліджень, зокрема з невиснажливого використання природних ресурсів лікарських видів, ресурсознавства, інтродукції та генетичних ресурсів. Ботаніки - ресурсознавці одночасно з пошуком нових джерел біологічно-активних сполук серед природних видів лікарських рослин, визначають запаси та розробляють способи раціональної експлуатації дикорослих видів.

До активів Дослідної станції належить колекція генофонду, яка в даний час нараховує 1136 зразків 510 видів рослин з лікувальними властивостями та науковий гербарій, який відноситься до малих спеціалізованих гербарних зібрань входить до складу Національного гербарію України.

Проводить установа і міжнародні та всеукраїнські наукові і науково-практичні конференції, круглі столи і навчання персоналу для працівників фармацевтичних підприємств та фермерів, є базою практики для студентів вищих начальних закладів фармацевтичного, медичного, сільськогосподарського та біологічного профілю. Найяскравішими експонатами виставок є фіточаї, створені за результатами досліджень, регулярне профілактичне вживання яких дозволить зміцнити та зберегти здоров'я, продовжити тривалість життя і працездатність населення в цілому.

За роки незалежності України установа не раз змінювала свою назву та підпорядкування: На сьогодні Дослідна станція лікарських рослин підпорядкована Інституту агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України.

Дослідна станція лікарських рослин була і залишається єдиною в Україні, де комплексно досліджуються лікарські рослини, є безперечним лідером за кількістю та значимістю наукових розробок в цій галузі, співпрацює з провідними фармацевтичними підприємствами України. Серед важливих складових діяльності установи – забезпечення аграрних товаровиробників якісним насінням і садивним матеріалом високопродуктивних сортів, технологічними регламентами та технологічними картами з вирощування сировини, консультативні послуги та методична допомога з вирощування лікарських культур, доробки та збереження, якості лікарської рослинної сировини.

Колектив дослідної станції неодноразово нагороджений дипломами і грамотами центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а його співробітники удостоєні почесних звань.

*Інформацію отримано з Інституту агроєкології і природокористування
Національної академії аграрних наук України.*

95 РОКІВ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ НАУК

22 травня 1931 р. Постановою № 154 РНК УСРР було ухвалено створення Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (ВУАСГН) на чолі з академіком ВУАН О.Н. Соколовським. У червні 1931 р. Наркомзем УСРР затвердив статут академії, президента та її структуру.

Упродовж 1931–1933 рр. до її складу входили 4 сектори: урожайності та техпрому; механізації; пропаганди та науково-технічний.

ВУАСГН активно долучилася до питань наукового забезпечення ведення сільського господарства УСРР. Вона першою серед інших галузевих академії країни сформувала тематичний план науково-дослідних робіт.

Серед найвизначніших здобутків академічної галузевої науки в цей період слід виокремити проведення агроінвентаризації ґрунтів республіки, їх широкомасштабне вапнування, а також обстеження та картографування у 3- та 10-верстовому масштабі територій усіх регіонів українських земель, що входили на той час до складу СРСР, які здійснив Всеукраїнський НДІ ґрунтознавства (нині ННЦ «Інститут землеробства НААН») та ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» НААН).

Однак досить швидко ВУАСГН опинилася заручником політизації всіх складових життя країни. Першим кроком «невдоволення» стала ліквідація організаційних новоутворень у вигляді «агрокомбінатів», що з'явилися в 1930 р. через об'єднання окремих галузевих вищих навчальних закладів, дослідних інституцій та великого радгоспу. Методичне керівництво їхньої діяльності з 1931 р. забезпечувала профільна академія. Остаточно ВУАСГН «звалили» наслідки голоду 1932 р. Його виникнення радянська влада поклала на недоліки у роботі цього координуючого органу галузевої науки. Відтак практично весь керівний склад Президії на чолі з першим віце-президентом А.М. Сліпанським був репресований.

На фоні політичних процесів, які практично щороку відбувалися в Україні у 30-х роках минулого століття стосовно аграрної еліти, це був майже вирок щодо майбутнього академії. Таке відбулося в 1935 р.

Джерело: Вергунов В. А. Національній академії аграрних наук України – 85: віхи історії / В. А. Вергунов // Вісн. аграр. науки. – 2016. – № 5. – С. 72–77.

90 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ІНСТИТУТУ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА НААН

Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України (рік заснування 1936) – спеціалізована наукова установа з селекції та технологічних розробок щодо баштанних рослин (кавун, диня, гарбуз) для різних зон України.

Напрями наукових досліджень:

- ❖ розробка теоретичних основ та створення нових екологічно-пластичних, комплексно стійких гібридів та сортів баштанних рослин з використанням світового генетичного потенціалу;
- ❖ розробка зонально адаптованих ресурсозберігаючих технологій виробництва товарної продукції та насіння овочевих і баштанних рослин із застосуванням сучасних досягнень науки та техніки;
- ❖ формування генетичного банку джерел баштанних рослин.

Завдяки високорезультативній дослідницькій роботі учених О.Т. Галки, Г.І. Книш, В.Ф. Артемоної, Є.І. Новицької, З.Д. Сича, Р.Ю. Томасона, І.І. Колесника створено 80 сортів баштанних та 16 сортів овочевих рослин, з них у різні роки було зареєстровано 78 генотипів, або 80%.

Сорти, створені у Дніпропетровській дослідній станції відрізняються високою здатністю формувати стабільні врожаї з підвищеними смаковими якостями за нестійких екологічних умов зони вирощування.

На станції ведеться первинне насінництво 5 видів баштанних рослин, щорічно вирощують до 2 т насіння різних репродукцій, у т.ч. високих (добазове та базове).

У Дніпропетровській дослідній станції розроблено елементи технології вирощування овочевих та баштанних рослин за їх ущільнення іншими культурами. Встановлено оптимальні технологічні параметри вирощування баштанних рослин на насінневі цілі за краплинного зрошення. Досягнуто збільшення урожайності, чистого прибутку і рівня рентабельності за рахунок більшого сумарного врожаю з одиниці посівної площі.

Технології передбачають:

- ❖ використання сучасних високоврожайних сортів і гібридів з високою якістю продукції, стійких до несприятливих умов середовища;
- ❖ раціональну систему обробітку ґрунту в сівозміні, використання добрив, поливної води та інших ресурсів;
- ❖ інтегровану систему захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів.

Розробки станції складають науково-технічну базу ведення овочівництва і баштанництва в Україні. Наукові працівники беруть участь у розробці концепцій розвитку овочівництва, підготовці і виданні книг, методичних рекомендацій, довідників, фахового міжвідомчого тематичного наукового збірника «Овочівництво і баштанництво».

На станції працює 22 особи, у тому числі 4 наукових співробітники, з яких 3 кандидати наук.

Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН надає послуги науково-дослідним установам та фермерським господарствам. Насамперед це вирощування насіння овочевих і баштанних рослин на замовлення, укладання ліцензійних угод на виробництво насіння; послуги з доробки насіння, поліпшення посівних якостей; агрономічний авторський супровід енергоефективних та біологізованих технологій вирощування овочевої продукції з техніко-економічним обґрунтуванням; надання рекомендацій щодо впровадження ґрунтозахисних сівозмін, систем обробітку ґрунту та догляду за рослинами.

Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН

СТВОРІЮЄ:

конкурентоздатні сорти і гібриди баштанних рослин з високою адаптивною здатністю формування врожайності та комплексною стійкістю; розробляє і вдосконалює технологічні прийоми їх вирощування та насінництва; формує генетичний банк джерел баштанних рослин.

РОЗРОБЛЯЄ:

ефективні способи отримання батьківських джерел і схем ведення селекційного процесу баштанних рослин, екологічно безпечних технологій і технічних засобів для вирощування товарних овочів та насіння.

ПРОПОНУЄ:

широкий асортимент добазового, базового та сертифікованого насіння баштанних рослин (кавун, диня, гарбуз).

НАДАЄ:

послуги з наукового супроводу технологій вирощування товарної продукції та насіння овочевих і баштанних рослин; укладає ліцензійні угоди на вирощування насіння.

80 РОКІВ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ РОСЛИН НААН

У 1946 році, згідно з рішенням Ради Міністрів СРСР і постанови Президії Академії наук Української РСР (протокол № 9 від 7 червня 1946 р.), на базі трьох лабораторій Інституту зоології АН УРСР був створений Інститут ентомології і фітопатології, завдання якого полягало у вдосконаленні методів захисту рослин та розробці захисних

заходів проти найбільш небезпечних шкідників і хвороб сільськогосподарських культур. У 1956 р. цю установу було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут захисту рослин, підвідомчий спочатку Українській академії сільськогосподарських наук, згодом – Міністерству сільського господарства УРСР. З січня 1970 р. Інститут став складовою Південного відділення ВАСГНІЛ, а з 1992 р. – Української академії аграрних наук, яка в 2010 р. набула статусу Національної. Нині Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України є головною установою Науково-методичного центру в нашій країні з виконання програми наукових досліджень «Захист рослин», координує роботу близько 20 установ.

Інститут очолювали: академік АН УРСР В.П. Поспелов (1946–1948), член-кореспондент АН УРСР Є.В. Зверезомб-Зубовський (1949–1950), член-кореспондент АН УРСР В.П. Муравйов (1950–1953), академік АН УРСР В.П. Васильєв (1953–1979), доктор біологічних наук, професор Г.В. Грисенко (1979–1985), академіки НААН М.П. Лісовий (1986–2003), В.П. Федоренко (2003–2011). З серпня 2011 р. й донині директором є доктор сільськогосподарських наук, академік НААН О.І. Борзих.

На всіх етапах своєї історії ІЗР НААН успішно вирішував важливі завдання, пов'язані з розробкою ефективних заходів захисту сільськогосподарських культур від найбільш небезпечних шкідників та хвороб, зокрема вдосконаленням хімічного методу захисту, розробкою та впровадженням біологічних заходів захисту. Певний час в установі існували проблемні лабораторії по боротьбі з буряковим довгонощиком (керівник – В.П. Васильєв), колорадським жуком (М.П. Дядечко, згодом – В.А. Санін), шкідливою черепашкою (Б.А. Арешніков), пероноспорозом тютюну (В.А. Мархасова), які з вирішенням поставлених перед ними завдань розформувались або реорганізувались. Проводилася й проводиться нині величезна робота з наукового забезпечення селекції сільськогосподарських рослин на стійкість проти збудників хвороб та шкідників.

У 1987 р. в Інституті захисту рослин була організована лабораторія сільськогосподарської радіології, яка функціонувала протягом 15 років. В 1991 р. складовою установи стала лабораторія нематології, в 1992 р. – відділ карантину рослин, в 2003 р. – лабораторія гербології, в 2004 р. – лабораторія екологічної генетики рослин та біотехнології. Тим самим здійснено великий обсяг фундаментальних та прикладних наукових досліджень, результати впровадження яких дозволяють на більш високому рівні захистити вирощувані рослини від шкідливих організмів та отримати значну частину додаткової продукції покращеної якості.

На різних етапах проведення дослідницьких робіт із вирішення найважливіших питань щодо захисту рослин в установі сформувалися наукові школи: *ентомологів* (керівники – В.П. Пospelов, З.С. Голов'яно, М.А. Теленга, Д.Ф. Руднев, В.П. Васильєв, Б.А. Арешніков, В.Г. Долін, В.А. Санін, М.П. Дядечко, В.П. Приставко, В.П. Смілянець, М.П. Секун, С.О. Трибель, В.П. Федоренко, В.М. Чайка, Ю.Е. Клечковський), *фітопатологів* (В.П. Муравйов, В.П. Пересипкін, М.П. Лісовий, М.М. Кирик, Г.В. Грисенко, С.В. Ретьман), *хіміків* (Є.С. Косматий), *екотоксикологів* (Л.І. Бублик), *нематологів* (Д.Д. Сігарьова), *екологів* (О.І. Борзих), *гербологів* (О.О. Іващенко), *генетиків-біотехнологів* (Я.Б. Блюм).

Деякі з лабораторій та відділів на початок нинішнього року набули своєї реорганізації, і нині в структуру Інституту захисту рослин НААН входять 10 наукових підрозділів. Інституту підпорядковані Дослідна станція карантину винограду і плодкових культур (м. Одеса), Українська науково-дослідна станція карантину рослин (м. Чернівці) та Державне підприємство Дослідне господарство «Тахтаулово» (м. Полтава). В установі працюють 95 осіб, серед яких 50 – наукового персоналу (з них 9 докторів, зокрема 2 академіки і 1 член-кореспондент, і 29 кандидатів наук).

На рахунку вчених інституту та його мережі за останні 10 років 60 винаходів та 170 наукових розробок, які апробовані та рекомендовані для широкого впровадження у виробництво. За цей період також видано близько 100 книг, серед яких брошури, монографії, розділи в колективних монографіях, довідники, рекомендації, опубліковано понад 1500 статей у наукових збірниках та журналах.

За визначні досягнення в розробці теорії і практики захисту рослин В.П. Васильєву, М.П. Лісовому, Н.В. Лаппі й В.М. Горалю присуджено Державні премії України в галузі науки і техніки, В.П. Федоренку – премію імені І.І. Шмальгаузена, Н.О. Козуб – премію ім. В.Я. Юр'єва НАНУ. До того ж В.П. Васильєв, М.П. Лісовий, В.П. Федоренко та Д.Д. Сігарьова мають почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Академік В.П. Васильєв також мав почесний титул Людина року (1997). В.П. Васильєву, С.О. Трибелю й М.П. Секуну як видатним діячам у галузі науки призначалися Державні стипендії. З нагоди 100-річчя Національної академії наук України Д.Д. Сігарьова і С.О. Трибель були нагороджені медаллю «Народна шана українським науковцям 1918–2018».

Інститут захисту рослин НААН підтримує творчі зв'язки з науковими установами й фірмами понад 20 країн світу, серед яких Польща, Молдова, Казахстан, Грузія, Угорщина, Чехія, Франція, Німеччина, Нідерланди, Сербія і Чорногорія, Хорватія, Північна Македонія, Ізраїль та багато інших. Разом із мережею виконує міжнародні проекти. Відіграє видну роль у діяльності Громадської організації «Українське ентомологічне товариство».

Готує фахівців через аспірантуру за галуззю знань 20 Аграрні науки та продовольство зі спеціальності 202 Захист і карантин рослин та докторантуру за галуззю науки 16 Ветеринарні (сільськогосподарські) науки зі спеціальності 16.00.10 – Ентомологія. 25 квітня 2025 р. Інституту захисту рослин НААН видано сертифікат про акредитацію освітньо-наукової програми «Захист і карантин рослин» за спеціальністю 202 Захист і карантин рослин. У зв'язку із змінами спеціальності 19 червня 2025 р. установі було видано сертифікат про акредитацію ОНП «Захист і карантин рослин» за спеціальністю Н1 Агрономія (рівень вищої освіти – доктор філософії). Термін дії обох сертифікатів до 1 липня 2030 року. В установі на сьогодні є також спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій за сільськогосподарськими науками зі спеціальності «ентомологія».

Щорічно Інститутом організуються курси підвищення кваліфікації працівників агропромислового виробництва, семінари, наради, круглі столи, науково-практичні конференції національного та міжнародного рівнів. Співробітники також беруть участь у десятках всеукраїнських та міжнародних заходів. Свої досягнення Інститут захисту рослин НААН постійно демонструє на спеціалізованих виставках.

В 2023 р. Інститут захисту рослин НААН та Держпродспоживслужба України підписали Меморандум про партнерство та співробітництво у сфері захисту й карантину рослин. Підписано також Меморандум про співпрацю Інституту з науковою установою Чехії – Crop research institute (Інститут рослинництва).

Інститут видає науково-виробничий журнал «Карантин і захист рослин» (4 номери на рік), міжвідомчий тематичний науковий збірник «Захист і карантин рослин» (1 випуск) та Український ентомологічний журнал (1 номер на рік). Надає допомогу Державній службі України з безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, агрофірмам, спеціалістам-аграрникам, садівникам-дачникам консультуванням, проведенням науково-дослідних робіт, аналізів.

Інститут захисту рослин НААН отримав атестат про акредитацію від 07.11.2023 р. терміном до кінця 2028 р. на відповідність вимогам ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 у таких сферах: біологічна та екологічна оцінка токсичності пестицидів для біоб'єктів; фітосанітарна експертиза (мікологічна, в т.ч. ідентифікація збудників фузаріозу; фітогельмінтологічна, в т.ч. ідентифікація нематод, біологічний аналіз золотистої картопляної нематоди); визначення посівних якостей насіння сільськогосподарських культур.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН.

70 років з часу створення Української академії сільськогосподарських наук при Міністерстві сільського господарства УРСР.

Рада Міністрів України **30 грудня 1956 р.** своєю Постановою № 1556 вдруге відновлює академізацію організаційних основ існування вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи у вигляді Української академії сільськогосподарських наук на чолі з академіком АН УРСР П.А. Власюком. Її було створено «з метою поліпшення керівництва науково-дослідною роботою в галузі сільського господарства, підвищення теоретичного рівня досліджень, поліпшення підготовки кадрів і набуття ними знань і практичних навиків ведення сільськогосподарського виробництва, а також повного використання наукових і педагогічних кадрів у розв'язанні завдань, поставлених XX з'їздом КПРС перед сільськогосподарською наукою». Відповідно до цього документа, а також прийнятої ще 10 травня 1956 р. Постанови ЦК КП України і РМ УРСР «Про заходи по поліпшенню роботи науково-дослідних установ по сільському господарству» заснуються 22 науково-дослідні інституції, знову офіційно відновлюється обласна організація ведення галузевого дослідництва, а також вперше створюються відділення за напрямками в структурі Президії Академії. За своєю координуючою організаційною побудовою УАСГН нагадувала АН УРСР. Однак була одна істотна відмінність щодо наявності у її структурі учбової частини для підготовки фахівців сільського господарства. Іншою істотною відмінністю стало те, що вперше відбулися вибори президента та його заступників, а не призначення їх з боку партійних органів та виконавчої влади. Однак головною відмінністю стало проведення вперше виборів академіків і членів-кореспондентів УАСГН.

За період свого нетривалого функціонування Українська академія сільськогосподарських наук забезпечила комплексне виконання дослідницької роботи науково-дослідними установами від початку наукових розробок до завершення та впровадження результатів наукових досліджень у виробництво за допомогою дієвих механізмів координації науково-дослідної роботи між інститутами і станціями системи УАСГН, а також АН УРСР, АН СРСР, ВАСГНІЛ.

Не зважаючи на реальні успіхи не лише в питаннях якнайшвидшого запровадження усього новітнього у виробництво, а й проведення низки фундаментальних теоретичних розробок вченими та освітянами УАСГН, вона знову стає заручником нових політичних реалій і вождів. Як наслідок, Постановою ЦК КПУ і Ради Міністрів УРСР № 487 від 04.05.1962 р. її ліквідують з офіційною версією «у зв'язку з перебудовою управління сільським господарством і зосередження уваги Міністерства сільського господарства УРСР на питаннях керівництва науково-дослідними установами, вищими і середніми учбовими закладами по сільському господарству, широкому впровадженню у виробництво досягнень науки та передової практики».

Джерело: Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект / В. А. Вергунов; ННЦГБ НААН. – К.: Аграр. наука, 2012. – С. 212–217.

1956

ДО 70 - РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ТА 25 РОКІВ ВІД ДНЯ НАДАННЯ СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ «ІНСТИТУТ ҐРУНТОЗНАВСТВА ТА АГРОХІМІЇ ІМЕНІ О. Н. СОКОЛОВСЬКОГО»

Датою заснування Інституту є 1956 рік, але фактично його наукова діяльність розпочалася ще у 1924, коли прХарківському сільськогосподарському інституті було створено науково-дослідну кафедру ґрунтознавства. Саме з цього моменту починається формування ядра розвитку ґрунтознавчої науки в Україні. Засновником цієї кафедри був всесвітньо відомий вчений — академік Олексій Никанорович Соколовський, чие ім'я Інститут носить з 1959 р. Спочатку Інститут знаходився у системі Міністерства сільського господарства УРСР, згодом — у структурі Південного відділення ВАСГНІЛ, а тепер у системі Національної академії аграрних наук України. У 2015 р. Інститут включено до Переліку об'єктів державної власності, що є стратегічно значущими для економіки і безпеки держави, а у 2021 р. — до Переліку науково-дослідних установ, підприємств та організацій, уповноважених на проведення державних випробувань пестицидів та агрохімікатів. За результатами державної атестації у 2025 р. ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» віднесено до групи А за науковим напрямом «Аграрно-ветеринарний».

Розвиток ґрунтознавства та агрохімії невід'ємно пов'язаний з іменами провідних учених Інституту: О. Н. Соколовського, М. К. Крупського, О. М. Грінченка, О. М. Можейка, Г. С. Гриня, К. Л. Холуп'яка, Г. В. Новикової, В. П. Кузьмічова, О. А. Образцової, М. А. Кочкіна, С. Т. Вознюка, В. Д. Киселя, Г. М. Александрової, В. В. Медведєва, О. Я. Демідієнка, Б. С. Носка, Р. С. Трускавецького, М. І. Полупана, В. І. Киселя, С. А. Балюка, О. О. Бацули, А. Я. Буки, Г. Я. Чесняка, А. Д. Міхновської, М. В. Лісового, Л. В. Стеревської,

А. І. Фатєєва та інших.

На перших етапах діяльність Інституту було спрямовано на вивчення ґрунтового покриву України, основних ґрунтових процесів і властивостей. Поступово з'явилися нові напрями досліджень, поширювалася їх географія. Неоціненними є напрацювання з питань районування, бонітування ґрунтів, захисту ґрунтів від ерозії,

зрошення і хімічної меліорації. Вагомий доробок Інститут вніс у становлення агрохімічної служби України. Історично значущою для України місією визнано діяльність Інституту з великомасштабного обстеження та картографування ґрунтового покриву республіки (1956–1961), що дало державі наукову базу для агрохімічного та меліоративного моніторингу, бонітування і районування ґрунтів, підвищення їхньої родючості, раціонального використання сільськогосподарських земель.

Нині Інститут — провідний науково-методичний центр, який очолює і координує науково-дослідні роботи з проблем ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів в Україні.

Згідно з Указом Президента України від 7 вересня 2001 р. № 805/2001 р. «Про надання Інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського Української академії аграрних наук статусу національного наукового центру» та Постанови Президії Української академії аграрних наук «Про надання Інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського статусу національного наукового центру», прот. № 15 від 31 жовтня 2001 р. пріоритетними напрямками його діяльності є: розвиток нових наукових напрямів ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів; наукове забезпечення раціонального використання земельних ресурсів, збереження і підвищення родючості ґрунтів; наукове обґрунтування національних і державних програм, концепцій, прогнозів, пропозицій і нормативної бази з основних напрямів розвитку ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів; правове забезпечення охорони ґрунтів; методологічне, науково-методичне, стандартизаційне і метрологічне забезпечення наукових досліджень з ґрунтознавства та моніторингу ґрунтів; розроблення сучасних агротехнологій, видів добрив та меліорантів для відтворення і підвищення родючості ґрунтів.

Зусилля фахівців Інституту зосереджено на вирішенні пріоритетних фундаментальних і прикладних завдань, спрямованих на удосконалення класифікації ґрунтів України, гармонізованої з міжнародною класифікацією (WRB), районування і цифрового картографування ґрунтів, удосконалення науково-методичного та інформаційного забезпечення ґрунтового обстеження і моніторингових досліджень ґрунтів з використанням дистанційних методів і ГІС-технологій, вивчення регіональних особливостей і закономірностей агрогенної еволюції гідродefіцитних і гідроморфних ґрунтів та розробку прогностичних моделей їх розвитку, удосконалення науково-методичного забезпечення визначення якості ґрунтів та ресурсоощадних заходів з їх охорони, розробку інформаційно-методичного та технологічного забезпечення сталого управління живленням рослин, органічним вуглецем ґрунту в різних ґрунтово-кліматичних зонах України. Виконуються наукові дослідження щодо розробки критеріїв, показників та методів оцінювання впливу воєнних дій на ґрунти, удосконалення методики визначення розмірів шкоди та збитків, завданих землям і ґрунтам унаслідок збройної агресії та розробки технологій їх відновлення.

На базі Інституту створено: Технічний комітет стандартизації ТК 142 «Грунтознавство», який є суб'єктом національної системи стандартизації, а також реалізує встановлені завдання державної політики у сфері ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів; Центр Державної служби стандартних зразків ґрунту, діяльність якого спрямовано на забезпечення вимірювальних (аналітичних) лабораторій стандартними зразками складу та властивостей ґрунтів; Український ґрунтовий інформаційний центр з метою накопичення й опрацювання відомостей про стан ґрунтів України та їх якість.

Від самого утворення при Інституті було відкрито аспірантуру, а з 1994 р. – докторантуру, що функціонують по нинішній час. З 1991 р. при Інституті функціонувала спеціалізована Вчена рада із захисту докторських і кандидатських дисертацій за трьома спеціальностями: агроґрунтознавство і агрофізика, агрохімія – сільськогосподарські науки та ґрунтознавство – біологічні науки. У 2022 р. відкрито спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук (профіль ради: 06.01.03 «Агроґрунтознавство і агрофізика», 06.01.04 «Агрохімія»).

У 1965 р. при Інституті розпочато видання Міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство».

Інститут є засновником ГО «Українське товариство ґрунтознавців та агрохіміків» (1992), яке складається з 23 відділень і налічує більше 500 представників провідних наукових установ і закладів вищої освіти. В даний час Товариство є повним колективним членом Міжнародного союзу ґрунтознавців (IUSS), а його Генерального секретаря — проф. Святослава Балюка — у 2024 р. обрано почесним членом IUSS.

В межах міжнародного співробітництва науковці Інституту здійснюють співпрацю з більш ніж двома десятками міжнародних організацій. Зокрема, плідна співпраця з Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) продовжується вже більш 10 років. З 2015 р. Інститут є Координаційним центром співробітництва України з Глобальним ґрунтовим партнерством ФАО та Європейським ґрунтовим партнерством. Інститут є активним членом численних ґрунтових міжнародних мереж ФАО: Міжнародною мережею ґрунтово-інформаційних установ (INSII); Глобальною мережею ґрунтових лабораторій (GLOSOLAN); Міжнародною мережею чорноземних ґрунтів (INBS); Міжнародною мережею засолених ґрунтів (INSAS); Міжнародною мережею з аналізування добрив (INFA); Міжнародною мережею з біорізноманіття ґрунтів (NETSOB); Міжнародною мережею забруднених ґрунтів (INSOP).

В останні 10 років Інститут щорічно виконує 3–7 міжнародних договорів з різноманітними організаціями, науковими установами та приватними компаніями. На конкурсних умовах також виконуються дослідження за міжнародними грантами, зокрема, Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій ГОРИЗОНТ Європа. Наприклад, з 2024 р. розпочато виконання проєкту FARMWISE “Майбутнє управління сільськогосподарськими ресурсами

та водні інновації для сталої Європи" у складі міжнародного консорціуму з 18 партнерами з 13 країн Європи. В останні декілька років науковці Інституту у співробітництві з закордонними партнерами готують 5–10 проєктних пропозицій для конкурсів програми ГОРИЗОНТ Європа та інших міжнародних конкурсів.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

70 РОКІВ ІЗ ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (ННЦ «ІАЕ») створено згідно із Постановою Ради Міністрів Української РСР № 524 від 10 травня 1956 року під назвою Український науково-дослідний інститут економіки і організації сільського господарства (УНДІЕОСГ). Спочатку на новостворену установу поклалися функції наукового центру з розробки найактуальніших проблем аграрної економіки і впровадження результатів досліджень у сільськогосподарське виробництво Української РСР. Водночас інститут мав надавати методичну допомогу вченим економістам-аграрникам різних аграрних наукових установ і вищих навчальних закладів у проведенні дослідницьких робіт у галузі економіки й організації сільського господарства, а також у підготовці наукових кадрів.

У 1963 р. інститут затверджено Головною науковою установою з координації досліджень аграрно-економічних проблем в Українській РСР.

У радянський період інститут підпорядковувався Південному відділенню Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В. І. Леніна, а після набуття Україною незалежності – Українській академії аграрних наук (УААН). Переважно у зв'язку з цим напрямки досліджень істотно змінилися.

До початку 90-х років тематика аграрно-економічних досліджень інституту формувалася на основі аграрної політики КППС та запитів практики сільськогосподарського виробництва. Відповідно інтелектуальний потенціал науковців було сконцентровано на дослідженні широкого кола актуальних проблем, вирішення яких було спрямовано на прискорення темпів розширеного відтворення, удосконалення галузевої структури і підвищення ефективності агропромислового виробництва на базі науково-технічного прогресу. У цей період колектив інституту комплексно досліджував ключові проблеми аграрної економіки: удосконалення розміщення, спеціалізації і концентрації аграрного виробництва на базі міжгосподарського кооперування та агропромислової

інтеграції; економічні основи раціонального використання землі; підвищення економічної ефективності основних фондів, капіталовкладень і нової техніки; зростання продуктивності, удосконалення організації, нормування та оплати праці; планово-економічне регулювання сільськогосподарського виробництва; удосконалення системи управління сільським господарством в умовах науково-технічного прогресу.

Для організаційної структури інституту був характерним проблемний принцип, вона постійно удосконалювалася відповідно до нових завдань розвитку АПК. Станом на кінець 70-х років ХХ ст. в установі налічувався 31 сектор, що були складовими 11 відділів.

Крім того, до складу інституту входили три опорні пункти, розміщені в основних природно-економічних зонах Української РСР: Нікопольський Дніпропетровської області (Степ), Таращанський Київської області (Лісостеп) і Житомирський (Полісся). У 1979 р. кількісний склад працівників нараховував 438 осіб, у тому числі 175 науковців, серед них – 7 докторів і 128 кандидатів наук.

З часом функції інституту істотно розширилися і трансформувалися. Переважно впродовж 80-х і 90-х років ХХ ст. та 2000-х років він став провідним науковим центром з розробки економічних основ формування і здійснення аграрної політики в Україні, актуальних проблем теорії і практики розвитку агропромислового комплексу, організації впровадження у виробництво досягнень економічної науки, здійснення координації досліджень та підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру та докторантуру.

12 січня 2004 р. Президент України підписав Указ «Про надання Інституту аграрної економіки Української академії аграрних наук статусу національного наукового центру». У ближчій перспективі на Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (ННЦ «ІАЕ») було покладено відповідальні завдання по створенню науково-методологічного забезпечення підвищення економічної ефективності та розвитку соціально спрямованого аграрного виробництва на ринкових засадах.

Із сукупності виконаних за цей період часу науково-дослідних робіт найважливішими є розробки з обґрунтування науково-організаційних засад державної аграрної політики, механізму здійснення земельної реформи, формування сільськогосподарських виробничих структур ринкового типу, системи оподаткування та фінансово-кредитного обслуговування аграрних товаровиробників, напрямів вирішення проблеми еквівалентності обміну між сферами АПК, формування аграрного ринку та його інфраструктури, створення сучасної системи інформаційного забезпечення аграрної науки і агропромислового виробництва.

Вчені інституту беруть активну участь у формуванні та здійсненні аграрної політики в державі, законотвірчій роботі у комісіях Верховної Ради України, підготовці Указів Президента та постанов Уряду.

Науковцями інституту розроблено теоретико-методологічні основи аграрної та соціальної політики в умовах переходу на інноваційну модель розвитку АПК, обґрунтовано наукові засади подальшого розвитку

агроформувань ринкового типу і земельних відносин, опрацьовано науково-методологічні основи удосконалення механізмів ціноутворення та функціонування аграрного ринку і його інфраструктури, досліджено теоретичні та методологічні аспекти формування ефективної системи управління фінансами, інвестиційними процесами та обліком в АПК.

Наукова діяльність колективу інституту неодноразово відзначалася почесними грамотами і медалями ВРУ, КМУ, Міністерства аграрної політики та продовольства України та НААН.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ДО РОЗДІЛУ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

- А**ЛЕКСАНДРОВА Г.М. – 92
АЛЕКСЄЄВА О.С. – 45
АМБРОСОВ В.Я. – 27
АНДРІЄНКО О.С. – 40
АНЦИФЕРОВ П.Г. – 79
АРТЕМЕНКО М.М. – 11
БЛЕЦЬКИЙ П.М. – 142
БЛЬСЬКИЙ В.Г. – 7
БРУН Г.К. – 63
БУТИЛО А.П. – 83
ВАСИЛЬЄВ М.К. – 135
ВЕЛИЧКО Б.Л. – 100
ВИНОГРАДСЬКИЙ С.М. – 111
ВОБЛИЙ К.Г. – 59
ВУКОЛОВ С.М. – 104
ГОЛОВ'ЯНКО З.С. – 127
ГОРБАЧ Т.І. – 100
ГОРЬОВИЙ М.М. – 37
ГРИШКО М.М. – 9
ГРОДЗИНСЬКИЙ А.М. – 136
ДЕЛОНЕ Л.М.
ДЖОВАНІ Д.О. – 122
ДОКУЧАЄВ В.В. – 17
ДОКУЧАЄВ Є.М. – 106
ЕДЕЛЬШТЕЙН В.І.
ЕЙСНЕР Ф.Ф. – 15
ЕММЕРІХ Ф.Д. – 86
ЕТЕРЕВСЬКА Л.В. – 124
ЄФИМЕНКО Д.Я. – 131
ЖАДАН І.І. – 14
ІВАНОВ В.Б. – 88
КАЛИТКА В.В. – 30
КИСІЛЬ В.Д. – 132
КИСІЛЬ В.І. – 34
КИТАЄВ І.О. – 128
КОВАЛІВНИЧ П.Г. – 96
КОЛЕСНИК Г.О. – 65
КОНОНЕНКО М.П. – 120
КОПАНЬ В.П. – 108
КОРНІЙЧУК В.Д. – 12
КРАСНОШТАН А.О. – 110
КРИВОРУЧКО В.І. – 103
КРУТЬ В.М. – 84
КУДАШЕВ В.О. – 149
КУЧМАЙ Г. Й. – 57
ЛАКТИОНОВ М.І. – 133
ЛЕВ М.Д. – 49
ЛІВАНОВ М.Г. – 148
ЛІТВИНОВ П.І. – 78
МАЙДЕБУРА В.І. – 31
МАЛЕСА В.М. – 101
МАРТИНЕНКО Н.А. – 90
МАТЮХА Л.П. – 81
МАХОВ Г.Г. – 94
МЕЄР М.Ю. – 75
МУСАТОВ Г.І. – 43
НИЖНІЙ М.І. – 98
НІМЧИНОВ П.П. – 24
ОВСИНСЬКИЙ І.Є. – 151
ОСТРОВСЬКИЙ Е.Ф. – 71
ПАБАТ І.А. – 22
ПЛАСТУН І.М. – 114
ПОДОБА Б.Є. – 47
ПОЛЩУК М.П. – 6
ПОЛУПАН В.І. – 105
ПОПОВ Ф.А. – 42
ПОПОВИЧ П.Д. – 26
ПРИСТАПЧУК Л. С. – 5
РЄПІН А.М. – 141
РОТМІСТРОВ В.Г. – 73
САВИЦЬКИЙ К.А. – 56
СЕРДЮК С.І. – 82
СЕРЕДЕНКО Б.М. – 115
СИГИДА В.П. – 53
СИМИРЕНКО В.Л. – 146

СІКУРА А.Й. – 118
СІРАЦЬКИЙ Й.З. – 32
СКЛЯРЕВСЬКИЙ М.О. – 129
СЛІПАНСЬКИЙ А.М. – 117
СНОПКО М.П. – 138
СОБКО О.О. – 38
СТЕПАНЕНКО І.Х. – 77
ТАРХОВ К.І. – 51
ТЕРЕЩЕНКО В.І. – 67
ТЕРЕЩЕНКО Ю.Ф. – 144
УСОВ О.Г. – 113
ФАТЄЄВ А.І. – 29

ФЕДОРОВ М.М. – 62
ФЛОРОВ М.П. – 139
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Г.О. – 66
ЧМУХ К.Н. – 153
ШАТОХІН А.В. – 91
ШЕВЧЕНКО О.М. – 28
ШЕРЕМЕТ І.П. – 153
ШИЛО Ю.М. – 21
ШОЛОМЦЬКА А.А. – 126
ЯКУБА К.І. – 54

ДО РОЗДІЛУ 2. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

АРАНЧІЙ В.І. – 221
АЧАСОВ А.Б. – 191
БАБЕНКО В.О. – 165
БАЛЮК С.А. – 250
БІЛЯВСЬКА Л.Г. – 187
БОБРО М.А. – 213
БУБЛИК Л.І. – 161
БУЛАВКА О.Г. – 225
БУЛИГІН С.Ю. – 203
БУСОЛ В.О. – 181
ВИНОГРАДОВ А.М. – 169
ВІТАНОВ О.Д. – 266
ВОЛОДІН С.А. – 215
ГЕРМАНА В.В. – 170
ГРИЦІНЯК І.І. – 255
ГУЛЬКО .О.П. – 214
ДАШКОВСЬКА Л.М.
ДОЛЕЦЬКИЙ С.П. – 185
ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО
Л.О. – 253
ДРОНИК Г.В. – 162
ЖУКОРСЬКИЙ О.М. – 243
КИРИЛЕНКО І.Г. – 261
КОЗАК О.А. – 222
КОНДРАТЕНКО Т.Є. – 260

КРАВЧУК В. І. – 234
КРИВОРУЧКО І.М. – 230
КУЗЬМИЧ Л.В. – 160
ЛАКТИОНОВА Т.М. – 211
ЛИФЕНКО С.П. – 268
ЛІНЧЕВСЬКИЙ А.А. – 238
ЛІСОВА Г.М. – 249
ЛОЗИНСЬКА Т.М. – 177
МАЗОРЕНКО Д.І. – 247
МОЛЕЩА Н.Б. – 183
МОЛОДЧЕНКОВА О.О. – 232
МОСКАЛЕНКО А.М. – 257
НАДИКТО В.Т. – 158
НАДКЕРНИЧНА О.В. – 198
НІКОЛАЄНКО С.М. – 172
ПАНАСЕНКО Г.В. – 263
ПАСТУХОВ В.І. – 156
ПАТИКА М.В. – 194
ПЕТРУНЕК В.Л. – 178
ПОПОВ В.М. – 207
ПОСПЄЛОВ С.В. – 197
ПРИХОДЬКО Ю.О. – 223
ПУГАЧОВ М.І. – 189
САБЛУК П.Т. – 226
САВІН М.О. – 264

САВЧУК Д.П. – 254
САЙКО В.Ф. – 179
САМОВОЛ О.П. – 218
САМОРОДОВ В.М. – 242
СЕНЯ О.В. – 229
СМІРНОВА Є. М. – 157
СТЕГНІЙ Б.Т. – 245
СТЕЛЬМАХ А.Ф. – 219
ТИЩЕНКО В.М. – 166
ТОКМАКОВА Л.М. – 175

УСЕНКО С.О. – 202
ФЕДОРОВИЧ Є.І. – 200
ЧАРНИЙ Д. В. – 240
ЧЕБОТАР С.В. – 167
ЧУПРИНЮК В.Я. – 188
ШЕВЧЕНКО І.А. – 192
ШОСТЯ А.М. – 210
ШПИЧАК О.М. – 204

ДОДАТКИ

НАУКОВО-ДОПОМІЖНІ Й ДОВІДКОВО-ІНФОРМАТИВНІ ВИДАННЯ ННСГБ НААН

1. **Огляд іноземної літератури з сільського господарства / ЦНСГБ ; уклад. О. Г. Литовченко. – 1933–1947. – Вип. 1–52.**
2. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве / М-во сел. хоз-ва УССР. – [б. м.], 1947. – Вып. 4 – 580 с.**
3. **За передовую мичуринскую агробиологическую науку : библиогр. указ. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ ; под ред. А. Ф. Корнеева, А. Г. Литовченко. – Х., 1949. – 91 с.**
4. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ. – [б. м.], 1950. – Т. 5. – 841 с.**
5. **Вирощування сільськогосподарських рослин без ґрунту : Гідропоніка : бібліогр. покажч. витчизн. літ. в кількості 420 назв / М-во сіл. госп- ва УРСР, РНСГБ. – Х., 1965. – Вип. 1. – 54 с.**
6. **Георгий Николаевич Высоцкий. 1865–1940 гг. : библиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / М-во сел. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, РНСХБ ; сост. А. А. Деканова, Ю. Б. Медведев, С. Е. Фомина. – Х., 1965. – 66 с.**
7. **Вредители и болезни озимой пшеницы и меры борьбы с ними : библиогр. указ. в кол-ве 144 назв. отеч. лит. и 21 назв. иностр. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. А. Е. Селицкая. – Х. : ред.-изд. отд. Кн. палаты УССР, 1966. – 26 с.**
8. **Достижения науки и передовой опыт – сельскохозяйственному производству : проф.-произв. аннот. библиогр. указ. / ВАСХНИЛ, ЮО РНСХБ. – К., 1966–1990.**
9. **Рациональные типы кормления сельскохозяйственных животных и птицы : библиогр. указ. отеч. лит. за 1963–1966 гг. в кол-ве 521 назв. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. В. И. Демидко. – Х., 1967. – 140 с.**
10. **Тростянецкие леса в лесоводственной и исторической литературе : библиогр. указ. отеч. лит. за 1885–1966 гг. в кол-ве 272 назв. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1967. – 58 с.**
11. **Учёные Харьковщины – сельскому и лесному хозяйству : библиогр. указ. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, Харьк. обл. б-ка, НТО сел. хоз-ва Харьк. обл. правл. ; сост. А. Е. Селицкая, М. Т. Антонова. – Х., 1968. – 237 с. – (К 50-летию Советской власти на Украине).**
12. **Сводный указатель иностранных периодических изданий, полученных библиотеками сельскохозяйственных научно-исследовательских учреждений и вузов Украины и Молдавии / ВАСХНИЛ, ЮО ЦНСХБ. – 1969. – К., 1969–1994.**
13. **Витаминное питание сельскохозяйственной птицы : библиогр. указ. отеч. лит. за 1950–1968 гг. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т птицеводства, науч. б-ка ; сост. Г. Ф. Здоренко. – Х., 1970. – 44 с.**
14. **Илья Иванович Иванов (1870–1932) : библиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / ЮО ВАСХНИЛ, Науч.-исслед. ин-т животноводства Лесостепи и Полесья УССР, науч. б-ка, ЦНСХБ ; сост. Н. В. Федорова, Л. Ф. Чуенко ; редкол. : Ф. И. Осташко (отв. ред.), Р. И. Целинский, В. С. Ярмак. – Х., 1970. – 14 с.**

15. **Рукописный фонд Красно-Тростьянской лесной опытной станции** : библиогр. указ. в кол-ве 357 назв. / ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1970. – 75 с.

16. **Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, РНСГБ. – К., 1972–1993.

17. **Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва на Україні** : бібліогр. покажч. вітчизн. літ. за 1967–1971 рр. в кількості 667 назв. / ВАСГНІЛ, ПВ, ЦНСГБ ; уклад. В. К. Світайло. – К., 1973. – 88 с.

18. **Генетика, селекція і насінництво сільськогосподарських культур** : (інформ. покажч. кн. та ст.) / УААН, РНСГБ. – К., 1974–1992.

19. **Механизация возделывания овощей** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1968–1977 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т механизации и электрификации сел. хоз-ва, науч. б-ка ; сост. В. С. Дубовик, Л. А. Кориченская. – К., 1979. – 170 с.

20. **Индустриальная основа производства льна-долгунца** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 6 с.

21. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 12 с.

22. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1984 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. И. А. Прокушева. – К., 1985. – 21 с.

23. **Перечень отечественных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1987. – 154 с.

24. **Перечень иностранных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде РНСХБ ЮО** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1990. – 147 с.

25. **Библиотечно-библиографические ресурсы Украины по вопросам сельского хозяйства** : отрасл. территор. справочник / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко. – К., 1991. – 152 с.

26. **Статистические и информационные издания по вопросам сельского хозяйства Организации Объединённых Наций и её специализированных учреждений** : (аннот. библиогр. указ.) / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант В. Дяченко. – К., 1991. – 40 с.

27. **Проблеми і перспективи розвитку українського села** : [поточ. наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, РНСГБ ; упоряд. : Л. О. Романчук, В. В. Дерлеменко ; відп. за вип. Р. Й. Целінський. – К., 1992.

Вип. 1. – 88 с.

Вип. 2. – 64 с.

28. **Современные библиографические ресурсы зарубежных стран по вопросам сельского хозяйства** : указ. компьютер. библиогр. баз данных, учреждений и орг. их генерирующих и связанных с ними наиболее распространенных печат. библиогр. изд. / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант Р. И. Целинский. – К., 1992. – 42 с.

29. **Масличные культуры** : науч.-вспом. библиогр. указ. лит. за 1980–1989 гг. / УААН, РНСХБ ; сост. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова. – К., 1993.

Ч. 1, кн. 1 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 172 с.

Ч. 1, кн. 2 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 392 с.

авт. вступ. ст. В. Ф. Панченко ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – 45 с. – (До 100-річчя Іванів. досл.-селекц. ст.).

46. **Ситник Віктор Петрович** : [біобібліогр. покажч.] До 60-річчя від дня народж. першого віце-президента Укр. акад. аграр. наук / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. Д. Полякова ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с.

47. **Сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, НПБУ, НБУ ім. В. І. Вернадського ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, А. С. Щиголь (ЦНСГБ УААН) ; у підготовці покажч. приймали участь : Т. І. Вилегжаніна, Н. В. Дика (НПБУ), І. П. Антоненко, О. В. Ісаєва (НБУВ) ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – Вип. 1. – 92 с.

48. **Вчені-генетики і селекціонери у галузі рослинництва** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 4. – 366 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

49. **Вчені у галузях механізації, електрифікації та меліорації** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. К. Лінник ; ред. та упоряд. бібліогр. списків : Р. Й. Целінський, З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко [ЦНСГБ]. – К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 3. – 298 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

50. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатко ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 1. – 448 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

51. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатко ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 2. – 514 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

52. **Вчені у галузі ветеринарної медицини** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. П. Буркат, А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький ; уклад. А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 6. – 387 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

53. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 150 с. : портр. – Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця.

54. **Періодичні видання з агрономії в Україні. 1918–1940. Журнали, “Бюлетені”, “Вісті”, “Наукові записки”, “Збірники наукових праць”, “Труди”** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 159 с.

55. **Періодичні та продовжувані видання з агрономії на Полтавщині (XIX–XX ст.)** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 48 с.

56. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – К., 2002. – 159 с. – (Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця).

57. **Українська сільськогосподарська книга (з фондів ЦНСГБ УААН). 1868–1900** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 60 с. – До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН.

58. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1901–1910** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 90 с.

59. **Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. 1921–2001** : бібліогр. покажч. літ. за 1933–2001 рр. До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. В. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. В. Вергунов. – К., 2002. – 99 с.
60. **Вчені генетики, селекціонери та рослинники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. М. Роїк ; відп. за вип. А. А. Корчинський ; упоряд. В. М. Сучкова. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 7. – 504 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).
61. **Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. О. Г. Тараріко, В. В. Медведєв. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 8. – 336 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).
62. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1911–1917 рр.** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 101 с.
63. **Вчені тваринники** : [біобібліогр. довідник] / УААН ; уклад. М. М. Холкін. – К. : Аграр. наука, 2004. – Кн. 9. – 210 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії ХХ ст.»).
64. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1918–1922** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2004. – 59 с.
65. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1923–1932** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2005. – 191 с.
66. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1933–1935** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 191 с.
67. **Наукові праці та статті наукових співробітників Коломийської дослідної станції (1980–2005)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. 50-річчю Коломий. досл. ст. присвяч. / УААН, Івано-Франк. ін-т АПВ, Коломий. досл. ст., ДНСГБ ; уклад. С. О. Яцик, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов, Г. І. Куничак. – Коломия, 2006. – 144 с.
68. **Українська академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2004 рр.** : біогр. довід. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. С. Мудрук, Н. Г. Чайка, О. О. Черниш ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 612 с. : портр.
69. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН. 1950–1959** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала, В. І. Борисенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 1. – 255 с.
70. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН 1960–1965** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 2. – 190 с.
71. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1936–1939** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 191 с.
72. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940–1945** : [наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 87 с.
73. **Наукові публікації Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. 2001–2007 рр.** : бібліогр. покажч. наук. вид. та публ. співроб. 6-ки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 187 с.
74. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940,**

1941, 1943–1945 : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 86 с.

75. **Фонд видань, випущених у XIX столітті з сільськогосподарської тематики Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, включених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання (1802–1900 рр.)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Н. Д. Коломієць, О. М. Діденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 524 с. – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя Центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

76. **Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – 872 с. : портр.

77. **Сільськогосподарські періодичні видання в Україні. 1918–1940 : Журнали, «Бюлетені», «Вісті», «Наукові записки», «Збірники наукових праць», «Труди** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 242 с.

78. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2014 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Легкун, Н. Б. Щebetюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 142 с.

79. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2015 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, Х. М. Дмитрієва, О. М. Мерко, О. В. Шадріна ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 196 с.

80. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2016 рік** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Н. П. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 250 с.

81. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2017 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І С. Бородай, Н. П. Коваленко, С. Д. Коваленко, Н. Б. Щebetюк ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2016. – 261 с.

82. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2018 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. Т. Лазарева, Н. Б. Щebetюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 266 с.

83. **Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України : 100 років надійності та професіоналізму : путівник** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, Т. Р. Грищенко. – К. : ТОВ «Наш формат», 2017. – 36 с., іл.

84. **Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України 100. 1917–2017** : [буклет]. – К., [2017]. – 1 розг. л.

85. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2019 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ЦП «Компринт», 2018. – 352 с.

86. **Сільськогосподарські видання (1901–1912) у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України** : наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, О. Ю. Примак, В. В. Мамрай, Н. С. Мигашко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2019. – 524 с.

87. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2020 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФOP «Ямчинський О. В.», 2019. – 292 с.

88. **Сільськогосподарські видання (1913–1917) у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України**: наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, В. В. Мамрай, Т. С. Ковбаса ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2020. – 402 с.

89. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2021 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 284 с.

90. **Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Аграр. наука, 2021. – 1008 с. : портр.

91. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2022 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2021. – 284 с.

92. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2023 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 205 с.

93. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 294 с.

94. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2025 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2024. – 322 с.

95. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2026 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2025. – 298 с.

ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ.....	3
РОЗДІЛ I. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ	5
РОЗДІЛ II. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ.....	156
РОЗДІЛ III. ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ.....	270
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	289
ДОДАТКИ.....	292

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Укладачі:

*ВЕРГУНОВ Віктор Анатолійович;
НИЖНИК Світлана Володимирівна;
КОРЗУН Олена Вікторівна;
КОРЗУН Дмитро Юрійович;
ЛЯМЕЦЬ Лариса Іванівна*

КАЛЕНДАР

ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ НА 2026 РІК

Підписано до друку 17.10.2025.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.

Друк. арк. 18,75. Умов. друк. арк. 17,44. Обл.-вид. арк. 18,61.
Наклад 300 прим. Зам. № 7513/1.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.
Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «НІЛАН-ЛТД».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.
21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.
Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>

друкарня-видавництво

 ТВОРИ
творюмо разом

ISBN 978-617-558-361-6

9 786175 583616

www.tvoru.com.ua